

**ПрАТ «ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ»**

**ПрАТ «ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ»**

Кваліфікаційна наукова
праця на правах рукопису

КОВАЛЕНКО ЮРІЙ ОЛЕКСАНДРОВИЧ

Прим. № ____
УДК 342.9

**ДИСЕРТАЦІЯ
АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ
ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ
В ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНАХ УКРАЇНИ**

Спеціальність 12.00.07 – адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право

Подається на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук

Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

(підпис, ініціали та прізвище здобувача)

Науковий керівник –
доктор юридичних наук, професор,
Заслужений юрист України
Литвиненко Віктор Іванович

Київ – 2018

АНОТАЦІЯ

Коваленко Ю. О. Адміністративно-правовий механізм інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право». – Міжрегіональна Академія управління персоналом. – Київ, 2018.

Дисертаційне дослідження дало змогу комплексно вирішити наукове завдання, котре полягало в необхідності розробки та аналізу адміністративно-правового механізму інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України задля підвищення ефективності протидії цьому негативному явищу в означених органах. В результаті сформульовано відповідні науково-обґрунтовані теоретичні положення, а також розроблено низку актуальних пропозицій щодо удосконалення норм національного законодавства.

Дисертація складається із вступу, трьох розділів, які включають вісім підрозділів, висновків, списку використаних джерел.

Вступ містить обґрунтування актуальності теми дисертації, її мету, предмет, об'єкт і завдання, викладення сутності та стану розробки досліджуваної наукової проблеми, теоретичне та практичне значення основних положень дисертації, її наукову новизну, а також апробацію результатів дослідження.

У розділі 1 «Загально-правова характеристика адміністративно-правового механізму інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України», що складається з двох підрозділів, розкрито сутність адміністративно-правового механізму інформаційного

забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах нашої держави, в тому числі скрізь призму державної антикорупційної політики України.

Встановлено, що основним системним завданням означеного забезпечення є визначення та репрезентація стану корупції в досліджуваних органах (задоволення інформаційної потреби), а також здійснення контролю за відповідністю виконання цими органами покладених на них законодавством завдань, підвищення ефективності протидії корупції в цих органах влади. Безпосередні завдання зазначеного інформаційного забезпечення зводяться до організації реалізації інформаційних процесів в правоохоронних органах (стимулювання надання та отримання інформації про корупцію, її критичний аналіз – перевірка актуальності та достовірності, структурування, накопичення та архівування, використання тощо) з метою протидії корупції в означених державних органах.

Другий розділ «Зміст адміністративно-правового механізму інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України», що складається із чотирьох підрозділів, присвячено комплексному аналізу означеного адміністративно-правового механізму та його складових елементів, зокрема, систематизовано адміністративно-правову базу інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України; визначено суб'єктів інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України; проаналізовано заходи та методи інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України.

Міститься характеристика кола суб'єктів відносин у сфері доступу до публічної інформації та суб'єктів відносин у сфері обігу неpubлічної інформації, які визначають стан корупції та протидії корупції в правоохоронних органах нашої держави. Аналізуючи коло вказаних суб'єктів, дисертант пропонує розглядати суб'єктів інформаційного

забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах нашої держави в межах трьох умовних «рівнів», залежно від того який обсяг повноважень щодо інформаційного забезпечення протидії корупції мають ці органи. Доведено, що найбільшій уваги потребує останній рівень означених суб'єктів, тобто «внутрішній спеціальний», яким охоплено уповноважених посадових осіб та відповідні структурні підрозділи в межах кожного правоохоронного органу, оскільки від їхньої якісної роботи залежить в цілому якість та ефективність діяльності досліджуваного напрямку, що у підсумку здійснює вагомий вплив на масштаби та реальність протидії корупції в правоохоронних органах України загалом.

Обґрунтовано, що наявне інформаційне забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах ґрунтується на семи відповідних методах. Кожен із виокремлених методів піддано ґрунтовному аналізу, в результаті чого з'ясовано, що вони характеризуються власними перевагами та численними недоліками, а тому, є практично ефективними лише у разі їх системного та комплексного застосування. Зауважено на тому, що в сучасних умовах доцільно значну увагу в процесі інформаційного забезпечення означеної протидії корупції зосередити на контент-моніторингу ЗМІ та веб-простору загалом, оскільки: 1) ЗМІ формують у громадськості образ правоохоронних органів та здатні вагомим чином впливати як на процес протидії корупції, так і на ставлення до корупції у населення, в тому числі сприяти розкриттю корупційних правопорушень, запобігати поширенню корупції в суспільстві; 2) веб-простір є потужним засобом розповсюдження інформації, і від того якої якості та якого характеру буде ця інформація – суттєво залежать і можливості досліджуваного адміністративно-правового механізму.

Третій розділ «Вдосконалення адміністративно-правового механізму інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України», котрий складається із двох підрозділів, присвячено формулюванню

пропозицій стосовно вдосконалення правового регулювання досліджуваного інформаційного забезпечення та ключових напрямків оптимізації означеної адміністративно-правової діяльності.

Особлива увага дисертантом звернена на підвищення інтенсивності та якості потоку актуальної достовірної інформації про корупцію в правоохоронних органах, а також підняття рівня оперативності обробки цієї інформації. Наприклад, забезпечення належного рівня оперативності обробки отриманої інформації про корупцію в правоохоронних органах пропонується досягти шляхом формування відповідних підрозділів правоохоронних органів, чия діяльність спрямована на моніторинг ЗМІ щодо новин, котрі стосуються корупції у правоохоронних органах. У тих випадках, коли новини, що містять інформацію про корупцію в правоохоронних органах, спроможні завдати шкоди репутації правоохоронних органів в цілому, необхідна ретельна перевірка достовірності інформації, а у випадку підтвердження її недостовірності, слід реалізовувати комплекс заходів, передбачених чинним законодавством. Як у випадку підтвердження достовірності, так і у випадку підтвердження недостовірності інформації, опублікованої у ЗМІ та спроможної завдати шкоди репутації правоохоронних органів в цілому, відповідні підрозділи правоохоронних органів повинні провести інформаційну роз'яснювальну кампанію, спрямовану на відновлення довіри населення до правоохоронних органів.

Дисертант наголошує на необхідності розроблення та прийняття спеціальної програми інформатизації протидії корупції в правоохоронних органах, а також на потребі окреслення питань такого інформаційного забезпечення у положеннях Антикорупційної стратегії на 2018–2020 рр. та законодавства про національну безпеку. Також автором запропоновано розробити: методичні рекомендації щодо висвітлення результатів співпраці із викривачами, щодо методів інформаційного забезпечення протидії корупції в

правоохоронних органах нашої держави; Закон України «Про недостовірну інформацію в засобах масової інформації» норми якого, серед іншого, передбачали би адміністративну відповідальність для журналістів за публікацію завідомо недостовірної інформації про корупцію в правоохоронних органах.

Ключові слова: адміністративно-правовий механізм, інформаційна діяльність, інформаційне забезпечення, інформація, корупція, правоохоронний орган, протидія корупції.

ANNOTATION

Kovalenko Yu. A. Administrative and legal mechanism of information support to counteracting the corruption in law enforcement agencies of Ukraine. - Qualifying scientific work as a manuscript.

The thesis for the degree of Candidate of Juridical Sciences on speciality 12.00.07 “Administrative law and a process; financial law; information law”. – Interregional Academy of Personnel Management. – Kyiv, 2018.

The thesis research allowed to resolve comprehensively the scientific task, which consisted in the necessity of developing and analyzing the administrative and legal mechanism of information support to counteracting the corruption in law enforcement agencies of Ukraine in order to increase the efficiency of countering this negative phenomenon in the specified bodies. As a result, the appropriate science-based theoretical foundations have been formulated, as well as the range of relevant proposals regarding the improvement of national legislation norms has been developed.

The thesis consists of the introduction, three sections, divided on eight subsections, conclusions and references.

The introduction contains the substantiation of the thesis topic relevance, its purpose, subject, object and tasks, statement of the essence and status of the investigated scientific problem development, theoretical and practical value of the main thesis regulations, its scientific novelty, as well as the research results approbation.

Section 1 “General legal characteristic of the administrative and legal mechanism of information support to counteracting the corruption in law enforcement agencies of Ukraine”, consisting of two subsections, discloses the essence of the administrative and legal mechanism of information support to counteracting the corruption in law enforcement agencies of our state, including through the prism of the state anti-corruption policy of Ukraine.

It has been established that the main system tasks of the said provision are the definition and representation of the state of corruption in the investigative bodies (satisfaction of information needs), as well as the monitoring of the compliance of these bodies with the tasks entrusted to them by the legislation, and increasing the effectiveness of counteraction to corruption in these authorities. The immediate tasks of the said information provision are to organize the implementation of information processes in law enforcement agencies (stimulating the provision and receipt of information about corruption, its critical analysis - verification of relevance and reliability, structuring, accumulation and archiving, use, etc.) in order to counter corruption in designated state bodies.

Section 2 “The content of the administrative and legal mechanism of information support to counteracting the corruption in law enforcement agencies of Ukraine”, which consists of four subsections, is dedicated to the comprehensive analysis of the defined administrative and legal mechanism and its component parts, in particular, the administrative and legal basis for the information support to counteracting the corruption in law enforcement agencies of Ukraine has been systematized; the subjects of the information support to counteracting the

corruption in law enforcement agencies of Ukraine have been determined; the measures and methods of information support to counteracting the corruption in law enforcement agencies of Ukraine have been analyzed.

The characteristics of the subjects of relations in the field of access to public information and subjects of the relations in the sphere of the circulation of non-public information, which determine the state of corruption and counteraction to corruption in law enforcement bodies of our state, are described. Analyzing the circle of the mentioned subjects, the dissertation suggests to consider subjects of information support of counteraction to corruption in law enforcement bodies of our state within the limits of three conditional "levels", depending on what volume of powers on information provision of counteraction to corruption are these bodies. It is proved that the last level of the indicated subjects, that is, "internal special", which is covered by authorized officials and corresponding structural units within each law enforcement body, is most needed, since the quality and efficiency of the activity of the investigated direction depends on their quality work in general. as a result, has a significant impact on the scale and reality of counteraction to corruption in the law enforcement agencies of Ukraine as a whole.

It is substantiated that the available information support of counteracting corruption in law enforcement bodies is based on seven appropriate methods. Each of the isolated methods was subjected to a thorough analysis, as a result of which it was found that they are characterized by their own advantages and numerous disadvantages, and therefore, are practically effective only in the case of their systemic and integrated application. It is noted that in today's conditions, it is expedient to focus significant attention in the process of information provision of the anti-corruption program on the content monitoring of mass media and the web space in general, since: 1) mass media form the image of law enforcement bodies in the public and can significantly influence both the process of counteraction corruption, and attitude towards corruption among the population, including to

promote the disclosure of corruption offenses, to prevent the spread of corruption in society; 2) web space is a powerful means of disseminating information, and on the quality and nature of this information - the possibilities of the investigated administrative and legal mechanism also depend significantly.

The third section “The improvement of the administrative and legal mechanism of information support to counteracting the corruption in law enforcement agencies of Ukraine”, consisting of two subsections, is devoted to formulating the proposals regarding the improvement of the legal regulation of the information support researched, as well as the key directions of optimizing the defined administrative and legal activities.

The dissertation's special attention is focused on increasing the intensity and quality of the flow of actual, reliable information on corruption in law enforcement agencies, as well as raising the level of efficiency of processing this information. For example, ensuring the proper level of processing of the received information on corruption in law enforcement bodies is proposed by means of the formation of the relevant units of law enforcement bodies, whose activities are aimed at monitoring media coverage of news related to corruption in law enforcement agencies. In cases where news containing information on corruption in law enforcement bodies is able to damage the reputation of law enforcement agencies in general, careful verification of the reliability of information is necessary, and in case of confirmation of its unreliability, a complex of measures envisaged by the current legislation should be implemented. As in the case of confirmation of reliability, and in case of confirmation of unreliability of information published in the media and capable of damaging the reputation of law enforcement agencies as a whole, the relevant units of law enforcement agencies should conduct an information awareness campaign aimed at restoring public confidence in law enforcement agencies.

The dissertation stresses the necessity of developing and adopting a special program of informatization against corruption in law enforcement bodies, as well as the need to outline the issues of such information provision in the provisions of the Anti-Corruption Strategy for 2018-2020 and legislation on national security. The author also proposed to develop: methodical recommendations on coverage of the results of cooperation with the disclosers, on methods of information provision against corruption in law enforcement agencies of our country; The Law of Ukraine "On Invalid Information in Mass Media", which, among other provisions, would provide for administrative responsibility for journalists for the publication of knowingly false information about corruption in law enforcement agencies.

Key words: administrative and legal mechanism, information activities, information support, information, corruption, law enforcement agency, counteracting the corruption.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Коваленко Ю.О. Сутність, мета та завдання інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України. Науковий вісник публічного та приватного права : зб. наук. пр. / Н.-д. ін-т публічного права. Київ: [б. в.], 2016. Вип. 2, ч. 4. С. 194-198.

2. Коваленко Ю.О. Інформаційне забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України: визначення та сутність. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право». 2016. Випуск 41. Т. 4. С. 149-153.

3. Коваленко Ю.О. Адміністративно-правовий механізм інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право». 2015. № 33-2, ч. 2, Т. 4. С. 96-101.

4. Коваленко Ю.А. Законодательный уровень административно-правовой базы информационного обеспечения противодействия коррупции в правоохранительных органах Украины. *Visegrad journal of human rights*. 2016. № 6/2. Р. 104-107.
5. Коваленко Ю.О. Нормативно-правові заходи інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2018. №1, т. 2. С. 97-103.
6. Коваленко Ю.О. Суб'єкти інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України. *Науковий вісник публічного та приватного права: зб. наук. пр.* 2018. № 4. Т. 3. С. 114–119.
7. Коваленко Ю. О. Методи інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України. *Теорія і практика розвитку правових інститутів: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 10-11 березня 2016 р.)*. К. : «Науково-дослідний інститут публічного права», 2016. С. 83-84.
8. Коваленко Ю. О. Пропозиції загального характеру щодо вдосконалення адміністративно-правового механізму інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України. *Реформування національного та міжнародного права: перспективи та пріоритети : матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, Україна, 20-21 січня 2017 р.)*. Одеса: ГО «Причорноморська фундація права», 2017. С. 111-112.
9. Коваленко Ю. О. Шляхи вдосконалення правової бази адміністративно-правового механізму інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України. *Пріоритетні напрямки розвитку правової системи України: матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Львів, 27-28 січня 2017 р.* Львів: Західноукраїнська організація «Центр правничих ініціатив», 2017. С. 134-135

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ.....	4
ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1 ЗАГАЛЬНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО МЕХАНІЗМУ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ В ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНАХ УКРАЇНИ.....	17
1.1 Сутність, мета, завдання та принципи інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України.....	17
1.2 Адміністративно-правовий механізм інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України як частина державної політики щодо протидії корупції.....	38
Висновки до Розділу 1.....	55
РОЗДІЛ 2 ЗМІСТ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО МЕХАНІЗМУ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ В ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНАХ УКРАЇНИ.....	60
2.1 Адміністративно-правова база інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України.....	60
2.2 Суб'єкти інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України.....	82
2.3 Заходи інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України.....	99
2.4 Методи інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України.....	123
Висновки до Розділу 2.....	140

РОЗДІЛ 3 ВДОСКОНАЛЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО МЕХАНІЗМУ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ В ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНАХ УКРАЇНИ.....	143
3.1 Пропозиції загального характеру щодо вдосконалення адміністративно-правового механізму інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України.....	143
3.2 Шляхи вдосконалення правової бази адміністративно-правового механізму інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України.....	159
Висновки до Розділу 3.....	181
ВИСНОВКИ.....	184
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	191
ДОДАТКИ.....	240

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

АДПС	Адміністрація Державної прикордонної служби України
АР Крим	Автономна Республіка Крим
ВРУ	Верховна Рада України
ГПУ	Генеральна прокуратура України
ГСЦ	Головний сервісний центр МВС
ГУБОЗ	Головне управління по боротьбі з організованою злочинністю МВС України
ГУ НГУ	Головне управління Національної гвардії України
ДДМР	Департамент державного майна та ресурсів МВС
Держмитслужба	Державна митна служба України
Держприкордонслужба	Державна прикордонна служба України
Держфінінспекція	Державна фінансова інспекція України
ДІ	Департамент інформаційних технологій МВС
ДК	Департамент комунікації МВС
ДМС	Державна міграційна служба України
ДПООНД	Департамент персоналу, організації освітньої та наукової діяльності МВС
ДПС	Дорожньо-патрульна служба
ДСА	Державна судова адміністрація
ДСНС	Державна служба України з надзвичайних ситуацій
ДЮЗ	Департамент юридичного забезпечення МВС
ЄДРСР	Єдиний державний реєстр судових рішень
ЄІС	Єдина інформаційна система
ЄРДР	Єдиний реєстр досудових розслідувань
ІПЗ	Інформаційно-пошукові заходи
ІПНП	Інформаційний портал Національної поліції України
ІПС	Інформаційно-пошукова система
ІТКС	Інформаційно-телекомунікаційна система

КДКП	Кваліфікаційно-дисциплінарна комісія прокурорів
КМУ	Кабінет Міністрів України
МВС України	Міністерство внутрішніх справ України
Міноборони	Міністерство оборони України
Мін'юст	Міністерство юстиції України
НАБУ	Національне антикорупційне бюро України
НАВС	Національна академія внутрішніх справ
НАЗК	Національне агентство з питань запобігання корупції
НАН України	Національна академія наук України
НАПрН України	Національна академія правових наук України
НГУ	Національна гвардія України
НП України	Національна поліція України
НПІ	Національна програма інформатизації
РСЦ	Регіональний сервісний центр МВС
САП	Спеціалізована антикорупційна прокуратура
СБУ	Служба безпеки України
ТКС	Телекомунікаційна система
УВДМС	Управління взаємодії з Державною міграційною службою України
УВДСНС	Управління взаємодії з Державною службою України з надзвичайних ситуацій
УВНГУ	Управління взаємодії з Національною гвардією України
УВНП	Управління взаємодії з Національною поліцією
УЗКПЛ	Управління запобігання корупції та проведення люстрації МВС
УОЗР	Управління охорони здоров'я та реабілітації МВС

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Корупція в правоохоронних органах України є однією з найбільших загроз для економічного і культурного розвитку українського народу, а також для існуючого правопорядку. Відтак, корумпованість вказаних державних органів і неналежна протидія поширенню й поглибленню в них корупції – це суттєва проблема для національної безпеки держави, вирішення якої є одним з найважливіших сьогочасних завдань України. Окрім того, проблематика протидії корупції в правоохоронних органах є важливим питанням досягнення європейського майбутнього України, що впливає з низки положень Угоди про асоціацію між нашою державою, з однієї сторони, та ЄС, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої.

Означені та інші обставини вказують на той факт, що основна увага теоретиків і практиків у галузі адміністративного права України, а також увага українського законодавця, повинна бути належним чином сконцентрована на розв'язанні питання протидії корупції в правоохоронних органах нашої держави. Разом із тим наше суспільство вже тривалий час існує в межах т. зв. «інформаційної епохи», яка надає досить широкі можливості використання інформації для протидії низці негативних явищ, в тому числі й корупції. Саме тому, в процесі здійснення реформи правоохоронних органів і становлення прогресивного законодавства про запобігання та протидію корупції, повинні враховуватись антикорупційні можливості інформації та інформаційних потоків.

Окремі питання сутності та шляхів оптимізації інформаційного забезпечення протидії корупції в державних органах в цілому і в деяких правоохоронних органах (зокрема, в органах внутрішніх справ) вже були предметом дослідження багатьох сучасних українських та зарубіжних вчених-адміністративістів й інших дослідників, серед яких В. Б. Авер'янов, Є. Ф. Азаров, М. І. Ануфрієв, Т. Б. Аріфходжаєва, Д. В. Артем'єва,

В. В. Бабаскін, Л. В. Багрій-Шахматов, О. М. Бандурка, О. О. Бандурка, М. Ю. Бездольний, В. М. Бесчастний, К. І. Беляков, Ю. П. Битяк, В. В. Бірюков, О. В. Бойченко, М. І. Бондар, І. Л. Бородін, В. Б. Вишня, З. С. Гладун, В. Г. Гриценко, В. Л. Грохольський, С. М. Гусаров, Р. М. Давидов, І. М. Даньшин, С. В. Діденко, О. О. Дудоров, І. А. Дьомін, А. П. Закалюк, В. О. Заросило, В. В. Іванова, С. М. Івасенко, Т. Є. Кагановська, О. Г. Кальман, О. М. Капля, І. П. Катеринчук, М. В. Ковалів, М. В. Колеснікова, М. Ю. Крепакова, М. Н. Курко, В. І. Литвиненко, О. А. Музика-Стефанчук, К. В. Муравйов, Є. В. Невмержицький, Н. А. Нефедова, Ю. В. Пасмор, А. М. Подоляка, С. А. Подоляка, А. В. Савченко, Д. Я. Семир'янов, В. О. Сілюков, О. П. Снігерьев, В. Я. Тацій, Д. О. Терещук, І. В. Труш, Н. В. Турук, О. Г. Фролова, М. І. Хавронюк, В. С. Цимбалюк, С. О. Шатрава, Г. М. Шорохова, О. Х. Юлдашев, О. М. Юрченко та інші науковці. Не применшуючи дійсно важливого наукового внеску зазначених та інших науковців, слід наголосити на тому, що: по-перше, вказане питання ще комплексно не досліджувалось в межах окремої наукової роботи такого рівня, і тим більш, не було предметом вивчення в якості відповідного адміністративно-правового механізму; по-друге, зміни у законодавстві України щодо протидії корупції, а також реформа правоохоронних органів в нашій державі, вказують на потребу системного перегляду раніше сформульованих науково-методичних підходів щодо здійснення та вдосконалення інформаційного забезпечення протидії корупції в означених державних органах.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Обрана тема дослідження належить до пріоритетних у галузі адміністративного права. Дисертаційну роботу виконано відповідно до Законів України «Про запобігання корупції» (№ 1700-VII від 14 жовтня 2014 року), «Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014–2017 роки» (від 14 жовтня 2014 року № 1699-VII), «Про демократичний цивільний

контроль над Воєнною організацією та правоохоронними органами держави» (№ 975-15, в поточній редакції від 26.10 2014 р.). Дослідження проводилось у руслі виконання стратегії Національної безпеки України (Указ Президента України № 287/2015 від 26 травня 2015 р.), Національної стратегії у сфері прав людини (Указ Президента України № 501/2015 від 25 серпня 2015 р.), Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016 – 2020 роки (Указ Президента України № 68/2016 від 26 лютого 2016 р.). Дисертація виконана в межах науково-дослідної роботи Міжрегіональної Академії управління персоналом «Теоретико-методологічні засади становлення української державності і соціальна практика: політичні, юридичні, економічні та психологічні проблеми» на 2014-2018 роки (номер державної реєстрації 0113U007698).

Мета і завдання дисертаційного дослідження. *Мета* дисертаційного дослідження полягає в тому, щоб на підставі комплексного аналізу сутності, змісту та окремих складових елементів адміністративно-правового механізму інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України, визначити його сучасну ефективність та сформулювати пропозиції стосовно підвищення її рівня.

Досягнення окресленої мети дослідження обумовило наступні основні *завдання*:

- сформулювати авторське визначення адміністративно-правового механізму інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України та проаналізувати його сутність, мету, завдання й систему принципів;

- дослідити адміністративно-правовий механізм інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України у контексті державної політики щодо протидії корупції, виділити відповідні стадії цього динамічного процесу;

- систематизувати чинні нормативно-правові акти, що становлять адміністративно-правову базу інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України;
- виокремити та систематизувати суб'єкти інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України;
- систематизувати та проаналізувати комплекс заходів інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України;
- проаналізувати та розкрити сутність існуючих методів інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України;
- сформулювати пропозиції загального характеру щодо вдосконалення адміністративно-правового механізму інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України;
- окреслити шляхи вдосконалення правової бази адміністративно-правового механізму інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України.

Об'єкт і предмет дослідження. *Об'єктом* дисертаційного дослідження є суспільні відносини, які виникають у сфері регулювання й реалізації комплексу заходів із протидії корупції в правоохоронних органах України.

Предметом дослідження є адміністративно-правовий механізм інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України.

Методологічна та теоретична основа дослідження. *Методологічна основа* дисертаційного дослідження являє собою комплекс загальних і спеціальних теоретико-методологічних засобів наукового пізнання суспільних явищ і процесів. Звернення до техніко-юридичного методу, а також до правил лінгвістики, дозволило сформулювати наукові визначення низки понять у дисертації (підрозділи 1.1, 1.2 і т. д.) та пропозицій щодо зміни й доповнення законодавства України з метою підвищення ефективності здійснення досліджуваного інформаційного забезпечення (підрозділи 3.1,

3.2). Використання логіко-семантичного та формально-юридичного методу дало змогу визначити та уточнити сутність, концептуальне стратегічне значення інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах нашої держави (підрозділ 1.1), адміністративно-правового механізму відповідного забезпечення (підрозділ 2.1) та окремих його складових (підрозділи 2.2, 2.3 і 2.4). Використання порівняльно-правового методу дозволило встановити відповідність діючої адміністративно-правової бази інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України потребам практики здійснення цього інформаційного забезпечення (підрозділи 2.2–2.4 і 3.1, 3.2). Звернення до системно-структурного та системно-функціонального методів, а також методів класифікації, групування дозволило, наприклад, виокремити та систематизувати завдання та принципи (підрозділ 1.1), адміністративно-правову базу (підрозділ 2.1), суб'єкти (підрозділ 2.2), заходи (підрозділ 2.3) і методи (підрозділ 2.4) інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України.

Теоретичну базу дослідження склали наукові праці ряду українських правників, серед яких: С. М. Алфьоров, Є. П. Бабалик, П. О. Баранчик, М. Ю. Бездольний, В. М. Бесчастний, О. Д. Береза, В. В. Бірюков, В. О. Веклич, В. Д. Гвоздецький, Д. Г. Заброда, С. М. Івасенко, І. В. Катеринчук, А. В. Линник, В. І. Литвиненко, М. І. Мельник, С. С. Мірошніченко, О. А. Мосякіна, О. П. Мусієнко, Л. Р. Наливайко, С. А. Подоляка, А. А. Пухтецька, В. В. Ровний, С. С. Рогульський, Ю. В. Слабунова, В. Я. Тацій, О. В. Ткаченко, В. С. Цимбалюк, Т. В. Хабарова, В. В. Чумак, А. В. Шапка, С. О. Шатрава, О. В. Шевченко, Н. В. Шинкаренко та інші вітчизняні, а також зарубіжні вчені-юристи.

Нормативно-правову основу дослідження складають: Конституція та Закони України, проекти законодавчих актів України, міжнародні правові акти, постанови та розпорядження КМУ, укази Президента України, нормативно-правові й правові акти міністерств та інших центральних органів

влади, положення яких стосуються здійснення інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах.

Емпіричну основу дослідження склали: статистичні матеріали, довідкові видання та аналітично-довідкові статті; офіційні доповіді органів державної влади.

Наукова новизна отриманих результатів полягає у тому, що дисертація є одним з перших в Україні комплексних досліджень, спрямованих на визначення сутності, змісту, існуючих проблем адміністративно-правового механізму інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України. В результаті дослідження сформульовано нові науково-обґрунтовані теоретичні положення та пропозиції щодо вдосконалення чинного національного законодавства. Основні з них наступні:

вперше:

- надано всебічну характеристику сутності адміністративно-правового механізму інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України. Запропоновано авторське визначення поняття відповідного адміністративно-правового механізму та підхід до інтерпретації структури цього механізму, що складається з двох рівнів: а) «основного рівня», котрим охоплено наступні елементи: суб'єкти інформаційного забезпечення; адміністративно-правові відносини з приводу задоволення інформаційної потреби; відповідні норми адміністративного законодавства та акти реалізації цих норм законодавства; гарантії інформаційного забезпечення; та б) «додаткового рівня» структури, що охоплює наступні елементи: правову свідомість; правову просвіту; спеціальні освітні програми антикорупційного характеру тощо.

- досліджено адміністративно-правовий механізм інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України у динаміці та виділено відповідні стадії цього динамічного процесу;

- здійснено комплексний аналіз практики та правового регулювання інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України, у результаті чого встановлено, що чинне законодавство не в достатній мірі сприяє підвищенню інтенсивності та якості потоку актуальної достовірної інформації про корупцію в правоохоронних органах. Для вирішення цих проблем сформульовано конкретні пропозиції щодо вдосконалення чинного законодавства, зокрема, за рахунок: а) посилення взаємодії зі ЗМІ в контексті підвищення достовірності інформації про корупцію в правоохоронних органах; б) підвищення рівня довіри громадськості до правоохоронних органів та їх працівників, зокрема, шляхом широкого залучення громадськості до антикорупційної діяльності правоохоронних органів; в) запровадження інституту матеріального заохочення викривачів корупції у правоохоронних органах; г) розробки та прийняття НАЗК методичних рекомендацій щодо здійснення методів інформаційного забезпечення протидії корупції в означених органах;

- сформульовано пропозиції щодо відображення у нормативно-правовій площині належної стратегічної значимості інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України, зокрема, за рахунок: а) розробки та прийняття спеціальної програми інформатизації протидії корупції в правоохоронних органах України; б) окреслення питань інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах у межах законодавства про національну безпеку України та в Антикорупційній стратегії на 2018–2020 роки, як питань, що мають очевидне стратегічне значення для реалізації державної антикорупційної політики;

- з метою підвищення рівня цілісності та диференційованого структурування інформації про корупцію в правоохоронних органах запропоновано створення та забезпечення функціонування веб-ресурсу «Корупція в правоохоронних органах України», що буде діяти за принципом т. зв. «єдиного вікна». Вказаний веб-ресурс повинен складатись з наступних інформаційних блоків: а) «загальна інформація» (має містити

адміністративно-правову базу протидії корупції в правоохоронних органах, перелік та короткий опис правового статусу антикорупційних органів України і т. д.); б) «новини» (має містити новини, в яких висвітлюються актуальні події, пов'язані із протидією корупції в правоохоронних органах нашої держави); в) «реакція на інформацію про корупцію» (короткі офіційні відповіді на новини в офіційних ЗМІ, в яких йдеться про факти корупції в правоохоронних органах України); г) «статистика та інші дані стосовно протидії корупції в правоохоронних органах»;

вдосконалено:

- низку термінів, які стосуються предмету дослідження, зокрема, сформульовано у широкому та вузькому контексті поняття «інформаційне забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України», а також: «принципи інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України», «адміністративно-правовий механізм інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України»;

- існуючі наукові положення про сутнісний зміст інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України. Обґрунтовано, що сутність цього інформаційного забезпечення виявляється у різних аспектах: у функціональному та управлінському, цільовому, концептуально-стратегічному гуманістичному, контрольному та превентивному контекстах;

- систематизацію адміністративно-правової бази інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України, що розглядається в якості складної нормативно-правової системи відповідного регулятивного спрямування, яка складається із наступних рівнів: а) законодавчого рівня, котрим охоплено Закони України, що врегульовують суспільні відносини з приводу інформації та інформатизації, запобігання та протидії корупції, діяльності правоохоронних органів нашої держави; б) підзаконного рівня, що охоплює нормативно-правові акти Уряду України,

Президента України, інших центральних органів виконавчої влади, норми яких врегульовують питання здійснення вказаного інформаційного забезпечення;

- структуру системи суб'єктів інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України. Запропоновано цю систему розглядати в якості системи, що складається з трьох «рівнів»: а) «загальний рівень», що охоплює державні органи, котрі безпосередньо не здійснюють вказане інформаційне забезпечення, проте, їх діяльність є об'єктивно забезпечувальною відносно вказаної спеціальної діяльності; б) «зовнішній спеціальний рівень», котрим охоплено державні органи, що здійснюють вказане інформаційне забезпечення правоохоронних органів загалом; в) «внутрішній спеціальний рівень», що охоплює повноважних посадових осіб та самостійні структурні підрозділи правоохоронних органів, які займаються питанням реалізації зазначеного інформаційного забезпечення;

- визначення ефективності адміністративно-правового механізму інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України. Обґрунтовано, що ефективність цього механізму виявляється у його здатності приносити необхідний ефект, результативності процесу, що визначаються як відношення, з одного боку, загального результату інформаційного забезпечення до витрат, які витрачені на отримання вказаного результату, а, з іншого боку – як міра відповідності ефекту інформаційного забезпечення його меті та принципам здійснення;

набули подальшого розвитку:

- інтерпретація соціально-правової природи та змісту завдань інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України, зокрема виокремлено основне (системне) та безпосередні завдання даного виду забезпечення;

- теоретичні положення щодо систематизації принципів інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України. Запропоновано вказані принципи розглядати в якості системи, що

складається із загальноправових, міжгалузевих і спеціальних принципів. При цьому до спеціальних принципів віднесено принципи актуальності, достовірності, об'єктивності, повноти, системності, цілеспрямованості, активності та ініціативності;

- класифікація заходів інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України, до яких віднесено організаційні, нормативно-правові та програмно-технічні заходи;

- систематизація методів інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України та основних проблем щодо їх реалізації на практиці.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що вони можуть бути використані:

- *у науково-дослідній сфері* – для подальших теоретичних досліджень проблем правового регулювання, забезпечення та здійснення інформаційного забезпечення протидії корупції у правоохоронних органах нашої держави (Довідка про використання результатів дослідження у науково-дослідній роботі ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління персоналом» від 20 березня 2018 р., № 585/1);

- *у правотворчій діяльності* – для вдосконалення чинного законодавства та проектів Законів України, норми яких прямо чи опосередковано врегульовують питання інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України;

- *у правозастосовній діяльності* – для підвищення ефективності та оптимізації практики здійснення інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України (Довідка про впровадження у правозастосовну і нормотворчу діяльність Секретаріату Кабінету Міністрів України від 20 грудня 2018 р);

- *у навчальному процесі* – матеріали дослідження можуть бути використані в процесі розробки методичних матеріалів, підручників, а також навчальних посібників з курсів (та спеціальних курсів) «Адміністративне

право», «Курс з питань протидії корупції», «Інформаційне забезпечення діяльності правоохоронних органів» тощо (Акт впровадження в освітній процес ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління персоналом» від 19 квітня 2018 р.).

Апробація результатів дисертації. Підсумки розробки проблеми загалом, окремих її аспектів, одержаних в процесі дослідження, узагальнення й висновки, були оприлюднені на науково-практичних конференціях і круглих столах: «Теорія і практика розвитку правових інститутів» (м. Київ, 10–11 березня 2016 р.), «Реформування національного та міжнародного права: перспективи та пріоритети» (м. Одеса, Україна, 20-21 січня 2017 р.), «Пріоритетні напрямки розвитку правової системи України» (м. Львів, 27-28 січня 2017 р.).

Публікації. Основні положення дослідження відображені у дев'яти наукових працях, з яких шість наукових статей (п'ять у фахових виданнях України, одна у науковому періодичному виданні іншої держави з юридичних наук), а також три тези доповідей і наукових повідомлень, опублікованих за результатами проведення науково-практичних конференцій та круглих столів.

Структура та обсяг дисертації підпорядковані логіці дослідження, обумовлені метою, а також предметом дослідження. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, що включають вісім підрозділів, висновків і списку використаних джерел. Загальний обсяг дисертації становить 255 сторінок, з них основного тексту – 189 сторінок. Список використаних джерел складається із 433 найменувань і займає 49 сторінок. Додатки розміщено на 4 сторінках.

Р О З Д І Л 1

ЗАГАЛЬНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО МЕХАНІЗМУ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ В ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНАХ УКРАЇНИ

1.1 Сутність, мета, завдання та принципи інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України

Інформаційна революція змінює життя людей та спосіб розвитку сучасного світу. Зокрема, В.Д. Люблін зауважує, що за останні роки вже й в Україні за допомогою веб-ресурсів мережі Інтернет розповсюджуються інструкції з виготовлення вибухівки у домашніх умовах, поширюється порнографічна та інша шкідлива інформація, котра деструктивним чином впливає на молодь та усе суспільство, долучене до інформаційного «поля», загалом [191, с. 67]. Дійсно, слід погодитись із тим, що інформація сьогодні стає все більш потужним чинником, здатним призвести до великомасштабних аварій, військових конфліктів і поразки в них, дезорганізувати державне управління, фінансову систему, роботу наукових центрів тощо [191, с. 67]. Утім, як справедливо зазначає Н.С. Мороз, не можна ігнорувати й того факт, що володіння інформацією також сприяє розвитку всіх сфер діяльності держави та суспільства, та, врешті-решт, значним успіхам в економіці, бізнесі, фінансах [212, с. 138]. Більш того, інформація – це основний стратегічний ресурс побудови інформаційного суспільства, формування якого в Україні є «необхідною умовою сталого розвитку країни, її повноцінного входження до світової економіки» [251, с. 56], а також, для ефективної роботи органів державної влади [18, с. 1].

Зазначимо, що інформація ще порівняно нещодавно розумілася лише як засіб побутової повсякденної комунікації. Зміна осмислення вагомості інформації (як засобу) відбулась у зв'язку із тим, що цей термін був ужитий Р.В.Л. Хартлі (Ralph Vinton Lyon Hartley) та К.Е. Шенноном (Claude Elwood

Shannon) у працях, в яких досліджувався зв'язок й інженерні комунікації. У цих дослідженнях інформація отримала фундаментальний характер, ставши в один ряд з такими поняттями як енергія, маса та рух. Пізніше, визнавши термін як наукову категорію, французький та американський фізик Л.Н. Бріллюєн (Léon Nicolas Brillouin) представив фізичну теорію інформації, вказуючи на те, що інформація має величезний гносеологічний потенціал та пов'язана із матерією [113, с. 203]. Сьогодні інформація стала фундаментальною категорією, зокрема, у фізиці [142; 384], економіці [52; 345], педагогіці [325; 429] та у теорії державного управління [162; 353]. Значимість інформації на сьогодні також відображає той факт, що вона стала і правовою категорією, що активно досліджується правниками [див., напр.: 239; 247; 338; 363; 383], а суспільні відносини з приводу користування інформацією у тій чи іншій мірі врегульовуються багатьма галузями права [424, с. 143]. Зокрема, відповідно до ч. 1 ст. 1 Закону України «Про інформацію» від 02 жовтня 1992 року № 2657-ХІІ [287] під поняттям «інформація» слід розуміти будь-які відомості та/або дані про події та явища (котрі відбуваються у суспільстві, державі та у навколишньому природному середовищі), які можуть бути збережені на матеріальних носіях або відображені в електронному вигляді. Тобто, у вказаному контексті не має значення, чи є інформація фіксованою (зокрема, такою, що знаходиться на матеріальних носіях), чи є нефіксованою.

Отже, інформація з практичної точки зору є фактором, що зменшує невизначеність [126, с. 119], та, відповідно, є універсальним і досить ефективним для впливу «інструментом», який може використовуватись з різною метою – як із деструктивною, так і з конструктивною. Зважаючи на це, цілком очевидним є й те, що держава встановлює відносно користування інформацією відповідні правові режими, а також широко використовує її в якості засобу ефективного регулювання суспільними відносинами у сучасному інформаційному суспільстві та, відповідно, як засіб протидії

практично усім антисупільним явищам, серед яких можна вирізнити і корупцію.

Під поняттям «корупція» вчені розуміють «відносини, що формуються між людьми щодо використання та розпорядження офіційними правовими статусами керівника чи господарника за рахунок невластивої цим статусам ролі ринкових з метою задоволення приватного інтересу» [62, с. 60]. Таким чином, корупція – це феномен, обумовлений антисупільною, девіантною поведінкою людини [82, с. 59] та, відповідно, становить проблему, що впливає на всі сфери життя держави та суспільства – «усі інші загрози суспільній та державній безпеці тим чи іншим чином пов'язані із корупцією, і, у більшості випадків, є нею обумовленими» [413, с. 119]. Закономірно, що цьому феномену постійно присвячують пильну увагу українські [32; 57; 110; 164; 195; 244; 421; 430] та зарубіжні [417; 419; 420; 422; 425; 428; 429; 432] науковці, висвітлюючи ті чи інші аспекти цього антисупільного явища та протидії йому різними законними засобами та способами (зокрема, і за рахунок інформації, інформаційного забезпечення державних органів [158]), а сама протидія корупції в сучасний період є однією з найважливіших завдань, що вирішуються усіма інститутами державної влади, управління та громадянського суспільства.

Сприяє цьому діюча система законодавства у сфері запобігання та протидії корупційній діяльності. Відзначимо, що основами загальнодержавної системи протидії корупції є: (1) Конституція України [159] в редакції від 30 вересня 2016 року (зокрема, у ч. 2 ст. 19, ст. ст. 21, 24, 38, 40, 41, 55); (2) Закон України «Про запобігання корупції» від 14 жовтня 2014 року № 1700-VII [259] у редакції від 03 серпня 2017 року; (3) Закон України «Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014-2017 роки» від 14 жовтня 2014 року № 1699-VII [260] у редакції від 08 серпня 2015 року; (4) окремі норми галузевих кодифікованих законодавчих актів (щонайперше, Кримінального кодексу України [170] та Кодексу України про адміністративні

правопорушення [156]); (5) укази Президента України [див., напр.: 282; 298; 317] й постанови, розпорядження Кабінету Міністрів України [див., напр.: 106; 316; 262], а також інші підзаконні акти. Однак, як справедливо стверджують дослідники, кількість законодавчих актів у справі протидії корупції не має ніякого значення, в той час, як має визначальне значення саме адекватність та якість цього законодавства [83, с. 52], а також застосування норм цього законодавства.

Складність і багатоаспектність означеної проблеми, безумовно, вимагає комплексного підходу, котрий, як справедливо відзначають вчені, забезпечить руйнівний вплив на корупцію, перш за все, зусиллями правоохоронних органів держави [194, с. 97]. Утім, особливу проблему у цьому питанні займає саме агресивний вплив корупції на правоохоронні органи, зумовлюючи таким чином їх корумпованість [30, с. 32–35; 86, с. 188–189; 137; 150, с. 69–78; 349, с. 90–97; 350], серед іншого, як результат неефективного використання правоохоронними органами інформації в якості зброї у справі запобігання та протидії корупції.

Таким чином, слід погодитись із тим, що «найважливішим компонентом, що запускає динамічний процес запобігання корупції, є інформація, зокрема, про подію корупційного злочину, особу, котра вчинила корупційний злочин». При цьому «відносно статичний процес запобігання корупції запускається та підтримується за рахунок інформаційного забезпечення протидії корупції в органах влади» [87, с. 8], серед яких особливий інтерес заслуговують саме правоохоронні органи влади. У цьому контексті зауважимо, що одним з обов'язкових умов організації правоохоронної діяльності органів внутрішніх справ у сфері протидії корупції є їх ефективне інформаційне забезпечення [194, с. 97], що підтверджує також історія функціонування правоохоронних органів в Україні, вже широко досліджена українськими науковцями [145, с. 12; 237, с. 127–131; 404, с. 169–170]. Зазначений висновок є цілком закономірним, адже, у широкому сенсі інформаційне забезпечення протидії

корупції охоплює собою сукупність комплексної системи збору, накопичення, а також систематизації, аналізу та оцінки інформації про корупційні діяння та діяннях корупційної спрямованості, обмін цією інформацією та доведення її до відома компетентних органів влади та громадськості.

По суті, сама соціально-правова суть та вагомість інформації у повній мірі розкриває сутність і значення інформаційного забезпечення, на підставі чого можна сформулювати розуміння того, що слід розуміти під інформаційним забезпеченням протидії корупції в правоохоронних органах влади. Разом з тим, для більш повного аналізу питання та більш глибокого розуміння суті зазначеного інформаційного забезпечення необхідно з'ясувати, що саме в науковій літературі вчені розуміють під терміном «інформаційне забезпечення». Відповідаючи на поставлене запитання, зазначимо, що серед вчених [див., напр.: 26, с. 8–9; 33, с. 27–29; 102, с. 20–23; 190, с. 184; 339, с. 2; 345, с. 50; 383, с. 232–233; 411, с. 36] до сьогодні не було досягнуто консенсусу з приводу універсального розуміння вказаного поняття. Приміром, вчені С.І. Головацька та Н.С. Хаймьонова вважають, що інформаційне забезпечення – це «система збору, документування, передання інформації та користування нею для прийняття управлінських рішень» [90, с. 78]. У свою чергу І.О. Левицька під «інформаційним забезпеченням» розуміє «процес задоволення інформаційних запитів, що складається з неперервної підготовки і видачі обліково-аналітичної інформації відповідно до таких запитів» [178, с. 87]. Декотрі інші вчені зводять поняття «інформаційним забезпеченням» до комплексу заходів щодо забезпечення інформаційними ресурсами, котрими охоплено: (1) механізми пошуку, отримання, зберігання, накопичення, передачі, обробки інформації; (2) організації баз даних [133, с. 78].

Таким чином, аналізуючи спеціальну наукову літературу, в якій висвітлювались ті чи інші питання інформаційного забезпечення, можна

дійти висновку, що поняття «інформаційне забезпечення» вчені розглядають переважно у наступних аспектах:

(1) в управлінському контексті. У цьому сенсі інформаційне забезпечення вченими інтерпретується в якості елементу цілісної системи управління [див., напр.: 22, с. 9; 205, с. 982–983; 238, с. 20]. Зокрема, вчений Д.В. Кубанцев під поняттям «інформаційне забезпечення» пропонує розуміти саме основний елемент системи управління, обґрунтовуючи цю позицію тим, що «кількість та якість інформації характеризує ефективність і правильність управлінських рішень, що приймаються» [172, с. 123];

(2) у діяльнісному контексті [див., напр.: 9, с. 10]. В окресленому сенсі інформаційне забезпечення інтерпретується як процес надання, а також отримання в потрібній кількості та якості інформації, необхідної для здійснення будь-якої діяльності. До того ж, даним терміном, наприклад, такі вчені як О.О. Чекалін, В.Ю. Карпичев та С.В. Скриль, справедливо позначають не лише регулярну діяльність з отримання інформаційного продукту, але й також діяльність з приводу надання інформаційних послуг [391, с. 9–10]. Звернемо увагу на те, що інформаційне забезпечення у діяльнісному контексті є варіацією (певним відбитком) розуміння даного поняття у світлі теорії інформаційного суспільства, в рамках якої розглядуване забезпечення – це процес, котрий об'єднує систематизацію даних й їх використання, як в управлінській, так і в інноваційній діяльності [113, с. 207];

(3) в об'єктивному комплексному контексті [див., напр.: 236, с. 235]. У рамках цього підходу до розуміння інформаційного забезпечення відповідним поняттям визначається сукупність єдиної системи збору та отримання інформації з зовнішніх і внутрішніх джерел, схем інформаційних потоків, що циркулюють в ході певного процесу (наприклад, в ході розслідування злочину), а також методологія використання наявних баз даних та побудови нових баз даних.

Що ж стосується визначення поняття «інформаційне забезпечення правоохоронних органів України», то, приміром, І.П. Катеринчук вважає, що це поняття можна визначити в якості «процесу збирання, отримання, обробки, поширення, аналізу та використання інформаційних ресурсів, необхідних для виконання визначених законом завдань та функцій цих органів» [146, с. 378]. Аналогічним чином розуміють досліджуване поняття також й низка інших вчених, додатково вказуючи, що означене є комплексом організаційних, правових та технологічних засобів, що забезпечують вказаний процес [67, с. 155; 120, с. 13; 243, с. 351; 245, с. 13; 340, с. 4]. У свою чергу українська вчена М.В. Колеснікова під «інформаційним забезпеченням правоохоронних органів» пропонує розуміти «комплексний процес узагальнення практики діяльності правоохоронних органів, що здійснюється за допомогою організаційних, правових, технічних і технологічних заходів, засобів та методів, які забезпечують функціонування системи інформаційних зв'язків між слідчими та іншими учасниками правоохоронної діяльності щодо збирання, оброблення та аналізу інформації» [157, с. 117].

З огляду на викладене зазначимо, що *інформаційне забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України* у широкому сенсі – це врегульований нормами права процес накопичення (збору) із зовнішніх і внутрішніх джерел інформації, перетворення та відтворення її, надання та отримання (тобто, «комунікація») цієї інформації у потрібній кількості й якості, що є необхідною для здійснення антикорупційної діяльності в правоохоронних органах України, а також зберігання, поширення (використання) цієї інформації правоохоронними органами держави. У вузькому сенсі інформаційне забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України – це сукупність організаційно-управлінських заходів, орієнтованих на цілеспрямоване збирання, документування обробку та систематизацію інформації про стан корупції в правоохоронних органах влади (тенденції, характер впливу цього явища

тощо) та стан запобігання цьому явищу у вказаних органах влади, встановлення необмеженого (або ж аргументовано обмеженого) доступу до цієї інформації, а також процес оптимальної актуалізації інформації про стан корупції в правоохоронних органах влади та її використання в управлінській діяльності означеного кола та інших органів влади, в антикорупційному процесі загалом.

Між тим, слід мати на увазі, що ефективне інформаційне забезпечення, як правило, не може відбуватись на одному рівні. Зокрема, українська вчена В.В. Іванова з цього приводу зауважує, що для будь-якої структури суспільних відносин доцільно розглядати два види інформаційного забезпечення: (1) зовнішнє – організація та здійснення інформаційного забезпечення на мезо- та макrorівні, тобто забезпечення зовнішніми інформаційними потоками суб'єктів (інформаційних систем суб'єктів); (2) внутрішнє – організація та здійснення інформаційного забезпечення на макrorівні, тобто забезпечення обробки та використання зовнішніх інформаційних потоків у межах суб'єкта, формування та організація використання його внутрішніх інформаційних потоків [135, с. 26].

Отже, значення інформаційного забезпечення правоохоронних органів України, зокрема щодо протидії корупції, важко недооцінити, що також підтверджуються на нормативному рівні, зокрема наказами та розпорядженнями Міністерства внутрішніх справ України [379, с. 55], а також науковими працями українських науковців у галузі права [див., напр.: 16; 19; 42; 51; 70; 71; 147; 155; 378; 387; 405], завдяки яким поняття «інформаційне забезпечення правоохоронних органів» міцно увійшло в науковий та практичний обіг і в даний час широко використовується при висвітленні проблем управління правоохоронними органами [233, с. 138], головним чином, у межах адміністративного та інформаційного права [222, с. 168].

Зазначимо, що *сутність* інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України виявляється у:

(1) функціональному та управлінському контексті. Як «інструмент» ефективного управління («найважливіша особливість процесу управління полягає в його інформаційній природі» [248, с. 147]), інформація про корупцію дозволяє правоохоронним органам України приймати оптимальні, виважені та своєчасні управлінські рішення, а також уникати таким чином прийняття рішень (вчинення дій чи утримання від їх вчинення), нормативно-правових актів (та їх реалізації), які спонукали би чи підтримували корупцію у відповідному органі влади та/або у системі органів державної влади загалом;

(2) цільовому контексті, що визначається потребами, які спроможна задовольнити саме інформація. Тобто, в цьому аспекті інформаційне забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах дозволяє накопичувати, обробляти, надавати та отримувати, використовувати інформацію про корупцію та її запобігання, що є необхідною для:

- (а) виконання відповідним органом влади власних повноважень (та виконувати ці повноваження з дотриманням принципу законності);
- (б) правильного виконання власних функцій та завдань (та діяти послідовно, виважено);
- (в) здійснення процесу досягнення цілей з мінімізованими труднощами (та, відповідно, діяти оптимально й ефективно);

(3) концептуально-стратегічному гуманістичному контексті. Адекватне здійснення інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах влади дозволяє державі:

- (а) виробляти ефективну антикорупційну політику (дієвим чином коригувати завдання, способи та засоби протидії корупції);
- (б) оптимально вибудовувати стратегію антикорупційної діяльності в правоохоронних органах влади безпосередньо та у процесі їх взаємодії з іншими органами влади;
- (в) підвищувати рівень довіри громадськості та міжнародних інститутів, міжнародного співтовариства до правоохоронних органів влади України та/або системи влади держави загалом;

(4) контрольному контексті. Інформаційне забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України робить ці органи влади не лише спроможними запобігати корупційним проявам та протистояти корупційним ризикам, приймаючи до уваги актуальний стан толерантного ставлення співробітників відповідного органу влади до корупції, але й робить діяльність цього органу влади «прозорою», підконтрольною громадянському суспільству (роль громадськості в процесі протидії корупції в правоохоронних органах влади, як відомо, важко недооцінити, хоча цей вплив не може зводитись до неправомірного тиску громадськості на органи влади, їх дискредитацію), яке буде активно долучатись до підтримки цього органу влади у її антикорупційній ініціативі та політиці;

(5) превентивному контексті. Саме здійснення інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах влади дозволяє безпосередньо руйнівню впливати на корупцію та на процес паразитування цим явищем структури правоохоронних органів влади, адже актуальна та наближена до об'єктивної дійсності інформація про стан корупції та запобігання їй (не викликає сумнівів, що будь-яка інформація про стан корупції в органах влади не в повній мірі відображає реальний її стан [421, с. 4002]) у відповідних органах влади: (а) об'єктивізує проблему, окреслює її риси та масштаби, тенденції до зростання, на підставі чого можна розробити, прийняти та впроваджувати ефективні програми дій щодо запобігання та протидії корупції; (б) робить проблему реальною, осмислюваною, вказуючи співробітникам правоохоронних органів влади та громадськості на те, що корупційна поведінка в жодному разі державою не ігнорується, не вважається допустимою, фіксується в якості недопустимого та протиправного діяння, а за корупційні правопорушення не теоретично, а практично настає моральна та юридична відповідність (кримінальна, адміністративна та/або цивільно-правова).

Сутність інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України дозволяє в повній мірі з'ясувати мету

вказаного процесу, яка досить тісно пов'язана із такою категорією, як «інформаційна потреба», під якою розуміється певний стан суб'єкта предметної діяльності, що виникає у зв'язку із необхідністю отримання відомостей, котрі забезпечують вирішення предметних завдань. Відтак, цілком очевидно, що інформаційні потреби, зокрема, органів внутрішніх справ визначають мету інформаційного забезпечення, яка, загалом, «полягає у наданні співробітникам органів внутрішніх справ інформації необхідної якості в задані терміни та у рамках діючих технічної й організаційної структур, правового регулювання та фінансування» [374, с. 144]. Тобто, *комплексною метою* інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України можна назвати задоволення інформаційної потреби щодо стану корупції у правоохоронних органах України задля протидії корупції в цих органах влади держави.

Що ж стосується питання переліку завдань інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України, то він визначений загальними завданнями органів влади, спеціальною компетенцією правоохоронних органів влади, а також скорегований сутністю та метою інформаційного забезпечення протидії корупції в означених органах влади.

Слід зауважити, що особливу увагу завданням інформаційного забезпечення в науковій літературі вченими звертається в межах дослідження окремих питань здійснення управління тими чи іншими процесами та функціонування органів влади, суб'єктів господарювання тощо. Зокрема, Т.Б. Шири, досліджуючи проблеми управління асортиментом, зауважує, що головними завданнями інформаційного забезпечення цього управління є «отримання достовірних відомостей від покупців про попит і передачу їх у повному обсязі до постачальників» [403, с. 71]. У свою чергу українська вчена Л.М. Мартиненко, розглядаючи складові елементи розвитку страхового ринку, зауважила, що основні завдання інформаційного забезпечення полягають в задоволенні потреб керівників, які розробляють стратегічні

орієнтири, в аналітичній інформації; формуванні, розміщенні, наповненні, підтримці, актуалізації та використанні інформаційних ресурсів, необхідних для розробки, оцінки і коректування стратегії; створення і розвиток систем обробки та передачі інформації [196, с. 54].

Українська вчена В.В. Іванова наголошує, що основними завданнями інформаційного забезпечення є: (1) створення повного фонду інформації; (2) створення умов для інформаційного забезпечення на різних рівнях; (3) об'єднання інформаційних потоків різних рівнів; (4) забезпечення єдності процесу отримання та передачі інформації; (5) стандартизація процесу інформаційного забезпечення; (6) доступність для користувачів з різними рівнем підготовки та фінансовими можливостями [134, с. 61–63].

Погоджується із цією позицією також А.О. Дегтяр [107, с. 65–66]. У свою чергу вчені В.В. Годін та І.К. Корнєєв вважають, що інформаційне забезпечення насамперед виконує наступні завдання: (1) визначення кола споживачів інформації, а також періодичності циркуляції та форм надання інформації; (2) визначення відповідних джерел інформації та наявних способів доступу до них; (3) організація та уніфікація процесів і засобів накопичення, фіксації, обробки, зберігання, актуалізації, надання та використання інформації, а також розподіл завдань (обумовлених вказаними діями) між відповідними суб'єктами інформаційного забезпечення; (4) організація потоків інформації, формування комплексу технічних засобів для організації цих потоків, розвиток і створення нових інформаційних (та телекомунікаційних) технологій, а також поступове (поетапне) формування єдиного інформаційного простору; (5) організація зберігання усього масиву інформації (головним чином, це розробка системи класифікаторів, зберігання даних і інформації в уніфікованих форматах); (6) формування уніфікованої системи документації, розробка документообігу та технологічних процесів формування документів, а також встановлення відповідного порядку їх складання, оформлення, фіксації (реєстрації), узгодження та затвердження; (7) створення та реалізація порядку взаємодії інформаційної системи та

відповідних управлінських суб'єктів, а також організація використання інформації для оцінки тенденцій, альтернатив рішень і дій розробки прогнозів, вироблення загальної стратегії; (8) організація зворотного зв'язку [89, с. 37]. Утім, аналізуючи наведені переліки завдань інформаційного забезпечення, можна відмітити, що вченими фактично змішуються поняття «завдання» та «способи», «засоби» здійснення цих завдань, а також завдання інформаційної системи, що з методологічної позиції можна виправдати з огляду на об'єктивний та суб'єктивний прояв інформаційного забезпечення.

Викладені підходи до розуміння завдань інформаційного забезпечення дозволяють стверджувати, що їх доцільно розглядати у широкому та вузькому сенсі. Відтак, у загальних рисах *основним системним завданням* інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України є:

(1) встановлення та репрезентація стану корупції в правоохоронних органах влади (задовольняючи таким чином інформаційний інтерес цих органів влади та держави у цілому);

(2) здійснення контролю за відповідністю виконання цими органами влади покладених на них законодавством завдань, а також підвищення ефективності протидії корупції в цих органах влади та запобігання корупції у державі загалом, звертаючись до інформації, як до інструменту управління.

Конкретизація основного завдання інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України дозволяє стверджувати, що розглядуване інформаційне забезпечення виконує комплекс наступних завдань:

(1) задоволення зовнішніх інформаційних потреб щодо протидії корупції в правоохоронних органах України. У цьому контексті інформаційне забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах влади надає (репрезентуючи) іншим (неправоохоронним) органам влади, міжнародним інститутам та громадськості наявний (отриманий в процесі

здійснення первинних стадій інформаційного забезпечення) комплекс інформації про стан корупції в правоохоронних органах влади України та фактичний стан протидії цьому негативному феномену з метою подальшого опрацювання відповідними споживачами цієї інформації наданої ними інформації чи без такої мети;

(2) задоволення внутрішніх інформаційних потреб щодо протидії корупції в правоохоронних органах України. Це завдання, головним чином, виявляється у наданні та отриманні актуальної інформації про стан корупції та протидії їй в правоохоронних органах суб'єктам і об'єктам упровадження процесу забезпечення;

(3) організація реалізації інформаційних процесів, зокрема, визначення та відбір (у відповідному порядку та у належний, оптимальний спосіб) необхідних джерел інформації, систематизація отриманих даних та їх інтерпретація, а також забезпечення роботи тих структурних підрозділів правоохоронних органів, що у відповідній мірі відповідають за інформаційне забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах.

Поряд із тим, необхідно наголосити на тому, що інформаційне забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України здійснюється відповідно до системи принципів, важливість яких важко недооцінити, адже, саме ці принципи дозволяють реалізовувати вказане інформаційне забезпечення ефективно та безперебійно й у тих випадках, коли нормативно-правове регулювання цього процесу є нечітким, двозначним, незастосовним до окремих практичних випадків (тобто, в умовах оперативної обстановки, котра постійно змінюється).

У цьому контексті слід зауважити, що принципи інформаційного забезпечення тих чи інших державних органів та суспільства, процесів вже були широко розглянуті вітчизняними вченими. Приміром, інформаційне забезпечення виборів в Україні, на думку О.Д. Лізунової, ґрунтується на основних засадах, що складають наступну систему: (1) загальні принципи права, що стосуються регулювання відносин, пов'язаних з інформацією;

(2) універсальні принципи виборчого права, до яких належать принципи загальних, рівних, прямих виборів при таємному голосуванні; (3) безпосередньо принципи інформаційного забезпечення виборів (кожному виборцю повинна бути забезпечена можливість доступу до різнобічної, об'єктивної та неупередженої інформації, потрібної для здійснення усвідомленого, поінформованого, вільного вибору тощо) [184, с. 106; 185, с. 169]. І.О. Чухлебов, розглядаючи проблеми інформаційного забезпечення кадрової політики органів публічної адміністрації в Україні, вказує, що зазначене інформаційне забезпечення здійснюється на підставі наступних принципів: (1) прозор, відкритості, системності та плановості інформаційного забезпечення кадрової політики; (2) систематичного інформування громадськості про потребу в кадрах органів публічної адміністрації; (3) інформаційного супроводу конкурсного відбору на посади до органів публічної адміністрації; (4) достовірності та якості відображення інформації в кадрових документах; (5) відкритості персональних даних державних службовців та службовців органів місцевого самоврядування; (6) відповідальності працівників кадрових підрозділів органів публічної адміністрації за порушення правил обігу кадрової інформації тощо [397, с. 11].

Слід наголосити на тому, що інформаційне забезпечення розглядалось в науковій літературі також і в межах системних підходів. Прикладом цьому може бути підхід Д.В. Артем'єва, котрий, розглядаючи інформаційне забезпечення діяльності міліції громадської безпеки, виокремлює наступну систему принципів цього інформаційного забезпечення: (1) принцип функціонального призначення (відповідно до цього принципу до категорії міжвідомчих належать такі інформаційні підсистеми: оперативно-розшукового призначення; спеціалізовані інформаційні підсистеми оперативної інформації тощо); (2) принцип нормативно-правового забезпечення щодо інформаційних обліків (передумовою впровадження інформаційних обліків є узгодження засад їхнього формування із

законодавством та розробка нормативної документації, що регламентує правила обліку в інформаційній підсистемі); (3) принцип фактичності даних (дані інформаційних підсистем повинні бути фактичними, тобто припускати однозначність інтерпретації та ідентифікації, а також повними, вірогідними та актуальними); (4) принцип доцільності впровадження та експлуатації (доцільність впровадження будь-якої інформаційної підсистеми визначається відповідними експертними розрахунками щодо ефективності її використання з урахуванням необхідних для її функціонування фінансових, кадрових та технічних ресурсів); (5) принцип нарощення та розвитку (інформаційна підсистема повинна забезпечувати можливість модернізації, інтеграції в систему інформаційного забезпечення, припускати включення до свого складу нових об'єктів обліку); (6) принцип гармонізації законодавства України із європейським правом (при вирішенні питань формування та використання інформаційних систем та мереж країни світу слід виходити з необхідності узгодженості їх нормативно-правового забезпечення із міжнародними стандартами держав-членів Ради Європи та Європейського Союзу, які визначають стандартні принципи обробки персональних даних в автоматизованих системах) [17, с. 22].

У свою чергу український науковець Є.А. Бовкун, аналізуючи інформаційне забезпечення боротьби з корупцією в органах державної податкової служби, дійшов висновку, що під принципами цього інформаційного забезпечення слід розуміти «систему установок, керівних начал, відправних положень, які відбивають об'єктивні закономірності розвитку правоохоронних відносин у сфері боротьби з корупцією на сучасному етапі існування суспільства й визначають сутність інформаційного забезпечення щодо протидії корупційних проявів в діяльності органів державної податкової служби». При цьому вчений розглядає ці принципи в якості системи, яка складається із основних принципів, що поділяються на загальні принципи (законність, науковість, плановість, гласність, безперервність, системність, комплексність,

наступальність) та спеціальні принципи [48, с. 152]. Утім, незважаючи на очевидні проблеми диференціації вказаних принципів та проблематичність назв вказаних груп принципів, наголосимо на тому, що вчений, виокремлюючи основні принципи інформаційного забезпечення щодо протидії корупційних проявів в діяльності органів державної податкової служби, при цьому не виокремлює групу похідних принципів (чи будь-яку іншу групу), а, поділивши основні принципи на загальні та спеціальні принципи, не розкрив структуру «основних спеціальних» принципів.

Д.Я. Семир'янов, досліджуючи принципи інформаційно-аналітичного забезпечення управління підрозділами податкової міліції, поділяє ці принципи на: (1) загальні принципи (принцип законності, відповідальності, об'єктивності, гласності, пріоритетності прав громадян, демократизму тощо); (2) спеціальні принципи (ініціативність і цілеспрямованість, відповідність, системність, альтернативність, незалежність) [335, с. 68–73]. Поряд із тим, Р.М. Давидов, аналізуючи сутність інформаційно-аналітичного забезпечення органів внутрішніх справ України, дійшов висновку, що принципами цього інформаційного забезпечення є «система практичних основоположних ідей, які дістали наукового обґрунтування та були закріплені у відповідних нормативно-правових актах, та в подальшому будуть використані для визначення мети, завдань, функцій, форм і методів здійснення інформаційно-аналітичного забезпечення органів внутрішніх справ України». При цьому вчений об'єднує та поділяє ці принципи на дві групи: (1) загальні принципи (верховенство права, дотримання прав і свобод людини, законність, відкритість та прозорість, політична нейтральність, взаємодія з населенням на засадах партнерства, безперервність); (2) спеціальні принципи (тобто, принцип цілеспрямованості, ініціативності, актуальності, достовірності, активності, системності, об'єктивності, повноти) [98, с. 206–207].

Отже, зважаючи на викладені підходи до розуміння принципів інформаційного забезпечення тих чи інших державних органів чи процесів, інтерпретацій їх структури, а також, приймаючи до уваги поняття, сутність і

значення інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України, доходимо висновку, *принципи* цього інформаційного забезпечення є цілісною системою, що поділяється на наступні групи принципів:

1. Загальноправові принципи інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України. Зважаючи на те, що розглядуване інформаційне забезпечення є юридично значимою діяльністю, процесом, що врегульований відповідними нормативно-правовими актами та здійснюється державою в особі повноважних суб'єктів, не викликає сумнівів той факт, що структура принципів цього процесу (як з приводу побудови системи інформаційного забезпечення, так і відносно здійснення цього забезпечення) повинна охоплювати загальні правові принципи, за допомогою яких будь-який процес, що здійснюється в об'єктивній дійсності відповідно до законодавства, стає безпосередньо таким, що відповідатиме ознакам правомірності та органічно «вписуватиметься» в усталену систему права держави.

З огляду на існуючі підходи вчених до розуміння структури системи загальноправових принципів [44, с. 55; 63, с. 82–85; 96, с. 47–52; 320, с. 118; 362, с. 35; 369, с. 63] та їх вияву у діяльності державних органів [13; 74; 94; 174; 346; 388], зазначимо, що загальноправові принципи інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України охоплюються наступні принципи: справедливості, гуманізму, законності, демократизму, верховенства права, юридичної рівності усіх перед законом, взаємної відповідальності держави та особи, гласності та прозорості застосування юридичних норм;

2. Міжгалузеві принципи інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України. Спершу слід зауважити, що питання інформаційного забезпечення ґрунтується на двох блоках галузевих принципів – на принципах адміністративного та інформаційного права, що є

цілком закономірним, адже розглядуваний процес практично реалізується на засадах, вироблених в межах адміністративного та інформаційного права.

Приймаючи до уваги підходи українських та зарубіжних вчених [12; 27; 165; 241; 321; 322; 404] до розуміння принципів адміністративного права, погоджуємось із тим, що принципи адміністративного права – це основні вихідні, об'єктивно зумовлені засади, на яких базується діяльність суб'єктів адміністративного права, забезпечуються права та свободи людини і громадянина, нормальне функціонування громадянського суспільства, а також держави [3, с. 48]. Окрім того, що адміністративне право відображає загальноправові принципи (у межах структури загальних принципів адміністративного права), структура принципів цієї галузі права також охоплює блок «спеціально-галузевих принципів адміністративного права», які на думку українського науковця Ю.П. Битяка, складаються з наступних принципів: (1) служіння органів виконавчої влади та їх апарату суспільству та людині; (2) обмеженість втручання органів виконавчої влади в громадське та особисте життя людини; (3) повнота прав і свобод громадян в адміністративно-правовій сфері; (4) взаємна відповідальність; (5) визначення мінімально необхідних повноважень органів державної виконавчої влади; (6) оптимальне доповнення й урівноваження державно-владних повноважень органів виконавчої влади з повноваженнями органів самоврядування [4, с. 31–33].

У свою чергу принципами інформаційного права є зафіксовані в у відповідних правових стандартах ідеї та приписи, котрими визначається суть інформаційних правовідносин, а також їх упорядкування, що визначає системний зміст правових норм та інститутів у інформаційній сфері [56 с. 26]. Аналізуючи різні підходи до розуміння структури та переліку системи принципів інформаційного права, що вже викладались українськими та зарубіжними вченими [50, с. 37; 56, с. 26; 154, с. 191–194; 173, с. 325; 204; 336], вважаємо за доцільне погодитись із комплексним підходом до класифікації цих принципів, сформульованих українським

науковцем О.А. Барановим. Вчений, зокрема, виокремлює групу специфічних принципів інформаційного права та відносить до неї наступні принципи: (1) забезпечення інформаційної безпеки; (2) свободи отримання та поширення інформації; (3) об'єктивності, достовірності, повноти та своєчасності інформації; (4) гармонізації прав і законних інтересів особи, суспільства й держави в інформаційній сфері; (5) мінімізації негативного інформаційного впливу; (6) мінімізації негативних наслідків функціонування інформаційних технологій; (7) унеможливлення несанкціонованого доступу, поширення, використання інформації, порушення її цілісності та знищення; (8) не відторгнення інформації; (9) єдності та відмінності інформації, а також носія інформації; (10) об'єктності надання інформації; (11) первинності створення інформації; (12) обмеження доступу до інформації виключно на підставі закону; (13) обов'язкового оприлюднення суспільно важливої інформації; (14) взаємної гармонізації інформаційного права, а також усієї системи національного законодавства; (15) гармонізації українського інформаційного законодавства з міжнародним правом і законодавством інших країн [25, с. 142–151].

Отже, міжгалузеві принципи інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України – це об'єктивно зумовлені засадничі ідеї, на яких вибудовано адміністративне та інформаційне право, й які є основою для діяльності суб'єктів інформаційної сфери щодо належного та оптимального здійснення інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України таким чином, щоби досягти мети цього інформаційного забезпечення та сприяти забезпеченню прав і свободи людини та громадянина, нормальному функціонуванню громадянського суспільства, а також держави у цілому.

3. Спеціальні принципи інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України. Ці принципи є похідними від загальноправових та міжгалузевих принципів інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах, сформульовані безпосередньо

зادля побудови системи інформаційного забезпечення та здійснення інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України.

Аналізуючи наукову літературу на предмет методологічних підходів до розуміння досліджуваних принципів, можна помітити, що цьому питанню вченими не приділяється значної уваги, що неприпустимо, зважаючи на важливість розглядуваного інформаційного забезпечення. Утім, звернемо увагу на те, що вітчизняними вченими [115, с. 46–48; 323, с.90; 377, с. 78] вже приділялась увага визначенню спеціальних принципів інформаційного забезпечення інших органів влади (чи окремих правоохоронних органів), тих чи інших процесів. Між тим, особливо цікавим в межах питання, яке ми розглядаємо, є саме підхід до розуміння спеціальних принципів інформаційного забезпечення українського вченого Р.М. Давидова. Виокремлюючи спеціальні принципи інформаційно-аналітичного забезпечення органів внутрішніх справ України, вчений відносить до них наступні принципи: (1) цілеспрямованості (ним виявляються конкретні проблеми в діяльності органів та підрозділів внутрішніх справ, а також розробляються заходи по усуненню виявлених проблем з метою виконання поставлених завдань); (2) ініціативності (означає, що працівники, які здійснюють інформаційно-аналітичне забезпечення повинні виявляти розумну ініціативу та творчий пошук оптимальних управлінських рішень в умовах оперативної обстановки, що постійно змінюється); (3) актуальності (означає, що результати інформаційно-аналітичного забезпечення повинні відповідати вимогам практики, отримання первинної інформації та видача результатів інформаційно-аналітичної діяльності в певні терміни, а також видача результатів роботи у необхідному виді та формі); (4) достовірності (означає, що інформація, яка буде використана в процесі інформаційно-аналітичної діяльності повинна відповідати критерію істинності); (5) активності (означає, що інформаційно-аналітичне забезпечення органів внутрішніх справ по виконанню завдань, що стоять перед цими державними

органами, повинно здійснюватися постійно); (6) системності (передбачає комплексний аналіз конкретних проблем з урахуванням їх місця, ролі та взаємозв'язків у загальній структурі); (7) об'єктивності (передбачає, що при виконанні інформаційно-аналітичного забезпечення, особа, котра виконує вищевказану діяльність, є безпристрасною до інформаційно-аналітичної діяльності та її результатів); (8) повноти (передбачає, що під час інформаційно-аналітичної діяльності буде використана вся наявна інформація, що стосується вирішуваної проблеми) [98, с. 207–208]. Вважаємо, що ці принципи можуть бути в повній мірі співвіднесеними з принципами інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України загалом.

Отже, підводячи підсумок викладеному, слід наголосити на тому, що в умовах становлення в Україні інформаційного суспільства, як основи його сталого розвитку, інформація стає вирішальним «інструментом» протидії корупції – феномену, деструктивний вплив якого практично на усі сфери життєдіяльності суспільства є більш ніж очевидним. Особливою важливістю інформація характеризується в процесі діяльності правоохоронних органів влади – органів влади, які протидіють злочинності в державі та, відповідно, знаходяться перед численними корупційними ризиками. У цьому контексті інформаційне забезпечення протидії корупції в означених органах влади, серед іншого, дозволяє державі ефективно здійснювати антикорупційну політику, а вказаним органам влади – оптимально та вчасно протидіяти паразитарному ефекту корупції на ці органи влади, зокрема, та ефективно функціонувати, загалом.

1.2 Адміністративно-правовий механізм інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України як частина державної політики щодо протидії корупції

Сучасна концепція демократичної правової держави ґрунтується на положенні про державу-гарант, особливість якої полягає в тому, що вона «не лише декларує загальнолюдські цінності, права та свободи особистості, але й

провадить широкі заходи щодо їх реального втілення в життя». Правоохоронні органи загалом та поліція, зокрема, в цьому випадку – «один із основних інструментів держави у забезпеченні таких гарантій» [234, с. 77]. Загальновідомо, що особливою загрозою практичного впровадження загальнолюдських цінностей, прав і свободи людини є корупція, а особливо – корупція в органах влади, основними чи опосередкованими завданнями яких є протидія корупції. Намагаючись мінімізувати паразитарний вплив корупції на правоохоронні органи України, законодавець передбачає низку адміністративно-правових засобів і способів протидії корупції (у межах адміністративно-правового механізму) в цих державних органах, зокрема, використовуючи з цією метою в якості ефективного інструменту інформацію.

Загалом, слід звернути увагу на те, що питанню визначення сутності державної політики щодо протидії корупції (антикорупційної політики) присвячено пильну увагу багатьох вчених [39; 61; 64; 100; 102; 124; 216] і не меншу увагу стану корупційності правоохоронних органів та політики протидії корупції в правоохоронних органах України [136; 208; 210; 223; 349; 401; 415]. Також, окрема увага вчених приділялась проблемам інформаційного забезпечення протидії корупції в окремих державних органах, зокрема, в органах Державної фіскальної служби України (раніше – Державної податкової служби України) [48, с. 151–156; 181, с. 93–95; 395, с. 61, 64, 201].

Українська вчена А.В. Линник зауважує, що державна політика протидії корупції (антикорупційна політика) є комплексом правових, економічних, освітніх, виховних, організаційних та інших заходів зі створення системи запобігання та протидії корупції, а також усунення причин її виникнення. Метою антикорупційної політики, на думку вченої, є зниження рівня корупції й забезпечення захисту прав та законних інтересів громадян, суспільства та держави від загроз, пов'язаних із корупцією, зокрема, шляхом: (1) попередження корупційних правопорушень; (2) створення правового механізму, що перешкоджає підкупу осіб, які мають

публічний статус; (3) забезпечення відповідальності за корупційні правопорушення та відшкодування шкоди, завданої ними; (4) моніторингу корупціогенних факторів та ефективності заходів антикорупційної політики; (5) сприяння реалізації права громадян та організацій на доступ до інформації про факти корупції, а також на їх вільне висвітлення у засобах масової інформації [180, с. 15].

Поряд із тим, українські вчені К.А. Бабенко та С.Ж. Лазаренко справедливо наголошують на тому, що державна політика щодо протидії корупції орієнтована саме на продукування та спрямування інформаційних потоків, на роз'яснювальну роботу, формування сприятливого комунікативного середовища, покликана вивчати суспільні потреби, громадську думку, сприяти залученню громадськості до публічного діалогу, участі у формуванні, прийнятті та реалізації державно-управлінських рішень, критичному осмисленню населенням державної політики. Вчені справедливо наголошують а тому, що відкритість інформації, адекватна поінформованість населення забезпечує характер зворотного зв'язку, сприяє свідомій участі громадян у державному управлінні в цілому, надає можливості для обґрунтованої відповіді та раціонального впливу громадськості на державні рішення [20, с. 113].

Викладене в достатній мірі дає загальне уявлення про місце та роль адміністративно-правового механізму інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України як частини державної політики протидії корупції. Поряд із тим, очевидна важливість вказаного адміністративно-правового механізму обумовлює потребу у конкретизації її сутності, ролі та значення як частини державної антикорупційної політики, проблема чого актуалізується з огляду на те, що цьому питанню сьогодні не приділяється достатня увага українських науковців-адміністративістів (хоча це питання досить фрагментарно розглядалось, приміром, О.А. Мосякіною [214, с. 156]).

Спершу, наголосимо на тому, що у загальному сенсі поняття «механізм» слід розуміти, серед іншого, в якості внутрішнього устрою, системи або ж сукупності процесів, на яких ґрунтується будь-яке явище [65, с. 523; 188, с. 251]. У той же час, вказівка на те, що механізм є «правовим», вказує на те, що мова йде саме про якийсь внутрішній устрій, систему процесу, організації тощо, врегульованих нормами права або ж про сукупність процесів, на яких ґрунтується певне юридично значиме явище. Власне, аналогічної думки доходить також і російська вчена Є.В. Матвєєва, вказуючи на той факт, що правовий механізм, по суті, «відображає рух права від "паперової" норми до реалізації її на практиці» [198, с. 23]. Вказана реалізація «паперової» норми дозволяє у достатній мірі забезпечити комплексний вплив різних засобів на суспільні відносини, поведінку людей, показати динаміку права, механізм його реального функціонування, виявити специфічні функції, а також регулятивні можливості кожного із явищ правової дійсності, його зв'язку з іншими правовими явищами та процесами [230, с. 237].

Викладене загальне розуміння правового механізму знає в спеціальній юридичній літературі множинних конкретизацій. У цьому контексті зазначимо, що правовий механізм в теорії права, як правило, інтерпретують переважно у межах наступних підходів:

(1) інструментальний підхід [8, с. 8–9; 93, с. 45; 168, с. 130; 246, с. 107; 360, с. 26–27], в межах якого правовий механізм розуміється в якості певної усталеної, чітко визначеної та закритої системи засобів і факторів, що є об'єктивними на нормативному рівні, необхідними та достатніми для досягнення певної мети, виконують низку функцій держави;

(2) діяльнісний підхід [334, с. 2], в межах якого правовий механізм розуміється в якості врегульованого нормами права комплексу управлінських відносин по застосуванню методів, інструментів, правил.

Тим не менш, погодимось із тим, що правовий механізм – це структурна частина позитивного права, якій притаманна системна організація

для досягнення визначеної мети [409, с. 18]. Тобто, вказаний механізм є певною конструкцією, котра, як зазначає Т.І. Тарахонич, передбачає дію послідовно організованих юридичних засобів, які дають можливість досягти конкретну юридичну ціль з дотриманням відповідної процедури» [357, с. 13]. Інакше кажучи, правовий механізм – це цілісна система правових засобів і факторів, що має цілеспрямований характер, є інструментальною конструкцією впливу на відповідні суспільні відносини.

Що ж стосується *адміністративно-правового механізму*, то, з огляду на викладене, а також на позиції вчених [2, с. 87–90; 91, с. 491; 193, с. 126] з приводу розуміння означеного поняття, наголосимо, що вказаний механізм у загальному сенсі є певною системою адміністративно-правових засобів і факторів, що:

(1) виконують низку функцій держави, які покладаються на неї адміністративним законодавством держави (чи конкретизуються нормативно-правовими актами цієї галузі права);

(2) передбачені нормами адміністративного законодавства (також і суміжних галузей права) та, відповідно, підпорядковані загальній меті, завданням та загальноправовим і галузевим принципам цієї галузі права.

Особлива увага українських дослідників та вчених [10; 34, с. 42–43; 75, с. 38–41; 88, с. 5; 364, с. 161–169; 400] в цьому контексті закономірно звертається на питання адміністративно-правового механізму протидії корупції (серед іншого, у правоохоронних органах), проте, вчені не досягають спільної думки про те, що слід розуміти під цим механізмом. Приміром, вчений С.Г. Стеценко наголошує, що під адміністративно-правовим механізмом протидії корупції слід розуміти сукупність правових засобів, за рахунок яких реалізується правове регулювання відповідних суспільних відносин в межах адміністративного права, до якого входять як органічні, так і функціональні складові частини [355, с. 64]. Провідний український науковець З.С. Гладун вважає, що адміністративно-правовий механізм боротьби з корупцією включає в себе встановлення норм права, які

забороняють вчинення корупційних діянь, а також запровадження заходів адміністративно-правової відповідальності у випадку їх скоєння, визначення переліку правоохоронних органів, що ведуть боротьбу із корупцією та їх повноважень [88, с. 5]. У свою чергу український вчений І.А. Дьомін наголошує на тому, що означеним механізмом є система адміністративно-правових засобів, спрямована на врегулювання суспільних відносин у процесі запобігання, а також протидії корупції, що є процесом, котрий складається із певних стадій (етапів) реалізації та елементів (складових частин) [116, с. 12]. Вказані підходи, безперечно, відображають різні об'єктивні прояви адміністративно-правового механізму боротьби з корупцією. Між тим, слід погодитись із Н.В. Шинкаренко, що основними рисами механізму адміністративно-правового запобігання корупції є наступні риси цього механізму: (1) розглядуваний механізм поєднує в собі такі елементи як: норми адміністративного права, форми адміністративного права, методи адміністративного права, процедури реалізації адміністративно-правових норм і норми, принципи й методи, які безпосередньо стосуються запобігання корупції; (2) означений механізм спрямовано на врегулювання суспільних відносин у процесі запобігання корупції; (3) запобігання корупції – це недопущення, завчасне відвертання корупційних діянь; (4) цей механізм являє собою процес, що містить певні стадії (етапи) реалізації; (5) розглядуваний механізм містить наступні елементи: норми адміністративного права та їх зовнішнє вираження – джерела права, публічну адміністрацію, принципи діяльності публічної адміністрації, індивідуальні акти публічної адміністрації, адміністративно-правові відносини, форми адміністративного права, тлумачення норм адміністративного права, методи адміністративного права, процедури реалізації адміністративно-правових норм, принцип законності [402, с. 213–214].

З'ясувавши сутність і значення адміністративно-правового механізму та адміністративно-правового механізму протидії та запобігання корупції,

можна визначити правову сутність адміністративно-правового механізму інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України. При цьому, перш за все, у вказаному контексті необхідно з'ясувати, яке саме місце займає адміністративно-правовий механізм інформаційного забезпечення в структурі адміністративно-правового механізму протидії корупції в Україні.

Зазначимо, що в адміністративно-правовому механізмі протидії корупції вчені розрізняють заходи адміністративного примусу та організаційні адміністративно-правові заходи. Вчений С.С. Рогульський у дисертаційному дослідженні «Адміністративно-правові заходи боротьби з корупцією в Україні» з цього приводу зазначає, що основним організаційно-правовим заходом, який впливає на боротьбу з корупцією, є створення дійової системи органів боротьби з корупцією, а інші організаційно-правові заходи науковець поділяє на наступні групи: (1) заходи організаційного характеру, що спрямовані на поведінку осіб, котрі уповноважені на виконання функцій держави, та прирівняних до них осіб (зокрема, цими заходами є: удосконалення роботи апарату державного управління; ротація кадрів; усунення дискримінації під час приймання на державну службу; підвищення оплати праці працівникам органів державного управління тощо); (2) заходи, що спрямовані на поведінку юридичних і фізичних осіб, котрих не стосуються заходи, які віднесені до першої групи (цими заходами, приміром, є: правова просвіта – проведення роз'яснювальної роботи серед громадян з метою підвищення їх правової свідомості; стимулювання інформаторства – громадян, що повідомляють про вчинення корупційного правопорушення тощо) [327, с. 16]. Зважаючи на викладене та підходи до розуміння понять і практичного вияву «механізму інформаційного забезпечення», «адміністративно-правового механізму інформаційного забезпечення» [132; 153; 161, с. 50–65; 177; 189, с. 5–132; 354, с. 179–180], зауважимо, що інформаційне забезпечення, певна річ, можна віднести до організаційних адміністративно-правових заходів, котрі впливають як на поведінку осіб,

котрі уповноважені на виконання функцій держави, так і на поведінку членів суспільства, долучених до відповідної інформації (особливим чином вказане стосується питання, яке ми розглядаємо, адже інформація про стан корупції та стан протидії корупції у відповідному державному органі досить впливово діє на сьогочасне українське суспільство).

Таким чином, *адміністративно-правовий механізм інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України* – це один з видів державно-правового механізму в інформаційній сфері, основні елементи якого врегульовуються нормами адміністративного законодавства, які закріплюють правові принципи, методи та порядок здійснення повноважними суб'єктами функцій з приводу збору, опрацювання, систематизації, зберігання, надання інформації про стан корупції та протидії корупції в правоохоронних органах України з використанням обраного комплексу технічних засобів, а також гарантування, забезпечення та оптимізації означених функцій.

Погодимося із тим, що «всі механізми являють собою впорядковану і організовану систему, а, як відомо, кожна система має свою структуру. У своєму основному розумінні структура є внутрішньою побудовою будь-чого; це визначений склад елементів (компонентів) об'єкта» [342, с. 508]. З огляду на викладене, не викликає сумнівів необхідність у визначенні структури адміністративно-правового механізму інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України. Однак, в окресленому контексті слід звернути увагу на те, що ускладнює вирішення поставленого питання той факт, що до сьогоднішнього дня вчені по-різному інтерпретують структурне наповнення адміністративно-правового механізму, зокрема, та правового механізму, загалом. Приміром, О.Ф. Скакун вважає, що правовий механізм складається зі взаємопов'язаних і відносно самостійних функціональних систем. До них українська вчена відносить: (1) систему нормативно-правової регламентації; (2) систему правозабезпечення; (3) систему правової саморегуляції [341, с. 45]. У свою чергу українська

вчена М.П. Кобець, розглядаючи адміністративно-правовий механізм забезпечення прав і свобод тимчасово переміщених осіб, доходить досить справедливого висновку, що цей механізм складається з наступних елементів: (1) об'єкт адміністративно-правового забезпечення (такими є суспільні відносини, що стосуються прав і свобод тимчасово переміщених осіб); (2) суб'єкт адміністративно-правового забезпечення (головним чином, це органи державної влади, місцевого самоврядування); (3) норми права (тобто, норми адміністративного права); (4) адміністративно-правові відносини (а саме відносини, що виникають в процесі реалізації адміністративно-правових норм); (5) гарантії (до яких вчена відносить: заходи, засоби, форми, методи, які допомагають втілювати в практичну дійсність політику держави щодо тимчасово переміщених осіб). Вчена наголошує, що відсутність хоча б одного з цих елементів призводить до проблем в реалізації прав і свобод тимчасово переміщених осіб [152, с. 52].

Російська вчена С.А. Агамагомедова, аналізуючи адміністративно-правовий механізм захисту прав на об'єкти інтелектуальної власності митних органів, наголошує, що основними елементами цього механізму є: (1) правові норми (вони складають складну багаторівневу сукупність норм права); (2) правові відносини (є певною групою суспільних відносин, врегульованих сукупністю норм права, об'єднаних в наднаціональний інститут адміністративно-правового регулювання захисту прав інтелектуальної власності); (3) акти реалізації норм права. Окрім того, вчена також виокремлює додаткові елементи структури розглядуваного адміністративно-правового механізму, до яких відносить: (1) акти тлумачення норм права; (2) правову свідомість; (3) режим правопорядку та законності в сфері створення та використання прав на об'єкти інтелектуальної власності [1, с. 26–27]. Як вбачається, С.А. Агамагомедова не вважає елементами структури розглядуваного адміністративно-правового механізму суб'єктів відповідних відносин та адміністративно-правові відносини, гарантії. Поряд із тим, вчена виокремлює

додаткові елементи вказаного адміністративно-правового механізму, структура яких є досить дискусійною.

Цікавий підхід у визначенні структури адміністративно-правового механізму пропонує О.Є. Журавель. Розглядаючи проблему визначення структури адміністративно-правового механізму протидії безпритульності та бездоглядності дітей в Україні, науковець наголошує на тому, що означену проблему вирішують відповіді на наступні запитання: (1) яким законодавством регламентується відповідний адміністративно-правовий механізм і яка його система; (2) які причини та умови сприяють безпритульності та бездоглядності дітей; (3) яка мета та завдання протидії безпритульності та бездоглядності дітей; (4) які існують рівні протидії безпритульності та бездоглядності дітей; (5) хто протидіє безпритульності та бездоглядності дітей; (6) які заходи та засоби використовуються під час протидії безпритульності та бездоглядності дітей. О.Є. Журавель вважає, що відповідь на ці запитання допоможе в необхідній мірі з'ясувати сутність та структуру відповідного адміністративно-правового механізму [123, с. 109–110].

Також слід навести в якості прикладу розуміння об'єму структури адміністративно-правового механізму, вкладене українським вченим М.Ю. Бездольним. Розглядаючи адміністративно-правовий механізм запобігання корупції, науковець наголошує на тому, що структура цього механізму складається з наступних елементів: (1) мета та завдання запобігання корупції; (2) принципи запобігання корупції; (3) об'єкти, а також рівні запобігання корупції; (4) суб'єкти корупційних діянь та інших правопорушень, пов'язаних із корупцією; (5) органи запобігання корупції; (6) заходи та засоби запобігання корупції; (7) напрямки запобігання корупції; (8) система забезпечення запобігання корупції [34, с. 39]. У свою чергу С.О. Шатрава, розглядаючи адміністративно-правовий механізм запобігання корупції в органах Національної поліції України, наголошує на тому, що цей механізм являє собою «цілісну систему взаємопов'язаних і взаємодіючих

один з одним елементів, існування яких забезпечує реалізацію антикорупційної політики держави», та складається з наступних основних елементів: (1) нормативно-правові акти, які містять норми адміністративного права (матеріальні та процесуальні); (2) суб'єкти запобігання корупції в органах Національної поліції (тобто, суб'єкти, які були спеціально створенні для забезпечення моніторингу, організації і контролю за дотриманням антикорупційного законодавства, оцінку корупційних ризиків щодо запобігання корупції з боку посадових осіб Національної поліції; підрозділи кадрового забезпечення; керівники органів і підрозділів Національної поліції всіх рівнів); (3) адміністративно-правові відносини у сфері запобігання корупції в органах Національної поліції; (4) адміністративно-правовий інструментарій тощо [400, с. 30].

Приймаючи до уваги сформульоване нами визначення поняття «адміністративно-правовий механізм інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України», а також, зважаючи на розглянуті підходи до розуміння структури адміністративно-правового механізму та на той, факт, що структура правового механізму загалом «являє собою узгоджену цілісну систему елементів, нерозривно пов'язаних між собою» [342, с. 509], доходимо висновку, що *структура адміністративно-правового механізму інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України* складається з наступних двох рівнів:

1. Основний рівень структури адміністративно-правового механізму інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України. Цей рівень складається з наступних структурних елементів:

(1) суб'єкт інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України, тобто, уповноважені на це суб'єкти;

(2) адміністративно-правові відносини з приводу задоволення інформаційної потреби у інформації про стан корупції та протидію корупції в правоохоронних органах України;

(3) норми адміністративного законодавства, котрими врегульовуються відносини з приводу здійснення інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України;

(4) акти реалізації відповідних норм адміністративного законодавства, зокрема, накази, розпорядження про накопичення та систематизацію інформації про стан боротьби корупції у тому чи іншому правоохоронному органі України;

(5) гарантії інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України, якими є заходи, засоби, форми, методи, за допомогою яких в практичну дійсність втілюється політику держави щодо інформаційного забезпечення протидії корупції у вказаних державних органах (зокрема, такими можна назвати сукупність засобів та процедур збору, обробки, зберігання та надання відповідної інформації).

2. Додатковий рівень структури адміністративно-правового механізму інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України. Цей рівень охоплює структурні елементи цього механізму, що хоча й не є обов'язковими елементами структури, проте, оптимізують, сприяють підвищенню ефективності функціонування розглядуваного адміністративно-правового механізму. До цих елементів можна віднести: (1) правову свідомість; (2) правову просвіту; (3) спеціальні освітні програми про неприпустимість корупції та корисливість інформаторства свідків корупційних правопорушень тощо.

Зважаючи на сформульоване визначення адміністративно-правового механізму інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України та викладену нами дворівневу структуру цього адміністративно-правового механізму, може виникнути хибне уявлення про те, що окреслений адміністративно-правовий механізм є статичним, що не відповідає дійсності. Досліджуваний механізм є статичним (зокрема, якщо розглядати його в якості системи, структури), так і досить динамічним (головним чином, якщо аналізувати його в діяльнісному контексті, тобто, в

якості практично здійснюваного процесу). Як динамічний процес адміністративно-правовий механізм інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України складається із певних послідовних стадій (етапів), якими, власне, здійснюється відповідне інформаційне забезпечення.

Слід погодитись з тим, що інформаційне забезпечення загалом являє собою процес із певними стадіями (етапами): (1) котрі послідовно змінюють один одного; (2) в яких відповідні суб'єкти впливають на інформацію для досягнення конкретних результатів (цілей). При цьому, процес інформаційного забезпечення, на думку російського вченого П.С. Пастухова та американського дослідника М. Лосавіо, починається саме з отримання значимої (для досягнення поставленої мети здійснення інформаційного забезпечення) інформації від її джерела або потенційного носія [236, с. 235]. У той час вчений В.М. Фінько, розглядаючи «елементарний інформаційний процес» («елементарну інформаційну систему») в органах внутрішніх справ, доходить висновку, що інформаційне забезпечення органів внутрішніх справ складається із наступних елементів-стадій: (1) генерація (створення джерелом повідомлень певного виду та властивостей; це, наприклад, записи, фотографії, аудіозаписи, електронні повідомлення, мовні повідомлення тощо); (2) перетворення (усунення несумісності властивостей інформації, викликані різною природою та/або організаційною формою, тобто приведення властивостей вихідної інформації однієї функції до властивостей вхідної інформації іншої функції); (3) передача (переміщення інформації по каналах зв'язку з одного місця в інше); (4) прийом (фіксація інформації, що надійшла в проміжних сховищах; організація цієї інформації для подальшої передачі або обробки – генерації нової інформації); (5) використання (семантична обробка інформації з метою предметної діяльності органів внутрішніх справ, зокрема, також і для генерації нової інформації); (6) зберігання (формування персональних масивів користувачів і групових масивів підрозділів органів внутрішніх справ; обробка інформації за

запитами користувачів, пошук і видача інформації); (7) знищення (виключення подальшого використання інформації у предметній діяльності органів внутрішніх справ, враховуючи також в необхідних випадках утилізацію носія інформації; семантичний аспект знищення складається в обробці інформації таким чином, що у результаті інформація втрачає предметно значимий зміст [374, с. 146].

У загальних рисах погоджуючись із викладеними позиціями з приводу діяльнісної структури адміністративно-правового механізму інформаційного забезпечення, зауважимо, що адміністративно-правовий механізм інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України об'єктивно відбувається у рамках наступних *стадій (etapів)*:

(1) розроблення та прийняття адміністративно-правових нормативних актів, котрими у тій чи іншій мірі регламентується інформаційне забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України та його втілення у практичну дійсність;

(2) формування цілей, завдань та, відповідно, меж діяльності системи інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України;

(3) коректування та/або конкретизація мети та завдань інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України в умовах тієї чи іншої оперативної обстановки, що постійно змінюється;

(4) визначення переліку необхідної інформації, баз для спостереження в межах інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України;

(5) організація оперативного збору інформації щодо протидії корупції в правоохоронних органах України та її подальшого критичного опрацювання (перевірка «сумнівної» інформації, відхилення неналежної інформації, систематизація отриманих даних тощо), забезпечення належного зберігання, актуалізації;

(6) надання та отримання інформації щодо протидії корупції в правоохоронних органах України (безпосереднє задоволення інформаційної потреби у цій інформації);

(7) використання інформації щодо протидії корупції в правоохоронних органах України (зокрема, цим використанням може бути: вивчення причинної взаємодії досліджуваних факторів; корегування антикорупційних стратегій функціонування правоохоронних органів, зважаючи на характер отриманої інформації тощо);

(8) знищення чи архівування інформації щодо протидії корупції в правоохоронних органах України.

Зважаючи на викладене, наголосимо, що адміністративно-правовий механізм інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах є досить важливою частиною державної антикорупційної політики. Справа у тому, що проблема паразитарного впливу корупції на правоохоронні органи та поширення цього явища в окреслених органах не є проблемою певного відділку поліції чи слідчого ізолятору, а є проблемою усієї системи державних органів загалом та правоохоронних органів, зокрема. Відтак, поширення корупції на території нашої держави є загальнонаціональним питанням, що не може не викликати адекватної реакції з боку законодавця. Саме тому, організація та здійснення інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах нашої держави є одним з найбільш пріоритетних напрямків протидії вказаному явищу. Отже, значимість ролі вказаного механізму інформаційного забезпечення у загальних рисах проявляється в уможливленні встановлювання стану корупції у вказаних державних органах та коректування (згідно актуальним показникам ефективності здійснення антикорупційних заходів в правоохоронних органах) відповідних заходів антикорупційного характеру, що застосовуються в цих органах влади (щонайперше, в антикорупційних органах). Конкретизуючи вагомість розглядуваного адміністративно-правового механізму інформаційного

забезпечення, зауважимо, що інформаційне забезпечення протидії корупції в розглядуваних державних органах дозволяє:

(1) методично, систематично досліджувати комплекс причин, умов та факторів, що обумовлюють негативний характер і стан толерантного ставлення до корупції співробітників правоохоронних органів України;

(2) аналізувати інформацію про прояви, розповсюдженість (масштаби), стан та тенденції поширення паразитарного впливу корупції на правоохоронні органи, а також стан та тенденцію протидії цьому негативному явищу;

(3) прогнозувати можливі закономірності розвитку та проявів корупції у тих чи інших правоохоронних органах чи правоохоронних органах загалом;

(4) своєчасно розробляти актуальні та ефективні заходи та дії для достатнього реагування з метою мінімізації та нейтралізації чинників корупції в правоохоронних органах держави, що постійно модифікуються;

(5) створення й організація систематичної діяльності з обміну інформацією про стан корупції та протидії їй в правоохоронних органах між суб'єктами протидії корупції (щонайперше, між Національним антикорупційним бюро України, Національним агентством запобігання корупції та спеціалізованою антикорупційною прокуратурою) на різних рівнях (зокрема, також і на регіональному, міжнародному рівнях);

(6) дослідження, моніторинг та критичний аналіз державного та міжнародного досвіду протидії корупційним проявам в правоохоронних органах;

(7) вдосконалення форм і методів протидії екстремізму шляхом впровадження сучасних інформаційно-телекомунікаційних технологій, інформаційного та аналітичного забезпечення діяльності з протидії екстремізму державних органів виконавчої влади, антитерористичних комісій;

(8) систематичне вдосконалення (зокрема, актуалізація) нормативно-правової бази інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах держави;

(9) підвищення професійної підготовки співробітників і фахівців правоохоронних органів, що спеціалізуються у сфері протидії корупції в правоохоронних органах.

Отже, підводячи підсумок викладеному, наголосимо на тому, що досягнення достатньо високого рівня протидії корупції в правоохоронних органах України (щонайперше, у антикорупційних правоохоронних органах), а отже, і стійкості цих державних органів до паразитарного впливу корупції (тобто, досягнення найбільш можливого нетолерантного ставлення співробітників цих органів до корупції) у короткостроковій та у довгостроковій перспективі, виявляється у необхідній мірі можливим лише за наявності інформаційної насиченості самих правоохоронних органів, інших державних органів, громадянського суспільства про актуальний стан корупції та протидії корупції в правоохоронних органах України. При цьому окреслений антикорупційний вплив розглянутого адміністративно-правового механізму інформаційного забезпечення не досягається лише за рахунок накопичення та систематизації інформації про протидію корупції у відповідних державних органах. Важлива антикорупційна роль вказаного адміністративно-правового механізму, як частини державної політики протидії корупції в Україні, виявляється в його динаміці, об'єктивний прояв якого не обмежується лише накопиченням і систематизацією, архівуванням отриманої інформації, але й використовувати її в антикорупційній діяльності правоохоронних органів держави, зокрема, у процесі актуалізації стратегій, програм та планів дій щодо протидії корупції у відповідних державних органах. Таким чином, належна організація та практична реалізація адміністративно-правового механізму інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України – це ключова умова досягнення

успіхів у здійсненні державної політики щодо протидії корупції в нашій державі.

Висновки до Розділу 1

1. Зважаючи на управлінський, діяльнісний та об'єктивний комплексний контекст розуміння поняття «інформаційне забезпечення» під поняттям «інформаційне забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України» у широкому сенсі слід розуміти врегульований нормами права процес збору із зовнішніх і внутрішніх джерел інформації про стан корупції та протидії їй у правоохоронних органах, перетворення та відтворення цієї інформації, надання та отримання її у потрібній кількості та якості, що є необхідною для здійснення антикорупційної діяльності в правоохоронних органах України, а також зберігання, поширення (використання) цієї інформації правоохоронними органами держави.

У вузькому сенсі поняття «інформаційне забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України» означає сукупність організаційно-управлінських заходів, орієнтованих на цілеспрямоване збирання, документування обробку та систематизацію інформації про стан корупції в правоохоронних органах влади (тенденції, характер впливу цього явища тощо) та стан запобігання цьому явищу у вказаних органах влади, встановлення відповідного доступу до цієї інформації, а також процес оптимальної актуалізації інформації про стан корупції в правоохоронних органах влади та її використання в управлінській діяльності означеного кола та інших органів влади, в антикорупційному процесі у цілому.

2. Сутність інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України виявляється у: (1) функціональному та управлінському контексті (відповідна інформація дозволяє правоохоронним органам приймати оптимальні, виважені та своєчасні управлінські рішення, а

також уникати таким чином прийняття рішень, що сприяли би поширенню корупції); (2) цільовому контексті, що визначається потребами, які спроможна задовольнити саме інформація (інформаційне забезпечення дозволяє ефективно використовувати інформацію, що є необхідною, зокрема, для здійснення процесу досягнення антикорупційних та інших цілей функціонування відповідного державного органу з мінімальними труднощами); (3) концептуально-стратегічному гуманістичному контексті (належне здійснення інформаційного забезпечення дозволяє державі оптимально вибудовувати стратегію антикорупційної діяльності в правоохоронних органах влади безпосередньо та у процесі їх взаємодії з іншими органами влади тощо); (4) контрольному контексті (відповідне інформаційне забезпечення не лише забезпечує спроможність правоохоронних органів щодо запобігання корупційним проявам, але й робить діяльність цього органу влади «прозорою», підконтрольною, зокрема, громадянському суспільству); (5) превентивному контексті (задоволення інформаційних інтересів про протидію корупції в правоохоронних органах відповідною актуальною та наближеною до об'єктивної дійсності інформацією об'єктивує проблему поширення корупції та робить її реальною, осмислюваною, вказуючи співробітникам правоохоронних органів влади та громадськості на те, що корупційна поведінка в жодному разі державою не ігнорується, не вважається допустимою тощо).

3. Основним системним завданням інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України є встановлення та репрезентація стану корупції в правоохоронних органах, а також здійснення контролю за відповідністю виконання цими державними органами покладених на них законодавством завдань, підвищення ефективності протидії корупції в цих органах влади. Конкретизація цього завдання в управлінському та діяльнісному вимірі дозволяє стверджувати, що інформаційне забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах

виконує наступний комплекс безпосередніх завдань: (1) задоволення зовнішніх та внутрішніх інформаційних потреб щодо протидії корупції в правоохоронних органах України; (2) організація реалізації інформаційних процесів.

4. Принципи інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України – це цілісна система об’єктивно зумовлених засадничих загальноправових, адміністративно-правових та специфічних для процесу інформаційного забезпечення ідей, котрі є основою для діяльності суб’єктів інформаційної сфери щодо належного та оптимального здійснення інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України таким чином, щоби досягти мети цього інформаційного забезпечення та сприяти забезпеченню прав і свободи людини та громадянина, нормальному функціонуванню громадянського суспільства, а також держави у цілому.

Систему принципів інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України складають: (1) загальноправові принципи (принципи справедливості, гуманізму, законності, демократизму, верховенства права, юридичної рівності усіх перед законом, взаємної відповідальності держави та особи, гласності та прозорості застосування юридичних норм); (2) міжгалузеві принципи, котрі є результатом поєднання відповідних блоків адміністративно-правових та інформаційно-правових галузевих принципів (зокрема, це принципи: субординації, визначення мінімально необхідних повноважень органів державної виконавчої влади, об’єктивності, достовірності, повноти та своєчасності інформації тощо); (3) спеціальні принципи (принципи актуальності та достовірності, об’єктивності та повноти, системності та цілеспрямованості, активності та ініціативності).

5. Під поняттям «адміністративно-правовий механізм інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України»

необхідно розуміти один з видів державно-правового механізму в інформаційній сфері, основні елементи якого врегульовуються нормами адміністративного законодавства, що закріплюють правові принципи, методи та порядок здійснення повноважними суб'єктами функцій з приводу збору, опрацювання, систематизації, зберігання, надання інформації про стан корупції та протидії корупції в правоохоронних органах України з використанням обраного комплексу технічних засобів, а також гарантування, забезпечення та оптимізації окреслених функцій.

6. Структура адміністративно-правового механізму інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України складається з двох рівнів: (1) основний рівень структури (охоплює наступні елементи: суб'єктів інформаційного забезпечення; адміністративно-правові відносини з приводу задоволення інформаційної потреби; відповідні норми адміністративного законодавства та акти реалізації цих норм законодавства; гарантії інформаційного забезпечення); (2) додатковий рівень структури (охоплює наступні елементи: правову свідомість; правову просвіту; спеціальні освітні програми антикорупційного характеру тощо).

7. Адміністративно-правовий механізм інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України є динамічним та об'єктивно відбувається у рамках наступних стадій: (1) розроблення та прийняття адміністративно-правових нормативних актів, котрими у тій чи іншій мірі регламентується відповідне інформаційне забезпечення; (2) формування цілей, завдань та меж діяльності системи інформаційного забезпечення; (3) коректування та/або конкретизація мети та завдань інформаційного забезпечення; (4) визначення переліку необхідної інформації, баз для спостереження в межах інформаційного забезпечення; (5) організація оперативного збору інформації щодо протидії корупції в правоохоронних органах та її подальшого критичного опрацювання, забезпечення належного зберігання, актуалізації; (6) надання та отримання

інформації щодо протидії корупції в правоохоронних органах;
(7) використання інформації щодо протидії корупції в правоохоронних органах; (8) знищення чи архівування інформації щодо протидії корупції в правоохоронних.

Р О З Д І Л 2

ЗМІСТ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО МЕХАНІЗМУ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ В ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНАХ УКРАЇНИ

2.1 Адміністративно-правова база інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України

На сьогоднішній день Україна переживає важку соціально-економічну кризу, яка зумовлює негативну криміногенну ситуацію в державі, котру значним чином поглиблює корупція. Т.М. Міщенко з цього приводу зазначає, що криміналізація суспільства призводить до погіршення життєвого рівня населення, рівня його захищеності, зростання кількості протиправних посягань на права і свободи громадян, власність, виникнення корупційних відносин та інші. Саме тому, за цих умов «велике значення з боку держави і суспільства надається підвищенню ефективності правоохоронної діяльності, провідна роль в якій належить органам внутрішніх справ» [209, с. 99]. Однак, суттєвим чином знецінює триваючі процеси підвищення ефективності діяльності вказаних державних органів – корупція в цих державних органах, що створені та діють, зокрема, і для протидії цьому негативному соціальному явищу.

Як вже нами зазначалось, оптимальна протидія корупції в правоохоронних органах нашої держави виявляється можливою лише тоді, коли інформація про рівень корупції та протидії корупції в цих органах буде відкрита для суспільства, з одного боку, а, з іншого боку – ця інформація оперативним чином буде виявлятися та в повній мірі (комплексно, систематично та без викривлень) буде доноситись до всіх співробітників правоохоронних органів. Проте, вказані дії, що орієнтуються на інформацію про корупцію та про протидію корупції в правоохоронних органах, можуть мати належний антикорупційний ефект лише тоді, коли вони будуть

здійснюватися відповідно до певних стандартів. Між тим, вказані стандарти закріплюються в нормативно-правових актах, що в тій чи іншій мірі врегульовують інформаційне забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України та становлять адміністративно-правову базу цього забезпечення.

Поряд із тим, слід звернути увагу на те, що до сьогодні питання адміністративно-правової бази інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України ще не було предметом комплексного дослідження, хоча, аналізуючи наявну наукову юридичну літературу, можна помітити, що науковцями (не лише вченими-юристами) вже досліджувались нормативно-правові бази: інформаційного регулювання [394]; інформаційного забезпечення управління розвитком міста в Україні [187, с. 153–154]; інформаційного забезпечення вітчизняної соціальної системи [72]. При цьому, критично розглядаючи вказані дослідження (наприклад, О.В. Червякової [394, с. 154–155]), можна помітити, що в багатьох з них не було належним чином використано узагальнюючі та системоутворюючі пошукові методи (як результат – відповідна «база» нормативних документів характеризується в якості хаотичної системи, не побудованій у диференційований спосіб), а сама методологія розгляду вказаних баз заснована на численних логічних помилках.

Тобто, можемо дійти висновку, що в сучасній теорії адміністративного права України та в загальній теорії права відсутнє єдине розуміння того, що слід розуміти під поняттям «нормативно-правова база». Підтверджує цей висновок, зокрема, український дослідник В.В. Гришин, який, посиляючись на положення Концепції Національної програми інформатизації від 4 лютого 1998 року № 75/98-ВР [291], зазначає, що «нормативно-правова база інформаційного суспільства викладена в правових актах» [95, с. 62]. Ні про те, в яких саме актах, та про те, чи є ці акти обов'язково нормативними, чи можна їх розглядати як структурні елементи системи, дослідник безпосередньо не вказує. Однак, слід наголосити на тому, що зі вказаної

Концепції впливає, що нормативно-правова база становлення та функціонування інформаційного суспільства викладена в нормативно-правових актах, котрі можна розглядати в якості системи чи сукупності актів, що сутнісним чином спрямовані на вибудовування нормативної системи.

З огляду на соціально-правову сутність інформації, інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України, а також на правовий статус цих державних органів, приймаючи також до уваги ієрархічний поділ нормативно-правових актів в нашій державі (тобто, структурування за юридичною силою), доходимо висновку, що адміністративно-правова база досліджуваного інформаційного забезпечення є складною нормативно-правовою системою, що складається із наступних рівнів:

1. Законодавчий рівень адміністративно-правової бази інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України. Основними групами законодавчих актів, котрі можуть бути віднесені до відповідного рівня розглядуваної адміністративно-правової бази, насамперед, є:

(1) законодавчі акти, що врегульовують суспільні відносини щодо інформації та інформатизації, головним чином:

(а) Закон України «Про інформацію» від 2 жовтня 1992 року № 2657-ХІІ [287], котрий регулює відносини щодо створення, збирання, одержання, зберігання, використання, поширення, охорони та захисту інформації, а, відтак, є загальним вихідним законодавчим актом в адміністративно-правовій базі інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України. Зокрема, у ст. 2 цього законодавчого акту визначаються принципи інформаційних відносин, основними з яких визнаються: гарантованість права на інформацію; відкритість, доступність інформації, свобода обміну інформацією; достовірність і повнота інформації; свобода вираження поглядів і переконань; правомірність одержання, використання, поширення, зберігання та захисту інформації; захищеність особи від

втручання в її особисте та сімейне життя. У ст.ст. 3–9 вказаного акту законодавець визначає основні питання державної інформаційної політики, виокремлює суб'єктів інформаційних відносин та уточнює об'єкт цих відносин, закріплює право на інформацію та гарантує його забезпечення і охорону, врегульовує питання мови інформації, а також основні види інформаційної діяльності;

(б) Закон України «Про Національну програму інформатизації» від 4 лютого 1998 року № 74/98-ВР [297], котрий закріплює загальні засади формування, виконання та коригування Національної програми інформатизації (далі – НПІ), яка визначає стратегію розв'язання проблеми забезпечення інформаційних потреб та інформаційної підтримки соціально-економічної, екологічної, науково-технічної, оборонної, національно-культурної та іншої діяльності у сферах загальнодержавного значення. Можливість віднесення цього законодавчого акту до адміністративно-правової бази інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України можна пояснити тим, що головною метою НПІ, відповідно до ст. 5 вказаного Закону, є «створення необхідних умов для забезпечення громадян та суспільства своєчасною, достовірною та повною інформацією шляхом широкого використання інформаційних технологій, забезпечення інформаційної безпеки держави». Безумовно, зважаючи на роль правоохоронних органів в забезпеченні нормального функціонування суспільства та життєдіяльності членів суспільства, не викликає сумнівів той факт, що дані про корупцію та про протидію корупції в правоохоронних органах України є інформацією, в належному отриманні якої заінтересоване суспільство та індивід.

Окрім того, слід також звернути увагу на те, що НПІ включає: Концепцію НПІ; сукупність державних програм з інформатизації; галузеві програми та проекти інформатизації; регіональні програми та проекти інформатизації; програми та проекти інформатизації органів місцевого самоврядування. Що ж стосується вказаної Концепції, то вона була схвалена

Законом України від 4 лютого 1998 року № 75/98-ВР [291]. У п. 3 нею врегульовується питання інформатизації стратегічних напрямів розвитку державності, безпеки та оборони. Зокрема, з метою її виконання законодавець вказав на необхідність розроблення типової структури інформаційно-аналітичних центрів органів державної влади та місцевого самоврядування, що дасть можливість органам державної влади та місцевого самоврядування повно й оперативним чином аналізувати та оцінювати ситуацію в усіх сферах і галузях діяльності суспільства. При цьому передбачалось, що у сфері правоохоронної діяльності «якісно нова організація специфічних режимів зберігання та оброблення інформації, зв'язок з міжнародними правоохоронними органами забезпечать реалізацію активної, наступальної стратегії в боротьбі з правопорушеннями, корупцією, організованою злочинністю, застосування нових інформаційних технологій у розкритті злочинів»;

(в) Закон України «Про доступ до публічної інформації» від 13 січня 2011 року № 2939-VI [257], який визначає порядок здійснення та забезпечення права кожного на доступ до інформації, що знаходиться у володінні суб'єктів владних повноважень, інших розпорядників публічної інформації, визначених цим Законом, та інформації, що становить суспільний інтерес. Як ми вже неодноразово вказували, не викликає сумнівів, що інформація про стан корупції в правоохоронних органах та запобігання цьому явищу у вказаних органах є інформацією, котра становить суттєвий суспільний інтерес. Відтак, розглядуваний законодавчий акт можна розглядати в якості одного з найважливіших нормативно-правових актів (загального характеру) в розглядуваному питанні.

Необхідно мати на увазі, що корупція поширюється та зміцнюється в своєму потенціалі там, де державні органи є непрозорими [84, с. 37], у той же час метою означеного Закону є забезпечення прозорості та відкритості суб'єктів владних повноважень і створення механізмів реалізації права кожного на доступ до публічної інформації. У цьому сенсі Закон України

«Про доступ до публічної інформації»: закріплює гарантії та принципи забезпечення права на доступ до публічної інформації; врегульовує порядок доступу до інформації та питання реалізації права на доступ до інформації за інформаційним запитом; визначає коло суб'єктів відносин у сфері доступу до публічної інформації; та врегульовує основні питання оскарження рішень, дій чи бездіяльності розпорядників інформації. Відтак, цей законодавчий акт, на нашу думку, не лише є важливим елементом адміністративно-правової бази інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України, але й важливим нормативним «інструментом» запобігання корупції в державних органах загалом;

(г) Закон України «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах» від 5 липня 1994 року № 80/94-ВР [284], який регулює відносини у сфері захисту інформації в інформаційних системах, ТКС та ІТКС (далі – системи). В Законі визначаються: об'єкт захисту в системі (інформація, що обробляється в ній, та програмне забезпечення, яке призначено для обробки цієї інформації); суб'єкти відносин, пов'язаних із захистом інформації в системах; правовий режим доступу до інформації в системі (зокрема, питання упорядкування доступу до інформації, відносини між володільцем інформації та власником системи, відносини між володільцем інформації та власником системи, відносини між власником системи та користувачем, відносини між власниками систем, умови обробки інформації в системі тощо). В рамках питання, яке нами розглядається, особливу увагу заслуговує ст. 10 вказаного законодавчого акту, якою визначаються адміністративно-правові повноваження державних органів у сфері захисту інформації в системах, головним чином, спеціального уповноваженого центрального органу виконавчої влади з питань організації спеціального зв'язку та захисту інформації;

(2) *законодавчі акти, що врегульовують суспільні відносини щодо запобігання корупції.* Серед цих законодавчих актів основним на сьогодні є Закон України «Про запобігання корупції» від 14 жовтня 2014 року № 1700-

VII [259], котрим законодавець визначає правові та організаційні засади функціонування системи запобігання корупції в нашій державі, зміст та порядок застосування превентивних антикорупційних механізмів, правила щодо усунення наслідків корупційних правопорушень. Особливої уваги заслуговують наступні положення цього Закону: про організаційне, інформаційно-довідкове та інше забезпечення діяльності Національного агентства з питань запобігання корупції (ч. 2 ст. 8) та його повноваження, зокрема, проведення аналізу статистичних даних, результатів досліджень та іншої інформації стосовно ситуації щодо корупції, інформування громадськості про здійснювані НАЗК заходи щодо запобігання корупції, реалізація заходів, спрямованих на формування у свідомості громадян негативного ставлення до корупції тощо (ч. 1 ст. 11); про національну доповідь щодо реалізації засад антикорупційної політики, проект якої готує НАЗК та подає до Уряду (ст. 20); про участь громадськості в заходах щодо запобігання корупції, наприклад, шляхом запитування та одержування від державних органів, органів влади АР Крим, органів місцевого самоврядування в законі визначеному порядку інформацію про діяльність щодо запобігання корупції (ст. 21); про моніторинг способу життя суб'єктів декларування (ст. 51) та низка інших положень розглядуваного Закону;

(3) *законодавчі акти, що врегульовують суспільні відносини щодо діяльності правоохоронних органів України.* Спершу, необхідно наголосити на тому, що у відповідності до абз. 1 п. 1 ч. 1 ст. 2 Закону України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів» від 23 грудня 1993 року № 3781-XII [256] (в актуальній редакції [253]) правоохоронними органами в нашій державі є: органи прокуратури, Національної поліції, служби безпеки, Військової служби правопорядку у Збройних Силах України, Національне антикорупційне бюро України, органи охорони державного кордону, органи доходів і зборів, органи й установи виконання покарань, слідчі ізолятори, органи державного фінансового контролю,

рибоохорони, державної лісової охорони, інші органи, які здійснюють правозастосовні або правоохоронні функції.

З огляду на вказане, можемо дійти висновку, що розглядувану групу відповідного рівня адміністративно-правової бази інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України складають ті законодавчі акти, котрими врегульовується діяльність вказаних правоохоронних органів та, в яких у тій чи іншій мірі порушується питання інформаційного забезпечення цих органів загалом. Отже, до окресленої групи законодавчих актів можемо віднести, зокрема:

(а) Закон України «Про прокуратуру» від 14 жовтня 2014 року № 1697-VII [305]. Зокрема, в цьому законодавчому акті вказується, що діяльність прокуратури ґрунтується на засадах прозорості діяльності, що забезпечується, приміром, вільним доступом до інформації довідкового характеру, наданням на запити інформації, якщо законом не встановлено обмежень щодо її надання. При цьому, відповідно до ст. 6 Закону органи прокуратури не менш як двічі на рік повинні інформувати суспільство про свою діяльність, оприлюднюючи відповідну інформацію в загальнодержавних та місцевих друкованих засобах масової інформації і на офіційних веб-сайтах органів прокуратури, а Генеральний прокурор особисто не менше одного разу на рік звітує перед національним парламентом на пленарному засіданні про діяльність органів прокуратури шляхом надання узагальнених статистичних та аналітичних даних. Окрім того, у п. 8 ч. 8 ст. 8-1, п. 9 ч. 1 ст. 11, п. 4-2 ч. 1 ст. 13 Закону України «Про прокуратуру» на заступника Генпрокурора – керівника Спеціалізованої антикорупційної прокуратури, на керівника регіональної прокуратури та керівника місцевої прокуратури покладаються відповідні обов'язки, щодо інформаційно-аналітичного забезпечення підлеглих прокурорів з метою підвищення якості здійснення ними своїх функцій. Можемо припустити, що це забезпечення має охоплювати також й постійне інформаційне забезпечення протидії корупції в органах прокуратури України;

(б) Закон України «Про Національну поліцію» від 2 липня 2015 року № 580-VIII [296]. У ст. 9 цього Закону зазначається, що поліція здійснює свою діяльність на засадах відкритості та прозорості в межах, визначених Конституцією та законами України. З огляду на це, поліція: забезпечує постійне інформування органів державної влади та органів місцевого самоврядування, а також громадськості про свою діяльність у сфері охорони та захисту прав і свобод людини, протидії злочинності, забезпечення публічної безпеки і порядку; забезпечує доступ до публічної інформації, володільцем якої вона є, у порядку та відповідно до вимог, визначених відповідним Законом.

Поряд із тим, слід мати на увазі, що поліція володіє повноваженнями у сфері інформаційно-аналітичного забезпечення, котрі уточненні у ст. 25 Закону. В межах своїх повноважень поліція формує інформаційні ресурси поліції та належним чином використовує їх (ст. ст. 26–28). Звернемо увагу на те, що формування інформаційних ресурсів поліцією полягає у наповненні та підтриманні в актуальному стані баз (банків) даних, що входять до єдиної інформаційної системи МВС України, зокрема, стосовно зареєстрованих кримінальних та адміністративних корупційних правопорушень, осіб, які їх учинили, та результатів розгляду цих правопорушень у судах.

Серед гарантій професійної діяльності поліцейського у п. 2 ч. 10 ст. 62 розглядуваного Закону законодавець називає надання поліцейському в органах поліції в установленому порядку інформації, у тому числі з обмеженим доступом, та матеріалів, необхідних для належного виконання покладених на нього обов'язків. Що ж стосується поінформованості громадськості з приводу діяльності поліції, то згідно ст. 86 Закону України «Про Національну поліцію» з метою інформування громадськості про діяльність поліції керівник поліції та керівники територіальних органів поліції раз на рік повинні готувати та опубліковувати на офіційних веб-порталах органів поліції звіт про діяльність поліції. При цьому щорічний звіт про діяльність поліції та територіальних органів поліції повинен містити

аналіз ситуації зі злочинністю в країні чи регіоні відповідно, інформацію про заходи, які вживалися поліцією, та результати цих заходів, а також інформацію про виконання пріоритетів, поставлених перед поліцією та територіальними органами поліції відповідними поліцейськими комісіями;

(в) Закон України «Про Службу безпеки України» від 25 березня 1992 року № 2229-XII [310]. У ст. 7 цього Закону гарантується право громадськості на інформацію про діяльність СБУ. Зокрема, цей державний правоохоронний орган спеціального призначення інформує про свою діяльність через засоби масової інформації, шляхом надання відповідей на запити на доступ до публічної інформації та в інших формах у визначеному законодавством порядку. При цьому законодавець забороняє встановлювати обмеження на інформацію щодо загального бюджету СБУ, її компетенції та основних напрямів діяльності, а також випадків протиправних дій органів і співробітників СБУ (до них можуть бути віднесені також і корупційні діяння). Між тим, відповідно до ст. 32 Закону СБУ регулярно у порядку, визначеному Президентом України, повинна інформувати голову держави (зокрема, голова СБУ щорічно подає йому письмовий звіт про діяльність СБУ), членів Ради національної безпеки України і посадових осіб, спеціально призначених Президентом України, з основних питань своєї діяльності, про випадки порушення законодавства, а також на їх вимогу подає інші необхідні відомості.

Окрім того, важливо звернути увагу на те, що серед обов'язків СБУ законодавець називає також обов'язок здійснювати інформаційно-аналітичну роботу в інтересах ефективного проведення органами державної влади та управління України внутрішньої та зовнішньої діяльності, а також вирішення проблем оборони, соціально-економічного будівництва, науково-технічного прогресу, екології та інших питань, пов'язаних з національною безпекою України. Таким чином, відповідним обов'язком Служби безпеки також є інформаційно-аналітична робота в інтересах протидії корупції в Україні загалом;

(г) Закон України «Про Національне антикорупційне бюро України» від 14 жовтня 2014 року № 1698-VII [292]. Відповідно до цього Закону НАБУ є державним правоохоронним органом, на який покладається наступні обов'язки: попередження, виявлення, припинення, розслідування та розкриття корупційних правопорушень, віднесених до його підслідності, а також запобігання вчиненню нових. У ч. 4 ст. 5 цього Закону передбачається, що до структури управлінь НАБУ можуть входити, зокрема, інформаційно-аналітичні та оперативно-технічні підрозділи. При цьому Директор НАБУ, згідно п. 8 ч. 1 ст. 8 розглядуваного законодавчого акту повноважний: встановлювати порядок реєстрації, оброблення, зберігання та знищення відповідно до законодавства отриманої НАБУ інформації; вживати заходи із запобігання несанкціонованому доступу до інформації з обмеженим доступом; забезпечувати додержання законодавства про доступ до публічної інформації, розпорядником якої є НАБУ.

Не меншої уваги в питанні, котре ми розглядаємо, заслуговують також окремі парламентські постанови, в яких вирішувались загальні та спеціальні питання попередження та протидії злочинності, зокрема, і корупції. Серед вказаної підгрупи документів слід звернути особливу увагу, наприклад, на Постанову ВРУ «Про Рекомендації парламентських слухань з питань розвитку інформаційного суспільства в Україні» від 1 грудня 2005 року № 3175-IV [307], якою Уряд зобов'язується, зокрема, прискорити підготовку пропозицій щодо внесення змін до законів України у зв'язку із ратифікацією національним парламентом Конвенції Ради Європи «Про кіберзлочинність» від 23 листопада 2001 року [289] (зазначимо, що цей документ ратифіковано із застереженнями і заявами Законом України від 7 вересня 2005 року № 2824-IV [306]), а також розглянути питання щодо розробки державної програми з протидії комп'ютерній злочинності. В той же час на СБУ національний парламент поклав обов'язок вжити низки заходів щодо розвитку інфраструктури систем криптографічного та технічного захисту інформації, забезпечити подальший розвиток Національної системи

конфіденційного зв'язку, а також вжити необхідних заходів, у тому числі попереджувального та профілактичного характеру, з протидії комп'ютерній злочинності;

2. Підзаконний рівень адміністративно-правової бази інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України. Вказаний рівень охоплює наступні групи нормативно-правових актів:

(1) *нормативно-правові акти Кабінету Міністрів України*. Відповідно до чинного законодавства, КМУ – це вищий орган у системі органів виконавчої влади в нашій державі та є повноважним здійснювати виконавчу владу безпосередньо й через міністерства, інші центральні органи виконавчої влади, Раду міністрів АР Крим та місцеві державні адміністрації, спрямовує, координує та контролює діяльність цих органів. В ст. 19 Закону України «Про Кабінет Міністрів України» від 27 лютого 2014 року № 794-VII [288] зазначається, що діяльність Уряду України спрямовується на забезпечення інтересів Українського народу шляхом виконання Конституції та законів України, актів Президента України, а також Програми діяльності КМУ, схваленої Верховною Радою України, вирішення питань державного управління у сфері запобігання і протидії корупції. У цьому контексті важливою є нормотворча діяльність, спрямована на врегулювання тих чи інших питань інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України.

Разом із впровадженням державної політики стосовно інформатизації держави та суспільства, вказаним центральним державним органом було прийнято низку постанов та розпоряджень, що мають пряме чи опосередковане відношення до питання інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах нашої держави (якщо тлумачити це забезпечення і як інформатизацію про стан корупції та протидії корупції у вказаних органах громадськості, і як встановлення зазначених даних й відповідну інформатизацію цих державних органів й їх співробітників), зокрема: постанови «Про Порядок оприлюднення у мережі Інтернет

інформації про діяльність органів виконавчої влади» від 4 січня 2002 року № 3 [304], «Про заходи щодо подальшого забезпечення відкритості у діяльності органів виконавчої влади» від 29 серпня 2002 року № 1302 [285], «Про затвердження граничних норм витрат на копіювання або друк документів, що надаються за запитом на інформацію» № 740 [261], розпорядження «Деякі питання запобігання корупції в міністерствах, інших центральних органах виконавчої влади» від 5 жовтня 2016 року № 803-р [104], «Про схвалення Концепції розвитку електронної демократії в Україні та плану заходів щодо її реалізації» від 8 листопада 2017 року № 797-р [313], «Про затвердження Державної програми щодо реалізації засад державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційної стратегії) на 2015 – 2017 роки» від 29 квітня 2015 року № 265 [262], та низка інших урядових нормативно-правових актів. Утім, особливий інтерес в питанні, що розглядається, заслуговують наступні нормативно-правові акти КМУ:

(а) Постанова «Про затвердження Положення про набори даних, які підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних» від 21 жовтня 2015 року № 835 [276], котрою, як випливає з назви документу, визначаються вимоги до формату та структури наборів даних, що підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних, періодичність оновлення та порядок їх оприлюднення, а також перелік цих наборів даних. Розглядувана Постанова містить також основні принципи оприлюднення наборів даних у формі відкритих даних, головним чином: відкритість за замовчуванням; оперативність і чіткість; доступність і використання; порівнянність та інтероперабельність; покращене урядування та залучення громадян; інклюзивний розвиток та інновації.

Вказана Постанова передбачає створення та забезпечення функціонування Єдиного державного веб-порталу відкритих даних, що здійснюється у межах, визначених урядовою Постановою «Деякі питання оприлюднення публічної інформації у формі відкритих даних» від 30 листопада 2016 року № 867 [105], Державним агентством з

питань електронного урядування, яке є його держателем (при цьому адміністратором є державне підприємство, котре належить до сфери управління вказаного Держагентства). У п. п. 3 і 4 розглядуваного нормативно-правового акту закріплюється правило, відповідно до якого розпорядники інформації згідно з цим Положенням оприлюднюють (також регулярно оновлюють) у формі відкритих даних набір даних, визначений у переліку наборів даних, які підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних, згідно з додатком, та будь-які інші наявні дані, що відповідають визначенню публічної інформації у формі відкритих даних. Окрім того, зазначимо, що розпорядником Єдиного державного реєстру осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення цим документом визначається Мін'юст України (а саме до створення НАЗК);

(б) Постанова «Про затвердження Правил забезпечення захисту інформації в інформаційних, телекомунікаційних та інформаційно-телекомунікаційних системах» від 29 березня 2006 року № 373 [281]. Правилами, затвердженими вказаною Постановою, зазначається, що захисту в системі підлягає: відкрита інформація, котра належить до державних інформаційних ресурсів, а також відкрита інформація про діяльність суб'єктів владних повноважень, військових формувань, яка оприлюднюється в Інтернеті, інших глобальних інформаційних мережах і системах або передається телекомунікаційними мережами; конфіденційна інформація, що перебуває у володінні розпорядників інформації, визначених ч. 1 ст. 13 Закону України «Про доступ до публічної інформації»; службова інформація; інформація, котра становить державну або іншу передбачену законом таємницю; інформація, вимога щодо захисту якої встановлена законом;

(в) Розпорядження «Про схвалення Стратегії комунікацій у сфері запобігання та протидії корупції» від 23 серпня 2017 року № 576-р [314]. Стратегією, що схвалюється вказаним Розпорядженням, звертається увага на недостатній ефективності існуючої комунікативної активності у сфері запобігання та протидії корупції (у зв'язку із: відсутністю спільного

розуміння стратегічного бачення та цілей антикорупційних комунікацій; інституційними обмеженнями та недостатнім рівнем координації антикорупційних комунікацій; низьким рівнем ефективності ідентифікації та роботи з цільовими аудиторіями, а також незадовільним рівнем дискусії через нерозуміння питання корупції в широкому контексті), чим актуалізується її розроблення та схвалення. З огляду на це, метою реалізації вказаної Стратегії визнається створення та розбудова системи комплексних, послідовних та скоординованих антикорупційних комунікацій, в якій антикорупційна реформа є ефективним інструментом запобігання та протидії корупції на державному, інституційному та побутовому рівні, а в суспільстві формується довіра до антикорупційних ініціатив Уряду України та зменшується толерантність до будь-яких проявів корупції.

При цьому, серед основних завдань з реалізації стратегічних цілей вказаного документу є: ефективний обмін інформацією між державними органами та суспільством у цілому (зокрема, шляхом: постійного підвищення інституційної спроможності державних органів у реалізації антикорупційних комунікацій, зокрема, шляхом навчання та підвищення кваліфікації відповідних спеціалістів, застосування сучасних каналів комунікацій, залучення зовнішніх ресурсів тощо; забезпечення доступу до суспільно важливої інформації для забезпечення прозорості діяльності державних органів, посилення громадського контролю за діяльністю державних органів та окремих посадових осіб); формування довіри до державної антикорупційної політики та загальної підтримки антикорупційної реформи (щонайперше, шляхом: інформування про кожну швидку перемогу, кожну позитивну зміну, у тому числі про позитивну динаміку у рівні сприйняття корупції суспільством; надання всебічної комунікаційної підтримки діяльності спеціалізованих антикорупційних органів, на які покладені значні очікування громадянського суспільства, інвесторів та міжнародних партнерів України; демонстрація прикладів затримання та притягнення до відповідальності фізичних та юридичних осіб, що вчинили корупційні та

пов'язані з корупцією правопорушення); формування принципу «нульової толерантності» до корупції в суспільстві. При цьому зауважимо, що формування принципу «нульової толерантності» має здійснюватися, зокрема, шляхом: інформування про покарання винних у вчиненні корупційних та пов'язаних з корупцією правопорушень як доказ невідворотності настання відповідальності за корупцію; формування та оприлюднення реєстру фізичних та юридичних осіб, визнаних винними у вчиненні корупційних та пов'язаних з корупцією правопорушень; демонстрації прикладів визнання/нагородження/захисту осіб, які повідомляють про підозру у вчиненні корупційних та пов'язаних з корупцією правопорушень.

При цьому слід звернути увагу на те, що завдання Стратегії комунікацій у сфері запобігання та протидії корупції знайшли своє відображення в документах, щодо її реалізації, а саме за рахунок затвердження 31 січня 2018 року Розпорядженням Уряду України № 86-р [267] плану заходів з реалізації вказаної Стратегії на 2018 рік. Вказаний План заходів, зокрема, передбачає, що у II кварталі 2018 року Міністерство інформаційної політики України та Міжвідомча робоча група з питань координації антикорупційної реформи, утворена постановою КМУ від 21 червня 2017 року № 448 [315], будуть сприяти розробленню методики проведення аналізу інформаційних повідомлень в засобах масової інформації щодо діяльності державних органів з питань запобігання та протидії корупції – на предмет співвідношення позитивного та негативного змісту, а також розроблення типового бланка для оцінки антикорупційного повідомлення;

(2) *нормативно-правові акти Президента України*. Відповідно до Конституції України Президент України є главою держави та виступає від її імені, будучи гарантом державного суверенітету, територіальної цілісності України, додержання Основного Закону України, прав і свобод людини та громадянина. Відповідно, глава держави прямо чи опосередковано виконує важливу роль в питанні уможливлення належного інформаційного

забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України, зокрема, за рахунок своєї нормотворчої діяльності. У цьому сенсі слід звернути увагу, зокрема, на наступні укази Президента України: «Про заходи щодо розвитку національної складової глобальної інформаційної мережі Інтернет та забезпечення широкого доступу до цієї мережі в Україні» від 31 липня 2000 року № 928/2000 [286], «Про підготовку пропозицій щодо забезпечення гласності та відкритості діяльності органів державної влади» від 17 травня 2001 року № 325/2001 [303], «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 31 жовтня 2001 року "Про заходи щодо вдосконалення державної інформаційної політики та забезпечення інформаційної безпеки України"» від 6 грудня 2001 року № 1193/2001 [309], «Питання забезпечення органами виконавчої влади доступу до публічної інформації» від 5 грудня 2001 року № 1193/2001 [242], «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 29 грудня 2016 року "Про загрози кібербезпеці держави та невідкладні заходи з їх нейтралізації"» від 13 лютого 2017 року № 32/2017 [308] та низка інших президентських нормативно-правових актів.

Утім, серед найважливіших нормативно-правових актів глави держави, що врегульовують питання інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України, слід назвати Указ Президента України «Про Концепцію державної політики у сфері боротьби з організованою злочинністю» від 21 жовтня 2011 року № 1000/2011 [290]. В затвердженій Указом Президента Концепції зазначається, що організована злочинність є суттєвим чинником посилення соціальної напруженості та дестабілізації суспільних відносин, виникнення деформації у сфері господарювання, уповільнення темпів економічного розвитку держави. При цьому особливо проблематичним питанням організованої злочинності в нашій державі є те, що вона досить тісно пов'язана із корупцією, за рахунок якої злочинність стверджується та посилюється, розростається. Саме тому, Концепція державної політики у сфері боротьби з організованою злочинністю опосередковано стосується також і державної антикорупційної політики,

зокрема, в контексті інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України. В цьому сенсі важливо звернути увагу на те, що в п. 3 Концепції серед шляхів та засобів розв'язання проблем боротьби з організованою злочинністю називаються: суттєве поліпшення стану інформаційного забезпечення діяльності, пов'язаної із протидією організованій злочинності, впровадження сучасних інформаційних систем і технологій у зазначену діяльність; інформаційна, наукова, організаційна та матеріально-технічна підтримка органів, установ та організацій з питань протидії організованій злочинності. При цьому інформаційне та наукове забезпечення боротьби з організованою злочинністю, як вказується у розглядуваному документі, має включати, серед іншого: формування громадської думки з метою сприяння ефективній реалізації державної політики у сфері боротьби з організованою злочинністю; надання засобам масової інформації відомостей для об'єктивного інформування населення України про проблеми боротьби з організованою злочинністю і корупцією; сприяння в отриманні іноземними громадянами необхідної для захисту їх прав інформації про органи та систему боротьби з організованою злочинністю і корупцією в Україні; створення умов для залучення громадських та інших організацій, засобів масової інформації до поширення інформації про діяльність організованих злочинних угруповань, обміну інформацією, що стосується боротьби з організованою злочинністю, на міжвідомчому та міждержавному рівнях. Поряд із тим слід звернути особливу увагу на те, що вже 25 січня 2012 року вказана Концепція знайшла своє практичне відображення у плані заходів щодо її реалізації, який був затверджений урядовим розпорядженням № 53-р [268];

(3) нормативно-правові акти центральних органів виконавчої влади.

Цією групою нормативно-правових актів розглядуваного рівня адміністративно-правової бази інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України охоплені ті акти, в яких

врегульовуються відповідні питання центральними органами виконавчої влади, головним чином, за наступним принципом:

(а) нормативно-правові акти центральних державних органів України, що спеціально створені для реалізації державної інформаційної політики, чи є такими, для яких реалізація вказаної політики є важливим завданням (також і на тимчасовій основі), зокрема:

- Порядок інформаційного наповнення та технічного забезпечення Єдиного веб-порталу органів виконавчої влади та Порядок функціонування веб-сайтів органів виконавчої влади, затверджений Наказом Державного комітету інформаційної політики, телебачення і радіомовлення України та Державного комітету зв'язку та інформатизації України від 25 листопада 2002 року № 327/225 [278]. Цим документом визначаються загальні технічні питання здійснення інформатизації про діяльність органів виконавчої влади в мережі Інтернет, зокрема: загальні вимоги щодо розміщення інформації на веб-сайті органу виконавчої влади; класифікація інформаційних матеріалів; структура інформаційних матеріалів; інформаційна структура веб-сайту; оформлення веб-сайту; оперативність та форми подання інформації державною та іншими мовами; доступність інформації для користувачів з вадами зору та слуху на основній або альтернативній (за наявності) версії офіційного веб-сайту. Аналізуючи вказаний документ, можна дійти висновку, що безпосередньо він не містить конкретних інструкцій з приводу здійснення інформаційного забезпечення правоохоронних органів в нашій державі, проте, слід мати на увазі, що розглядувані Порядки є важливим нормативним фундаментом якісного та ефективного здійснення вказаного інформаційного забезпечення;

- Перелік інформації, що підлягає оприлюдненню у формі відкритих даних, розпорядником якої є Мін'юст України, затверджений Наказом Мін'юсту України від 28 березня 2016 року № 897/5 [266]. Особливу важливість цей документ має з огляду на те, що він містить загальну інформацію про Єдиний державний реєстр осіб, які вчинили корупційні

правопорушення, зокрема: інформація, що підлягає оприлюдненню у формі відкритих даних (щонайперше, це: реєстраційний номер запису; дата реєстрації; вид покарання; П. І. Б. особи; місце роботи на час вчинення корупційного правопорушення тощо); структура набору даних (*XML*); відповідальний структурний підрозділ та керівник (ними до 2018 року були: Департамент антикорупційного законодавства та з питань юстиції і безпеки – Р.В. Сіверс; Державне підприємство «Національні інформаційні системи» – С.С. Лур'є); періодичність оновлення (не пізніше п'яти робочих днів з дня внесення змін);

(б) нормативно-правові акти антикорупційних органів України. Зокрема, серед цих актів слід виокремити:

- Порядок формування, ведення та оприлюднення (надання) інформації Єдиного державного реєстру декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, затверджений Рішенням Національного агентства з питань запобігання корупції від 10 червня 2016 року № 3 [318]. Цим Порядком визначає загальні питання належного та ефективного здійснення процедури формування, ведення та оприлюднення (надання) інформації зазначеного Єдиного державного реєстру, а також: Формування та ведення Реєстру; оприлюднення та надання інформації Реєстру;

- Положення про Єдиний державний реєстр осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення, затверджене Рішенням Національного агентства з питань запобігання корупції від 09 лютого 2018 року № 166 [273]. Це Положення врегульовує порядок формування, ведення НАЗК відповідного реєстру (замість Мін'юсту, котре, як ми вже зазначали, виконувало відповідні повноваження на тимчасовій основі), та надання відомостей з нього. З огляду на це, розглядуване положення визначає вказаний Реєстр в якості електронної бази даних, що містить відомості про осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення, та про юридичних осіб, до яких застосовано заходи

кримінально-правового характеру у зв'язку з вчиненням корупційного правопорушення. Також цим документом визначається мета ведення Реєстру, уточняється його Держатель та Адміністратор (ним є НАЗК) тощо;

(в) нормативно-правові акти правоохоронних органів України. Аналізуючи цю групу актів, доходимо висновку, що особливу увагу слід звернути, наприклад, на наступні з них:

- Інструкція про порядок забезпечення доступу до публічної інформації у Генеральній прокуратурі України, затверджена Наказом ГПУ від 10 травня 2011 року № 53 [263]. Вказана Інструкція була розроблена та затверджена з метою забезпечення належного виконання вимог Закону України «Про доступ до публічної інформації», а саме – з метою реалізації права кожного на доступ до інформації, яка створюється при виконанні службових обов'язків працівниками Генпрокуратури або перебуває у її володінні. Зокрема, в п. 2.1 розглядуваного документу закріплюється правило, відповідно до якого інформація, зазначена у ч. 1 ст. 15 Закону України «Про доступ до публічної інформації» оприлюднюється на веб-сайті ГПУ невідкладно, але не пізніше 5 робочих днів з дня затвердження документа із зазначенням дат його оприлюднення і оновлення інформації. При цьому адміністрування веб-сайту Генпрокуратури та розміщення на ньому публічної інформації здійснюється управлінням інформатизації та зв'язку. Аналізуючи інші положення Інструкції та наявний обсяг інформації, розміщений на веб-сайті ГПУ, можна дійти висновку, що зазначений документ у повній мірі застосовується в контексті відображення стану боротьби з корупцією, а саме: статистичні дані та щоденні актуальні новини про викриття прокуратурою фактів вчинення хабарництва;

- Положення про інформаційно-телекомунікаційну систему «Інформаційний портал Національної поліції України», яке затверджене Наказом МВС України від 3 серпня 2017 року № 676 [275], яке визначає основні завдання, призначення, суб'єктів та структуру інформаційно-телекомунікаційної системи ІПНП, а також умови її функціонування. У

вказаному Положенні зазначається, що система ПНП призначена для: формування інформаційних ресурсів ЄІС МВС України; обробки інформації, яка утворена в процесі діяльності поліції; надання безпосереднього оперативного доступу до інформаційних ресурсів ЄІС МВС України; здійснення пошукових та аналітичних функцій для використання інформації з інформаційних ресурсів (баз даних) поліції, МВС України та інших органів державної влади в межах службової діяльності відповідно до рівня доступу і повноважень за запитом або регламентом; комплексного захисту інформації та розмежування доступу до інформації, що зберігається в базах даних системи ПНП і т. д.;

- Положення про інформаційно-пошукову систему «Скорпіон» Головного управління по боротьбі з організованою злочинністю МВС України, що затверджене Наказом МВС України від 24 вересня 2012 року № 825 [274]. Це Положення визначає мету, призначення, завдання, структуру та склад інформаційно-пошукової системи «Скорпіон» Головного управління по боротьбі з організованою злочинністю МВС України (далі – ПС «Скорпіон»), яким є сукупність програмно-технічних, інформаційно-телекомунікаційних засобів та організаційно-розпорядчих заходів, що забезпечують формування та ведення довідково-інформаційних, оперативно-розшукових обліків і авторизований доступ до інформаційних ресурсів.

Підсумовуючи викладене, доходимо висновку, що наявна адміністративно-правова база інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України є досить складною сукупністю нормативно-правових актів, котрі можна розглядати в якості системи. Особливу проблематику цієї системи складає те, що в ній наявна не значна частина нормативно-правових актів, котрі безпосередньо стосуються питання інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах. З огляду на це, вбачається перспективність вирішення означеного питання в межах консолідації цієї нормативної бази Національним агентством з питань запобігання корупції, а саме створенням відповідної інструкції, що органічно

би входила до розглянутої нормативної бази в якості спеціального нормативно-правового акту.

2.2 Суб'єкти інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України

Становлення та розвиток інформаційного суспільства сучасної цивілізації дають досить широкі можливості для здобуття та поширення соціальної інформації. При цьому еволюція суспільства, як справедливо зазначає Ю.В. Пасмор, залежить у першу чергу від здатності генерувати, обробляти та ефективно використовувати інформацію, засновану на знаннях. Відтак, відбувається радикальна трансформація суспільного устрою, що торкається його структури, відносин, взаємозв'язків [235, с. 14]. Саме тому, не викликає сумнівів, що сьогочасний етап соціально-політичного, економічного та культурного розвитку держави загострює актуальність проблеми використання інформаційних ресурсів для нормального функціонування суспільства та держави, як необхідної умови їх інформатизації. Особливо актуальною ця проблема виявляється для тих державних органів, в яких інформація є одним із визначальних ресурсів ефективної реалізації покладених на них завдань. Безперечно, до таких органів відносяться правоохоронні органи, а особливо в контексті протидії корупції в цих органах, запобігати та протидіяти якій можливо лише володіючи достатньою інформацією про неї. Вказане підтверджується позиціями вчених, якими доводиться, що в умовах глобальної інформатизації всіх сфер життя практично неможливо приймати ефективні рішення без їх всебічного й об'єктивного інформаційного забезпечення [331, с. 87].

Окрім того, слід мати на увазі, що доступ до інформації в умовах існування інформаційного суспільства сучасної цивілізації – це одна з фундаментальних умов свобод [36, с. 335], та, щонайперше, важлива підвалина, на якій вибудовується свобода від утисків корупції, адже, як ми

зазначали, лише знаючи про масштаби корупції у відповідних органах, можна створювати та оптимальним чином корегувати вже створені програми дій щодо протидії корупції в цих органах.

Дії держави, спрямовані на інформатизацію суспільства та забезпечення державних органів інформацією про стан корупції та протидії корупції в правоохоронних органах України, вже тривалий час структуруються та співвідносяться із відповідними правами та обов'язками суб'єктів вказаного інформаційного забезпечення. Між тим, зважаючи на сутність інформаційного забезпечення та протидії корупції, можна дійти висновку, що у широкому сенсі суб'єктами інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України є ті суб'єкти, котрі уповноважені створювати, збирати, одержувати, зберігати, використовувати, поширювати, охороняти та захищати від несанкціонованого впливу на інформацію про корупції та протидію їй в правоохоронних органах таким чином, що би ця інформація дійшла до адресата в належній формі.

Конкретизуючи суб'єктів, що виконують вказані функції, зауважимо, що ними є певні суб'єкти відносин у сфері доступу до публічної інформації та суб'єкти відносин у сфері обігу неpubлічної інформації (основних проявів інформаційних відносин суб'єктів права у публічній площині). Таким чином, необхідно зазначити, що у відповідності до ст. ст. 12 і 13 Закону України «Про доступ до публічної інформації» суб'єктами відносин у сфері доступу до публічної інформації є:

(1) запитувачі інформації, тобто, фізичні, юридичні особи, об'єднання громадян без статусу юридичної особи, крім суб'єктів владних повноважень;

(2) розпорядники інформації – суб'єкти, якими є: (а) суб'єкти владних повноважень (органи державної влади, інші державні органи, органи місцевого самоврядування, органи влади АР Крим, інші суб'єкти, що здійснюють владні управлінські функції відповідно до законодавства та рішення яких є обов'язковими для виконання); (б) юридичні особи, що фінансуються з державного, місцевих бюджетів, бюджету АР Крим (стосовно

інформації щодо використання бюджетних коштів); (в) особи, якщо вони виконують делеговані повноваження суб'єктів владних повноважень згідно із законом чи договором, включаючи надання освітніх, оздоровчих, соціальних або інших державних послуг (стосовно інформації, пов'язаної з виконанням їхніх обов'язків); (г) суб'єкти господарювання, які займають домінуюче становище на ринку або наділені спеціальними чи виключними правами, або є природними монополіями (стосовно інформації щодо умов постачання товарів, послуг та цін на них);

(3) структурний підрозділ або відповідальна особа з питань доступу до публічної інформації розпорядників інформації.

Роль суб'єктів протидії корупції в широкому значенні, детально розглядалася рядом дослідників, зокрема, їм присвячує ряд праць В. І. Литвиненко [182; 183]. Мали місце і спроби класифікації відповідних суб'єктів у вузькому значенні. Так, на думку Н.П. Дяченко, суб'єктів інформаційного забезпечення слід поділяти на тих, хто: (1) створюють відповідні інформаційні ресурси; (2) здійснюють їх обробку та систематизацію; (3) здійснюють інформаційно-довідкову функцію, забезпечуючи інформаційні потреби замовників [117, с. 196]. Дослівно повторює викладений підхід до поділу вказаних суб'єктів також український дослідник О.В. Александров [7, с. 33–34]. Погоджуючись в загальному сенсі із вказаним видовим поділом суб'єктів інформаційного забезпечення, слід зауважити, що на практиці цей поділ досить часто є умовним, адже повноваження цих суб'єктів є тісно пов'язаними та об'єктивно перетинаються.

Для більш повного розуміння кола суб'єктів, які в тій чи іншій мірі здійснюють інформаційне забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України, вважаємо за доцільне розглядати їх в межах умовно цілісної системи відповідних суб'єктів, що знаходяться на наступних рівнях:

1. Загальний рівень інформаційного забезпечення. На цьому рівні знаходиться ті державні органи, котрі хоча безпосередньо не здійснюють

інформаційне забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах нашої держави, утім, їх діяльність є об'єктивно забезпечувальною відносно вказаної спеціальної діяльності. Зокрема, до вказаних органів слід віднести Державне агентство з питань електронного урядування України (далі – Держагентство електронного урядування), яке згідно відповідного Положення від 1 жовтня 2014 року [272], є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується та координується КМУ і який реалізує державну політику у сферах інформатизації, електронного урядування, формування та використання національних електронних інформаційних ресурсів, розвитку інформаційного суспільства.

Електронне урядування – це спосіб організації державної влади за допомогою систем локальних інформаційних мереж та сегментів глобальної інформаційної мережі, що забезпечує функціонування органів влади в режимі реального часу та робить максимально простим і доступним щоденне спілкування з ними громадян, юридичних осіб, неурядових організацій [228, с. 44]. Утім, на жаль, «дедалі частіше зустрічаються ситуації, коли на практиці застосування даного поняття зводиться лише до електронного спілкування» [228, с. 44]. Зазначене знецінення електронного урядування в контексті питання, котре ми розглядаємо, безспірно неприпустиме, адже електронне урядування є одним з інструментів розвитку інформаційного суспільства, впровадження якого сприятиме створенню умов для відкритого і прозорого державного управління [311], що є важливим фундаментом протидії корупції в правоохоронних органах України.

Відповідно до нової Концепції розвитку електронного урядування в Україні від 20 вересня 2017 року, електронне урядування – форма організації державного управління, яка сприяє підвищенню ефективності, відкритості та прозорості діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування з використанням інформаційно-телекомунікаційних технологій для формування нового типу держави, орієнтованої на задоволення потреб громадян [312]. Відтак, необхідно погодитись із тим, що

актуальність електронного урядування обумовлюється змінами в підходах управління державною владою та місцевого самоврядування, участі в управлінні громадян, їх доступу до інформації щодо діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування через використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій [328, с. 81–82].

Можливість віднесення Держагентства електронного урядування до кола суб'єктів, котрі нами досліджуються, пояснюється тим, що відповідно до покладених на нього завдань воно (на підставі п. 4 зазначеного Положення): (1) організовує проведення прогностно-аналітичних досліджень стану розвитку інформаційного суспільства, електронного урядування та сфери інформатизації; (2) виконує функції генерального державного замовника Національної програми інформатизації, зокрема: здійснює моніторинг у сфері інформатизації; забезпечує методологічну, нормативно-правову, інформаційну та організаційну підтримку процесів формування та виконання НПП; вносить Уряду України пропозиції щодо внесення змін до НПП; (3) здійснює державну реєстрацію електронних інформаційних ресурсів державних органів, органів місцевого самоврядування та інших юридичних осіб публічного права, доступ до яких здійснюється через телекомунікаційні мережі загального користування, та видає відповідні свідоцтва; (4) проводить моніторинг інформаційного наповнення офіційних веб-сайтів органів виконавчої влади та про його результати інформує щороку КМУ; (5) координує та контролює роботи, пов'язані із створенням, веденням і забезпеченням функціонування Національного реєстру електронних інформаційних ресурсів, визначає правила користування ним; (6) затверджує вимоги до форматів даних електронного документообігу в державних органах; методику визначення належності бюджетних програм до сфери інформатизації; методику формування індикаторів розвитку інформаційного суспільства; (7) здійснює у межах повноважень, передбачених законом, заходи щодо: розвитку електронного урядування; створення та функціонування інформаційної системи електронної взаємодії державних

електронних інформаційних ресурсів; створення та забезпечення функціонування єдиного державного веб-порталу відкритих даних; (8) розробляє і здійснює разом з іншими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування заходи щодо розвитку інформаційного суспільства; (9) створює та забезпечує функціонування автоматизованої системи «Єдине вікно подання електронної звітності»; (10) координує адміністрування адресного простору українського сегмента мережі Інтернет; (11) забезпечує: функціонування системи електронної взаємодії органів виконавчої влади; впровадження Національної системи індикаторів розвитку інформаційного суспільства; проведення експертизи Національної програми інформатизації та окремих її завдань (проектів); (12) здійснює у межах повноважень, передбачених законом, заходи щодо функціонування електронного документообігу тощо.

Окрім того, з метою організації своєї діяльності Держагентство електронного урядування, відповідно до підп. 1 п. 5 вказаного Положення, забезпечує в межах повноважень, передбачених законом, здійснення заходів щодо запобігання корупції і контроль за їх реалізацією в апараті Агентства, на підприємствах, в установах, організаціях, що належать до сфери його управління

Також на загальному рівні інформаційного забезпечення протидії корупції розглядуваної системи суб'єктів інформаційного забезпечення знаходиться Адміністрація Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України (далі – Адміністрація Держспецзв'язку), що є центральним органом виконавчої влади зі спеціальним статусом, діяльність якого спрямовується та координується КМУ й який забезпечує формування та реалізує державну політику у сферах організації спеціального зв'язку, захисту інформації, кіберзахисту телекомунікацій і користування радіочастотним ресурсом України.

Відповідно до Положення про Адміністрацію Держспецзв'язку від 3 вересня 2014 року [269] із змінами, внесеними згідно з урядовою

Постановою від 4 квітня 2018 року № 243 [254], до основних завдань зазначеного державного органу, серед іншого, відносяться: (1) забезпечення формування та реалізація державної політики у сферах криптографічного та технічного захисту інформації, телекомунікацій, захисту державних інформаційних ресурсів та інформації, вимога щодо захисту якої встановлена законом, в інформаційних системах, ТКС та ІТКС і на об'єктах інформаційної діяльності, а також у сферах використання державних інформаційних ресурсів в частині захисту інформації, протидії технічним розвідкам, функціонування, безпеки та розвитку державної системи урядового зв'язку тощо; (2) участь у формуванні та реалізації державної політики у сфері електронного документообігу в частині захисту інформації державних органів та органів місцевого самоврядування тощо.

2. Зовнішній спеціальний рівень інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України. На цьому рівні знаходиться Національне агентство з питань запобігання корупції, що згідно ст. 4 Закону України «Про запобігання корупції» є центральним органом виконавчої влади зі спеціальним статусом, котрий є колегіальним органом (до складу якого входить п'ять членів), що забезпечує формування та реалізує державну антикорупційну політику, є відповідальним перед Верховною Радою України і підконтрольним їй та підзвітний Уряду України, що його утворив Постановою від 18 березня 2015 року № 118 [316].

НАЗК розпочало свою діяльність 15 серпня 2016 року та поступово почало реалізувати повноваження з приводу інформатизації про корупцію та протидію корупції, котрі тимчасово (до моменту утворення цього Нацагентства) виконували інші державні органи. Відтак, звернемо увагу на те, що у ст. 11 Закону України «Про запобігання корупції» законодавцем закріплюються наступні повноваження НАЗК: (1) проведення аналізу: стану запобігання та протидії корупції в Україні, діяльності державних органів, органів влади АР Крим та органів місцевого самоврядування у сфері запобігання та протидії корупції; статистичних даних, результатів

досліджень та іншої інформації стосовно ситуації щодо корупції; (2) розроблення проектів Антикорупційної стратегії та державної програми з її виконання, здійснення моніторингу, координації та оцінки ефективності виконання Антикорупційної стратегії; (3) підготовка та подання в установленому законом порядку до КМУ проекту національної доповіді щодо реалізації засад антикорупційної політики; (4) організація проведення досліджень з питань вивчення ситуації щодо корупції; (5) здійснення моніторингу та контролю за виконанням актів законодавства з питань етичної поведінки, запобігання та врегулювання конфлікту інтересів у діяльності осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та прирівняних до них осіб; (6) координація та надання методичної допомоги щодо виявлення державними органами корупціогенних ризиків у своїй діяльності та реалізації ними заходів щодо їх усунення, у тому числі підготовки та виконання антикорупційних програм; (7) здійснення в порядку, визначеному Законом України «Про запобігання корупції», контролю та перевірки декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, зберігання та оприлюднення цих декларацій, проведення моніторингу способу життя осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування; (8) забезпечення ведення Єдиного державного реєстру декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, а також Єдиного державного реєстру осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення; (9) координація в межах компетенції, методичне забезпечення та здійснення аналізу ефективності діяльності уповноважених підрозділів (уповноважених осіб) з питань запобігання та виявлення корупції; (10) погодження антикорупційних програм державних органів; (11) здійснення співпраці із особами, які добросовісно повідомляють про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень вказаного Закону України (викривачі), вжиття заходів щодо їх правового та іншого захисту,

притягнення до відповідальності осіб, винних у порушенні їх прав, у зв'язку з таким інформуванням; (12) інформування громадськості про здійснювані Національним агентством заходи щодо запобігання корупції, реалізація заходів, спрямованих на формування у свідомості громадян негативного ставлення до корупції; (13) залучення громадськості до формування, реалізації та моніторингу антикорупційної політики; (14) обмін інформацією з компетентними органами іноземних держав та міжнародними організаціями.

Що ж стосується ефективності діяльності цього суб'єкта інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України, то з цього приводу науковці та фахівці-практики висловлюють низку зауважень та нарікань. Щонайперше, проблематичною видається діяльність НАЗК щодо забезпечення т. зв. «е-декларування», антикорупційний характер якої важко недооцінити, так само як і роль цього декларування в контексті протидії корупції в правоохоронних органах нашої держави. З цього приводу український науковець М.В. Корнієнко зазначає, що «реальне забезпечення незалежності антикорупційних органів, запровадження дієвої перевірки е-декларацій та притягнення посадовців до відповідальності залишає багато питань, а в окремих випадках взагалі не працює. Запроваджений реєстр містить понад мільйон декларацій». З огляду на це, вказаний реєстр постійно потерпає від технічних збоїв, а НАЗК повсякчас висловлює побоювання з приводу можливої утрати всього масиву даних. При цьому вчений звертає увагу на те, що в дійсності «НАЗК не має ані контролю над реєстром, ані повного й безперешкодного доступу до нього, адже його адмініструє не безпосередньо Нацагентство, а державне підприємство, підконтрольне СБУ. НАЗК уже дозволило СБУ уникнути публічного декларування, а декларації військових прокурорів були прибрані з публічної частини Реєстру під сумнівним приводом. У результаті притягнути цих посадовців до відповідальності за незаконне збагачення неможливо, адже доступу до їхніх декларацій не має навіть

НАБУ» [160, с. 118–119]. Як вбачається, за таких умов інформаційне забезпечення протидії корупції загалом та протидії корупції в правоохоронних органах знецінюється, адже актуальна інформація, розпорядником якої є Нацагентство, спотворюється окремими правоохоронними органами, що неприпустимо. Утім, ще більшої уваги заслуговує питання формування та захисту, контролювання Єдиного державного реєстру осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення, розпорядником якого також є НАЗК (це питання буде детально розглянуте у підрозділі 2.3 цього дисертаційного дослідження).

3. Внутрішній спеціальний рівень інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України. Цей рівень складають повноважні посадові особи та самостійні структурні підрозділи правоохоронних органів України, які в тій чи іншій мірі займаються питанням реалізації інформаційного забезпечення протидії корупції в цих державних органах.

Зокрема, що стосується Генеральної прокуратури України, то слід зауважити, що і Генеральний прокурор, і його заступники, структурні підрозділи Генпрокуратури у різній мірі здійснюють інформаційне забезпечення протидії корупції у цьому державному органі. Проте, найбільшу увагу в цьому питанні заслуговує, приміром, заступник Генпрокурора – керівник Спеціалізованої антикорупційної прокуратури (далі – САП). У відповідності до п. 8 ч. 8 ст. 8-1 Закону України «Про прокуратуру» [305] керівник САП, зокрема, контролює ведення та аналіз статистичних даних, організовує вивчення і узагальнення практики застосування законодавства та інформаційно-аналітичне забезпечення підлеглих прокурорів з метою підвищення якості здійснення ними своїх функцій.

При цьому, слід звернути увагу на те, що згідно п. 5.2 Положення «Про Спеціалізовану антикорупційну прокуратуру» від 12 квітня 2016 року [277] Аналітично-статистичний відділ САП, серед іншого: (1) забезпечує ведення

аналітичної роботи; (2) забезпечує належну організацію роботи щодо ведення первинного обліку та статистичної звітності про результати прокурорсько-слідчої діяльності; (3) забезпечує комплексний аналіз статистичних даних з метою використання його результатів для підвищення якості виконання функцій прокуратури; (4) вивчає питання щодо своєчасності, повноти та достовірності внесення даних до ЄРДР, інших комп'ютерних програмних комплексів, а також формування звітності. Вживає заходів до оперативного усунення порушень обліково-реєстраційної дисципліни; (5) забезпечує керівництво САП інформаційно-аналітичними матеріалами про стан злочинності та наглядово-слідчої діяльності для використання в практичній діяльності; (6) веде облік висвітлення у засобах масової інформації результатів діяльності САП, готує інформацію для розміщення на офіційному веб-сайті Генпрокуратури.

Між тим, відповідно до п. 9 ч. 1 ст. 11 Закону України «Про прокуратуру» подібні до повноважень керівника САП у вказаному напрямку також передбачаються і відносно керівника регіональної прокуратури, що зобов'язується контролювати ведення та аналіз статистичних даних, організовувати вивчення та узагальнення практики застосування законодавства та інформаційно-аналітичне забезпечення прокурорів з метою підвищення якості здійснення ними своїх функцій. У свою чергу керівник місцевої прокуратури, згідно п. 4-2 ч. 1 ст. 13 Закону, контролює ведення та аналіз статистичних даних, організовує вивчення та узагальнення практики застосування законодавства, інформаційно-аналітичне забезпечення прокурорів з метою підвищення якості здійснення ними своїх функцій.

Поряд із тим, необхідно звернути увагу на те, що в ГПУ на сьогоднішній день створений та функціонує її самостійний структурний підрозділ, що підпорядкованим керівництву ГПУ згідно з розподілом обов'язків, – Департамент інформаційних технологій, документального та матеріально-технічного забезпечення. Відповідно до п. 2.1 Положення «Про Департамент інформаційних технологій, документального та матеріально-

технічного забезпечення Генеральної прокуратури України» від 20 березня 2017 року [271] до цього Департаменту входять: (1) управління інформаційних технологій (у складі: відділу супроводження користувачів; відділу адміністрування мереж та технічного захисту інформації; відділу впровадження та супроводження інформаційних систем); (2) управління документального забезпечення (у складі: відділу реєстрації вхідних та вихідних документів; відділу редагування та виготовлення документів; відділу організації роботи з документами керівництва ГПУ; відділу опрацювання та зберігання документів); (3) управління матеріально-технічного забезпечення (у складі: відділу організації закупівель; відділу капітального будівництва та технічного нагляду; відділу управління майном та контролю за його використанням; комунально-експлуатаційного відділу; відділу транспортного забезпечення; відділу безпеки дорожнього руху; відділу режиму та охорони праці; відділу пожежної безпеки та цивільного захисту).

У відповідності до п. 3.1 вказаного Положення Департамент виконує, зокрема, наступні завдання в контексті управління інформаційними технологіями: (1) визначення заходів і завдань інформатизації діяльності органів прокуратури на основі постійного аналізу розвитку інформаційних технологій, відбір та адаптація найбільш перспективних з них з метою їх впровадження в роботу органів прокуратури; (2) впровадження в органах прокуратури новітніх інформаційних та телекомунікаційних технологій, систем і мереж, програмно-апаратних комплексів, баз даних, засобів оргтехніки з метою інформатизації всіх напрямів діяльності органів прокуратури; (3) забезпечення безперебійної та ефективної експлуатації в ГПУ інформаційних систем, програмно-апаратних комплексів, засобів оргтехніки та зв'язку; (4) підтримка відомчого телефонного та інших систем зв'язку між підрозділами ГПУ; (5) забезпечення технічних умов для висвітлення діяльності Генпрокуратури в мережі Інтернет; (6) проведення робіт з питань технічного захисту інформації в інформаційно-

телекомунікаційних системах та автоматизованих системах на об'єктах інформаційної діяльності ГПУ; (7) організаційне та методичне забезпечення діяльності регіональних прокуратур і контроль за їх діяльністю у межах компетенції управління; (8) організаційне та методичне забезпечення застосування електронного цифрового підпису в ГПУ; (9) контроль за виконанням структурними підрозділами Генпрокуратури та регіональними прокуратурами вимог законодавства, наказів ГПУ щодо інформаційних технологій та зв'язку, електронного цифрового підпису.

Зазначені вище повноваження конкретизуються у відповідному Положенні в залежності від відділу Управління інформаційних технологій Департаменту. Зокрема, Відділ супроводження користувачів виконує: (1) програмно-технічне обслуговування комп'ютерної та копіювальної техніки, яка перебуває в експлуатації ГПУ; (2) забезпечення безперебійної та ефективної експлуатації засобів зв'язку та цифрового телебачення в приміщеннях Генпрокуратури; (3) впровадження новітніх технологій у сфері зв'язку в діяльності органів прокуратури і т. д. Відділ адміністрування мереж та технічного захисту інформації здійснює: (1) адміністрування та супроводження: апаратно-програмних комплексів, що використовуються в роботі ГПУ; інформаційної волоконно-оптичної магістралі органів прокуратури; комп'ютерних мереж та мережевого обладнання ГПУ; телекомунікаційних мереж; доступу до мережі Інтернет та електронної пошти; Центру сертифікації ключів Генпрокуратури; антивірусного захисту комп'ютерної техніки; технічного захисту інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах та в автоматизованих системах на об'єктах інформаційної діяльності ГПУ; (2) своєчасне виявлення та знешкодження загроз, причин та умов, які можуть призвести до порушення функціонування інформаційних систем Генпрокуратури; (3) забезпечення безперебійної роботи: центрів прийому-передачі даних ГПУ; системи IP-телефонії в органах прокуратури та урядового зв'язку; системи відеоспостереження об'єктів ГПУ; веб-порталу ГПУ (оновлення інформації, адміністрування

користувачів). У свою чергу Відділ впровадження та супроводження інформаційних систем займається: (1) визначенням пріоритетних напрямів, заходів і завдань інформатизації органів прокуратури на основі постійного аналізу розвитку інформаційних технологій, відбором та аналізом найбільш перспективних з них з метою оцінки можливості їх впровадження; (2) забезпечення технічної підтримки користувачів інформаційних систем ГПУ; (3) здійснення контролю за використанням прикладного програмного забезпечення в регіональних прокуратурах; (4) забезпечення інформаційної підтримки фахівців підрозділів інформаційних технологій регіональних прокуратур з питань впровадження, супроводження та функціонування інформаційних технологій у роботі органів прокуратури, надання їм практичної та методичної допомоги тощо.

Окрім вказаного Департаменту важливо також звернути увагу на Відділ зв'язків із громадськістю та засобами масової інформації ГПУ, що є самостійним структурним підрозділом Генпрокуратури, підпорядкованим Генеральному прокурору. Відповідно до п. 3 Положення «Про відділ зв'язків із громадськістю та засобами масової інформації Генеральної прокуратури України» від 19 лютого 2018 року [270] вказаний Відділ виконує наступні завдання: (1) забезпечує належне інформування суспільства про діяльність органів прокуратури України; (2) налагоджує та підтримує ділові зв'язки зі ЗМІ, забезпечує ефективні взаємовідносини з інститутами громадянського суспільства, формує єдину інформаційну політику органів прокуратури; (3) інформує громадськість шляхом оприлюднення у ЗМІ та на офіційному веб-сайті ГПУ відомостей про результати роботи, які реально сприяли відновленню або зміцненню законності та правопорядку (щонайперше, це стосується і відомостей щодо протидії корупції загалом та в прокуратурі, зокрема); (4) забезпечує функціонування та постійне інформаційне оновлення офіційного веб-сайту ГПУ; (5) готує інформаційні та аналітичні матеріали, необхідні керівництву Генпрокуратури для службової діяльності; (6) аналізує публікації та виступи у ЗМІ щодо висвітлення діяльності органів

прокуратури, їхніх посадових осіб, інших правоохоронних органів, органів державної влади, а також повідомлень про злочини (зокрема, про корупційні правопорушення в правоохоронних органах), порушення законів або іншої інформації про події, які набули суспільного значення чи резонансу; (6) опрацьовує матеріали ЗМІ для своєчасного виявлення критичних публікацій щодо діяльності органів прокуратури та повідомлень, які потребують перевірки та інформування громадськості про вжиті органами прокуратури заходи; (7) виявляє позитивні та негативні інформаційні тенденції у висвітленні діяльності органів прокуратури, а також громадської думки щодо результатів діяльності органів прокуратури і їхніх посадових осіб та інформування з цих питань керівництва ГПУ, керівників її структурних підрозділів; (8) вживає заходів, спрямованих на підвищення рівня організації роботи прокурорів усіх рівнів щодо реалізації принципу гласності, удосконалення інформаційної діяльності органів прокуратури; (9) координує роботу прес-секретарів або інших визначених працівників регіональних прокуратур в організації інформування суспільства щодо діяльності органів прокуратури. У виконання цих завдань головні спеціалісти Відділу, серед іншого, здійснюють інформаційне наповнення офіційного веб-сайту Генпрокуратури, зокрема підрубрик «Новини», «Боротьба з корупцією», «ЗМІ про нас» і т. д., а також офіційних сторінок ГПУ у соціальних мережах «*Facebook*», «*Twitter*», «*Google+*» та відеохостингу «*YouTube*».

Як вбачається розглянуті Департамент та Відділ Генпрокуратури (та їх повноваження) фактично є «відображенням» органів (і їх повноважень) загального рівня інформаційного забезпечення розглядуваної структури, що «інтегровані» в структуру ГПУ.

Поряд із тим, слід зазначити, що аналогічна логіка складного процесу здійснення інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах, а також подібні структурні елементи, які у тій чи іншій мірі здійснюють інформаційне забезпечення протидії корупції у відповідному

масштабі, передбачаються у структурі й інших правоохоронних органів України. Наприклад, у п. 5 ч. 1 ст. 16 Закону України «Про Національну поліцію» закріплюється правило, відповідно до якого на Міністра внутрішніх справ України у відносинах з поліцією покладається обов'язок забезпечувати ведення та використання баз (банків) даних, визначати порядок обміну інформацією між МВС України, поліцією та іншими центральними органами виконавчої влади, діяльність яких спрямовується та координується КМУ через Міністра внутрішніх справ України. При цьому, відповідно до п. 22 ч. 1 ст. 22 Закону керівник поліції зобов'язується забезпечувати дотримання визначеного Міністром внутрішніх справ України порядку обміну інформацією між МВС України і поліцією. Між тим, слід звернути увагу на те, що сама поліція є важливим суб'єктом інформаційних відносин, маючи повноваження у сфері інформаційно-аналітичного забезпечення, котре є важливим підґрунтям для інформаційного забезпечення протидії корупції в поліції. Відповідно до ст. 25 Закону України «Про Національну поліцію» НП України в рамках інформаційно-аналітичної діяльності: (1) формує бази (банки) даних, що входять до єдиної інформаційної системи МВС України; (2) користується базами (банками) даних МВС України та інших органів державної влади; (3) здійснює інформаційно-пошукову та інформаційно-аналітичну роботу; (4) здійснює інформаційну взаємодію з іншими органами державної влади України, органами правопорядку іноземних держав та міжнародними організаціями. У відповідності до ч. 1 ст. 26 вказаного законодавчого акту поліція наповнює та підтримує в актуальному стані бази (банки) даних, що входять до ЄІС МВС України, стосовно бази даних, що формуються в процесі здійснення оперативно-розшукової діяльності відповідно до закону і т. д.

Що ж стосується, приміром, Служби безпеки України, то відповідно до ст. 10 Закону України «Про Службу безпеки України», Центральне управління СБУ, котре відповідає за стан державної безпеки, координує та контролює діяльність інших органів СБУ, складається з апарату Голови СБУ

та функціональних підрозділів: контррозвідки, військової контррозвідки, контррозвідувального захисту інтересів держави у сфері інформаційної безпеки, захисту національної державності, боротьби з корупцією і організованою злочинною діяльністю, інформаційно-аналітичний, оперативно-технічний, оперативного документування, слідчий, зв'язку, по роботі з особовим складом, адміністративно-господарський, фінансовий, військово-медичний та інші згідно з організаційною структурою Служби безпеки України. Діяльність вказаних підрозділів, що впливає з їх завдань, прямо чи опосередковано сприяє здійсненню інформаційного забезпечення протидії корупції в СБУ.

З огляду на викладене, необхідно зауважити, що усіх суб'єктів, котрі здійснюють інформаційне забезпечення протидії корупції в Україні, можна умовно розглядати в якості трирівневої системи суб'єктів: (1) тих, що здійснюють інформаційне забезпечення загалом і протидії корупції, зокрема (загальний рівень інформаційного забезпечення); (2) тих, що здійснюють забезпечення протидії корупції державних органах загалом і в правоохоронних органах України, зокрема (зовнішній спеціальний рівень інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах); (3) тих, що здійснюють забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах, структурною частиною яких вони є (внутрішній спеціальний рівень інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України). Однак, комплексний аналіз повноважень цих суб'єктів всіх трьох «рівнів» вказує на те, що, так само як відсутній в теорії адміністративного права універсальний підхід до розуміння поняття «інформаційне забезпечення діяльності державного органу», так само не існує в практичній дійсності й чіткого закріплення за певними державними органами та/або їх структурними підрозділами відповідних забезпечувальних повноважень. Таким чином, повноваження щодо здійснення інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах розпорошені між різними органами та структурними підрозділами цих органів, що ускладнює не лише

теоретичну та практичну ідентифікацію відповідних суб'єктів інформаційного забезпечення протидії корупції (хоча, звісно, основним з цих органів є НАЗК), але й ефективне, скоординоване здійснення ними відповідних забезпечувальних функцій.

2.3 Заходи інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України

Амбіційний намір нашої держави увійти у співтовариство розвинутих правових держав став суттєвою передумовою триваючих по сьогоднішній день масштабних правових, політичних, соціально-економічних перетворень. Утім, зважаючи на надмірну корумпованість представників державної влади та українського суспільства загалом, чи не основним напрямом нової політики держави на сьогоднішній день визнано запобігання та протидія корупції. Це, як зазначають українські вчені та дослідники, пов'язано з тим, що корупція є однією з перешкод на шляху інтеграції України в європейський простір, якою занепокоєна міжнародна спільнота [83, с. 50–53; 379, с. 60]. Дійсно, на сьогодні європейські партнери України зазначають, що у міжнародної спільноти загалом вичерпується терпіння у зв'язку із браком практичних результатів протидії корупції в Україні, з огляду на, що в нашій державі потребується створення та здійснення ефективних заходів протидії корупції, що, як зазначає академік НАПрН України В.Д. Гвоздецький, ускладнюється тим, що корупція в нашій державі має ознаки загальнонаціонального лиха. Таким чином, «попри прийняті законодавчі акти, прагнення окремих політиків, органів влади й органів місцевого самоврядування, програми та плани з протидії корупції, вона активно прогресує» [80, с. 64]. Утім, слід також наголосити на тому, що в нашій державі, на жаль, державні органи на сьогодні ще не знайшли оптимальних шляхів популяризації в суспільстві інформації про власні досягнення в зазначеній сфері [376, с. 48], зважаючи на що створюється певна ілюзія про

абсолютне панування корупції в українському суспільстві та державі загалом, що не в повній мірі відповідає дійсності.

Попри суттєві проблеми з інформатизацією суспільства та світового товариства про досягнення України у справі протидії злочинності загалом та в правоохоронних органах, зокрема, слід зауважити, що існуючі відповідні антикорупційні заходи з використанням інформаційних технологій в Україні ще потребують суттєвого переосмислення, актуалізації та доповнення.

З огляду на викладене, слід також звернути увагу на недостатність наявного в теорії адміністративного права України (а також зарубіжних держав загалом) рівня дослідження питання переліку й сутності заходів інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах. Зазначимо, що на сьогоднішній день заходи інформаційного забезпечення діяльності (процесу) досліджувалися вченими, як правило, в межах наукових розробок у сфері маркетингу, приміром, в контексті заходів інформаційного забезпечення: діяльності з надання дошкільних послуг [59, с. 109]; соціального маркетингу в територіальному енергозбереження [79, с. 181]. Між тим, фрагментарна увага заходам інформаційного забезпечення приділялась також і в межах права, головним чином, у частині інформаційного забезпечення окремих злочинів (зокрема, тероризму [21, с. 269] та корисливих злочинів на пасажирському залізничному транспорті [5; 23, с. 293]) й злочинності загалом [412]. Що ж стосується комплексного аналізу заходів інформаційного забезпечення протидії корупції, то слід зауважити, що цьому питанню частково приділялась увага в аналітичних та методичних статтях і довідках [див., напр.: 118; 231], а також в окремих наукових розробках [див., напр.: 181; 211]. Утім, вказані заходи у площині питання протидії корупції в правоохоронних органах нашої держави на сьогочасному етапі їх функціонування ще комплексно не досліджувались ні в теорії адміністративного права, ні в рамках інших галузей права.

Зважаючи на сутність інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах, а також на наявну практику здійснення цього

забезпечення, доходимо висновку, що до основних заходів вказаного забезпечення слід відносити:

1. Організаційні заходи інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України. Спершу слід звернути увагу на те, що дослідженню організаційних заходів протидії корупції приділялась широка увага українських правників та вчених у галузі державного управління [див., напр.: 111; 200; 202; 364], а також в меншій мірі – аналогічним заходам, здійснюваним у системі правоохоронних органів нашої держави [див., напр.: 137; 138]. Утім, необхідно визнати, що проблематика саме організаційних заходів інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України ще комплексно не досліджувалась в українській теорії адміністративного права. Між тим, аналізуючи наявну адміністративно-правову базу розглядуваного інформаційного забезпечення, а також існуючу практику їх реалізації правоохоронними органами, доходимо висновку, що означені заходи в об'єктивній дійсності виявляються у наступному:

(1) організація аналізу рівня корупції, стану запобігання та протидії корупційним і пов'язаним з корупцією правопорушенням, виконання вимог законодавства працівниками правоохоронних органів. Наприклад, Антикорупційною програмою МВС України на 2018 рік, затвердженою Наказом МВС від 28 лютого 2018 року № 156 [15] передбачається щоденний моніторинг та облік звернень, що надходять на рубрику «Повідом про корупцію» офіційного веб-сайта МВС (відповідальний суб'єкт: УЗКПЛ). З огляду на це, вказана Програма також передбачає до березня 2018 року розроблення процедури опрацювання звернень, що надходять на зазначену рубрику офіційного веб-сайта МВС (відповідальні суб'єкти: УЗКПЛ і ДЮЗ). Окрім того, Програма зобов'язує УЗКПЛ та структурні підрозділи апарату МВС (відповідно до компетенції) здійснювати моніторинг повідомлень у ЗМІ та Інтернеті про факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень з боку працівників МВС, а також організовувати перевірки

таких фактів та оприлюднення інформації про вжиті заходи або спростування відповідної інформації.

Окрім того, розглядуваний організаційний захід також сутнісним чином охоплює здійснення щоквартального аналізу виконання антикорупційної програми правоохоронного органу. Вказаний захід, приміром, передбачається Антикорупційною програмою МВС України на 2018 рік. У відповідності до вказаного документу аналіз повинен здійснюватися УЗКПЛ, а також Секретарем комісії у поточному році не пізніше 12 квітня, 12 липня, 12 жовтня.

(2) організація перевірок добросовісності виконання службових обов'язків працівниками правоохоронних органів, зокрема, за рахунок організації систематизації та контролю інформації про корупцію, корупціонерів та фінансовий стан службовців, діяльність яких пов'язана із корупційними ризиками. Що стосується питання систематизації інформації про корупцію та корупціонерів, то з цього приводу слід звернути увагу на те, що в Україні існує Єдиний державний реєстр осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення, держателем та адміністратором якого є НАЗК. Хоча, в існуючому Реєстрі неможливо здійснити пошук корупціонерів за ознаками їх приналежності до правоохоронних органів, утім, ця електронна база містить відомості про правоохоронців, котрі вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення. Не менш важливим в окресленому питанні є також організація та проведення контролю (щодо своєчасності подання; щодо правильності та повноти заповнення; логічний та арифметичний контроль) та повної перевірки декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави на підставі відповідного Порядку, затвердженого Рішенням НАЗК від 10 лютого 2017 року № 56 [280]. Відповідно до вказаного документу Нацагентство здійснює контроль щодо своєчасності подання декларацій, зокрема, на підставі інформації, що надходить до НАЗК: (а) від правоохоронних органів; (б) від осіб, які надають допомогу щодо запобігання і протидії корупції

(викривачів), стосовно можливого факту неподання або несвоєчасного подання декларації суб'єктом декларування; (в) під час аналізу інформації, що оприлюднюється у ЗМІ, у мережі Інтернет та вказує на можливий факт неподання або несвоєчасного подання декларації суб'єктом декларування; (г) у результаті самостійного виявлення Нацагентством факту неподання або несвоєчасного подання декларації суб'єктом декларування відповідно до даних вказаного Реєстру.

Зазначимо, що, наприклад, в Антикорупційній програмі МВС України на 2018 рік передбачається організація перевірок достовірності відомостей про застосування заборон, передбачених Законом України «Про очищення влади» [302], в апараті МВС, територіальних органах, а також за дорученням Міністра внутрішніх справ організація проведення таких перевірок у НГУ та центральних органах виконавчої влади, діяльність яких спрямовується та координується Урядом України через Міністра внутрішніх справ (відповідальними суб'єктами є: УЗКПЛ, ДПООНД, ДДМР, УОЗР, УВНГУ, УВНП, УВДМС, УВДСНС, ГСЦ, РСЦ). Окрім того, вказана Програма також передбачає перевірку (до 16 квітня 2018 року включно) фактів своєчасності подання декларацій суб'єктами декларування, головним чином: апарату МВС (відповідальні суб'єкти: УЗКПЛ та керівники структурних підрозділів апарату МВС); територіальних органів ГСЦ та РСЦ (відповідальні суб'єкти: УЗКПЛ, ГСЦ і РСЦ); закладів, установ та підприємств, що належать до сфери управління МВС (відповідальні суб'єкти: УЗКПЛ і відповідні керівники); НГУ та органів влади, підконтрольних Міністрові внутрішніх справ (УЗКПЛ, ГУ НГУ, НП України, ДСНС, ДМС, АДПС).

Також, слід наголосити на тому, що організація та здійснення вказаних перевірок добросовісності неможлива без організації та забезпечення захисту інформації про корупцію, корупціонерів та фінансовий стан правоохоронців. Не викликає сумнівів той факт, що якщо інформація в інформаційних базах (про корупцію, корупціонерів та фінансовий стан службовців) не буде належним чином захищена від несанкціонованого втручання, то здійснення

перевірок добросовісності правоохоронців на підставі інформації, що міститься в цих базах, не завжди буде досягти своєї антикорупційної мети. Саме тому, особливу роль серед розглядуваних заходів протидії корупції в правоохоронних органах займає організація та забезпечення захисту означеної інформації. При цьому, як ми вже зазначали, основні стандарти здійснення такого захисту містяться в Правилах [281], які визначають загальні вимоги та організаційні засади забезпечення захисту державних інформаційних ресурсів або інформації, вимога щодо захисту якої встановлена законом, в інформаційних, телекомунікаційних та інформаційно-телекомунікаційних системах;

(3) проведення службових розслідувань та створення умов невідворотності відповідальності осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення. Зокрема, ці заходи (разом із паралельним удосконаленням взаємодії з КДКП) передбачаються Антикорупційною програмою ГПУ на 2018 рік [14];

(4) захист викривачів. Згідно із ст. 53 Закону України «Про запобігання корупції» викривачем визнається особа, яка за наявності обґрунтованого переконання, що інформація є достовірною, повідомляє про порушення вимог цього законодавчого акту іншою особою. Інститут викривачів вже поступово викликає зацікавленість у вчених-юристів [див., напр.: 37; 47; 49; 371; 407], які приділяють дослідженню юридичної сутності, правового статусу цих суб'єктів антикорупційної діяльності свою увагу. Також, пильна увага викривачам приділяється і правоохоронними органами, які здійснюють організаційні заходи щодо оптимізації процесу появи викривачів з кола осіб, яким стали відомі факти порушення антикорупційного законодавства.

Зокрема, на офіційному веб-сайті МВС України у підрубриці «Повідомити про корупцію» рубрики «Запобігання корупції» містяться три інформаційні блоки:

(а) «Поради викривачеві». В цьому інформаційному блоці розміщені інформативні антикорупційного спрямування повідомлення, зокрема: «Хто

може надати повідомлення про корупцію?»; «Щодо чого може бути надане повідомлення?»; «Яка інформація надається у повідомленні про корупцію?»; «Як ідентифікувати корупційне правопорушення?»; «Форми корупції та їхні ознаки»; «Фактори корупції»; «Схема надходження повідомлення про корупцію в системі МВС» і т. д. Наприклад, в інформаційному повідомленні «Хто може надати повідомлення про корупцію?» зазначається, що однією із умов викриття порушення є впевненість особи у тому, що інформація про корупцію достовірна. Також в повідомленні запевняється, що чинне законодавство зобов'язує державу захищати викривачів, а тому, за наявності загрози життю, житлу, здоров'ю та майну осіб, які надають допомогу в запобіганні і протидії корупції, або їх близьких осіб, у зв'язку із здійсненим повідомленням про порушення вимог Закону, правоохоронними органами до них можуть бути застосовані правові, організаційно-технічні та інші спрямовані на захист від протиправних посягань заходи, передбачені Законом України «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві»;

(б) «Повідомляю про корупцію». В цьому інформаційному блоці міститься інструкція про те, як повідомити МВС про відомі особі факти корупції, що були обумовлені протиправними діями працівниками апарату МВС, територіальних органів, закладів, установ і підприємств, що належать до сфери управління МВС, а також співробітниками НП України, АДПС, ДСНС, ДМС, діяльність яких спрямовується і координується Урядом України через Міністра внутрішніх справ, та НГУ;

(в) «Статистика». На сьогоднішній день при переході на цей інформаційний блок відбувається переадресація на головну сторінку веб-сайт МВС України.

Слід також звернути увагу на те, що подібні організаційні заходи передбачаються також і органами прокуратури нашої держави. Головним чином, в Антикорупційній програмі ГПУ на 2018 рік передбачається «забезпечення захисту працівників, у тому числі тих, які повідомили про

можливі факти корупційних і пов'язаних з корупцією правопорушень або про підбурення до їх вчинення». Окрім того, в регіональних прокуратурах нашої держави функціонують телефони та електронні пошти довіри, а так само – передбачається подальше опрацювання документів, отриманих за допомогою цих засобів зв'язку;

(5) співпраця з громадськістю. Корупція провокує й поглиблює суспільні кризові явища, підриває імідж України на світовій арені, а також, як зазначає вчена Е.С. Молдован, «негативно впливає на мікро- та макроекономічні процеси, перешкоджає налагодженню конструктивного діалогу між владою та громадськістю, руйнує засади розбудови правової держави та громадянського суспільства» [211, с. 1]. Утім, організація відновлення діалогу правоохоронних органів з громадськістю та співпраці з нею – це суттєве підґрунтя для ефективної протидії корупції в правоохоронних органах, щонайперше, за рахунок інформації, що спроможна надати цим органам заінтересована в протидії корупції громадськість. Саме тому, вказаним заходам приділяється суттєва увага правоохоронними органами в їх антикорупційних програмах на 2018 рік.

Приміром, Антикорупційна програма МВС України на 2018 рік покладає на УЗКПЛ та ДК обов'язок щодо забезпечення участі представників громадськості в засіданнях комісії з оцінки корупційних ризиків та моніторингу виконання антикорупційної програми МВС, а також (додатково покладається обов'язок на ДІ) запровадження (листопад – грудень 2018 року) на офіційному веб-сайті МВС опитування громадян з метою оцінки корупційних ризиків у діяльності МВС.

Показовою також в цьому питанні, зокрема, є організація та реалізація Генпрокуратурою проекту «Запобігання та протидія корупції шляхом об'єднання зусиль органів прокуратури та громадськості», в рамках якого нею налагоджено співпрацю з 79 громадськими організаціями, які 12 травня 2016 року об'єднались у Всеукраїнський рух проти політичної корупції «Під контролем», в результаті чого прокуратурі вдалось досягнути численних

результатів у боротьбі з корупцією [351]: у цілому органами прокуратури України та Всеукраїнським рухом проти політичної корупції «Під контролем» (станом на 20 жовтня 2017 року) проводилась співпраця за 674 матеріалами (станом на 29 березня 2018 року – 1076 матеріалів [433]). При цьому за загальними результатами у 355 випадках інформація про порушення вимог законодавства посадовими та службовими особами регіонального рівня, повністю або частково підтвердилась, у результаті чого органами прокуратури були вжиті відповідні заходи реагування. Зокрема, правоохоронними органами за матеріалами було: складено 82 протоколи (переважна більшість про правопорушення, пов'язані з корупцією); скеровано 65 подань/листів про усунення порушень вимог законодавства; заявлено 15 позовів в інтересах держави; після початку вивчень у 25 випадках чиновники самостійно усунули порушення; 186 інформацій перевіряються слідчим шляхом [352];

(6) забезпечення доступу до публічної інформації та інформування громадськості, заінтересованих суб'єктів про здійснювані правоохоронним органом заходи щодо запобігання та протидії корупційним і пов'язаним із корупцією правопорушенням в діяльності цього органу, пропагування антикорупційних знань. Спершу слід звернути увагу на те, що забезпечення доступу до публічної інформації в означеному сенсі зумовлює підвищення прозорості діяльності правоохоронних органів. В теорії справедливо зазначається, що належне управління потребує активного втручання усіх зацікавлених сторін (громадянське суспільство, засоби масової інформації, політичні діячі, суди та представники державної влади), і повинне формуватися на основі цілісної, достовірної і своєчасної інформації про діяльність влади, що, загалом, є відображенням свободи інформації. Між тим, на думку української вченої-політолога О.К. Задувайло, свобода інформації – це «юридичне зобов'язання органів державної влади оприлюднювати звіти, документацію і кореспонденцію та робити її доступною для суспільства». Сама це, на думку вченої, «дає змогу громадянському суспільству впливати

на державну політику та підвищувати рівень відповідальності чиновників» [128, с. 134]. З огляду на це, цілком є очікуваним, що питанню прозорості діяльності державних органів приділяється широка увага українських адміністративістів та вчених у сфері державного управління [13; 78; 97; 101; 218; 365]. При цьому антикорупційний ефект належного здійснення вказаного юридичного зобов'язання, який важко недооцінити, невинуватено ігнорується вченими-юристами в контексті проблематики інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах.

Слід наголосити, що зв'язок означеного питання з предметом нашого дослідження має безпосередній зв'язок, адже достовірна та повна інформація про діяльність правоохоронних органів загалом та в частині протидії корупції, зокрема, стає важливою частиною «інформаційної бази», котрою користується громадянське суспільство, що спостерігає за станом рівня толерантності цих органів до корупції, а також здійснює правомірний вплив на ці державні органи з метою протидії корупції. Тому, в повній мірі позитивним є те, що правоохоронні органи України в своїх програмах на 2018 рік врахували потребу дотримання прозорості та поглиблення співпраці з громадськістю, яка забезпечується, зокрема, за рахунок забезпечення права громадян на інформацію.

Що ж стосується пропагування правоохоронними органами України антикорупційних знань, зокрема, шляхом популяризації ідеї протидії корупції серед населення, то ці заходи також мають безпосередній зв'язок із предметом нашого дослідження. Зокрема, погоджуємось із українською вченою Е.С. Молдован, яка наголошує на тому, що постійне інформування громадськості через ЗМІ про протидію корупції сприяє не лише дотриманню принципу прозорості й гласності в реалізації морально-ідеологічних антикорупційних заходів, а й формуванню підвалин громадянського суспільства. «Крім того, постійне інформування громадян про перебіг реалізації заходів поступово вкарбує у суспільній свідомості їх актуальність та необхідність і забезпечить становлення уявлення кожного громадянина

про його особисту причетність до змін, які відбуваються в державі» [211, с. 6]. З появою спроможного протидіяти корупції в правоохоронних органах влади суспільства, безперечно, сформується не лише належна практика звернення громадян до повноважних органів з повідомленням про факти корупції у вказаних органах влади, але й і більша толерантність до інституту викривачів корупції, важливість яких в межах питання, котре ми розглядаємо – не можна недооцінити.

Приміром, в Антикорупційній програмі ГПУ на 2018 рік передбачається: (а) здійснення заходів з поширення інформації щодо програми антикорупційного спрямування органів прокуратури, роз'яснення основних повноважень органів прокуратури, а також поширення відомостей про діяльність органів прокуратури здійснюється також через відповідні групи у соціальних мережах; (б) забезпечення належного ведення на офіційному веб-сайті Генпрокуратури України рубрики «Запобігання та протидія корупції (веб-адреса: <https://www.gp.gov.ua/ua/adminkor.html>), що складається з наступних підрубрик: «Антикорупційна програма Генеральної прокуратури України»; «Протидія корупції»; «Співпраця з громадськістю»; «Актуальна інформація»; «Участь прокурорів у судових засіданнях в адміністративних справах про правопорушення, пов'язані з корупцією»; (в) проведення (у лютому – березні 2018 року) науково-практичних семінарів для працівників органів прокуратури із запрошенням суддів, адвокатів, науковців, експертів, працівників НАЗК, Національної поліції України, інших правників з актуальних питань застосування антикорупційного законодавства щодо дотримання вимог фінансового контролю;

Подібні заходи також передбачаються й в Антикорупційній програмі МВС України на 2018 рік, зокрема: (а) забезпечення розміщення актуальної інформації щодо здійснення МВС заходів із запобігання та виявлення корупції на офіційному веб-сайті МВС у рубриці «Запобігання корупції» (веб-адреса: <http://mvs.gov.ua>), у тому числі: забезпечення розміщення актуальної інформації щодо здійснення МВС заходів з реалізації

антикорупційної програми МВС (щокварталу, не пізніше 20 січня, 20 квітня, 20 липня, 20 жовтня 2018 року); звітів про виконання МВС заходів щодо запобігання корупції в міністерствах, інших центральних органах виконавчої влади, затверджених розпорядженням КМУ «Деякі питання запобігання корупції в міністерствах, інших центральних органах виконавчої влади» від 5 жовтня 2016 року № 803-р [104]; інформацій про виконання заходів з реалізації Стратегії комунікацій у сфері запобігання та протидії корупції, затвердженої урядовим розпорядженням від 23 серпня 2017 року № 576-р [314]; (б) організація та проведення (до 30 вересня 2018 року) за участі громадськості на базі НАВС комунікативного заходу на тему: «Роль інституту викривачів у запобігання і протидії корупції в міжнародному вимірі».

2. Нормативно-правові заходи інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України. Інформаційне забезпечення протидії корупції у вказаних державних органах, так само як і антикорупційна діяльність загалом, має ґрунтуватись на продукті нормотворчості – нормативно-правових актах. Це можна пояснити як вимогою ч. 2 ст. 19 Конституції України (органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України), так і сутністю нормотворчості, значенням нормативно-правових актів. Окрім цього, той факт, що усі заходи, котрі спрямовані на інформаційне забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах нашої держави, в статичному вимірі є такими, що у тій чи іншій мірі закріплені в нормативно-правових актах, пояснюється також тим, що окреслені заходи в статичному аспекті існують в межах правового режиму інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах, котрий охоплений правовим режимом інформаційного забезпечення. Між тим, ті заходи, що начебто безпосередньо не передбачені діючим законодавством, не є такими, що не мають свого нормативного начала, адже,

насправді, вони впливають із загальних норм про інформацію, запобігання корупції, діяльність правоохоронних органів.

Також необхідно зауважити, що суть нормотворчості в широкому сенсі полягає у пошуку та відображенні загальних цінностей [176, с. 100], у зведенні державної (чи інакше – загальної) волі в закон (тобто, у прийнятті нового акту, скасуванні діючого акту чи доповненні діючого акту новими положеннями), а так само – в її оформленні у різних нормативно-правових актах, що мають відповідну силу, котра забезпечується державним примусом [148; 197, с. 660; 361, с. 415; 392, с. 379]. Що ж стосується соціально-правової сутності нормативно-правових актів, то в загальному сенсі вона виявляється в тому, що саме нормативно-правовий акт знижує рівень невизначеності правил, методики поведінки особи в суспільстві та у відносинах з державними органами, поведінки державних органів у взаємовідносинах між собою та приватним суб'єктом, а також інформує суспільство та його членів про належну поведінку й юридичну відповідальність, покарання за неналежне дотримання вказаних правил.

Таким чином, соціально-правова сутність і значення нормотворчості (головним чином, процес відображення загальних цінностей) та нормативно-правових актів (фактичне закріплення загальних цінностей, котре ускладнене низкою вимог до цих актів) мають важливе антикорупційне підґрунтя, адже загальні цінності, спрямовані на підвищення безпеки в суспільстві, стабільність розвитку суспільства тощо, а тому в жодному разі не сумісні із корупційною практикою, логічним чином вимагаючи, щоби, зокрема, правоохоронні органи протидіяли корупції та не були толерантні до неї, а суспільство та члени суспільства не схилили правоохоронців до корупції й не погоджувались на пропозицію правоохоронця надати йому неправомірну вигоду (тобто, грошові кошти або інше майно, переваги, пільги, послуги, нематеріальні активи, які обіцяють, пропонують, надають або одержують без законних на те підстав [58, с. 561]; ця «вигода» може бути метою, засобом

або ж предметом корупційного правопорушення [219, с. 13]), повідомляли повноважні державні органи про відомі їм факти корупції.

Певна річ, нормативно-правові заходи інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України тісно пов'язані із антикорупційним законодавством. При цьому поняття «антикорупційне законодавство» є збірним і стосується різних за юридичною силою актів, які спрямовані на попередження та протидію корупційним діям через осіб, що можуть визнаватись суб'єктами корупційного правопорушення. Під антикорупційним законодавством, на думку Л.В. Котової та К.С. Мешкова, слід розуміти закони та інші нормативно-правові акти, котрими встановлюються спеціальні законодавчі положення щодо запобігання корупції, виявлення та припинення її проявів, визначаються ознаки корупційних правопорушень та відповідальність за їх вчинення, регулюється діяльність державних органів чи їх спеціальних підрозділів, до компетенції яких входять протидія корупції, координація такої діяльності чи контроль та нагляд за нею. При цьому сутність антикорупційного законодавства, на думку вчених, полягає у тому, щоб: (1) обмежити, нейтралізувати чи усунути фактори корупції, запобігти конфлікту інтересів (особистих і службових), нормативно визначити рамки правової та етичної поведінки суб'єктів відповідальності за корупційні правопорушення, зробити вчинення корупційних правопорушень справою невігідною і ризикованою, а врешті-решт досягти того, щоб така особа чесно і сумлінно виконувала свої службові обов'язки; (2) чітко визначити ознаки корупційних правопорушень, передбачити адекватні заходи відповідальності за їх вчинення, належним чином врегулювати діяльність органів державної влади та їх окремих підрозділів, які безпосередньо протидіють корупції [163, с. 105].

З огляду на викладене та на узагальнені висновки, отриманні нами в підрозділі 2.1 цього дисертаційного дослідження, слід зауважити, що нормативно-правові заходи інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України здійснюються в межах двох рівнів:

(1) в межах нормотворчих повноважень неправоохоронних органів влади, нормативно-правові акти яких: в тій чи іншій мірі стосуються інформаційного забезпечення (зокрема, в частині протидії корупції); є обов'язковими до виконання правоохоронними органами України. Між тим, ці акти слід поділяти на наступні два види:

(а) планові акти. Ця підгрупа складається з актів, що передбачають певні заходи інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах безстроково чи, як правило, на певний період. Особливе місце серед цих документів займають Державна програма щодо реалізації засад державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2015 – 2017 роки, затверджена урядовою Постановою від 29 квітня 2015 року № 265 [262], а також План заходів щодо реалізації Концепції державної політики у сфері боротьби з організованою злочинністю, що затверджений урядовим Розпорядженням від 25 січня 2012 року № 53-р [268]. При цьому необхідно звернути увагу на те, що вказаний План заходів 2012 року передбачає на постійній основі: здійснення інформування громадськості про стан протидії та вжиті заходи у сфері боротьби з організованою злочинністю (обов'язок покладено на МВС України, СБУ, Держмитслужба, Адміністрація Держприкордонслужби, ДПС, Держфінінспекція, Мін'юст України, Головне управління розвідки Міноборони та ГПУ – за згодою); забезпечення висвітлення у відомчих друкованих засобах масової інформації та на офіційних веб-сайтах заходів щодо боротьби з організованою злочинністю і корупцією (обов'язок покладено на МВС України та СБУ). Варто також зауважити, що у вказаному Плані заходів на МВС України та СБУ покладається обов'язок організовувати «належне матеріально-технічне забезпечення спеціальних підрозділів, що передбачає у першу чергу виділення озброєння, спеціальної техніки, спеціальних засобів захисту та зв'язку, службових приміщень, автотранспортних засобів, пально-мастильних матеріалів». Однак, безумовним недоліком розглядуваного документу є відсутність положення,

котре зобов'язувало би правоохоронні органи в достатній мірі та оперативним чином забезпечувати співробітників цих органів інформацією з приводу боротьби з організованою злочинністю та корупцією;

(б) непрограмні акти. До них відносяться законодавчі акти, акти Уряду України та інших суб'єктів нормотворення, що повністю чи в окремих нормах у тій чи іншій мірі стосуються інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах. Зокрема, відповідно до ст. 11 Закону України «Про доступ до публічної інформації» [257] передбачається, що посадові та службові особи не підлягають юридичній відповідальності, незважаючи на порушення своїх обов'язків, за розголошення інформації про правопорушення або відомостей, що стосуються серйозної загрози здоров'ю чи безпеці громадян, довкіллю, якщо особа при цьому керувалася добрими намірами та мала обґрунтоване переконання, що інформація є достовірною, а також містить докази правопорушення або стосується істотної загрози здоров'ю чи безпеці громадян, довкіллю. Іншим прикладом може бути ст. 33 Закону України «Про Національну поліцію», згідно якої поліцейський може опитати та запросити до поліцейського приміщення особу, якщо існує достатньо підстав вважати, що вона володіє інформацією, необхідною для виконання поліцейських повноважень. При цьому законодавець застерігає у вказаній нормі Закону, що: надання особою інформації є добровільним, а тому – особа може відмовитися від надання інформації; проведення опитування неповнолітніх допускається лише у тому разі, коли у цьому опитуванні також бере участь мати чи батько неповнолітнього (чи інший законний представник особи або ж педагог). Окрім того, перед проведенням опитування особи поліцейський повинен роз'яснити їй підстави та мету застосування поліцейського заходу, якщо це не перешкодить виконанню поліцією повноважень, покладених на неї Законом України «Про Національну поліцію»;

(2) в межах нормотворчих повноважень правоохоронних органів. З метою забезпечення належної організації діяльності правоохоронних органів

України суб'єкти нормотворчої діяльності в цих державних органах розробляють та приймають нормативно-правові акти, зокрема, і в частині інформаційного забезпечення протидії корупції в цих органах, таким чином, уточнюючи відповідні загальні вимоги законодавця. При цьому важливо звернути увагу на те, що вказана група нормативних правових актів умовно поділяється на:

(а) програмні акти. Щонайперше, до цієї підгрупи розглядуваних актів слід віднести антикорупційні програми правоохоронних органів, окремі з них ми вже частково розглядали. Згідно з положеннями ч. 1 ст. 19 Закону України «Про запобігання корупції» антикорупційні програми приймаються в державних органах (затверджуються щороку до 01 березня), зокрема, з урахуванням завдань і заходів з виконання Державної програми щодо реалізації засад державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційної стратегії) на 2015 – 2017 роки, затвердженої постановою Урядом України від 29 квітня 2015 року № 265 [262]. При цьому антикорупційні програми розробляються та затверджуються у відповідності до Методичних рекомендацій щодо підготовки антикорупційних програм, що затверджені рішенням НАЗК від 19 січня 2017 року № 31 [203], а також підлягають погодженню НАЗК, з огляду на що правоохоронні органи направляють до Нацагентства затверджену в установленому порядку антикорупційну програму в паперовому вигляді.

Відповідно до вимог Закону України «Про запобігання корупції» та Розділу III вказаних Методичних рекомендацій НАЗК антикорупційні програми повинні передбачати, серед іншого: заходи щодо усунення виявлених корупційних ризиків, осіб, відповідальних за їх виконання, строки та необхідні ресурси; навчання та заходи з поширення інформації щодо програм антикорупційного спрямування; процедури щодо моніторингу, оцінки виконання та періодичного перегляду програм. Також, в Методичних рекомендаціях уточнюються: джерела інформації для проведення оцінки корупційних ризиків (положення про орган влади, організаційна структура,

штатний розпис, положення про структурні підрозділи, посадові інструкції працівників, документи, які регулюють порядок взаємодії між ними, інтерв'ювання, анкетування працівників, інші документи та інформація з цих питань); методи та способи оцінки корупційних ризиків (вивчення та аналіз документів і інформації, узагальнення результатів інтерв'ювання чи анкетування) і т. д.;

(б) непрограмні акти. Зокрема, до таких актів в органах прокуратури можна віднести накази ГПУ «Про затвердження Порядку організації роботи з питань внутрішньої безпеки в органах прокуратури України» від 13 квітня 2017 року № 111 [279], «Про організацію інформування суспільства щодо діяльності органів прокуратури України» від 18 вересня 2015 року № 218 [300], «Про затвердження Інструкції про порядок розгляду звернень і запитів та особистого прийому громадян в органах прокуратури України» від 20 грудня 2017 року № 357 [264]. У цьому контексті для прикладу розглянемо окремі положення Наказу ГПУ «Про організацію діяльності органів прокуратури України з особистого прийому, розгляду звернень та забезпечення доступу до публічної інформації» від 30 грудня 2015 року № 430 [299], який основними завданнями діяльності на окресленому напрямі визначає забезпечення: організації та проведення особистого прийому громадян; об'єктивного, всебічного та своєчасного розгляду звернень, перевірки викладених у них фактів, прийняття рішень відповідно до чинного законодавства; систематичного та оперативного оприлюднення інформації, що знаходиться у володінні органів прокуратури, у строки та порядку, встановленому законодавством; надання у визначеному порядку та строки інформації за запитами. У зв'язку із цим, в п. 1.4 Наказу вказується на обов'язок систематично вивчати стан роботи з прийому громадян, вирішення звернень і запитів, забезпечення доступу до публічної інформації, вживати заходів щодо удосконалення та підвищення ефективності діяльності органів прокуратури на цьому напрямі. Окрім того, в п. п. 2–2.7 вказаного нормативно-правового акту Управління організації прийому громадян,

розгляду звернень та запитів ГПУ, відповідні підрозділи регіональних прокуратур зобов'язуються: вживати заходів щодо забезпечення належної організації роботи з розгляду звернень та запитів; організовувати особистий прийом громадян керівниками прокуратур, приймати громадян; організовувати розгляд та безпосередньо розглядати депутатські документи, первинні звернення, надсилати їх за належністю відповідному органу чи посадовій особі, прокуратурам нижчого рівня; забезпечувати контроль за дотриманням порядку і строків вирішення у структурних підрозділах апаратів депутатських документів, звернень громадян з особистого прийому керівництва; оприлюднювати визначену нормативними документами інформацію, здійснювати загальний контроль за дотриманням установленого порядку та своєчасністю її оприлюднення, використанням інформації з обмеженим доступом; здійснювати прийом запитувачів, надавати роз'яснення та іншу допомогу в оформленні запитів на інформацію, їх приймання, реєстрацію та облік (у встановленому порядку розглядати запити на інформацію, за наявності підстав надсилати їх належним розпорядникам інформації).

3. Програмно-технічні заходи інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України. Зауважимо, що загальним заходом в цій площині, безумовно, є організація та здійснення розвитку інформаційних технологій в Україні (як в загальному контексті, так і в частині протидії корупції). При цьому варто наголосити на тому, що важливість організації, а також здійснення розвитку інформаційних технологій в контексті протидії корупції в правоохоронних органах важко недооцінити, адже, саме використання цих технологій, як похідний організаційний захід інформаційного забезпечення протидії корупції в означених державних органах, сприяє прозорості правоохоронних органів, зміцненню довіри до цих органів та популяризує серед населення уявлення про невідворотність юридичної відповідальності за вчинення корупційних правопорушень.

В широкому сенсі означені програмно-технічні заходи можна звести до розроблення та забезпечення належного функціонування організованих банків даних, антикорупційний ефект яких важко недооцінити. Зокрема, вченими з цього приводу справедливо зазначається, що одним із головних структурних елементів інформаційного забезпечення протидії злочинності загалом та корупційній злочинності, зокрема, є автоматизовані банки даних [45; 84; 122; 412, с. 88], котрі виконують наступні функції: уведення, накопичення, зберігання, поновлення, інтегровану обробку й видавання інформації, необхідної для застосування заходів протидії злочинності (зокрема, організованій злочинності, що, безперечно, сприяє зростанню рівня корупції в правоохоронних органах). Український вчений О.М. Юрченко, розглядаючи вплив належного функціонування організованих банків даних на процес протидії організованій злочинності, зазначає, що особливістю автоматизованих банків даних є підвищення ефективності функціонування інформаційних технологій за рахунок раціональної організації та використання даних у процесі їх обробки. Між тим, на думку вченого, основними вимогами до автоматизованих банків даних є: (1) багаторазове використання даних за одноразового їх уведення до системи; (2) мінімальне дублювання; (3) можливість розширення й поновлення; швидкий доступ до даних і їх захист, інтеграція даних для використання у сфері протидії організованій злочинності [412, с. 88].

З огляду на це, зазначимо, що важливими програмно-технічними заходами розглядуваного інформаційного забезпечення є:

(1) розроблення та належне використання, адміністрування, контроль за використанням програм, що допомагають систематизувати та користуватись інформацією про правопорушення, зокрема, також і корупційні правопорушення. Особливе місце серед вказаних програм можна вважати Інформаційно-пошукову систему «Скорпіон», що призначена для інформаційно-аналітичного та організаційно-технологічного забезпечення оперативно-службової діяльності спецпідрозділів по боротьбі з

організованою злочинністю (далі – БОЗ). З Наказу МВС України від 24 вересня 2012 року № 825 [274] випливає, що мета ІПС «Скорпіон» є об'єднання існуючих у Головному управлінні по боротьбі з організованою злочинністю МВС України (далі – ГУБОЗ) та управліннях по боротьбі з організованою злочинністю в АР Крим, областях, містах Києві та Севастополі (далі – управління БОЗ) інформаційних ресурсів у єдиний інформаційно-аналітичний комплекс із використанням сучасних інформаційних технологій, комп'ютерного та телекомунікаційного обладнання для забезпечення оперативно-службової діяльності спеціальних підрозділів по боротьбі з організованою злочинністю органів внутрішніх справ України (далі – спецпідрозділи БОЗ), зміцнення їх спроможності до протидії та профілактики злочинності.

В п. 2.3 Наказу МВС України від 24 вересня 2012 року № 825 закріплюються основні завдання, котрі виконує ІПС «Скорпіон», головним чином: автоматизація процесів обліку отриманої оперативної інформації, обробки інформаційних запитів, пошук та відбір необхідної інформації; здійснення ІПЗ, проведення аналітичної роботи; обмін інформацією між інтегрованими банками даних різних ІПС відповідних рівнів та забезпечення постійного зв'язку між ними, уніфікацію технологічних процедур опрацювання документів, збирання, реєстрацію, накопичення та обробку інформації, що надходить до спецпідрозділів БОЗ; постійне формування, оновлення та адміністрування банків даних, забезпечення достовірності, оперативного доступу та збереження інформаційних ресурсів; формалізація технологічних процесів обробки інформації, визначення типових маршрутних технологічних схем для їх виконання; забезпечення надійного зберігання інформаційних обліків, максимально зручну їх систематизацію; забезпечення комплексного захисту інформації та розмежування доступу до інформації, що зберігається в ІПС «Скорпіон»;

(2) розроблення та належне використання, адміністрування, контроль за використанням реєстрів, в яких міститься інформація про корупцію та

корупціонерів, протидію корупції та фінансовий стан службовців, діяльність яких пов'язана із корупційними ризиками. Певна річ, найбільш важливими в цьому сенсі є Єдиний державний реєстр декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, а також Єдиний державний реєстр осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення.

Процедури формування, ведення та оприлюднення (надання) інформації з Єдиного державного реєстру декларацій осіб визначаються у спеціальному Порядку, затвердженому Рішенням Національного агентства з питань запобігання корупції від 10 червня 2016 року № 3 [318]. До цього Реєстру включаються такі електронні документи: (а) декларації осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, що подаються відповідно до ст. 45 Закону України «Про запобігання корупції»; (б) повідомлення про суттєві зміни в майновому стані суб'єкта декларування (отримання ним доходу, придбання майна на суму, яка перевищує 50 прожиткових мінімумів); (в) виправлені декларації, що подаються суб'єктом декларування у разі притягнення його до відповідальності за неподання, несвоєчасне подання декларації або в разі виявлення у ній недостовірних відомостей.

При цьому, вказана інформація згідно розділу III зазначеного Порядку у відповідній частині має бути оприлюднена та доступною для користувачів цього Реєстру. Відтак, НАЗК повинно забезпечувати відкритий цілодобовий доступ до публічної частини цієї електронної бази даних, який характеризувався би можливістю пошуку, перегляду, копіювання та роздруковування інформації, отримання (завантаження) документів у різних найпоширеніших форматах даних (зокрема у форматах *JSON*, *XML*, *PDF*, *HTML* тощо). Окрім того, доступ до даних Реєстру надається у вигляді набору даних, організованого у форматі, що дозволяє його автоматизоване оброблення електронними засобами (машинозчитування) з метою повторного використання (у формі відкритих даних). Ці дані надаються як у

вигляді окремих електронних документів для завантаження, так і за допомогою інтерфейсу прикладного програмування (API) відповідно до Положення про набори даних, які підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних, затвердженого постановою КМУ від 21 жовтня 2015 року № 835 [276].

Сприяє досягненню антикорупційної мети цього Реєстру його функціональними можливості, якими відповідно до п. 6 вказаного Порядку є: (а) можливість пошуку за ключовими словами; (б) моніторинг відвідувань та дій з даними Реєстру його користувачами; (в) захист даних (зокрема, персональних даних) від несанкціонованого доступу, знищення, зміни та блокування доступу до них шляхом здійснення організаційних і технічних заходів, впровадження засобів та методів технічного захисту інформації; розмежування та контроль доступу до даних Реєстру згідно з повноваженнями користувачів; (г) реєстрацію подій, що відбуваються в цій електронній базі даних, і стосуються її безпеки; (г) наявність зручних для користувачів інтерфейсів; (д) електронну ідентифікацію користувачів, крім користувачів публічної частини Реєстру.

Що ж стосується Єдиного державного реєстру осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення, то порядок формування та ведення Національним агентством з питань запобігання корупції цієї електронної бази даних (головним чином, здійснює комплекс програмних, технологічних та організаційних заходів щодо захисту відомостей, що містяться у Реєстрі) врегульовується Положенням, затвердженим Рішенням НАЗК від 09 лютого 2018 року № 166 [273]. Відповідно до п. 1 розділу II цього Положення внесенню до Реєстру підлягають відомості про осіб, яких притягнуто до відповідальності за вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, та про юридичних осіб, до яких застосовано заходи кримінально-правового характеру у зв'язку з вчиненням корупційного правопорушення. Реєстратор вносить до цієї інформаційної бази даних відомості протягом 3 робочих днів

з дня надходження з ДСА України до НАЗК електронної копії рішення суду, яке набрало законної сили, з ЄДРСР та засвідченої в установленому порядку паперової копії розпорядчого документа про накладення чи зняття дисциплінарного стягнення.

При цьому у вказаній інформаційній базі даних користувач може з'ясувати наступні відомості про особу, яку притягнуто до відповідальності за вчинення корупційного або пов'язаного з корупцією правопорушення: (а) прізвище, ім'я, по батькові порушника; (б) число, місяць, рік народження та місце його народження; (б) паспортні дані (серія паспорту, якщо така є в цьому документі, а також номер паспорту, дані про те, ким і коли він виданий) та реєстраційний номер облікової картки платника податків (за наявності); (в) місце проживання (для іноземців, осіб без громадянства – місце проживання за межами України), місце роботи, посада на час вчинення корупційного або пов'язаного з корупцією правопорушення; (г) стаття (частина статті) КК України [170] або КУпАП [156], відповідно до якої особу притягнуто до відповідальності, а також склад корупційного або пов'язаного з корупцією правопорушення; (г) дата набрання законної сили судовим рішенням про притягнення особи до відповідальності за відповідне правопорушення, а також: дата, номер судового рішення, номер судової справи, найменування суду, який ухвалив (постановив) судові рішення про притягнення особи до відповідальності за корупційне або пов'язане з корупцією правопорушення; (д) вид покарання (стягнення), суть задоволення позовних вимог; (є) підстава та дата зняття, погашення судимості; (е) реквізити розпорядчого документа про накладення дисциплінарного стягнення; (ж) спосіб вчинення дисциплінарного проступку; (з) вид дисциплінарного стягнення; (і) підстава та дата зняття дисциплінарного стягнення. Між тим, слід мати на увазі, що відомості про осіб, які входять до особового складу органів, котрі провадять оперативно-розшукову або розвідувальну чи контррозвідувальну діяльність, належність яких до вказаних органів становить державну таємницю, та яких притягнуто до

відповідальності за вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, вносяться до Реєстру у розділ з обмеженим доступом відповідно до законодавства з питань державної таємниці.

Таким чином, як випливає з викладеного, заходи інформаційного забезпечення протидії корупції поділяються на організаційні (нормативною основою їх здійснення є програмні документи, тому вони також можуть називатись програмними заходами), нормативно-правові та програмно-технічні заходи. Вказані заходи охоплюють усі рівні здійснення зазначеного інформаційного забезпечення, а їх комплексне використання у практичній дійсності передбачає систематичне використання усіх наявних можливостей для: (1) безпосереднього отримання інформації про можливі порушення корупційного законодавства співробітниками правоохоронних органів нашої держави; (2) пропагування серед населення та державних службовців нетолерантного ставлення до корупції, що обумовлює становлення антикорупційної культури, за наявності якої формується громадянське суспільство, яке відповідальним чином ставиться до потреби протидії корупції в означених державних органах, зокрема, шляхом викривання відомих йому фактів вчинення корупційних правопорушень правоохоронцями.

2.4 Методи інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України

На сучасному етапі розвитку глобалізованого інформаційного суспільства протиправна діяльність набуває більш масових масштабів за рахунок консолідації правопорушників. При цьому організована злочинність ефективно розвивається саме за рахунок корупційних зв'язків із державними органами, а, передусім, – з правоохоронцями. Цей зв'язок злочинності та корумпованих правоохоронців, безперечно, становить серйозну загрозу національній безпеці та національним інтересам багатьох держав світу, а підвищення ефективності діяльності правоохоронних органів щодо протидії

організованій злочинності, як зазначає О.М. Юрченко, вимагає подальшого вдосконалення методів протидії [412, с. 84]. При цьому в умовах становлення інформаційного суспільства в Україні найбільшу увагу заслуговують методи протидії корупції в правоохоронних органах нашої держави, пов'язані із накопиченням, опрацюванням та використанням інформації про корупцію в означених державних органах.

Зауважимо, що методи інформаційного забезпечення, як правило, досліджуються вченими у контексті кримінологічної теорії протидії злочинності [див., напр.: 41; 169; 324; 337]. При цьому правники розглядають ці методи також і в межах питання протидії та запобігання корупційним правопорушенням [див., напр.: 6; 329; 370]. Утім, слід наголосити на тому, що питання методів інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах сьогочасної України взагалі ще комплексно не досліджувалось.

Поряд із тим, виокремити та систематизувати існуючі методи інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах виявляється можливим шляхом врахування логіки викладених у спеціальній літературі наукових позицій з приводу загальних методів інформаційного забезпечення, з одного боку, а, з іншого, – врахування основних методів інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах, що закріплені в нормативно-правових актах цих державних органів (головним чином, у Методичних рекомендаціях щодо підготовки антикорупційних програм, котрі затверджені рішенням НАЗК від 19 січня 2017 року № 31 [203]). З огляду на це, зазначимо, що основними методами інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України є:

1. Опитування представників громадськості. Вказаний метод здійснюється, як правило, періодично та за потреби (зокрема, у зв'язку із певними перетвореннями в структурі правоохоронного органу, очевидним зниженням довіри суспільства до правоохоронних органів тощо). Поряд із

тим, окремі опитування правоохоронні органи здійснюють безперервно, а саме – за рахунок розміщення опитування громадської думки на веб-сайті правоохоронного органу.

В якості прикладу окресленого можемо проаналізувати інформацію на офіційному веб-сайт МВС України на предмет наявності на ньому актуальних опитувань, що стосуються корупції в системі цього Міністерства. В процесі аналізу вказаного веб-сайту можна помітити, що на ньому розміщено два опитування про корупційні ризики у своїй діяльності: для нормативно-правових актів, що регулюють діяльність МВС; для організаційно-управлінській діяльності МВС (веб-адреса посилання на ці опитування: http://mvs.gov.ua/ua/pages/304_Opituвання.htm). Аналізуючи форму, в якій надається інформація про можливі чинники корупційних ризиків для нормативно-правових актів, що регулюють діяльність МВС, примітним є те, що ця форма складається з трьох колонок: (1) назва, дата та номер нормативно-правового акту, який містить чинник корупційного ризику; (2) опис положення, яке може бути чинником корупційного ризику; (3) можливі шляхи усунення чинника корупційного ризику. Наступна форма, що стосується з'ясування корупційних ризиків організаційно-управлінській діяльності МВС, то вона складається з чотирьох колонок: (1) назва складової організаційно-управлінської діяльності; (2) етап складової; (3) опис чинника корупційного ризику; (4) можливі шляхи усунення чинника корупційного ризику.

При цьому наголосимо, що стандартизованих опитувальників про стан корупції в правоохоронних органах України, які би застосовувались для опитування представників громадськості, на сьогодні не існує, так само як і комплексних рекомендацій щодо їх розроблення на центральному рівні. При цьому, зважаючи на існуючі в спеціальній науковій літературі [24, с. 9–10; 81, с. 2; 395, с. 95–96] підходи до розроблення опитувальників, зауважимо, що при складанні переліку відповідних питань попередньо необхідно враховувати вимоги до опитувальників, а саме: (1) стислість, простота і

однозначність питань (опитувальники повинні бути короткими та простими для розуміння, незалежно від віку і рівня освіти респондентів, а тобто повинні бути простими для сприйняття і не містити неоднозначних трактувань окремих тверджень); (2) можливість самостійного заповнення респондентом; (3) чутливість, актуальність (опитувальник повинен враховувати поточні перетворювальні процеси, що відбуваються в правоохоронних органах, а також існуючі корупційні ризики, з якими можливо зіштовхувався респондент); (5) надійність одержуваних даних – максимальне використання існуючих валідованих опитувальників і шкал оцінки (опитувальник повинен достовірно вимірювати саме ту характеристику, яка в ньому закладена; при цьому враховується той факт, що існує кілька варіантів валідності: зовнішня – відповідність результатів відповідної методики та методики, валідність якої вже доведена; конструктивна – внесок кожного з розділів в підсумковий показник якості життя, наприклад, методом факторного аналізу).

Утім, слід мати на увазі, що опитування представників громадськості та іншого типу моніторинг громадської думки, загалом, є недостатнім методом інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах; так само опитування є також й недостатнім засобом з'ясування якості діяльності цих державних органів (зокрема, діяльності щодо протидії корупції). Зазначимо, що будь-яка оцінка, що виставляється діяльності цих державних органів виключно на основі моніторингу громадської думки, на думку фахівців, «не забезпечуватиме достатньої об'єктивності, якщо не буде доповнена соціологічним чи кримінологічним моніторингом злочинності, дані якого будуть порівнюватися з даними відомчої статистики» [337, с. 65]. В межах питання, яке ми розглядаємо, це означає, що інформація про корупцію в правоохоронних органах, яка була отримана в результаті опитування представників громадськості, здійснюване у будь-якій формі, не є однозначною та достатньою для здійснення в правоохоронних органах відповідних антикорупційних заходів.

2. Віктимологічний моніторинг корупції в правоохоронних органах України. На національному рівні в повному обсязі окремі держави розміщують повні статистичні дані про правопорушення, правопорушників та їх жертви у відкритому доступі. П.О. Кабанов з цього приводу зазначає, що в силу сформованих традицій державні статистичні установи розміщують на офіційних сайтах лише найбільш значущу інформацію, в якій не завжди приділяється увага жертвам злочинів, в тому числі і корупційних [141, с. 19]. В той же час, це не означає, що правоохоронні органи не володіють відповідною інформацією та не використовують її в контексті інформаційного забезпечення протидії корупції в цих державних органах.

Що ж безпосередньо стосується віктимологічного моніторингу статистичних показників корупції, який також в спеціальних дослідженнях називається «віктимологічним моніторингом корупції» [43; 139, с. 51; 140, с. 12], то слід з цього приводу зауважити, що під означеним поняттям слід розуміти інструмент, за допомогою якого вимірюється кількість і специфіка жертв кримінальної корупційної поведінки, а також розмір заподіяної їм соціальної шкоди [76; 77]. При цьому, основними видами цього моніторингу є: (1) моніторинг особистості корупційного злочинця, який представляє собою вимір соціально-демографічних, правових, соціально-психологічних особливостей особистості корупційного злочинця; (2) моніторинг юридичних осіб, які вчинили адміністративні корупційні правопорушення [43, с. 73]; (3) моніторинг фізичних осіб, що були примушені до корупційної поведінки; (4) моніторинг шкоди, яка була завдана корупцією.

Так само як і у випадку із опитуванням представників громадськості, віктимологічний моніторинг правоохоронними органами здійснюється періодично, постійно та у зв'язку із необхідністю. Однак, слід звернути увагу на те, що на офіційних веб-сайтах правоохоронних органів України на сьогоднішній день відсутня структурована інформація про методологію та результати віктимологічного моніторингу корупції в цих державних органах.

3. Контент-моніторинг ЗМІ та веб-простору загалом. Загальновідомо, що телебачення загалом та інформаційні телепрограми зокрема мають потужний вплив на формування громадської думки аудиторії, її розуміння соціального життя [206, с. 190; 207, с. 46]. При цьому в умовах сьогодення все більший вплив на населення має контент веб-простору (як веб-сайти зареєстрованих ЗМІ, так і сторінки блогерів тощо). Контент – це набір інформації, котрий, як зазначають вчені А.Ю. Берко, Я.П. Кісь та В.І. Суховерський, «неподільний у часі, є основним чинником функціонування системи електронної контент-комерції та існує лише в електронному вигляді». При цьому контент-моніторинг – це «змістовий аналіз інформаційних потоків з метою отримання необхідних якісних і кількісних зрізів, який, на відміну від контент-аналізу, здійснюється безперервно в часі» [40, с. 13–14]. Аналогічне визначення поняття «контент-моніторинг» раніше формували також В.В. Різун та Т.В. Скотникова [326, с. 23].

Фахівці відзначають, що ЗМІ є одним з головних суб'єктів антикорупційної боротьби. Водночас, цілком очевидним є те, що ефективність їхньої діяльності досить сильно залежить від їх прозорості та незалежності. Між тим, слово «прозорість» для медіа означає здатність (спроможність) забезпечувати відкритий та видимий рух інформації – так, щоб читач залишався впевненим і мав підстави повністю довіряти тому, за яких умов потрапляє інформація в редакцію, як обробляється (з якими мотивами) та в якому вигляді (з якими акцентами) подається в матеріалі [249, с. 1]. Дослідники неодноразово звертали увагу на потребу вдосконалення правового регулювання діяльності ЗМІ, зокрема В. С. Цимбалюк пропонує навіть виділення такої підгалузі інформаційного права як телекомунікаційне право [389, с. 94; 390, с. 78-79]. До того ж, фахівці також звертають увагу на те, що ЗМІ в нашій державі є суттєво корумпованими [131], наслідком чого, звичайно, є викривлення інформаційного потоку. У зв'язку із цим, застосування вказаного методу за

існуючих умов може призводити до неналежного інформаційного забезпечення, адже, належне інформаційне забезпечення, що ґрунтується на дезінформації, неможливе.

Поряд із цим, слід також зазначити, що процес розглядуваного контент-моніторингу ускладнює підвищення впливовості незареєстрованих ЗМІ та інформаційних потоків, що спостерігаються в сьогочасній Україні, зокрема, у соціальних мережах (зокрема, «Facebook», «Twitter», «Google+») та у відеохостингу «YouTube», що обумовлюється тим, що ці ресурси для сучасних людей є важливим засобом приватної та публічної (щонайперше в контексті коментування того чи іншого допису користувача соціальної мережі) комунікації. При цьому публічна комунікація сукупно утворює самостійний масштабний потік інформації, в якому може міститись важлива для інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України інформація. Натомість, на думку Т.І. Сащук, в такій ситуації перспективним є «застосування контент-моніторингу відгуків читачів у друкованих виданнях та в їх інтернет-версіях з метою порівняння та визначення актуальних і важливих, на думку аудиторії, проблем, з'ясування соціальних стереотипів у масовій свідомості» [333, с. 36]. Однак, на що ми вже звертали увагу, інформаційний потік, що є важливим для означеного інформаційного забезпечення, не може обмежуватись контент-моніторингом відгуків читачів у інтернет-версіях друкованих видань. Все це вказує на те, що лише масштаби інформаційного потоку осіб, що коментують дописи, пов'язані із тематикою корупції в правоохоронних органах, є досить об'ємними та потребують системного та належно критичного підходу до його аналізу та подальшого опрацювання.

З приводу стандартів та логіки окресленого підходу, який уможлиблював би своєчасне виявлення та ефективну протидію тим чи іншим негативним соціальним явищам, вчені зазначають, що контент-моніторинг повинен здійснюватися, зокрема, в межах наступних етапів: (1) первинний аналіз інформації в ЗМІ щодо визначеної тематики та об'єкту; (2) часовий

аналіз появи публікацій, побудова графіків та визначення критичних точок;
 (3) детальний аналіз динаміки публікацій з визначенням моментів, тривалості, періодичності повідомлень у критичних точках, прив'язка моментів появи повідомлень до інших подій, виявлення взаємозв'язків;
 (4) визначення джерел, що публікують найбільшу кількість негативу;
 (5) визначення «першоджерел» публікацій та ймовірних «замовників»;
 (6) оцінка ймовірних наслідків та прогнозування подальших кроків;
 (7) організація інформаційної протидії [174; 372, с. 24].

При цьому, як вже зазначалось, у підрозділах 2.2 та 2.3 цього дисертаційного дослідження, контент-моніторингом ЗМІ та мережі Інтернет загалом (зокрема, на предмет вияву інформації про корупційні прояви у діяльності правоохоронних органів) в правоохоронних органах здійснюють відповідні повноважні структурні підрозділи цих державних органів. Зокрема, в системі МВС України цю функцію виконують Управління запобігання корупції та проведення люстрації МВС та структурні підрозділи апарату Міністерства (відповідно до компетенції).

4. Метод експертних оцінок. Зазначений метод полягає в експертній оцінці різноманітних показників розвитку: «експерт з власних міркувань і власного досвіду обирає найбільш важливі показники, аналізує їх динаміку розвитку та формує висновки стосовно інвестиційного клімату» [367]. Отже, ключовою у цьому методі є саме думка компетентних фахівців (це є найсуттєвішою відмінністю між цим методом та опитуванням представників громадськості та іншими аналогічними методами).

З огляду на те, що означений метод має різні модифікації, його в теорії поділяють на [121, с. 58; 167, с. 16; 319, с. 604]: (1) індивідуальні методи експертних оцінок (наприклад, в рамках «інтерв'ю», аналітичних доробків); (2) колективні методи експертних оцінок, головним чином: (а) метод комісії (полягає у формуванні в ході обговорення групою експертів єдиного узгодженого рішення щодо передбачуваної частки ринку, займаною певною продукцією [55, с. 298]); (б) метод віднесеної (середньої) оцінки (виявляється

у виведенні простого або зваженого середнього арифметичного зі всіх оцінок, отриманих в результаті одноразового опиту експертів [55, с. 298]); (в) метод Делфі (цей метод складає групу методів, що об'єднані загальними вимогами до організації експертних процедур і форми отримання експертних оцінок; анонімність процедури, з одного боку, і можливість поповнити інформацію про предмет експертизи, – з іншого, створюють умови, що, як зазначає Ю.О. Ткаченко, забезпечують найбільш продуктивну роботу експертної комісії; цей метод також передбачає зворотний зв'язок, котрий дозволяє експертам коригувати свої думки з врахуванням проміжних усереднених оцінок і пояснень експертів, що висловили «крайні» точки зору [368, с. 192–193]).

Також необхідно зауважити, що українські вчені звертають увагу на те, що до методу експертних оцінок в практичній дійсності найчастіше вдаються тоді, коли явище або величина, що аналізуються не піддаються безпосередньому обліку або вимірюванню [35, с. 128–129]. З огляду на це, метод експертних оцінок у всіх його модифікаціях є очевидно важливим інструментом інформаційного забезпечення протидії корупції. Використовуючи різні види означеного методу правоохоронний орган може дізнатись не лише фахову зовнішню думку про стан корупції в цьому державному органі, але й фахові рекомендації щодо протидії корупції в цих органах загалом.

5. Моніторинг спеціальних інформаційних баз. В попередніх підрозділах цього розділу дисертації нами у різних контекстах зверталась увага на Єдиний державний реєстр декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, а також на Єдиний державний реєстр осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення. Поряд із тим, слід мати на увазі вказані реєстри містять в собі досить важливу інформацію, котра, за умови її постійного моніторингу, може бути важливою інформаційною базою протидії корупції в правоохоронних органах нашої держави. Зокрема, що стосується Єдиний

державний реєстр осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення, то на основі цього реєстру Департамент перевірки декларацій та моніторингу способу життя (структурний підрозділ НАЗК), зокрема, проводить моніторинг способу життя суб'єктів декларування, тобто, осіб, що згідно до ст. 50 Закону України «Про запобігання корупції» займають відповідальне та особливо відповідальне становище, а також здійснює аналіз та моніторинг відомостей, що містяться в означеному реєстрі осіб. Окрім того, як ми вже відзначали, подібні повноваження здійснюються також структурними підрозділами правоохоронних органів (відносно відповідних працівників цих державних органів). Зокрема, у системі МВС України факти своєчасності подання декларацій апарату МВС перевіряють Управління запобігання корупції та проведення люстрації МВС та керівники структурних підрозділів апарату МВС.

6. Співпраця з викривачами та обробка повідомлень викривачів корупції у правоохоронних органах. Попри те, що інститут викривачів на сьогоднішній день є нещодавнім нововведенням українського законодавства про запобігання та протидію корупції, слід зауважити, що цьому інституту вже досить широко приділяється увага вітчизняних науковці у різних галузях права [див., напр.: 38; 221; 382; 407; 414]. Український вчений О.П. Мусієнко, наприклад, зазначає, що розвиток для України інституту викривачів, в тому числі викривачів корупції є дуже важливим запобіжним заходом виникнення та поширення корупції у суспільстві. «Якщо пересічні громадяни – свідки корупції на роботі, в школі, лікарні тощо, перестануть мовчати про корупційні діяння, то потенційний корупціонер тричі подумає перед взяттям хабара чи вчиненням незаконних дій. Хоч дані обставини, здавалося б, зрозумілі кожному, проте суспільне ставлення до викривачів корупції в нашій країні залишається негативним. Інформування – це найпростіший та найдієвіший спосіб боротьби з корупцією. Але на сьогодні для більшості українських громадян він вважається неприйнятним» [217, с. 55]. З очевидних причин найбільше ускладнює цей

факт процес інформатизації протидії корупції в правоохоронних органах України.

Загалом, слід зазначити, що такий метод інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України, як співпраця з викривачами, сконцентований на отримання (через веб-портал – онлайн-засоби для інформування; електронну пошту; «гарячі лінії»; спеціальну телефонну лінію, на автовідповідач; на особистих прийомах, а також за допомогою інших каналів, які забезпечують передання інформації) та розгляді усної чи письмової інформації (повідомлень) від відповідних суб'єктів (викривачів), що стосується корупції в зазначених державних органах. Для з'ясування видів цієї інформації, яку має опрацьовувати повноважний суб'єкт, зауважимо, що викривачі можуть подавати як ідентифіковані, так і анонімні повідомлення про порушення Закону України «Про запобігання корупції». При цьому під «ідентифікованим службовим викриттям» в спеціальних наукових дослідженнях вчені розуміють повідомлення особи про правопорушення, яка називає своє справжнє (за паспортом громадянина) ім'я або ж передає інформацію у такій формі чи спосіб, що дозволяє встановити її авторство [29, с. 21–22]. У той же час «анонімне службове повідомлення» характеризується тим, що особа, котра надає відповідну «викриваючу» інформацію, не вказує при цьому жодної інформації про себе або може використовувати вигадане ім'я. Між тим, необхідно також наголосити на тому, що згідно з нормами Закону України «Про запобігання корупції» ознаками повідомлення викривача корупції є: (1) за змістом – це інформація про порушення вимог Закону України «Про запобігання корупції» іншою особою; (2) достовірність такої інформації; (3) обґрунтована переконаність викривача корупції у тому, що: (а) повідомлення може стосуватися будь-якого кримінального правопорушення або правопорушення, пов'язаного з корупцією, протиправність яких передбачена у КК України або в КУпАП, а також які регламентовані у Законі України «Про запобігання корупції» та відповідають

ознакам корупційного правопорушення та правопорушення, пов'язаного з корупцією (змішана протиправність); (б) достовірність інформації, яка міститься у повідомленні викривача корупції, – це властивість фактичних даних про порушення іншою особою вимог Закону України «Про запобігання корупції», що ґрунтується на внутрішньому переконанні викривача; (в) обґрунтованість повідомлення викривача має відображатись у вигляді його мотивування; вмотивованість посилює обґрунтованість повідомлення, надає йому внутрішню і зовнішню переконливість, полегшує розуміння повідомлення особою або органом, до якого воно було подано [127, с. 134–135].

Повідомлення від викривачів корупції в правоохоронних органах нашої держави, відповідно до Методичних рекомендацій щодо організації роботи із повідомленнями про корупцію, внесеними викривачами, затверджених Рішенням НАЗК від 6 липня 2017 року № 286 [265] повинні реєструватись (таким чином, щоб забезпечити облік повідомлень, що може включати кількість повідомлень, що надійшли, стан виконання, результати розгляду; саме тому, по кожному повідомленню, як правило, формується окрема справа), після чого розпочинається офіційний процес роботи з повідомленням. Робота уповноваженого підрозділу (особи) з повідомленнями повинна здійснюватися за процедурою, визначеною внутрішнім документом щодо організації роботи із повідомленнями. Для забезпечення чітких та узгоджених дій щодо розгляду повідомлення рекомендується визначити і документально оформити Схему стандартної процедури розгляду таких повідомлень, яка може складатися з таких етапів: (1) з'ясувати, чи відповідає отримане повідомлення за своїм змістом вимогам Закону України «Про запобігання корупції»; (2) у разі, якщо повідомлення за своїм змістом відповідає вимогам вказаного законодавчого акту, необхідно: (а) з'ясувати, чи є наведені у повідомленні інформація та факти про порушення вимог вказаного Закону предметом розгляду органу (якщо це виходить за межі компетенції органу, таке повідомлення необхідно надіслати для розгляду до

відповідного спеціально уповноваженого суб'єкта у сфері протидії корупції); (б) з'ясувати, хто є суб'єктом ймовірного вчинення порушення вимог Закону (якщо це керівництво органу чи працівник уповноваженого підрозділу, уповноважена особа, тоді зазначене повідомлення необхідно надіслати для розгляду до відповідного спеціально уповноваженого суб'єкта у сфері протидії корупції; якщо це інший працівник органу, означене повідомлення підлягає перевірці, про результати якої необхідно інформувати керівника органу); (в) у разі підтвердження викладеної у повідомленні інформації про порушення вимог Закону України «Про запобігання корупції» керівник органу вживає заходів щодо припинення виявленого порушення, усунення його наслідків та притягнення винних осіб до дисциплінарної відповідальності, а у випадках виявлення ознак кримінального або адміністративного правопорушення також інформує спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції; (г) у зв'язку з здійсненим повідомленням про порушення вимог зазначеного Закону викривач може повідомляти про переслідування його або його близьких осіб.

На всіх етапах роботи з повідомленням (від його отримання до прийняття рішення за результатами його перевірки) посадові особи органу, до якого надійшло повідомлення та який його розглядає, мають обов'язково дотримуватись засад добросовісної поведінки, найважливішими серед яких (вичерпний перелік наводиться у розділі VI Закону України «Про запобігання корупції»), є наступні: пріоритет державних інтересів, політична нейтральність, неупередженість, компетентність і ефективність, нерозголошення інформації, утримання від виконання незаконних рішень чи доручень. Окрім того, посадові особи, залучені до процесу роботи з повідомленнями, забороняється розголошувати або використовувати в інший спосіб у своїх інтересах інформацію, що міститься у повідомленні, а також будь-яку іншу інформацію, пов'язану з прийняттям та розглядом повідомлення, крім випадків, встановлених законом.

Окремо слід наголосити на тому, що співпраця з викривачами корупції та подальша обробка та використання інформації, отриманої від викривачів корупції в правоохоронних органах, здійснюється на постійній основі, серед іншого, шляхом: (1) проведення постійного моніторингу виконання завдань у сфері запобігання корупції, передбачених Законом України «Про запобігання корупції» (у вказаних Методичних рекомендаціях НАЗК важливим визнається проведення постійного аналізу роботи із повідомленнями про порушення вимог зазначеного Закону); (2) здійснення уповноваженими підрозділами (особами) систематичного аналізу матеріалів розгляду повідомлень, узагальнення їх результатів, з'ясування причин, що породжують повторні звернення викривачів (керівники відповідних органів, у свою чергу, здійснюють контроль за забезпеченням вказаного аналізу); (3) розміщення на офіційному веб-сайті органу аналітичних матеріалів, що не містять інформації з обмеженим доступом та загальні результати роботи із повідомленнями; (4) інформування громадян та працівників правоохоронного органу про законодавчі гарантії захисту та наявність каналів надсилання повідомлень.

7. Статистичний метод. Вказаний метод – це сукупність взаємопов'язаних прийомів і способів вивчення кількісних закономірностей якісно однорідних масових суспільних явищ і процесів [119, с. 336], тобто, аналіз, інтерпретація, оцінка кількісних показників і даних, що стосуються досліджуваної системи, явищ, процесів [186, с. 106]. Отже, статистичний метод сутнісним чином ґрунтується на досягненнях та наукових законах і стандартах статистики (як науки) та в процесі дослідження корупції загалом використовується, як зазначають українські вчені-кримінологи, з метою з'ясування характеристики кількісних та якісних змін корупції як масового соціального явища, закономірності якого можуть бути встановлені на прикладі окремих видів діянь (апроксимація; екстраполяція; інтерполяція; оцінка достовірності статистичних даних) [99, с. 30; 227]. В контексті інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах

нашої держави слід мати на увазі, що вказаний метод використовується як для аналізу, інтерпретації, оцінки кількісних показників і даних, що стосуються викритих корупційних правопорушень, так і латентних корупційних порушень, факти вчинення яких стали відомі правоохоронному органу у результаті здійснення інших методів інформаційного забезпечення протидії корупції в цих державних органах (наприклад, в наслідок опитування про корупційні правопорушення, які не були викриті тощо).

Утім, слід зазначити, що статистичний метод (також і як метод інформаційного забезпечення) традиційно зазнає найбільшої критики серед науковців різних галузей права, юристів-практиків, соціологів та політологів [див., напр.: 60, с. 49–51; 114, с. 122; 143, с. 193–195; 220, с. 146; 408], як такий, що використовується в маніпулятивних цілях (головним чином, задля викривлення інформації про дійсну характеристику об'єктивної дійсності та перебігу тих чи інших процесів в суспільстві та державному органі). Однак, на нашу думку, суттєва критика вченими реалізації статистичного методу вказує на те, що цей метод не слід використовувати на практиці у якості безумовної інформації з приводу характеристики середовища правоохоронного органу та його толерантності до корупції.

Зокрема, на окреслену обставину також звертає увагу В.М. Трепак, наголошуючи на тому, що наявна офіційна статистика про стан корупції «обґрунтовано видається неповною, часом викривленою та такою, що нерідко не тільки не допомагає, а навпаки, перешкоджає досягненню потрібних результатів». Ця проблема актуалізується з огляду на поточні політичні та суспільні умови, котрі лише «сприяють зменшенню достовірності і точності офіційної інформації». При цьому не можна ігнорувати того, що в нашій державі відсутня «традиція подання та оприлюднення об'єктивної статистики, що зумовлено тривалим періодом превалювання методів фальсифікації інформації, штучного завищення позитивних показників та заниження негативних, акцентів на формальних даних, а не на реальному перебігу процесів у різних галузях державного і

суспільного життя» [370, с. 135]. Особливим чином це стосується правоохоронних органів, які традиційно працювали «на показники». Приміром, А.А. Сердюк в цьому аспекті наголошує на тому, що «використання лише статистичних показників призводить до маніпулювання звітністю і робить неможливою об'єктивну оцінку діяльності органів внутрішніх справ». Тобто, орієнтування на статистичні дані, на думку вченого, в решті призведе до спотворення реальних даних з метою покращення статистичних показників, що вказують на корумпованість правоохоронних органів влади. В окресленому контексті слід мати на увазі, що загалом зменшення чи підвищення показників кримінальної статистики впливає на професійну кар'єру працівників органів внутрішніх справ. «Хороші показники – підвищення, погані – звільнення з посади. Такий зв'язок кримінальної статистики й дисциплінарної практики переорієнтовує всю систему МВС з виконання своїх функціональних обов'язків на так звану "роботу на показники"» [337, с. 62].

Тим більше це питання загострюється в контексті проблематики корупції, адже, в цій площині буде робити суттєву похибку в достовірності інформації правоохоронний орган, що складає статистику, а також сама сутність корупції, адже корупція – це феномен, котрий неможливо виміряти. Дослідники теми корупції зазначають, що «можливим виявляється лише обчислення приблизних даних про корупцію у відповідній державі» або ж державному органі, про стан корупції та її вплив. При цьому, в значній мірі ускладнює процес дослідження корупції також: (1) людський фактор – «зазвичай люди, намагаючись здатися перед іншими людьми в більш "вигідному світлі", не завжди об'єктивно висловлюють своє ставлення до корупції та уникають визнання у власному корупційному досвіді» (окрім цього, не кожний прояв корупції людина сприймає як такий); адміністративний фактор – «державна часто намагається "прикрасити" показники міри толерантного ставлення суспільства до корупції, намагаючись в найбільш можливій мірі зобразити картину нетерпимості

суспільства до різноманітних проявів корупції, паралельно малюючи картину більш сприятливого інвестиційного клімату в державі» [421, с. 4002].

Схожої позиції дотримується також і В.М. Трепак, зазначаючи, що корупція – це комплексне, укорінене, масове, негативне суспільне явище, зумовлене зовнішніми та внутрішніми, історичними, політичними, економічними та іншими об'єктивними та суб'єктивними чинниками. Окреслена комплексність сутності корупції, на думку українського правника, «зумовлює необхідність застосування широкої методологічної бази для забезпечення досягнення основної мети – мінімізації цього найбільш небезпечного суспільно-державного явища до прийняттого рівня» [370, с. 133].

Таким чином, підводячи підсумок викладеному, слід наголосити на тому, що інформаційне забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах нашої держави здійснюється за допомогою різних методів, що є інструментами вказаного інформаційного забезпечення. Основними з них є: опитування представників громадськості; віктимологічний моніторинг корупції в правоохоронних органах України; контент-моніторинг ЗМІ та веб-простору загалом; метод експертних оцінок; моніторинг спеціальних інформаційних баз; співпраця з викривачами та обробка повідомлень викривачів корупції у правоохоронних органах; статистичний метод. Утім, жоден з цих методів інформаційного забезпечення протидії корупції не є самодостатнім, тобто, таким лише завдяки якому мета цього інформаційного забезпечення буде в повній мірі досягнута. Таким чином, методи вказаного інформаційного забезпечення досягатимуть мети відповідного процесу лише тоді, коли в практичній дійсності вони будуть застосовуватись комбіновано, комплексно, а висновки, що ґрунтуватимуться на інформації, отриманій в результаті застосування того чи іншого методу інформаційного забезпечення, будуть вибудовуватись на основі результатів, отриманих в межах двох та більше досліджень.

Висновки до Розділу 2

1. Адміністративно-правова база інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України є складною нормативно-правовою системою відповідного регулятивного спрямування, яка складається із наступних рівнів: (1) законодавчий рівень, яким охоплено законодавчі акти, що врегульовують суспільні відносини з приводу інформації та інформатизації (закони України «Про інформацію», «Про Національну програму інформатизації», «Про доступ до публічної інформації», «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах»), а також щодо запобігання корупції (Закон України «Про запобігання корупції»), діяльності правоохоронних органів України (зокрема, закони України «Про прокуратуру», «Про Національну поліцію», «Про Службу безпеки України»); (2) підзаконний рівень, котрий охоплює відповідні нормативно-правові акти Уряду України (наприклад, постанови КМУ від 21 жовтня 2015 року № 835, від 29 березня 2006 року № 373, розпорядження від 23 серпня 2017 року № 576-р), Президента України (приміром, Указ від 21 жовтня 2011 року № 1000/2011), інших центральних органів виконавчої влади (нормативно-правові акти: центральних державних органів України, що спеціально створені для реалізації державної інформаційної політики, чи є такими, для яких реалізація вказаної політики є важливим завданням; антикорупційних органів України; правоохоронних органів України).

2. Суб'єктами інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України є суб'єкти відносин у сфері доступу до публічної інформації та суб'єкти відносин у сфері обігу неpubлічної інформації, які у тій чи іншій мірі встановлюють стан корупції та протидії корупції в правоохоронних органах нашої держави. Ці суб'єкти становлять наступну умовну трирівневу систему: (1) загальний рівень інформаційного забезпечення, який охоплює державні органи, що безпосередньо не здійснюють вказане інформаційне забезпечення, проте, їх діяльність є

об'єктивно забезпечувальною відносно вказаної спеціальної діяльності (Державне агентство з питань електронного урядування України, Адміністрація Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України); (2) зовнішній спеціальний рівень інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України, котрим охоплено державні органи, що здійснюють вказане інформаційне забезпечення правоохоронних органів загалом (Національне агентство з питань запобігання корупції); (3) внутрішній спеціальний рівень інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України, що охоплює повноважних посадових осіб та самостійні структурні підрозділи правоохоронних органів, які займаються питанням реалізації зазначеного інформаційного забезпечення.

3. Заходи інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України складають систему наступних заходів: (1) організаційні заходи, зокрема: організація аналізу рівня корупції, стану запобігання та протидії корупційним і пов'язаним з корупцією правопорушенням, виконання вимог законодавства працівниками правоохоронних органів; організація перевірок добросовісності виконання службових обов'язків працівниками правоохоронних органів; проведення службових розслідувань та створення умов невідворотності відповідальності осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення; захист викривачів; співпраця з громадськістю та пропагування антикорупційної культури; забезпечення доступу до публічної інформації та інформування громадськості, заінтересованих суб'єктів тощо; (2) нормативно-правові заходи, що в практичній дійсності виявляються у здійсненні нормотворчих повноважень: неправоохоронними органами державної влади, нормативно-правові акти яких врегульовують вказане інформаційне забезпечення (програмні та непрограмні акти з приводу інформатизації та протидії злочинності та корупції); правоохоронними органами (програмні акти, зокрема, антикорупційні програми; непрограмні

акти, що врегульовують відносини з приводу інформування суспільства щодо діяльності відповідного правоохоронного органу, розгляду звернень і запитів та особистого прийому громадян в цих державних органах тощо); (3) програмно-технічні заходи (загальним таким заходом є організація та здійснення розвитку інформаційних технологій, що також відображається у розробленні та належному використанні, адмініструванні, контролі за використанням: програм, що допомагають систематизувати та користуватись інформацією про правопорушення, зокрема, також і корупційні правопорушення; реєстрів, в яких міститься інформація про корупцію та корупціонерів, протидію корупції та фінансовий стан службовців, діяльність яких пов'язана із корупційними ризиками).

4. Основними методами інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України є: (1) опитування представників громадськості; (2) віктимологічний моніторинг корупції в правоохоронних органах України; (3) контент-моніторинг ЗМІ та веб-простору загалом; (4) метод експертних оцінок (в межах як індивідуального, так і колективного виду цього методу); (5) моніторинг спеціальних інформаційних баз (головним чином, Єдиного державного реєстру декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, а також Єдиного державного реєстру осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення); (6) співпраця з викривачами та обробка повідомлень викривачів корупції у правоохоронних органах; (7) статистичний метод.

Досягнення мети інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України за рахунок вказаних методів інформаційного забезпечення є можливим в достатній мірі лише тоді, коли вони будуть застосовуватись в практичній дійсності комбіновано, комплексно, а так само будуть формуватися й висновки повноважного суб'єкта у процесі обробки відповідних даних щодо корупції у вказаних державних органах.

Р О З Д І Л 3

ВДОСКОНАЛЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО МЕХАНІЗМУ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ В ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНАХ УКРАЇНИ

3.1 Пропозиції загального характеру щодо вдосконалення адміністративно-правового механізму інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України

В попередніх розділах дисертації нами зверталась увага на численні проблеми інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах, а також на недоліки та переваги цього забезпечення у світлі перетворень в системі правоохоронних органів нашої держави, починаючи з 2014 року. Поряд із тим, формулюючи пропозиції загального характеру щодо вирішення тих чи інших проблем адміністративно-правового механізму інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України, слід спершу звернути увагу на те, що поняття «забезпечення» в теорії та практиці розуміється в якості надання (постачання) чогось кимось в достатній кількості, створення всіх необхідних умов для здійснення чогось, гарантування чогось [343, с. 581]. Окрім того, «забезпечення» в рамках теорії адміністративного права, з одного боку, є діяльністю уповноважених державою органів з приводу здійснення покладених на них функцій, а, з іншого боку, – це результат вказаної діяльності, що виявляється у фактичній реалізації правових приписів, прав і свобод громадян [28, с. 7]. Таким чином, вдосконалення адміністративно-правового механізму інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України є досить широким питанням, котре виявляється у вдосконаленні діяльності правоохоронних органів та їх повноважних структурних підрозділів (посадових осіб) з приводу отримання (стимулювання джерела інформації до надання необхідної для відповідного державного органу інформації, а також надання самим органам запитувачам інформації доступу до цієї інформації) у

необхідній кількості та якості інформації про корупцію в правоохоронних органах, опрацювання її (інформації) та подальше використання для ефективної протидії корупції у вказаних державних органах.

Що ж стосується поняття «ефективність», то, зважаючи на існуючі підходи до розуміння цього поняття [див., напр.: 66, с. 107; 213, с. 12–13; 215, с. 214; 399, с. 85; 410, с. 189], зазначимо, що ефективність адміністративно-правового механізму інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України полягає у здатності цього механізму приносити необхідний ефект, результативність (котра відповідає меті відповідного інформаційного забезпечення) процесу, які визначаються як відношення, з одного боку, загального результату інформаційного забезпечення до витрат, що витрачені на отримання вказаного результату, а, з іншого боку – міра відповідності ефекту інформаційного забезпечення його меті та принципам здійснення.

Отже, з огляду на широту означеного питання, вважаємо за доцільне викласти пропозиції загального характеру щодо вдосконалення адміністративно-правового механізму інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України саме в контексті етапів здійснення цього інформаційного забезпечення протидії корупції, а саме:

1. Отримання актуальної достовірної інформації про корупцію в правоохоронних органах. За існуючих об'єктивних умов суттєвою проблемою інформаційного забезпечення протидії корупції в означених державних органах є, з одного боку, надлишок інформації (як ми вже зазначали, повноважні суб'єкти змушені обробляти значні обсяги інформації, яка може стосуватись корупції в правоохоронних органах, однак, не завжди є дійсно такою та/або ж є спотвореною, маніпулятивною інформацією, інакше кажучи, дезінформацією), а, з іншого боку, – дефіцит інформації (тобто, актуальної інформації, що є корисною для досягнення мети вказаного інформаційного забезпечення).

З огляду на окреслену проблему, повноважні структурні підрозділи правоохоронних органів, що здійснюють відповідне інформаційне забезпечення, потребують в удосконаленні своєї діяльності: з одного боку, ігнорувати та не накопичувати незмістовну, некорисну інформацію та інформацію, що є маніпулятивною, а, з іншого боку, – стимулювати джерела інформації до активного надання достовірної інформації про випадки корупції в означеному державному органі, адже, як зазначається в актуальних наукових розробках, недостатність даних про стан і тенденції корупційних виявів може призвести до неправомірних рішень щодо застосування інформаційно-правових заходів протидії корупції. Однак, незалежно від обсягу отримуваної інформації, вона потребує ретельної перевірки на достовірність, оскільки, використання недостовірних даних чи їх викривлення спотворюють уявлення про реальний стан і тенденції розповсюдження корупції й також призводить до застосування помилкових заходів запобігання чи протидії цьому виду правопорушення» [181, с. 95].

Що ж стосується надлишковості інформації, то, приміром, О.М. Юрченко з цього приводу зазначає, що працівники правоохоронних органів, котрі здійснюють аналітичну діяльність, повинні усвідомлювати небажаність надлишку інформації, бо, «по-перше, при затратах на збір і обробку зайвих даних зростають загальні витрати бюджетних коштів на протидію організований злочинності, а, по-друге, збільшується період використання даних і проведення аналізу, що також призводить до несвоєчасності застосування заходів протидії організований злочинності». При цьому вчений наголошує, що уникнення практики накопичення зайвої інформації має вибудовуватись на прагненні повноважного суб'єкта до досягнення покладеного на нього завдання та результатів збору інформації [412, с. 87]. Однак, якщо загальні шляхи уникнення практики накопичення інформації, що не відповідає меті інформаційного забезпечення протидії корупції, є очевидними, то досить непростим виявляється питання фільтрації інформації про корупцію в правоохоронних органах на предмет її

маніпулятивності. Вказана проблема, як вбачається, обумовлена не завжди відповідальним здійсненням журналістами власних професійних стандартів, коли ними публікується інформація в якості новини, без належної перевірки її достовірності. Погіршує ці умови культивування в сьогочасних ЗМІ практики некритичного ретранслявання на власних ресурсах тих чи інших дописів користувачів соціальних мереж, зокрема, і про корупцію в правоохоронних органах, результатом чого іноді буває й дезінформація з цього приводу. У зв'язку із цим, не викликає сумнівів доречність посилення відповідальності ЗМІ за подібні дезінформуючі публікації, якщо буде доведено, що новина була умисно опублікована з метою дезінформації суспільства щодо ситуації з корупцією в правоохоронних органах, або опублікування цієї новини обумовлено безвідповідальністю працівників відповідного засобу масової інформації, які відповідають за достовірність новин (вказана пропозиція більш детально буде розглянута в межах підрозділу 3.2 цієї дисертації).

Що ж стосується проблематики збільшення обсягу надходження достовірної інформації про факти корупції в правоохоронних органах нашої держави, то це питання, насправді, досить тісно пов'язане з сутністю розглянутої проблеми та найбільш оптимально може бути розв'язане за рахунок покращення рівня довіри громадськості до правоохоронних органів України та їх працівників. Зазначимо, що на сьогоднішній день досить актуальним питанням для теорії та практики є проблема відновлення довіри до судової гілки влади [див., напр.: 151; 166; 226; 227; 373], утім, проведена реформа окремих правоохоронних органів та її об'єктивні результати вказують на особливу актуальність відновлення довіри до правоохоронних органів та державної влади загалом [129, с. 89], на що вже поступово звертають увагу українські науковці та дослідники [див., напр.: 171; 179; 356]. Зокрема, А.В. Кубаєнко з цього приводу зазначає, що наше суспільство спроможне дати адекватну відповідь серйозними соціально-економічними, політичними викликам, «але для цього потрібний певний запас міцності,

стійкості системи державного управління, наявність міцних зв'язків між її складовими частинами, високий рівень згуртованості суспільства, довіри прийнятих рішень. Одним із важливих складників держави є правоохоронна система, яка забезпечує необхідний рівень безпеки життя» [171, с. 110]. Утім, слід погодитись із очевидністю того, що для громадян довіра до правоохоронних органів «не може будуватися на абстрактній ідеї справедливості, не може обмежуватися тільки визнанням цінності їхньої діяльності, а супроводжується переживанням почуття подяки, симпатії і дружньої підтримки». Тим самим, на думку А.В. Кубаєнко, «ірраціональна сутність довіри наповнюється сенсом, життєвим змістом, стає предметною тільки в конкретних учинках суб'єктів правоохоронної діяльності. Ця обставина вказує на залежність феномена довіри від характеру системи громадських зв'язків і історичних умов розвитку країни». На думку вченого, довіра до правоохоронних органів є результатом суб'єктивно-об'єктивного сприйняття населенням, результатом оцінки їхньої діяльності. Змістом довіри є віра людей у здатність правоохоронних органів ефективно здійснювати покладені на них функції. Основним мотивом довіри населення до правоохоронних органів є позитивне емоційне враження, що характеризується переконаністю у високій мірі передбачуваності діяльності цього інституту державної влади [171, с. 110–112].

У зв'язку з цим, можна стверджувати, що відновлення довіри до правоохоронних органів – це досить складний та трудомісткий процес. Причому, з огляду на викладену думку з цього приводу українського правника А.В. Кубаєнко, можна припустити, що основні труднощі зазначеного процесу полягають саме в тому, що відновлення довіри не може відбуватися виключно завдяки активним зусиллям та послідовним діям самих правоохоронних органів і державних органів загалом. Ні в якому разі не можна ігнорувати в цьому контексті важливості активної участі громадянського суспільства. Зокрема, розглядаючи питання відновлення довіри суспільства до держави як такої, російський вчений О.Ф. Ноздрачьев,

вказує на те, що «як би не старалися державні службовці та політичні керівники, вони не зможуть зробити все самотужки». Вчений цілком справедливо наголошує на тому, що громадяни держави також «повинні робити кроки назустріч, проявляти більший інтерес до політичних процесів, що йдуть в суспільстві, в більшій активній мірі брати участь в обговоренні державних рішень і дій державних органів та їх службовців тощо. Важливість і невідкладність процесу є очевидними» [225, с. 26]. Тобто, відновлення довіри суспільства до правоохоронних органів – це двосторонній процес.

Важливість окресленого процесу в контексті питання, що нами розглядається, важко недооцінити, адже цілком очевидним є те, що особа, від якої співробітник правоохоронних органів вимагає надати йому неправомірну вигоду, буде повідомляти про це антикорупційні органи у тому разі, коли ця особа буде довіряти їм та правоохоронним органам загалом. Це можна пояснити тим, що відмова особи від дачі хабаря та повідомлення нею про цей факт повноважних державних органів є можливим, як правило тоді, коли особа, в якій вимагають хабар, буде впевнена в тому, що повноважні органи дійсно відреагують на повідомлення, а вона не буде в подальшому зазнавати неправомірного утиску з боку правоохоронних органів.

З іншого боку, відновлення довіри до правоохоронних органів, знову ж таки, сприяє підвищенню відповідальності громадян у спілкуванні з правоохоронними органами, а також вдалому здійсненню морально-ідеологічних антикорупційних заходів в правоохоронних органах та у публічних відносинах з ними. Усвідомлення того, що вказані державні органи неухильно виконують покладені на них законодавцем завдання, а також відверто негативно ставляться до корупції, безспірно протидіють схилянням до корупційних відносин, сприяє тому, що громадяни будуть уникати можливості пропонування правоохоронцям неправомірної вигоди

Окрім того, як видається, перші кроки до відновлення довіри мають здійснюватися саме правоохоронними органами, головним чином, за рахунок

широкої інформатизації суспільства про протидію корупції в правоохоронних органах нашої держави та створення проектів по співпраці з активними громадянами, що бажають допомагати вказаним державним органам в протидії корупції. Фактично аналогічної думки дотримується також українська вчена Т.В. Хабарова, наголошуючи на тому, що органи державної влади повинні «проявити стрімку волю в процесі залучення громадськості до активного суспільного життя, вести конструктивний діалог із населенням, пояснюючи їх права на участь в управлінні державними справами та, зокрема, роз'яснюючи їх роль у питанні запобігання і протидії корупції, сприяти встановленню нетерпимості корупції у суспільстві, розробляти та вдосконалювати чинне законодавство з метою встановлення найбільш сприятливих умов для спільної співпраці органів влади та громадськості» [381, с. 50–51]. Успішним прикладом залучення громадськості до антикорупційної діяльності, зокрема, і в системі правоохоронних органів є досвід Генеральної прокуратури України, що організувала та по сьогоднішній день реалізує проект «Запобігання та протидія корупції шляхом об'єднання зусиль органів прокуратури та громадськості», результатом якої є створення та діяльність Всеукраїнського руху проти політичної корупції «Під контролем», аналіз діяльності якої нами був детально викладений у підрозділі 2.3 цього дисертаційного дослідження.

З огляду на викладене, вважаємо за доцільне запропонувати розробити та впровадити кожним правоохоронним органом проект співпраці з громадськими організаціями щодо активного викриття та інформування фактів корупції в цих державних органах. Щонайперше, вказані дії мають бути вчинені Національним агентством з питань запобігання корупції, результатом чого має стати створення потужного всеукраїнського руху проти корупції в правоохоронних органах України. Поряд із тим, слід наголосити на тому, що фактично окреслена ідея стверджується також й в проекті Закону України «Про Антикорупційну стратегію на 2018–2020 роки», зареєстрованому 26 квітня 2018 року № 8324 [252], в якій зазначається, що

«успішні міжнародні практики демонструють, що протидія корупції є значно ефективнішою за активної участі населення та громадських об'єднань антикорупційного спрямування. Завданням органів державної влади повинно стати всебічна підтримка та стимулювання антикорупційного потенціалу заходів із залучення населення та громадських об'єднань, представників бізнесу, засобів масової інформації не лише до виявлення та повідомлення про факти корупції, а і до поширення ідей і конкретних прикладів доброчесності та нульової толерантності або нетерпимості до корупції».

Однак, при цьому, обов'язково слід враховувати суттєве соціальне напруження в сьогочасному українському суспільстві, а також широку негативну практику діяльності громадських активістів, зокрема, щодо правоохоронних органів. Вірогідно, подібні наслідки активізації участі громадян в процесі протидії корупції в правоохоронних органах нашої держави очікувані і в контексті реалізації окресленої нами пропозиції. Це, у свою чергу, не лише дискредитує діяльність громадських активістів в сфері протидії корупції в правоохоронних органах, а також співпрацю цих державних органів з громадськістю, але й викривить інформаційний потік від громадських активістів про стан корупції в системі правоохоронних (об'єктивна та корисна інформація буде блокуватись, збільшиться частка недостовірної, маніпулятивної інформації про корупцію в загальному об'ємі отриманої правоохоронним органом інформації від громадськості). Саме тому, не викликає сумнівів, що діяльність громадських активістів щодо протидії корупції в правоохоронних органах України має ґрунтуватись на нормах Кодексу етики поведінки громадського активіста в сфері протидії корупції, що має спільно бути розроблений НАЗК та представниками громадськості у короткостроковій перспективі.

На значимість питання етики також звертали особливу увагу українські правники, зокрема, в межах науково-практичного семінару «Проблеми вдосконалення діяльності правоохоронних органів щодо виявлення, попередження та припинення корупційних проявів», що був проведений

Львівським державним університетом внутрішніх справ (далі – ЛьвДУВС) 7 квітня 2017 року. Наприклад, дослідники Х.І. Дубковецька та В.М. Висоцький, зазначаючи, що з метою забезпечення ефективної протидії корупції, розробки стратегії боротьби з нею, разом із заходами контролю, таких як прийняття організаційних і технічних заходів, необхідно зміцнювати також моральний дух та професійну етику як самих працівників правоохоронних органів нашої держави, так і населення [112, с. 67]. І це є цілком виправданим, зокрема, також з огляду на те, що корупція, як справедливо зазначає ректор ЛьвДУВС Р.І. Благута, на жаль, є «нормою суспільно-політичного й економічного життя в Україні, ціннісною життєвою орієнтацією» [46, с. 8], тобто, «корупція стала звичайною, ледве не повсякденною формою соціальної поведінки» [11, с. 13]. Люди схильні «давати хабаря» навіть коли в них цього не вимагають, «аби схилити прийняття певного рішення на свою користь» [385, с. 208]. Саме тому, проявляється корупція «як в політиці, в судах, у бізнесі так і у діяльності правоохоронних органів, через що викликає загальне зневірення пересічних українців у тому, що правовим шляхом можна вирішити хоч якесь питання» [11, с. 13]. З огляду на це, дослідники О.Л. Хитра та М.І. Донченко наголошують: «допоки суспільство саме не захоче боротися з проявами корупції, доти ми будемо знаходитися у "кризовій ямі"» [385, с. 208]. Цілком закономірно корупційна модель поведінки має місце і в процесі протидії корупції, до якої залучена громадськість. Все це додатково доводить той факт, що антикорупційний громадський рух, як той, що співпрацює з правоохоронними органами, так і інші громадські об'єднання, що переслідують в якості мети боротьбу з корупцією, повинні слідувати пропонованому Кодексу етики, який би мінімізував би корупцію серед активістів та сприяв би оптимізації функціонування розглядуваного адміністративно-правового механізму.

Разом із тим, не викликає сумнівів, що посилення в окресленому питанні лише на моральну сторону в процесі мотивування громадськості до

співпраці з правоохоронними органами з метою оптимізації протидії корупції в цих органах (щонайперше, надання ними достовірної інформації) є недостатнім. Доцільним також є запровадження в короткостроковій перспективі інституту фінансування викривачів корупції у правоохоронних органах. Відповідальним за фінансування викривачів, на нашу думку, має стати Департамент організації роботи із запобігання та виявлення корупції НАЗК, а саме шляхом створення спеціального Відділу з питань винагородження викривачів корупції, котрий буде також тісно співпрацювати з Управлінням планово-фінансової діяльності, бухгалтерського обліку та звітності НАЗК.

2. Оперативна обробка отриманої інформації про корупцію в правоохоронних органах. З огляду на науково-методичні підходи до розуміння поняття «оперативність» [див., напр.: 192, с. 49; 224, с. 109; 231, с. 137; 330, с. 128], доходимо висновку, що оперативність функціонування адміністративно-правового механізму інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України в контексті обробки інформації є його властивістю, що характеризує швидкість та своєчасність здійснення критичного аналізу, подальшої структуризації та обліку інформації про стан корупції в досліджуваних державних органах України.

Вимоги щодо своєчасності реєстрації і передачі інформації котра стосується потенційних загроз і проявів порушення чинного законодавства, на думку О.М. Юрченко, щонайперше пов'язані з необхідністю скорочення розриву в часі між виявленими фактами відповідного порушення та застосуванням ефективних заходів, спрямованих на протидію цим порушенням. Розглядаючи проблематику протидії організованій злочинності, правник зазначає, що несвоєчасність інформації знижує ефективність заходів протидії організованій злочинності. «У таких випадках затрати на збір і обробку даних, на проведення аналізу та підготовку рішень щодо застосування конкретних заходів протидії організованій злочинності не

дають належного результату у вигляді зменшення кількісних та якісних показників проявів організованої злочинності» [412, с. 87–88]. Проте, як ми вже неодноразово зазначали, подальше збільшення інформації про корупцію в правоохоронних органах у ЗМІ та в соціальних мережах ускладнює процес досягнення результату здійснення інформаційного забезпечення оптимальним чином, адже критичний масив інформації (та його подальше збільшення) вимагає значних витрат, з якими повноважні суб'єкти не завжди об'єктивно спроможні справитися (українські дослідники умовно називають цей ефект «білим шумом» інформації [84, с. 36]).

Утім, слід врахувати також і те, що наявність в державі громадянського суспільства та відповідальних ЗМІ обумовлює той факт, що функції держави компетентні органи виконують також й з урахуванням участі в управлінні державою (зокрема, за рахунок впливу на прийняття державними органами управлінських рішень, сприяння у протидії кримінальним та адміністративним правопорушенням) активної громадськості. Саме тому, в провідних демократичних і правових державах ЗМІ та консолідована громадськість виконують важливу антикорупційну діяльність, будучи суб'єктами цієї діяльності. Гармонійна участь ЗМІ та громадськості в означених процесах, безперечно, підвищує ефективність протидії корупції, особливо в державних органах, а також знижує рівень критичного навантаження на державні органи, що має особливе значення тоді, коли правоохоронні органи виявляються об'єктивно неспроможними ефективно протидіяти корупції в силу надмірності інформаційного навантаження про корупцію, на основі критичного аналізу якої здійснюється відповідна протидія корупції.

При цьому, якщо логіка вдосконалення адміністративно-правового механізму інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України в частині оптимізації процесу оперативної обробки інформації про корупцію за рахунок поглиблення співпраці правоохоронних органів з громадськістю є аналогічною тій, що була описана нами в

алгоритмі дій з приводу вирішення проблеми підвищення якості отриманої інформації, то наші пропозиції з гармонійної участі ЗМІ у вдосконаленні процесу оперативної обробки відповідної інформації характеризується певною специфікою. Щонайперше, вважаємо за доцільне розробити практику направлення засобом масової інформації кожної опублікованої новини про корупцію в правоохоронному органі до відповідного органу, про корупцію в якій у новині йде мова (питання доповнення законодавства відповідним обов'язком буде нами розглянуто у підрозділі 3.2 цієї дисертації). За рахунок цього, відповідний правоохоронний орган матиме змогу оперативним чином обробляти необхідну інформацію про корупцію, встановлювати відповідність її об'єктивним обставинам та реагувати на вказану інформацію.

Окрім того, зважаючи на те, що значну частину інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах містить об'ємна інформація у виді дописів (та коментарів до цих дописів) у соціальних мережах та персональних блогах користувачів мережі Інтернет на різних веб-ресурсах, слід погодитись із тим, що оперативна обробка цієї інформації про корупцію в правоохоронних органах, буде значним чином оптимізована за рахунок впровадження практики використання в дописах (коментарях), в яких йдеться про корупційну поведінку правоохоронців, обов'язкових хештегів (під означеним поняттям розуміється слово чи набір слів, записаних без пробілів й таких, що починаються зі символу #, є однією з форм метаданих [31, с. 189]), котрі «сигналізували» би цими ключовими словами про зміст викладеної інформації, якому має приділити увагу відповідний правоохоронний орган [129, с. 92]. Відтак, для кращої ідентифікації та подальшого критичного аналізу й обробки цієї інформації повноважним суб'єктом, на нашу думку, найбільш доречним було би використання у відповідних дописах (коментарях) наступних хештегів: *#корупція_СБУ*, *#корупція_МВС*, *#корупція_ГПУ*, *#корупція_НАЗК*, *#корупція_НАБУ* тощо.

3. Цілісне та диференційоване структурування інформації про корупцію в правоохоронних органах. Цілком очевидно, що ефективною

інформація в рамках розглядуваного інформаційного забезпечення буде лише тоді, коли вона, з одного боку, буде цілісною, а, з іншого – структурованою за відповідними критеріями. Аналізуючи наявний стан інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах, можна помітити, що ця інформація й в процесі використання досить часто залишається неструктурованою, хаотичною, що неприпустимо.

В межах цього дисертаційного дослідження нами вже неодноразово зверталась увага на те, що питання інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України ще комплексно не досліджувалось. Цілком очевидно, що окреслена проблема обумовлена хаотичністю, неструктурованістю самого процесу інформаційного забезпечення вказаних державних органів. Хоча, досліджуючи наявну наукову літературу та актуальні науково-дослідницькі розробки можна помітити, що вченими [див., напр.: 53; 54; 347; 359] все частіше правоохоронні органи осмислюються в межах системи, утім, процеси, що відбуваються у цій системі фахівцями в галузі адміністративного права досить часто аналізуються фрагментарно, відірвано від вказаної системи. Тому, недослідженість адміністративно-правового механізму інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах не є певним виключенням у теоретичній та практичній площині, проте, з огляду на важливість протидії корупції у державі та в правоохоронних органах сьогочасної України, вказана проблема потребує консолідованого методологічного вирішення (щонайперше, як ми зазначали, – шляхом структуризації інформації про корупцію в правоохоронних органах).

Сприятиме вирішенню цієї проблеми створення окремого веб-ресурсу (за принципом т. зв. «єдиного вікна») «Корупція в правоохоронних органах України», присвяченого висвітленню відповідної тематики. На нашу думку, цей веб-ресурс має працювати на трьох основних мовах (українській, англійській та російській) та складатись з наступних інформаційних блоків:

(1) «Загальна інформація». Цей інформаційний блок присвячений викладенню загальної інформації щодо протидії корупції в правоохоронних органах та, з огляду на це, повинен складатись із наступних структурних інформаційних елементів: (а) «адміністративно-правова база протидії корупції в правоохоронних органах»; (б) «антикорупційні органи України» (короткий опис їх правового статусу, веб-адреси офіційних веб-сайтів цих державних органів); (в) соціальне значення та сутність корупції, її проявів та форм; (г) методичні рекомендації щодо протидії корупції в правоохоронних органах України (зокрема, повинні бути викладені рекомендації для викривачів корупції, громадських антикорупційних активістів та ЗМІ, що в тій чи іншій мірі займаються висвітленням проблематики корупції);

(2) «Новини». В цьому інформаційному блоці мають розміщуватись новини, в яких висвітлюються події, пов'язані із протидією корупції в правоохоронних органах нашої держави (новини мають викладатись в короткій формі та мати відсилання на відповідні офіційні веб-ресурси правоохоронних органів, на яких розміщено повний виклад цих новин). При цьому необхідно щоби новини оперативним чином розміщувались в окремих структурних елементах цього інформаційного блоку, що мають бути виокремлені у залежності від правоохоронного органу, новини протидії корупції в якому викладаються в цьому структурному елементі (зокрема, «новини прокуратури», «новини СБУ», «новини МВС України» тощо). Також слід звернути увагу на те, що у Стратегії комунікацій у сфері запобігання та протидії корупції, що схвалена Розпорядженням КМУ від 23 серпня 2017 року № 576-р [314] серед ключових принципів та підходів до реалізації цієї Стратегії зазначається, що окремі інформаційні повідомлення необхідно вибудовувати у цілісну та логічну історію, що комплексно описує розвиток подій за окремим питанням або темою;

(3) «Реакція на інформацію про корупцію». Цей інформаційний блок має бути розроблений за тим же самим принципом, що і попередній блок, а також містити: короткі офіційні відповідні (та посилання на розгорнуті

відповіді, викладені на відповідних веб-сайтах правоохоронних органів) на новини в офіційних ЗМІ, в яких йдеться про факти корупції в правоохоронних органах України; відповіді (пояснення) з приводу подій, пов'язаних з корупцією у вказаних органах, що характеризуються значним суспільним резонансом;

(4) «Статистика та інші дані про протидію корупції в правоохоронних органах». В цьому інформаційному блоці мають бути викладені та постійно оновлюватись статистичні данні про протидію корупції в означених державних органах, а також інша інформація, що використовується правоохоронним органом для протидії корупції та є публічною.

Як вбачається, окреслена структура пропонованого веб-сайту (вважаємо, що адміністратором цього веб-ресурсу має стати НАЗК) не лише допоможе підвищити практичну ефективність механізму розглядуваного інформаційного забезпечення, але й вказує на потребу подальшого поглиблення відносин усіх правоохоронних органів України (а саме структурних підрозділів цих державних органів, що відповідають за інформатизацію відповідного органу та громадськості, захисту цієї інформації тощо) в контексті вказаного інформаційного забезпечення. З огляду на те, що пропонований веб-сайт передбачає гармонійну та ефективну співпрацю правоохоронних органів з метою досягнення очевидної мети (зокрема, в частині надання інформації для опублікування, моніторингу новин веб-сайту тощо), задля уникнення можливих збоїв у цій співпраці потребується розроблення та прийняття відповідного положення про взаємодію правоохоронних органів з метою забезпечення функціонування означеного веб-сайту.

4. Контроль за ефективністю функціонування адміністративно-правового механізму протидії корупції в правоохоронних органах. Нами зверталась увага на те, що функціонування вказаного адміністративно-правового механізму має здійснюватися ефективним чином, однак, при цьому слід мати на увазі, що вказана ефективність досягається: (1) розробкою

та прийняттям критеріїв ефективності функціонування цього механізму; (2) запровадженням перевірки ефективності функціонування цього механізму на основі зазначених критеріїв. Що стосується критеріїв ефективності, то в їх розробці мають бути враховані наявні напрацювання в цьому питанні українських вчених [див., напр.: 124; 125], а основна увага має бути зосереджена на якісному та раціональному використанні методів інформаційного забезпечення та оцінці результатів впровадження в практичну дійсність протидії корупції в правоохоронних органах отриманої інформації про корупцію.

Отже, підводячи підсумок викладеному, зазначимо, що попри суттєві перетворення адміністративно-правового механізму інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України, що відбулись, починаючи з 2014 року, вказаний механізм ще залишається не в достатній мірі ефективним та може бути концептуально оптимізований. Ця оптимізація повинна відбутись, головним чином, за рахунок поглиблення взаємовідносин між правоохоронними органами (в рамках відповідної системи, яку утворюють вказані органи), а також відносин між правоохоронними органами (як загалом, так і кожного правоохоронного органу, зокрема) та ЗМІ, громадянським суспільством, з населенням загалом. Також, слід враховувати, що зазначений механізм інформаційного забезпечення не існує відірвано від джерел інформації, суттєву частину яких складають ЗМІ (в правових і демократичних державах ця роль ЗМІ дедалі посилюється), користувачі соціальних мереж, інших веб-площадок, дописи (коментарі) яких стосуються тематики корупції в правоохоронних органах а також викривачі корупції. Культивування нової культури інформаційного суспільства, що формується в нашій державі, цілком очевидно збільшує об'єми інформації, зокрема, й тої, що стосується корупції, вчинюваної правоохоронцями. Це актуалізує потребу оперативним чином реагувати на збільшення вказаного об'єму інформації, що збільшується, та в подальшому може обумовити колапс механізму інформаційного забезпечення (практичне

унеможливлення охопити всю інформацію, перевірити її достовірність, швидко відреагувати на цю інформацію тощо). Відтак, поряд із розробкою інформаційних технологій, котрі дозволяли би ефективно функціонувати відповідному механізму, що існує в тісному зв'язку із джерелами інформації, корисним в означеному сенсі також є подальше поширення антикорупційної культури серед населення, з одного боку, та підвищення рівня відповідального ставлення ЗМІ щодо об'єктивного висвітлення фактів корупції в правоохоронних органах шляхом посилення юридичної відповідальності журналістів за умисне поширення неправдивих (також неперевіраних) новин, з іншого боку.

3.2 Шляхи вдосконалення правової бази адміністративно-правового механізму інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України

На сьогоднішній день у сфері протидії корупції в нашій державі здійснено досить багато перетворень, зокрема прийнято спеціальний антикорупційний закон та низку інших законодавчих актів антикорупційного спрямування, створено держаний орган спрямований на боротьбу із корупцією, розроблено спеціальну антикорупційну програму, запроваджено систематичне проведення організаційних заходів за участю керівників правоохоронних та інших державних органів з питань протидії корупції. Однак ці та низка інших заходів, що здійснюються в державі та зокрема в правоохоронних органах України, на справедливу думку вітчизняних вчених, допоки що «не призвели до відчутних позитивних результатів у справі протидії корупції» [112, с. 67]. Наприклад, український адміністративіст Т.В. Хабарова зазначає з цього приводу, що «системне дієве законодавство, що не лише закріплює загальні антикорупційні постулати, зрозумілі та прийнятні суспільству, але й належно визначає механізм їх реалізації, який би змусив посадових осіб дотримуватися цих положень» – це є одним із

основних заходів у сфері запобігання корупції. Проте, на жаль, «як виявляється, значна частина антикорупційних норм носить формальний характер» [381, с. 39]. При цьому досить багато формальних норм та норм, які не сприяють досконалому функціонуванню протидії корупції, містяться саме в адміністративно-правовій базі механізму інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах нашої держави.

Таким чином, зважаючи на висновки, отримані у попередніх розділах цієї дисертації, а особливо у підрозділах 2.1 та 3.1 цього дослідження, вважаємо, що правова база адміністративно-правового механізму інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України потребує вдосконалення в межах законодавчих та підзаконних актів, головним чином, в рамках наступних питань:

1. Створення програми інформатизації про корупцію в правоохоронних органах України. Не викликає сумнівів той факт, що достатнє використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій з метою надання вільного доступу до інформації та знань про корупцію в правоохоронних органах України – це важлива умова становлення інформаційного суспільства в нашій державі, що пояснюється тим, що: (1) корупція – це одне з найбільш негативних явищ, що загрожує захисту, реалізації та забезпеченню прав і свобод людини і громадянина, демократії, національній безпеці тощо [85; 201; 332; 344; 393]; (2) правоохоронні органи в нашій державі – це державні органи, які відповідно до законодавства здійснюють правозастосовні або правоохоронні функції [255, ст. 1], а тому, їх негативне ставлення до корупції має надважливе значення [144; 199; 375; 396], особливо в сьогочасних кризових явищах, що мають місце в Україні; (3) протидія корупції в державі неможлива без мінімізації корупції в правоохоронних органах, з урахуванням того, що протидія корупції в цих державних органах можлива лише тоді, коли їм буде довіряти суспільство, факти корупції та протидії їй у вказаних органах будуть відомими для суспільства, суспільство буде намагатись ставати джерелом інформації про факти корупційних дій правоохоронців, а

ця інформація буде ефективним чином використовуватись для прийняття оперативних та ефективних дій щодо притягнення до відповідальності порушників норм Закону України «Про запобігання корупції».

Попри очевидну важливість інформатизації про корупцію в правоохоронних органах України, як засобу досягнення подальшої результативності здійснення інформаційного забезпечення протидії корупції в цих державних органах, вказаному питанню на законодавчому та підзаконному рівні, на жаль, приділяється досить опосередкована увага. Загалом, слід зазначити, що концептуальне, системне дослідження питання та можливостей (в межах програм, планів дій) інформатизації про стан корупції на сьогоднішній день є новим (актуалізація дослідження цього питання в теоретичній площині можна пов'язати із схваленням Стратегії комунікацій у сфері запобігання та протидії корупції від 23 серпня 2017 року [314]) та розглядається вченими та дослідниками лише в контексті системи державних органів України [84, с. 35–38]. При цьому, специфіка правового статусу правоохоронних органів, особлива небезпечність корупційних діянь, вчинюваних правоохоронцями, сукупно вказують на те, що питанню інформатизації про корупцію в правоохоронних органах нашої держави має бути присвячена окрема програма, котра повинна бути затверджена парламентською постановою.

2. Оптимізація співпраці з викривачами корупції та вдосконалення нормативно-правової бази, що врегульовує інші методи інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України. Як ми вже зазначали, оптимізація співпраці правоохоронних органів та викривачів корупції, як важливих джерел інформації про корупцію, з одного боку, мають вибудовуватись на знищенні бар'єрів, що заважають культивуванню практики викривання корупції (широка інформатизація ролі викривачів у протидії корупції в означених державних органах та висвітлення фактів притягнення правоохоронців-порушників Закону України «Про запобігання корупції» до юридичної відповідальності, що стало можливим завдяки отриманій від

викривачів інформації). З іншого боку, не слід ігнорувати важливість фінансової мотивації викривачів корупції.

Що стосується окресленої інформаційної кампанії, то з цією метою, поряд з існуючими Методичними рекомендаціями щодо організації роботи із повідомленнями про корупцію, внесеними викривачами, затвердженими Рішенням НАЗК від 6 липня 2017 року № 286 [265], Нацагентство має також розробити та затвердити своїм рішенням Методичні рекомендації щодо висвітлення результатів співпраці із викривачами, відповідальними за дотримання яких в правоохоронних органах мають бути ті структурні підрозділи цих державних органів, що відповідають за організацію роботи із повідомленнями про корупцію, внесеними викривачами, спільно із підрозділом, що відповідає за інформатизацію про протидію корупції в цьому органі. Серед іншого, вказані Методичні рекомендації повинні зобов'язувати правоохоронні органи вести спеціальний облік розкриття викривачами інформації про корупцію, а також про результати розгляду розкритої викривачами інформації, проведених перевірок та/або розслідувань розкритої викривачами зазначеної інформації. Важливо, щоби вказаний реєстр був: (а) єдиним для всіх правоохоронних органів, а адміністратором цього реєстру був НАЗК; (б) публічним (у відповідній частині).

Пропоновані рекомендації, на нашу думку, повинні враховувати низку норм проекту Закону України «Про захист викривачів і розкриття інформації про шкоду або загрозу суспільним інтересам» від 20 липня 2016 року № 4038а [283] (включений до порядку денного 20 березня 2018 року), який вважаємо таким, що має бути прийнятий ВРУ у короткостроковій перспективі. Зокрема, орієнтуючись на ч. 3 ст. 8 вказаного законопроекту, доцільно передбачити у пропонованих Методичних рекомендаціях обов'язок правоохоронних органів щороку (не пізніше 31 грудня) оприлюднювати на власних офіційних веб-сайтах інформацію за звітний період про співпрацю з викривачами корупції (також узагальненні данні у виді зведеної статистики мають викладатись в інформаційному блоці «Статистика та інші дані про

протидію корупції в правоохоронних органах» пропонованого нами у підрозділі 3.1 дисертації веб-ресурсу «Корупція в правоохоронних органах України»). При цьому, вказана звітна інформація має включати відомості про: (а) кількість викривачів, які звернулися до них протягом звітного року та кількість фактів розкриття інформації про корупцію, та проведених по них перевірок і розслідувань протягом звітного року, середня тривалість часу розгляду відповідної розкритої інформації, її перевірки та/або розслідування; (б) вжиті ними заходи за результатами перевірок та розслідувань, акти реагування на факти, що були повідомлені викривачами протягом звітного року; (в) кількість їхніх посадових та службових осіб, притягнутих до юридичної відповідальності за порушення трудових прав викривачів протягом звітного року (окремо за видами відповідальності, з вказівкою видів покарань (стягнень), застосованих до цих осіб); (г) кількості випадків звільнення їх посадових та службових осіб, які допустили порушення прав викривачів, від відповідальності та від застосування покарання (стягнення) та підстав такого звільнення; (д) заходи, які було вжито ними для захисту викривачів; (е) витрати, пов'язані з розглядом звернень від викривачів.

Що ж стосується матеріальної мотивації викривачів корупції, то, на нашу думку, це питання досить вдало врегульовується у ст. 15 проекту Закону України «Про захист викривачів і розкриття інформації про шкоду або загрозу суспільним інтересам». Зокрема, цією нормою передбачено, що у випадку, коли внаслідок здійсненого відповідно до цього Закону розкриття інформації про шкоду або загрозу суспільним інтересам до бюджету повернуто кошти, викривачу виплачується грошова винагорода у розмірі 10 % від повернутих коштів. З метою одержання вказаної грошової винагороди, викривач, який має на неї право, звертається із відповідною заявою до Уповноваженого ВРУ з прав людини, який протягом 30 днів організовує перевірку наявності у викривача права на грошову винагороду та факту повернення до бюджету коштів внаслідок розкритої ним інформації про шкоду або загрозу суспільним інтересам та приймає за результатами

перевірки рішення про виплату відповідної винагороди чи про відмову у її виплаті. При цьому порядок розгляду заяви викривача про виплату йому грошової винагороди та порядок проведення перевірки такої заяви визначаються Уповноваженим ВРУ з прав людини.

Відтак, норма про матеріальне заохочення викривачів корупції міститься в законопроектному стані, а тому, у тому разі, коли вказаний проект Закону не буде прийнятий (це є досить небажаним), вважаємо за доцільне, передбачити цю норму в наступних законопроектах, що регулюють відповідні суспільні відносини.

Що ж стосується вдосконалення правового регулювання методів інформаційного забезпечення, то, з огляду на підрозділ 2.4 цієї дисертації, можна дійти висновку, що це питання взагалі не врегульовано нормативним шляхом. У зв'язку із цим, вважаємо доцільним розробку та затвердження НАЗК Методичних рекомендацій щодо методів інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах нашої держави. При цьому окремі методи інформаційного забезпечення протидії корупції, на нашу думку, слід врегулювати на рівні законодавства, а саме Закону України «Про запобігання корупції», головним чином, це стосується контролю достовірності інформації, відображеній у деклараціях суб'єктів декларування шляхом розробки ефективного механізму відповідного контролю. Наприклад, Т.В. Хабарова з цього приводу зазначає, що відсутність дієвих механізмів контролю за достовірністю відомостей, відображених у деклараціях осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування є суттєвою проблемою протидії корупції [380, с. 255]. Вказане питання, на нашу думку, також слід вирішити шляхом покладання відповідних повноважень на вказаний вище підрозділ, вносячи відповідні зміни до розділу II Закону України «Про запобігання корупції»;

3. Запобігання та посилення протидії викривленню інформації про корупцію в правоохоронних органах України в ЗМІ, головним чином, у частині таких питань:

(1) *протидія умисним діям, спрямованим на формування у свідомості суспільства негативного образу правоохоронних органів та їх співробітників*, зокрема, наслідком чого є викривлення об'єктивної інформації про стан корупції в правоохоронних органах нашої держави. ЗМІ, формуючи суспільну думку, спроможні ефективно протидіяти корупції (розслідування проведене невеликою групою репортерів, як зазначають фахівці, може виявитись ефективнішим аніж робота цілої низки повноважних підрозділів правоохоронних органів [130, с. 71]) та культивувати її, заважати здійсненню правоохоронними органами повноважень щодо протидії корупції, зокрема, серед правоохоронців, на що ми вже звертали увагу. У цьому контексті А.А. Демідова та А.Б. Ярова зазначають, що ЗМІ мають справу з інформацією, і саме контроль за інформацією дає змогу маніпулювати масовою свідомістю, а, відтак, – створювати у ній модель вигідної суб'єкту впливу дійсності та вирішувати, які саме проблеми на сьогоднішній день є найбільш актуальними [108, с. 33–34]. За рахунок діяльності ЗМІ інформацію можна, серед іншого: спотворити шляхом її неповного, одностороннього викладу; відредагувати, додавши власні домисли і коментарі; інтерпретувати у вигідному для когось світлі; просто приховати на перший погляд малозначну деталь, разом з тим, акцентуючи увагу на окремих аспектах події, замовчуючи інші, що створює додаткову можливість маніпулювати свідомістю людей; створити «інформаційний галас», тобто коли зниження сприйняття фактів досягається за рахунок подачі такої кількості новин, за якої стає неможливим їхнє сортування; відволікти увагу від дійсно важливих подій шляхом надання яскравої, але несуттєвої інформації; оперативно подати навіть неперевірену інформацію, адже будь-яке перше повідомлення про подію справляє значно сильніший

вплив на аудиторію, ніж наступні; поширювати певний погляд на інформацію як її єдино можливий та правильний варіант [109].

Вказані маніпуляції з інформацією спостерігаються в ЗМІ в рамках висвітлення стану корупції в правоохоронних органах, метою чого стає або створення образу «правоохоронця-корупціонера» (при цьому, звісно, можуть робитись ремарки, що далеко не всі правоохоронці вимагають та користуються неправомірною вигодою, хоча їх частка мізерна), або «чесного правоохоронця» (у той час, коли об'єктивні факти свідчать про те, що в правоохоронних органах підвищується рівень корупції). Однак, найбільш небезпечною, безумовно, є маніпуляція ЗМІ, що комплексно спрямована на створення негативного образу правоохоронних органів (та їх співробітників) у свідомості суспільства та автоматичного культивування корупційної культури в державі.

З огляду на викладене, звернемо увагу на Закон України «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні» від 16 листопада 1992 року № 2782-XII [258], який створює правові основи діяльності друкованих ЗМІ в Україні, встановлює державні гарантії їх свободи відповідно до Конституції України, Закону України «Про інформацію» та інших актів чинного законодавства і визнаних Україною міжнародно-правових документів. Поряд із тим, наявна широка практика поширення засобами масової інформації неправдивої інформації про факти корупції, начебто вчинювані правоохоронними органами, а також вживання відносно підозрюваних у вчиненні корупційних діянь формулювань «злочинець», «корупціонер» тощо (тоді, коли відносно цих осіб ще відсутні відповідні обвинувальні вироки) вказує на потребу запровадження адміністративної відповідальності за вчинення подібних діянь. З огляду на це вбачається доцільність у розробленні та прийнятті Закону України «Про недостовірну інформацію в засобах масової інформації», котрим вносились би зміни у:

(а) ч. 1 ст. 3 «Неприпустимість зловживання свободою діяльності друкованих засобів масової інформації» Закону України «Про друковані

засоби масової інформації (пресу) в Україні». Так вважаємо доцільним доповнити вказану норму Закону (одразу ж після заборони розпалювання расової, національної, релігійної ворожнечі) наступним абзацом: *«умисні дії, спрямовані на формування у свідомості суспільства негативного образу державного органу та органу місцевого самоврядування, як органу влади, що являє собою загрозу суспільству та державі, переслідує лише руйнівні цілі»;*

(б) ст. 173-1-1 «Поширювання неправдивої інформації про органи державної влади та місцевого самоврядування» Кодексу України про адміністративні правопорушення, а саме наступного змісту:

«1. Оприлюднення інформації про органи державної влади та органи місцевого самоврядування, що виявилась неправдивою та є такою, що знижує довіру до цих органів влади, якщо неправдивість цієї інформації могла би бути встановлена шляхом перевірки цієї інформації в державних органах та органах місцевого самоврядування, -

тягне за собою накладення штрафу від двадцяти до двадцяти п'яти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправні роботи на строк до двох місяців з відрахуванням двадцяти процентів заробітку.

2. Умисне поширювання неправдивої інформації про органи державної влади та органи місцевого самоврядування, що призвела до зниження довіри до цих органів влади у населення, -

тягне за собою накладення штрафу від двадцяти до тридцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправні роботи на строк до трьох місяців з відрахуванням двадцяти процентів заробітку»;

(2) встановлення обов'язку повідомлення відповідних правоохоронних органів про відомі факти корупції в цих державних органах після оприлюднення відповідної інформації. В ч. 3 ст. 2 Закону України «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні», серед іншого, забороняється: (а) вимога попереднього погодження повідомлень і матеріалів, які поширюються друкованими ЗМІ; (б) поширення повідомлень і матеріалів з боку посадових осіб державних органів, підприємств, установ,

організацій або об'єднань громадян (крім випадків, коли посадова особа є автором поширюваної інформації чи дала інтерв'ю). При цьому в п.п. 8 і 10 ч. 2 ст. 26 цього документу журналісту гарантується право: (а) поширювати підготовлені ним повідомлення і матеріали за власним підписом, під умовним ім'ям (псевдонімом) або без підпису (анонімно); (б) на збереження таємниці авторства та джерел інформації, за винятком випадків, коли ці таємниці обнародуються на вимогу суду. Серед обов'язків журналіста у п.п. 2 і 6 ч. 3 ст. 26 Закону законодавцем називаються наступні обов'язки: (а) подавати для публікації об'єктивну та достовірну інформацію; (б) виконувати обов'язки учасника інформаційних відносин. З очевидних причин, законодавство про інформацію не передбачає прямого обов'язку журналіста та ЗМІ загалом звертатись до відповідних правоохоронних органів з метою виявлення достовірності інформації про корупцію правоохоронців, якою вони володіють та яку планують опублікувати. Утім, на нашу думку, вказана проблема, що стає часто причиною дезінформації суспільства про стан корупції в розглядуваних державних органах (прямо чи опосередковано направлена на формування у свідомості суспільства негативного образу правоохоронних органів та їх співробітників), може бути вирішена шляхом:

(а) прийняття пропонованого Закону України «Про недостовірну інформацію в засобах масової інформації», що передбачає адміністративну відповідальність за поширення неперевіреної інформації, яка виявилась недостовірною та зумовила зниження довіри населення до влади. При цьому, слід звернути увагу на те, що викладені нами пропозиції передбачають звернення журналістів до державних органів та органів місцевого самоврядування з метою перевірки відповідної інформації, яку вони планують опублікувати. З огляду на це, можуть виникати ситуації, коли відповідні органи зможуть затягувати процес надання запитуваної інформації до того моменту, поки вона не стане неактуальною. Тому, відповідним законопроектом слід також доповнити Закон України «Про друковані засоби

масової інформації (пресу) в Україні» обов'язком означених органів відповідати на подібні запити протягом трьох днів;

(б) доповнення Закону України «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні» обов'язком журналістів (дотримання цього обов'язку має гарантуватись ЗМІ, в якому журналіст опублікував новину) направляти електронну скановану копію публікації (якщо ця новина в ідентичному варіанті не розміщена на веб-сайті відповідного ЗМІ) та/або посилання на публікацію, котра розміщена на веб-сайті ЗМІ (якщо доступ до публікації доступний лише за підпискою, то правоохоронному органу повинен надатись відкритий доступ до цієї публікації). Також, слід мати на увазі, що окремі публікації про корупцію в правоохоронних органах влади можуть спричиняти широкий резонанс у суспільстві (що, у свою чергу, може обумовити масові протести, масові акти непокори, захоплення будівель правоохоронних органів тощо). Можна припустити доцільність того, що у разі, коли засіб масової інформації бажає опублікувати новину подібного типу, він повинен попередньо надіслати проект цієї новини (тобто, усю статтю з висновками, а не перевіряючи окремі дані) до відповідного державного органу, який має відреагувати на неї протягом шести годин робочого дня: підтвердити достовірність інформації чи спростувати її.

Окрім того, в підрозділі 3.1 цієї дисертації нами була приділена увага потребі впровадження практики повідомлення правоохоронних органів про корупцію в цих державних органах, про факти якої зазначає користувач соціально мережі (інших аналогічних веб-ресурсів) в своїх дописах шляхом використання відповідних хештегів (приміром, *#корупція_НАБУ*, *#корупція_НАЗК*, *#корупція_ДБР*). Вважаємо, що вказана практика має бути запроваджена шляхом прийняття НАЗК документу рекомендаційного характеру, в якому, серед іншого, вказувалось би на важливу адміністративно-правову та соціальну роль цієї практики в покращенні ідентифікації та подальшого критичного аналізу й обробки відповідної інформації повноважним суб'єктом, а, тобто, протидії корупції в

правоохоронних органах (Методичні рекомендації щодо підвищення антикорупційної ефективності дописів та коментарів про корупцію в правоохоронних органах).

4. Окреслення питань інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах в Антикорупційній стратегії на 2018–2020 роки. Останні роки в Україні існує практика затвердження стратегічних документів щодо здійснення державної політики в окремих сферах (зокрема, в економічній та фінансовій, енергетичній, безпековій, в сфері національно-патріотичного виховання тощо). Однак, стратегія протидії корупції в нашій державі має юридичну силу законодавчого акту, адже схвалюється Верховною Радою України, що є цілком закономірним, зважаючи на актуальність потреби протидії цьому явищу. Утім, можна припустити, що в цьому питанні надважливість стратегічної протидії корупції в державі має послідовне відображення. Проте, аналізуючи проект Закону України «Про Антикорупційну стратегію на 2018–2020 роки», можна помітити її недостатню актуальність та відповідність проблемам протидії корупції в державі. Щонайперше, це питання стосується предмету нашого дослідження, котрий в проекті Антикорупційної стратегії ігнорується, адже вказаний законопроект окремо регламентує питання запобігання корупції в органах прокуратури та в органах кримінальної юстиції. При цьому, слід мати на увазі наступне:

(1) органи прокуратури є органами кримінальної юстиції [92, с. 91];

(2) органами кримінальної юстиції, за різними підходами, є органи правосуддя [149, с. 7] або ж суд, прокуратура, органи внутрішніх справ, СБУ, Мін'юст, адвокатура та установи, що пов'язані з виявленням, розкриттям, розслідуванням і судовим розглядом кримінальних справ, виконанням покарання, котре призначено судом [243];

(3) в проекті Антикорупційної стратегії не дається визначення поняття «органи кримінальної юстиції», хоча в проблемах запобігання корупції в органах кримінальної юстиції зазначається про органи правопорядку. Що

стосується терміну «органи правопорядку», то близьким до нього є поняття «органи охорони правопорядку», автором якого є видатний український правник В.Я. Тацій, а тому, орієнтуємось на його розуміння цього терміну. Вказаний термін охоплює: СБУ, органи Військової служби правопорядку, органи Митної служби України, Податкової служби України, Державної пенітенціарної служби України, Держприкордонслужба, Управління державної охорони України [358], а тобто, частина яких на сьогодні не існує. При цьому, необхідно також зважати на те, що: (а) за останні роки в системі державних органів було створено низку органів, з приводу яких тривають дискусії про можливість їх віднесення до системи правоохоронних органів; (б) поняття «право», «правоохорона» та «правопорядок» нетотожні.

Саме тому, розглядуваний проект закону, на нашу думку, вносить плутанину в процес нормування протидії корупції у державі, що неприпустимо. Між тим, як ми вже зазначали, за останні роки суттєвим чином знизився рівень довіри до правоохоронних органів загалом (в результаті підвищення рівня корупції в системі цих державних органів), а не лише до окремих з них. З огляду на це, вважаємо, що в цій частині вказаний проект Закону має суттєвим чином бути допрацьований. Окрім того, в контексті стратегії запобігання корупції в органах прокуратури та в органах кримінальної юстиції взагалі не згадується про потребу інформаційного забезпечення протидії корупції в цих органах, не визначаються стратегічні шляхи вдосконалення інформатизації про стан корупції в цих державних органах.

Особливою проблемою проекту Закону України «Про Антикорупційну стратегію на 2018–2020 роки» є те, що низка його положень або є декларативними, або ж взагалі не стосуються питання протидії корупції чи стосується цього опосередковано (приміром, щодо здійснення таких заходів, як проведення ефективного моніторингу застосування Закону України «Про Національну поліцію» з метою належного виконання та удосконалення його положень», а також прийняття «Дисциплінарного статуту Національної

поліції»). На цю обставину також звертає увагу у своєму Висновку від 11 травня 2018 року [68] Головне науково-експертне управління, вказуючи на те, що у проекті Антикорупційної стратегії йдеться про необхідність подальшого здійснення судової реформи, а також реформи прокуратури та органів кримінальної юстиції і про внесення з цією метою змін до чинного законодавства України, хоча цілком очевидним є те, що «під час проведення усіх цих реформ слід брати до уваги інтереси боротьби з корупцією, але самі по собі реформа органів правосуддя, кримінальної юстиції та реформа прокуратури не є суто антикорупційними заходами і мають бути здійснені не тільки в інтересах боротьби з корупцією, а головним чином з метою удосконалення й підвищення ефективності роботи всього державного апарату країни».

Таким чином, розглядуваний документ об'єктивно характеризується наявністю низки норм, що є декларативними й знецінюють важливість цієї Стратегії, а також норм, що не стосуються протидії корупції (чи стосуються означеної протидії опосередковано), за умови відсутності в цьому документі норм про важливість інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах та перспективні шляхи удосконалення цього забезпечення. З огляду на це, вказаний проект Закону потребує суттєвого доопрацювання, зокрема, з урахуванням пропозицій, що нами були викладені в цьому підрозділі та в підрозділі 3.1, тобто, не ігноруючи реальні заходи протидії корупції в правоохоронних органах, яким є інформаційне забезпечення протидії цьому негативному явищу у вказаних державних органах.

Окрім того, доцільно звернути увагу на узагальнюючу характеристику цього законопроекту, що сформульований Головним науково-експертним управлінням у його Висновку на цей проект Закону: «проект передбачає величезну кількість заходів, суть яких полягає у запровадженні певних обмежень, посиленні існуючих або запровадженні нових юридичних санкцій, вирішенні тих чи інших організаційних питань. При цьому проект не містить

жодної згадки про заходи, які можна було б розглядати як запровадження стимулів та створення належних умов для доброчесної поведінки потенційних суб'єктів корупційних діянь. Тому проект в цілому можна охарактеризувати як такий, що не має комплексного характеру і по суті є карально-обмежувальним. З огляду на таку незбалансованість виникає сумнів у можливості ефективної реалізації положень проекту і досягнення тих цілей, які у ньому декларуються» [68]. Однак, слід також наголосити на недостатності цього Проекту з приводу оптимізації співробітництва правоохоронних органів з викривачами корупції. При цьому вказане питання актуалізується тим, що «у суспільстві є помітними позитивні тенденції у ставленні до викривачів та у розумінні їх ролі у протидії корупції. Водночас висока зневіра у дієвості викриття має наслідком те, що менше 2 відсотків населення реально повідомляє уповноваженим органам про прояви корупції, хоча про потенційну готовність здійснити викривальні дії заявляють значно більше», про що йдеться в самому проекті Антикорупційної стратегії. Між тим, посилення активності викривачів підтверджується також статистичними даними: якщо в 2016 році було отримано й опрацьовано 398 повідомлень про корупцію, то лише протягом I півріччя 2017 року таких повідомлень надійшло 1206. При цьому, за даними НАЗК, більшість повних перевірок декларацій розпочинається за інформацією, отриманою від фізичних і юридичних осіб, з наведеними фактами про ймовірні правопорушення суб'єкта декларування щодо відображення в декларації недостовірних даних. За результатами опрацювання таких звернень, як зазначають фахівці, визначено перші 10 категорій суб'єктів декларування, щодо яких до НАЗК надходить найбільше повідомлень і стосовно яких були розпочаті повні перевірки електронних декларацій. Вказаними категоріями є: (а) місцеве самоврядування – розпочато 73 повні перевірки; (б) народні депутати України – 47; (в) судді – 45; (г) поліція – 38; (г) органи Державної фіскальної служби України – 26; (д) центральні органи виконавчої влади – 25; (е) державні/комунальні підприємства – 15; (є) обласні державні

адміністрації – 12; (ж) Збройні сили України – 4; (з) ректори вищих навчальних закладів – 4 [414, с. 193–194]. Все це додатково свідчить про важливість роль викривачів корупції, а особливо – тих з них, хто викриває корупцію в правоохоронних органах.

Між тим, питанню викривачів в проєкті Антикорупційної стратегії приділяється невинновдано недостатня увага. Зокрема, цей Проєкт не передбачає навіть в декларативній формі важливості запровадження в перспективі інституту винагородження викривачів корупції, а також вказівок на потребу якнайшвидшого прийняття проєкту Закону України «Про захист викривачів і розкриття інформації про шкodu або загрозу суспільним інтересам».

5. Окреслення питань інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах в законодавстві про національну безпеку України. Загальновідомо, що корупція є ключовою загрозою національній безпеці держави [див., напр.: 240; 416; 418; 423; 426; 427], при цьому, цей феномен вважається «пріоритетною загрозою національній безпеці, перш за все, через здатність відчужувати невідчужуване, а, зокрема, і саму державу» [83, с. 52]. Корупція «має синергетичний вплив на всі інші загрози у безпековій сфері, сприяючи діяльності різних форм організованої злочинності, посилюючи суспільну нестабільність, позбавляючи державу можливостей виконувати покладені на неї суспільством функції, унеможлиблюючи економічний розвиток» [73, с. 96]. Саме тому, питання протидії корупції (звісно, щонайперше, у правоохоронних органах) має посісти центральне місце в законодавстві України про національну безпеку.

Звернемо увагу на те, що в Законі України «Про демократичний цивільний контроль над Воєнною організацією і правоохоронними органами держави» від 19 червня 2003 року № 975-IV [255], що 08 липня 2018 року втратив чинність, взагалі не приділялась увага питанню корупції. Між тим, у Законі України «Про основи національної безпеки України» від 19 червня 2003 року № 964-IV [301] (також втратив чинність 08 липня 2018 року)

питання корупції, хоча й не було очевидно центральним, утім, законодавець в цьому законодавчому акті приділяв значну увагу питанню протидії вказаному негативному соціальному явищу. Зокрема, поняття «національна безпека» визначалось як «захищеність життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства і держави, за якої забезпечуються сталий розвиток суспільства, своєчасне виявлення, запобігання і нейтралізація реальних та потенційних загроз національним інтересам у сферах правоохоронної діяльності, боротьби з корупцією» тощо. В абз. 9 ст. 7 вказаного Закону зазначалось, що однією з загроз національним інтересам і національній безпеці України є «поширення корупції в органах державної влади, зрощення бізнесу і політики, організованої злочинної діяльності». При цьому у ст. 8 серед основних напрямів державної політики з питань національної безпеки України у інформаційній сфері зазначається активне залучення засобів масової інформації до запобігання і протидії корупції, зловживанням службовим становищем, іншим явищам, які загрожують національній безпеці України. Як вбачається, законодавець в цьому нормативно-правовому акті не приділяв окремої уваги питанню протидії корупції в правоохоронних органах, що можна пояснити тим, що цей закон був рамковим, а, отже, потребував деталізації в окремих нормативно-правових актах. З огляду на викладене, доцільним було би прийняти окремий законодавчий акт, що врегульовував би окреслене питання в контексті питання забезпечення національної безпеки. Утім, вказане питання ускладняється реформою законодавства про національну безпеку, що відбувається на сьогоднішній день.

Справа в тому, що Президентом України 27 лютого 2018 року було визначено в якості невідкладного та подано до парламенту проект Закону України «Про національну безпеку України», що зареєстрований 28 лютого 2018 року під № 8068 [294]. Метою цього проекту закону було визначення механізмів керівництва у сфері національної безпеки та оборони, унормування структури і складу сектору безпеки і оборони, системи

управління, координації та взаємодії його органів, запровадження комплексного підходу до планування у сфері національної безпеки і оборони для забезпечення сталого та ефективного цивільного демократичного контролю над органами та формуваннями сектору безпеки і оборони [250]. Однак, попри негативні зауваження Головного науково-експертного управління щодо цього законопроекту [69], цей документ був прийнятий в якості Закону [293]. Аналіз цього законодавчого акту вказує на те, що він є, серед іншого:

(1) *нерамковим*. Зокрема, ще у Висновку Головного науково-експертного управління від 14 березня 2018 року на вказаний проект Закону вказувалось, що «закон про національну безпеку має бути рамковим, тобто регулювати правові основи певної сфери суспільних відносин, з відповідною деталізацією і конкретизацією його положень в інших законах та підзаконних нормативно-правових актах. Проте, при підготовці законопроекту, очевидно, була обрана інша модель правового регулювання». Внаслідок цього однією із проблем законопроекту, на думку Головного науково-експертного управління, було те, що його пропонували зробити «не рамковим, а всеохоплюючим, таким, що докладно регулює діяльність усіх силових структур», хоча «це практично неможливо зробити, оскільки нині уже існує значна кількість законодавчих актів, які регулюють діяльність усіх силових відомств. Намагання повністю врегулювати цю діяльність в одному окремому законодавчому акті неодмінно призводить до дублювання положень чинних законодавчих актів» [69]. Таким чином, намагаючись «кодифікувати» законодавство про національну безпеку, автор розглядуваного законопроекту вважав за доцільне в межах одного нормативно-правового акту охопити всі безпекові питання та врегулювати їх. З огляду на це, можна припустити, що в результаті набрання чинності Закону України «Про національну безпеку України» від 21 червня 2018 року № 2469-VIII [293] питання інформаційного забезпечення протидії корупції в

правоохоронних органах, як питання національної безпеки, врегульовується в межах цього Закону;

(2) невсеохоплюючим. Наприклад, у п. 3 Висновку Головного науково-експертного управління від 14 березня 2018 року звертається увага на те, що предмет проекту закону № 8068 є значно вужчим, аніж предмет чинного на той час Закону України «Про основи національної безпеки», «і фактично зводиться до регулювання діяльності сектору безпеки та оборони і у значно меншому обсязі – питань кібербезпеки. Проект зовсім не торкається питань економічної, інформаційної, екологічної безпеки тощо» [69]. Однак, більш того, нове законодавство про національну безпеку не лише не згадує протидію корупції в державних органах та в правоохоронних органах, зокрема, але й взагалі не згадує потребу протидії цьому негативному явищу в державі. Поряд із тим, звернемо увагу на те, що Альтернативний проект Закону, зареєстрований від 14 березня 2018 року № 8068-1 [294] згадував корупцію одноразово, а саме, як загрозу національній безпеці нашої держави у воєнній сфері та сфері безпеки державного кордону України, однак, в контексті значного рівня корупції в сфері державних закупівель озброєння, військової і спеціальної техніки, а також закупівлі озброєння, військової та спеціальної техніки, які не відповідають сучасним вимогам. Тобто, вказаним Альтернативним законопроектом ігнорувалось розуміння корупції в правоохоронних органах України, як особливої загрози національній безпеці, а так само й розуміння інформаційного забезпечення протидії корупції в означених державних органах – як питання національної безпеки України.

Певна річ, можна стверджувати, що Закон України «Про національну безпеку України» опосередковано врегульовує протидію корупції в правоохоронних органах нашої держави у контексті національної безпеки, з огляду на наступне: (1) поняття «національна безпека України» у Законі визначає як «захищеність державного суверенітету, територіальної цілісності, демократичного конституційного ладу та інших національних інтересів України від реальних та потенційних загроз»; (2) під терміном

«загрози національній безпеці України» в означеному законодавчому акті розуміються «явища, тенденції і чинники, що унеможливлюють чи ускладнюють або можуть унеможливити чи ускладнити реалізацію національних інтересів та збереження національних цінностей України». Викладене, вказує на те, що протидія корупції в правоохоронних органах України та інформаційне забезпечення цієї протидії опосередковано характеризуються новим законодавством у сфері національної безпеки в якості питань національної безпеки. Утім, слід мати на увазі, що розглядуваний законодавчий акт, хоча в дійсності не є всеохоплюючим, не є також і рамковим.

Саме тому, вбачається доцільність у доповненні Закону України «Про національну безпеку України» наступним чином:

(1) доповнення ч. 3 ст. 3 «Принципи державної політики у сферах національної безпеки і оборони» п. 2-1 наступного змісту: «запобігання та протидія корупції в державі загалом та в секторі безпеки і оборони, зокрема»;

(2) доповнення Закону розділом V-1 «Запобігання та протидія корупції в секторі безпеки і оборони», що має складатись з наступних норм:

(а) ст. 35-1 «Загальні засади запобігання та протидії корупції в секторі безпеки і оборони». Як впливає з попередніх розділів цього дисертаційного дослідження, корупція в правоохоронних органах (головним чином, органи, що функціонують в межах сектору безпеки і оборони) має специфічні прояви, а тому, характеризується певною специфікою й запобігання, протидія цьому негативному явищу. При цьому, хоча основні засади протидії корупції містяться в антикорупційному законодавстві, вважаємо цілком доречним, щоби законодавство про національну безпеку містило основні принципи протидії вказаному негативному соціальному явищу, зокрема: публічність і відкритість процесу протидії корупції, в тій мірі, в якій ця прозорість відповідного процесу не буде шкодити національній безпеці держави; співпраця держави з інститутами громадянського суспільства, із засобами масової інформації (зокрема, підтримка та заохочення тих ЗМІ та

громадських об'єднань, котрі займаються антикорупційною пропагандою, поширенням ідей законності і правопорядку в Україні, а так само – є активними викривачами корупції), а також з міжнародними організаціями та фізичними особами тощо;

(б) ст. 36-2 «Особливості цивільного контролю стану корупції в секторі безпеки і оборони». Зокрема, пропонується норма законопроекту має вказувати на обов'язкову добросовісну спрямованість діяльності антикорупційних громадських організацій у секторі безпеки і оборони, а, зокрема, в правоохоронних органах, головним чином, не піддаючи ризику національну безпеку. Також в окремій частині цієї статті повинні бути викладені основні принципи діяльності антикорупційних громадських рухів в означеному секторі та пріоритетності їх діяльності, як джерел інформації про корупцію в правоохоронних органах;

(в) ст. 36-3 «Особливості висвітлення стану корупції в секторі безпеки і оборони засобами масової інформації». Ця норма Проекту має вказувати на підвищену роль ЗМІ у висвітленні стану корупції в означеному секторі, зокрема, в правоохоронних органах України, а саме – обов'язок ЗМІ щодо ретельної перевірки усієї інформації про відповідні факти корупції та оперативного надання державним органам, про факти корупції в яких ними публікується в новинах, відповідних новин.

Отже, підводячи підсумок викладеному, зауважимо, що чинне законодавство України, що в тій чи іншій мірі стосується питання ефективності здійснення інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах, об'єктивно потребують внесення низки змін (доопрацювання), зокрема, до: (а) розділу II Закону України «Про запобігання корупції», якими би передбачалось створення в структурі НАЗК підрозділу, повноважного здійснювати: контроль достовірності інформації, відображеній у деклараціях правоохоронців-суб'єктів декларування; (б) Закону України «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні», а саме: до ч. 1 ст. 3 (підвищення етичних вимог та адміністративної

відповідальності щодо висвітлення новин про корупцію в правоохоронних органах з метою унеможливлення вчинення умисних дій, спрямованих на формування у свідомості суспільства негативного образу правоохоронних органів та їх співробітників); ч. 3 ст. 26 (встановлення обов'язку для журналістів щодо повідомлення відповідних правоохоронних органів про відомі їм факти корупції в цих державних органах після оприлюднення відповідної інформації). Також, вказаний процес інформаційного забезпечення потребує розробки та прийняття окремих нормативно-правових актів, що сприяли би підвищенню ефективності означеного забезпечення, зокрема: програми інформатизації про корупцію в правоохоронних органах України; Методичних рекомендацій щодо висвітлення результатів співпраці із викривачами; Методичних рекомендацій щодо методів інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах; Методичних рекомендацій щодо підвищення антикорупційної ефективності дописів та коментарів (у соціальних мережах, блогах) про корупцію в правоохоронних органах. Окрім того, попри те, що на сьогоднішній день вже розроблено та подано до ВРУ законопроекти, що сприятимуть оптимальному здійсненню інформаційного забезпечення протидії корупції, в парламенті зареєстровані також проекти законів, що погіршуватимуть реалізацію заходів вказаного інформаційного забезпечення. Саме тому, окремі з цих законопроектів потребують доопрацювання, головним чином: проект Антикорупційної стратегії на 2018–2020 роки (серед іншого, необхідно доопрацювати положення про запобігання корупції в органах прокуратури та в органах кримінальної юстиції з метою їх більш якісної структуризації та закріплення в них вказівок про інформаційне забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України). Поряд із тим, нове законодавство про національну безпеку має бути доповнено положеннями, якими корупція та інформаційне забезпечення протидії корупції будуть закріплені в якості питань національної безпеки.

Висновки до Розділу 3

1. Ефективність адміністративно-правового механізму інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України полягає у здатності цього механізму приносити необхідний ефект, результативність процесу, котрі визначаються як відношення, з одного боку, загального результату інформаційного забезпечення до витрат, що витрачені на отримання вказаного результату, а, з іншого боку – міра відповідності ефекту інформаційного забезпечення його меті та принципам здійснення.

2. Процес вдосконалення адміністративно-правового механізму інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України у загальному контексті повинен бути зорієнтованим на вирішення наступних завдань:

(1) підвищення інтенсивності та якості потоку актуальної достовірної інформації про корупцію в правоохоронних органах. Досягнення цього виявляється можливим шляхом: (а) посилення відповідальності ЗМІ за умисне поширення недостовірної (також, неналежним чином перевіреної) інформації про корупцію в правоохоронних органах; (б) підвищення рівня довіри громадськості до правоохоронних органів та їх працівників, зокрема, за рахунок широкої інформатизації суспільства про протидію корупції в правоохоронних органах нашої держави, невідворотність відповідальності правоохоронців за вчинення корупційних правопорушень, а також шляхом створення проектів по співпраці з активними громадянами, що бажають допомагати вказаним державним органам в протидії корупції; (в) запровадження інституту фінансового заохочення викривачів корупції у правоохоронних органах;

(2) підняття рівня оперативності обробки отриманої інформації про корупцію в правоохоронних органах. Це питання може бути вирішене шляхом: (а) встановлення обов'язку для ЗМІ надсилати інформацію про новини, котрі стосуються корупції у правоохоронних органах, до відповідних правоохоронних органів одразу ж після їх опублікування; (б) впровадження

та популяризація у мережі Інтернет (особливо у соціальних мережах) практики використання в дописах (коментарях), в яких йдеться про корупційну поведінку правоохоронців, спеціальних хештегів (перша частина хештегу має містити слово «корупція», а друга – назву правоохоронного органу, про корупцію в якому йдеться мова у дописі);

(3) підвищення цілісності та диференційованого структурування інформації про корупцію в правоохоронних органах за рахунок створення та функціонування веб-ресурсу «Корупція в правоохоронних органах України», присвяченого висвітленню відповідної тематики;

(4) оптимізація контролю за ефективністю функціонування адміністративно-правового механізму протидії корупції в правоохоронних органах шляхом: (а) розробки та прийняттям критеріїв ефективності функціонування вказаного механізму; (б) запровадженням перевірки ефективності функціонування цього механізму на основі зазначених критеріїв.

3. Вдосконалення правової бази адміністративно-правового механізму інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України доцільно здійснювати шляхом:

(1) розробки та прийняття спеціальної програми інформатизації про корупцію в правоохоронних органах України;

(2) розробки та прийняття нормативно-правових актів, спрямованих на оптимізацію співпраці правоохоронних органів з викривачами корупції, а також врегулювання інших методів інформаційного забезпечення протидії корупції в означених органах, зокрема: Методичних рекомендацій щодо висвітлення результатів співпраці із викривачами, а також Методичних рекомендацій щодо методів інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах нашої держави. Нагальним також є прийняття проекту Закону України «Про захист викривачів і розкриття інформації про шкodu або загрозу суспільним інтересам», у ст. 15 якого достатньою мірою

врегулюються основні питання матеріальної мотивації викривачів корупції;

(3) розробки та прийняття нормативно-правових актів, норми яких були би спрямовані на запобігання та посилення протидії викривленню інформації про корупцію в правоохоронних органах України в ЗМІ, головним чином, у частині таких питань: (а) протидія умисним діям, спрямованим на формування у свідомості суспільства негативного образу правоохоронних органів та їх співробітників; (б) встановлення обов'язку повідомлення відповідних правоохоронних органів про відомі факти корупції в цих державних органах після оприлюднення відповідної інформації (у випадку оприлюднення резонансної інформації – до оприлюднення цієї інформації);

(4) окреслення питань інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах в Антикорупційній стратегії на 2018–2020 роки, як питань, що мають очевидне стратегічне значення для реалізації державної антикорупційної політики;

(5) врегулювання інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах в межах законодавства про національну безпеку України, як проблеми, що загрожує національній безпеці нашої держави.

ВИСНОВКИ

Дисертаційне дослідження дало змогу комплексно вирішити наукове завдання, котре полягало в необхідності розробки та аналізу адміністративно-правового механізму інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України задля підвищення ефективності протидії цьому негативному явищу в означених органах. В результаті сформульовано відповідні науково-обґрунтовані теоретичні положення, а також розроблено низку актуальних пропозицій щодо удосконалення норм національного законодавства. Основні з них наступні:

1. Інформаційне забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України у широкому сенсі означає врегульований нормами права процес збору із зовнішніх і внутрішніх джерел інформації про стан корупції та протидії їй у правоохоронних органах, перетворення та відтворення цієї інформації, надання та отримання її у потрібній кількості та якості, що є необхідною для здійснення антикорупційної діяльності в правоохоронних органах України, а також зберігання, поширення (використання) цієї інформації правоохоронними органами держави. У вузькому сенсі під цим поняттям слід розуміти сукупність організаційно-управлінських заходів, орієнтованих на цілеспрямоване збирання, документування, обробку та систематизацію інформації про стан корупції в правоохоронних органах влади (тенденції, характер впливу цього явища тощо) та стан запобігання цьому явищу у вказаних органах влади, встановлення відповідного доступу до цієї інформації, а також процес оптимальної актуалізації інформації про стан корупції в правоохоронних органах влади та її використання в управлінській діяльності означеного кола та інших органів влади, в антикорупційному процесі загалом.

Сутність цього інформаційного забезпечення виявляється у наступних контекстах: 1) функціональному та управлінському (інформація про корупцію дозволяє правоохоронним органам приймати необхідні

управлінські рішення, спрямованих на запобігання та протидію поширенню корупції); 2) цільовому, що визначається потребами, котрі спроможна задовольнити саме інформація про корупцію у відповідних державних органах; 3) концептуально-стратегічному гуманістичному (це інформаційне забезпечення сприяє оптимальному вибудовуванню стратегії антикорупційної діяльності в правоохоронних органах влади безпосередньо та у процесі їх взаємодії з іншими органами влади тощо); 4) контрольному (це інформаційне забезпечення сприяє підвищенню «прозорості» правоохоронних органів); 5) превентивному (зокрема, інформація про притягнення до відповідальності за вчинення корупційних правопорушень утверджує принцип невідворотності юридичної відповідальності за ці правопорушення для працівників правоохоронних органів).

Інформаційне забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України є належним (таким, що відповідає своїй сутності), якщо здійснюється у відповідності до системи принципів, а саме: загальноправових, міжгалузевих (принципи субординації, визначення мінімально необхідних повноважень органів державної виконавчої влади, об'єктивності, достовірності, повноти та своєчасності інформації тощо) та спеціальних (принципи актуальності та достовірності, об'єктивності та повноти, системності та цілеспрямованості, активності та ініціативності) принципів, та відповідно до поставленої мети, яка полягає у задоволенні інформаційної потреби правоохоронних органів (держави у цілому) та громадськості щодо стану корупції у правоохоронних органах України та ефективності протидії їй.

2. Адміністративно-правовий механізм інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України – це вид державно-правового механізму в інформаційній сфері, основні елементи якого врегульовуються нормами адміністративного законодавства, що закріплюють правові принципи, методи та порядок здійснення повноважними суб'єктами функцій з приводу збору, опрацювання, систематизації, зберігання, надання

інформації про стан корупції та протидії корупції в правоохоронних органах України з використанням обраного комплексу технічних засобів, а також гарантування, забезпечення та оптимізації окреслених функцій.

Вказаний механізм є динамічним та в практичній дійсності відбувається у межах наступних стадій: 1) розробка та прийняття адміністративно-правових нормативних актів, котрими у необхідному обсязі регламентується відповідне інформаційне забезпечення; 2) формування цілей, завдань та меж діяльності системи інформаційного забезпечення; 3) коректування та/або конкретизація мети та завдань інформаційного забезпечення; 4) визначення переліку необхідної інформації, баз для спостереження в межах інформаційного забезпечення; 5) організація оперативного збору інформації щодо протидії корупції в правоохоронних органах та її подальшого опрацювання, забезпечення належного зберігання, актуалізації; 6) надання та отримання інформації щодо протидії корупції в правоохоронних органах; 7) використання інформації щодо протидії корупції в правоохоронних органах; 8) знищення чи архівування інформації щодо протидії корупції в правоохоронних органах.

3. Адміністративно-правова база інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України – це складна нормативно-правова система відповідного регулятивного спрямування, що складається із наступних рівнів: 1) законодавчий рівень, котрий охоплює законодавчі акти, які врегульовують суспільні відносини з приводу інформації та інформатизації, а також щодо запобігання корупції, діяльності правоохоронних органів України; 2) підзаконний рівень, яким охоплено відповідні нормативно-правові акти КМУ, Президента України, інших центральних органів виконавчої влади, зокрема, антикорупційних та правоохоронних органів.

4. Суб'єкти інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України – це суб'єкти відносин у сфері доступу до публічної інформації та суб'єкти відносин у сфері обігу неpubлічної

інформації, які визначають стан корупції та протидії корупції в правоохоронних органах України. Ці суб'єкти становлять умовну трирівневу систему, яка складається з: 1) загального рівня інформаційного забезпечення, що охоплює державні органи, які безпосередньо не здійснюють вказане інформаційне забезпечення, проте, їх діяльність є об'єктивно забезпечувальною відносно вказаної спеціальної діяльності (Державне агентство з питань електронного урядування України, Адміністрація Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України); 2) зовнішнього спеціального рівня інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України, котрим охоплено державні органи, що здійснюють вказане інформаційне забезпечення правоохоронних органів загалом (Національне агентство з питань запобігання корупції); 3) внутрішнього спеціального рівня інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України, який охоплює повноважних посадових осіб та самостійні структурні підрозділи правоохоронних органів, які займаються питанням реалізації зазначеного інформаційного забезпечення.

5. Систему основних заходів інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України складають: 1) організаційні заходи (зокрема, проведення службових розслідувань та створення умов невідворотності відповідальності осіб, які вчинили корупційні правопорушення; співпраця з громадськістю та пропагування антикорупційної культури тощо); 2) нормативно-правові заходи, що в практичній дійсності виявляються у здійсненні нормотворчих повноважень як правоохоронними органами (антикорупційні програми; непрограмні акти, що врегульовують відносини з приводу інформування суспільства щодо діяльності відповідного правоохоронного органу тощо), так і органами державної влади, які не є правоохоронними (тих, чиї програмні та непрограмні акти стосуються вказаного інформаційного забезпечення); 3) програмно-технічні заходи (зокрема, належне використання,

адміністрування реєстрів, в яких міститься інформація про корупцію та корупціонерів, протидію корупції та фінансовий стан службовців, діяльність яких пов'язана з корупційними ризиками).

6. До основних методів інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України слід відносити: 1) опитування представників громадськості; 2) віктимологічний моніторинг корупції в правоохоронних органах України; 3) контент-моніторинг ЗМІ та веб-простору загалом; 4) метод експертних оцінок (в межах як індивідуального, так і колективного виду цього методу); 5) моніторинг відомостей, що містяться у спеціальних інформаційних базах даних (відомостей Єдиного державного реєстру декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, а також Єдиного державного реєстру осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення); 6) співпраця з викривачами та обробка повідомлень викривачів корупції у правоохоронних органах; 7) статистичний метод.

7. Адміністративно-правовий механізм інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України у загальному контексті доцільно вдосконалити за рахунок:

1) підвищення інтенсивності та якості потоку актуальної достовірної інформації про корупцію в правоохоронних органах шляхом: а) посилення відповідальності ЗМІ за умисне поширення недостовірної (також, неналежним чином перевіреної) інформації про корупцію в правоохоронних органах; б) підвищення рівня довіри громадськості до правоохоронних органів та їх працівників (щонайперше, шляхом створення проектів співпраці з активними громадянами, що бажають допомагати вказаним державним органам в протидії корупції); в) запровадження інституту матеріального (фінансового) заохочення викривачів корупції у правоохоронних органах;

2) покращення показників оперативної обробки отриманої інформації про корупцію в правоохоронних органах за рахунок: а) формування відповідних підрозділів правоохоронних органів, чия діяльність спрямована

на моніторинг ЗМІ щодо новин, котрі стосуються корупції у правоохоронних органах та належну нормативно-правову, організаційну та інформаційну реакцію на такі новини; б) впровадження та популяризація у мережі Інтернет (щонайперше, у соціальних мережах) практики використання у дописах, присвячених висвітленню фактів корупції в правоохоронних органах, спеціальних хештегів, перша частина яких містила би слово «корупція», а друга – назву правоохоронного органу, про корупцію в якому йдеться мова у дописі;

3) підвищення цілісності та диференційованого структурування інформації про корупцію в правоохоронних органах за рахунок створення та функціонування веб-ресурсу (за принципом т. зв. «єдиного вікна») «Корупція в правоохоронних органах України», присвяченого висвітленню відповідної тематики;

4) вдосконалення контролю за ефективністю функціонування адміністративно-правового механізму протидії корупції в правоохоронних органах шляхом розробки та прийняття критеріїв ефективності функціонування вказаного механізму, а також запровадженням перевірки ефективності функціонування цього механізму на основі зазначених критеріїв.

8. З метою вдосконалення правової бази адміністративно-правового механізму інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах України нагальним є розробка та прийняття: 1) спеціальної програми інформатизації про корупцію в правоохоронних органах України; 2) нормативно-правових актів, спрямованих на оптимізацію співпраці правоохоронних органів з викривачами корупції, а також врегулювання інших методів інформаційного забезпечення протидії корупції в означених органах (наприклад, розробка НАЗК методичних рекомендацій щодо висвітлення результатів співпраці із викривачами, а також щодо методів інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах нашої держави); 3) нормативно-правових актів, норми яких забороняли та

передбачали б адміністративну відповідальність за викривлення інформації про корупцію в правоохоронних органах України, поширення цієї відповідальності на випадки розповсюдження інформації, що публікується з метою формування у свідомості суспільства негативного образу цих державних органів та/або їх працівників. Окрім того, актуальною також є потреба у: прийнятті проекту Закону України «Про захист викривачів і розкриття інформації про шкоду або загрозу суспільним інтересам» (№ 4038а від 20 липня 2016р.), у ст. 15 якого достатньою мірою врегульовуються основні питання матеріальної мотивації викривачів корупції; окресленні питань інформаційного забезпечення протидії корупції в правоохоронних органах у Антикорупційній стратегії на 2018–2020 роки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Агамагомедова С.А. Административно-правовой механизм защиты прав интеллектуальной собственности таможенными органами в условиях Евразийского экономического союза: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.14. Москва, 2015. 56 с.
2. Адміністративне право України в сучасних умовах (виклики початку ХХІ століття): моногр. / В.В. Галунько, В.І. Олефір, М.П. Пихтін [та ін.]; за заг. ред. В.В. Галунька. Херсон: Херсон. міська друк., 2010. 376 с.
3. Адміністративне право України: навч. посіб. / В.В. Галунько, В.І. Курило, С.О. Короєд, О.Ю. Дрозд, І.В. Гиренко, О.М. Єщук, І.М. Риженко, А.А. Іванищук, Р.Д. Саунін, І.М. Ямкова; за ред. проф. В.В. Галунька. Херсон: Грінь Д.С., 2015. Т. 1: Загальне адміністративне право. 180 с.
4. Адміністративне право України: підруч. / Ю.П. Битяк, В.М. Гаращук, О.В. Дьяченко [та ін.]; за ред. Ю.П. Битяка. Київ: Юрінком Інтер, 2007. 544 с.
5. Азаров Є.Ф. Інформаційне забезпечення запобігання корисливих злочинів на пасажирському залізничному транспорті. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2016. Вип. 1-2. С. 188–193.
6. Албул С.В. Реалізація розвідувальної функції оперативно-розшукової діяльності у запобіганні корупційним злочинам. *Запобігання корупції в Україні: матеріали Всеукр. наук.-практ. Інтернет-конф. (м. Одеса, 27 травня 2016 р.)*. Одеса: Вид-во ОДУВС, 2016. С. 29–32.
7. Александров О.В. Особливості інформаційного забезпечення діяльності органів державної влади в Україні. *Актуальні проблеми державного управління*. 2014. Вип. 1. С. 33–36.
8. Алексеев С.С. Право: азбука – теория – философия: опыт комплексного исследования. Москва: Статут, 1999. 712 с.
9. Алексеева М.В. Административно-правовая составляющая процедурно-процессуального характера информационной деятельности

таможенных органов. *Актуальные проблемы права и правоприменительной деятельности на современном этапе*: сб. ст. Междунар. науч.-практич. конф. (г. Челябинск, 6 октября 2017 г.). Уфа: АЭТЕРНА, 2017. С. 7–14.

10. Алфьоров С.М. Адміністративно-правовий механізм протидії корупції в органах внутрішніх справ: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.07. Харків, 2011. 444 с.

11. Ангеленюк А.-М.Ю., Копин М. Корупція серед працівників правоохоронних органів. *Проблеми вдосконалення діяльності правоохоронних органів щодо виявлення, попередження та припинення корупційних проявів*: матеріали постійно діючого науково-практичного семінару (м. Львів, 7 квітня 2017 р). Львів: Вид-во ЛьвДУВС, 2017. С. 11–13.

12. Андреева Л.А., Богданов А.Г. Основные проблемы определения принципов административного права и процесса. *Вопросы современной юриспруденции*. 2016. № 58. С. 6–17.

13. Андрійчук Т.В. Принцип прозорості комунікації органів державної влади з населенням: понятійно-концептуальне бачення. *Вісник Книжкової палати*. 2009. № 4. С. 48–51.

14. Антикорупційна програма Генеральної прокуратури на 2018 рік. URL: https://www.gp.gov.ua/ua/adminkor.html?_m=publications&_t=rec&id=225314 (дата звернення: 01.03.2018).

15. Антикорупційна програма Міністерства внутрішніх справ України на 2018 рік (з двома додатками). URL http://mvs.gov.ua/ua/pages/232_Zapobigannya_korupcii_Antikorupciyna_programa_MVS_ta_informaciya_pro_rezultati_ii_vikonannya.htm (дата звернення: 14.04.2018).

16. Артем'єва Д.В. Поняття та основні напрямки інформаційного забезпечення діяльності міліції громадської безпеки. *Право і безпека*. 2010. № 4 (36). С. 97–103.

17. Артем'єва Д.В. Принципи інформаційного забезпечення діяльності міліції громадської безпеки. *Форум права*. 2010. № 4. С. 20–24.

18. Бабалик Є.П. Адміністративно-правові основи інформаційного забезпечення митних органів: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Одеса, 2010. 18 с.
19. Бабаскін В.В., Жалгунова С.А. Проблемні питання інформаційного забезпечення діяльності ОВС. *Науковий вісник ЮА МВС*. 2005. № 3. С. 32–38.
20. Бабенко К.А., Лазаренко С.Ж. Організаційно-правові аспекти протидії корупційним діям. *Інвестиції: практика та досвід*. 2015. № 4. С. 109–113.
21. Базаркина Д.Ю. Квазирелигиозный терроризм и борьба с ним в Европейском союзе в 2001-2013 гг.: коммуникационный аспект. *Государственное управление: электронный вестник*. 2015. Вып. 51. С. 261–282.
22. Балабанова Л.В., Алачева Т.И. Информационное обеспечение обоснование управленческих решений в условиях маркетинговой ориентации предприятия: моногр. Донецк: ДонГУЭТ им. М. Туган-Барановского, 2003. 143 с.
23. Бандурка А.М., Давыденко Л.М. Преступность: причины и противодействие: моногр. Харьков: Изд-во Нац. ун-та внутр. дел, 2003. 368 с.
24. Баранов А.А., Альбицкий В.Ю., Винярская И.В. Изучение качества жизни в медицине и педиатрии. *Вопросы современной педиатрии*. 2005. Т. 4, № 2. С. 7–12.
25. Баранов О.А. Правове забезпечення інформаційної сфери: теорія, методологія практика: моногр. Київ: Едельвейс, 2014. 497 с.
26. Барановська С.П. Обліково-аналітичне забезпечення як невід'ємна складова управління підприємством. *Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку*: зб. наук. праць; відп. ред. О.Є. Кузьмін. 2012. С. 8–11.
27. Баранчик П.О. Принципи адміністративного права: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Запоріжжя, 2012. 248 с.

28. Барсуков К.В. Адміністративно-правове забезпечення проходження служби працівниками органів внутрішніх справ у складі міжнародних миротворчих підрозділів: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Київ, 2010. 20 с.
29. Батищева М.А. Служебные разоблачения в системе государственной службы: дис. ... канд. социолог. наук: 22.00.08. Москва, 2015. 191 с.
30. Батій Т.В. Корупція в правоохоронних органах: стан і тенденції. *Формування національної правової системи України в контексті євроінтеграційних процесів*: мат. наук.-практ. Інтернет-конф. (м. Київ, 21 квітня 2017 р.) / редкол.: В.В. Черней, С.Д. Гусарєв, С.С. Чернявський та [ін.]. Київ: Вид-во Нац. акад. внутр. справ, 2017. С. 32–35.
31. Батура Т.В., Мурзин Ф.А., Проскуряков А.В. Программный комплекс для анализа данных из социальных сетей. *Программные продукты и системы*. 2015. № 4(112). С. 188–197. DOI: 10.15827/0236-235X.112.188-197.
32. Бачинська І.С. Детермінанти корупції в Україні, або чому державні службовці залучені до корупційного процесу. *Ефективність державного управління*. 2012. Вип. 32. С. 377–382.
33. Безбородова Т.В. Структурно-морфологічна модель системи інформаційного забезпечення процесу управління. *Економіка та держава*. 2007. № 4. С. 27–29.
34. Бездольний М.Ю. Державно-правовий механізм протидії корупції. *Форум права*. 2009. № 2. С. 38–43.
35. Безпалько О.В., Крайнюченко О.Ф. Використання методу експертних оцінок в маркетингових дослідженнях. *Харчова промисловість*. 2008. № 7. С. 128–132.
36. Белл Д. Социальные рамки информационного общества. *Новая технократическая волна на Западе*. Москва: Прогресс, 1986. С. 330–342

37. Бенедик В.І. Інститут викривачів в Україні: проблеми визначення поняття. *Порівняльно-аналітичне право*. 2015. № 4. С. 212–215.
38. Бенедик В.І. Проблеми визначення поняття та правового статусу викривачів у антикорупційній діяльності. *Корупція в Україні: питання протидії* / за заг. ред. В.М. Гаращука. Харків: ФОП Панов А.М., 2015. С. 128–157.
39. Береза О.Д. Державна антикорупційна політика: сутність та особливості реалізації в постіндустріальному суспільстві: дис. ... канд. наук з держ. управл.: 25.00.01. Київ, 2016. 218 с.
40. Берко А.Ю., Кісь Я.П., Суховерський В.І. Система контент-моніторингу новинних інтернет-ресурсів. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: Інформаційні системи та мережі. 2011. № 699. С. 13–21.
41. Бесчастний В.М. Методи інформаційного забезпечення як інструментарій збору та обробки інформації про злочинність. *Право і суспільство*. 2017. № 1. С. 206–212.
42. Беляков К.І. До питання інформаційної політики правоохоронних органів України в період інформатизації. *Правове, нормативне та метрологічне забезпечення системи захисту інформації в Україні*. 2001. Вип. 3. С. 27–30.
43. Бикеев И.И., Кабанов П.А. Антикоррупционный мониторинг в субъектах Российской Федерации: понятие, содержание, правовое регулирование, классификация. *Препринты Института экономики, управления и права (г. Казань)*. 2014. № 1. 80 с.
44. Білик Н.М. Соціально-педагогічна технологія медіаторства у вирішенні конфліктів між молодшими підлітками: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.05. Чернівці, 2017. 274 с.
45. Бірюков В.В. Інформаційно-довідкове забезпечення розслідування злочинів: проблеми теорії і практики: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.09. Київ, 2011. 31 с.

46. Благута Р.І. Протидія корупції – крок до розвитку цивілізованої держави. *Проблеми вдосконалення діяльності правоохоронних органів щодо виявлення, попередження та припинення корупційних проявів*: матеріали постійно діючого науково-практичного семінару (Львів, 7 квітня 2017 р). Львів: Вид-во ЛьвДУВС, 2017. С. 8–10.

47. Бобіта А. Викривачі за антикорупційними законодавствами України та Грузії: порівняльно-правова характеристика. *Вісник прокуратури*. 2015. № 3(165). С. 117–124.

48. Бовкун Є.А. Принципи та форми інформаційного забезпечення боротьби з корупцією в органах Державної податкової служби України. *Право і безпека*. 2010. № 3 (35). С. 151–156.

49. Богатов Є., Гармаш О. Впровадження інституту викривачів в Україні. Поняття «викривач». *Юридична газета*. 2017. № 49. С. 26/

50. Боднар І.Р. Інформаційне право країн західної Європи. *Підприємництво, господарство і право*. 2011. № 6. С. 34–38.

51. Бойченко О.В. Герасименко К.С. Концепція інформаційної безпеки в системі інформаційного забезпечення ОВС України. *Вісник Запорізького юридичного інституту Дніпропетровського Державного університету внутрішніх справ*. 2010. № 2. С. 54–62.

52. Бондар М.І. Обліково-аналітична інформація в управлінні підприємницькою діяльністю. *Економічний аналіз*. 2010. Вип. 6. С. 13–16.

53. Бондаренко І.В. Органи внутрішніх справ в системах правоохоронних органів України, Російської Федерації та інших зарубіжних країн: теоретичні аспекти: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01. Київ, 2004. 24 с.

54. Боняк В.О. Система правоохоронних органів та правоохоронна система: співвідношення понять. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2011. № 4. С. 20–28.

55. Борисов В.Г., Нехаєнко О.О., Кірічек О.В. Прогнозування ємкості та частки ринку товарів та послуг. *Коммунальное хозяйство городов*. 2008. № 82. С. 296–300.
56. Брижко В.М. Особливості ознак та матеріальна специфічність у сфері інформаційного права. *Інформація і право*. 2015. № 1 (13). С. 15–25.
57. Бусол О.Ю. Протидія корупційній злочинності в Україні в контексті сучасної антикорупційної стратегії: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.08. Київ, 2015. 479 с.
58. Бусол О.Ю. Протидія корупційній злочинності в Україні у сучасний період: моногр. Київ: Ін Юре, 2014. 564 с.
59. Бутова Т.Г., Григорьева Е.Г. Этнографическое исследование частного сектора на рынке дошкольных услуг. *XI Междунар. науч. конф. по пробл. развит. эконом. и общества*: в 3-х кн. / отв. ред. Е.Г. Ясин. М.: Изд. дом ВШЭ, 2011. С. 100–111.
60. Вавренюк О.С., Кальман О.Г. Проблеми інформаційно-аналітичного забезпечення протидії злочинності в Україні. *Вісник Національної академії прокуратури України*. 2009. № 1. С. 49–54.
61. Валюшко І.В. Антикорупційна політика: концептуальні підходи. *Стратегічні пріоритети*. 2013. № 4. С. 101–105.
62. Варналій З.С. Корупція як інституціональна загроза національній безпеці України. *Реалізація державної антикорупційної політики в міжнародному вимірі*: мат. II Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 8 груд. 2017 р.) / редкол.: В.В. Черней, С.Д. Гусарєв, С.С. Чернявський та [ін.]. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2017. С. 59–63.
63. Василів С.С. Адміністративно-правові засади підвідомчості розгляду справ про адміністративні правопорушення: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Львів, 2017. 245 с.
64. Веклич В.О. Публічна політика щодо запобігання та боротьби з корупцією в Україні: визначення. *Міжнародний науковий журнал Інтернаука*. Серія: Юридичні науки. 2017. № 4(4). С. 7–11.

65. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. Київ; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. 1728 с.

66. Виговська Н.Г., Доманчук А.І. Формування напрямків гармонізації інтересів основних суб'єктів страхування. *Вісник ЖДТУ*. Серія: Економічні науки. 2018. № 1(83). С. 104–110. DOI: 10.26642/jen-2018-1(83)-104-110.

67. Вилков А.А. Роль оперативно-розыскной информации в информационном обеспечении деятельности ОВД. *Совершенствования правоохранительной деятельности ОВД в свете решений XXVII съезда КПСС*. Москва: Правда, 1987. С. 154–159.

68. Висновок Головного науково-експертного управління на проект Закону України «Про Антикорупційну стратегію на 2018–2020 роки»: Висновок Головного науково-експертного управління від 11.05.2018. URL: <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=63942&pf35401=454472> (дата звернення: 13.05.2018).

69. Висновок Головного науково-експертного управління на проект Закону України «Про національну безпеку України»: Висновок Головного науково-експертного управління на проект Закону України від 14.03.2018. URL: <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=63531&pf35401=449551> (дата звернення: 21.03.2018).

70. Вишня В.Б. Спеціальна техніка органів внутрішніх справ. Особлива частина: навч. посіб. Дніпропетровськ: ДДУВС, 2007. Кн. 1. 100 с.

71. Вишня В.Б., Вишня О.В., Мирошніченко В.О. Застосування сучасних інформаційних технологій в діяльності ОВС. *Вісник Запорізького юридичного інституту ДДУВС*. 2008. № 3. С. 233–238.

72. Власенко Н.С. Правові засади системи інформаційного забезпечення соціальної політики. *Демографія та соціальна економіка*, 2007, № 1. С. 159–169.

73. Волошенко А.В. Корупційні ризики в оборонній сфері: природа, чинники та шляхи мінімізації. *Актуальні проблеми економіки*. 2015. № 10. С. 95–105.
74. Воронов М.М. Принципи гласності, відкритості та прозорості на муніципальному рівні: теоретичний аспект та втілення в законодавстві України. *Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна*. Серія: Право. 2015. Вип. 1151. С. 46–50.
75. Гаращук В.М., Козлов А.І. Адміністративно-правові засоби боротьби з корупцією та контроль за їх реалізацією. *Організаційні та правові проблеми боротьби з корупцією*: матер. кругл. столу. Харків: Право, 1999. С. 38–41.
76. Гарипов И.М. Виктимологическая характеристика криминального коррупционного поведения в Республике Татарстан (результаты статистического наблюдения за период 2007–2009 гг.). *Актуальные проблемы экономики и права*. 2010. № 4(16). С. 31–38.
77. Гарипов И.М., Кабанов П.А. Виктимологическая характеристика «государственной коррупции» в Республике Татарстан. *Административное и муниципальное право*. 2012. № 9. С. 11–15.
78. Гаруст Ю.В., Бондаренко О.С. Судова реформа як головний чинник відновлення довіри українського суспільства до влади. *Право та інновації*. 2016. № 2. С. 41–47.
79. Гатиятуллина Д.А., Идиатуллина А.М. Социальный маркетинг в сфере энергоресурсосбережения (на материалах Российской Федерации). *Вестник экономики, права и социологии*. 2011. № 3. С. 178–182.
80. Гвоздецький В.Д. Оцінювання корупції в Україні: результати та напрями формування громадської думки. *Реалізація державної антикорупційної політики в міжнародному вимірі*: матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 8 груд. 2017 р.). Київ: Вид. Нац. акад. внутр. справ, 2017. С. 63–68.

81. Герасимов С.Н., Посненкова О.М., Киселев А.Р., Коротин А.С., Попова Ю.В. Разработка амбулаторного опросника для больных с повышенным артериальным давлением. *Кардио-ИТ*. 2015. Т. 2, Вып. 4. С. 1–6. DOI: 10.15275/cardioit.2015.0404.

82. Гладкий В.В. Базові інтерпретаційні гіпотези концепту корупції. *Актуальные научные исследования в современном мире*. 2018. Вып. 7(39), Ч. 3. С. 58–65. DOI:10.5281/zenodo.1340954.

83. Гладкий В.В. Долгосрочные перспективы преобразований в Украине в свете антикоррупционной политики. *Юридичні науки: проблеми та перспективи*: V Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Івано-Франківськ, 19–20 травня 2017 р.). У 2-х ч. Херсон: Вид. дім «Гельветика», 2017. Ч. 2. С. 50–53. DOI: 10.5281/zenodo.575875.

84. Гладкий В.В. Концептуалізація інформатизації про стан корупції у державних органах України. *Правові засади організації та здійснення публічної влади*: збірник тез Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. (м. Хмельницький, 23–30 квітня 2018 р.). Хмельницький: Вид-во Хмельн. ун-ту управл. та права, 2018. С. 35–38. DOI: 10.5281/zenodo.1205237.

85. Гладкий В.В. Корупція як найбільш руйнівна зброя. *Вища освіта – студентська наука – сучасне суспільство: напрями розвитку*: матеріали II Міжнар. студ. наук.-практ. конф (Київ, 20 квітня 2018 р.). Київ: Вид-во МНТУ ім. Академіка Ю. Бугая, 2018. С. 78–81. DOI: 10.5281/zenodo.1226654.

86. Гладкий В.В. Об'єктивні прояви пенітенціарної корупції. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2017. Вип. 6, Т. 2. С. 187–192. DOI:10.5281/zenodo.1202420.

87. Гладкий В.В. Теорія суб'єкта корупційного злочину: моногр. Київ: Київпринт, 2018. 105 с. DOI:10.5281/zenodo.1233000.

88. Гладун З.С. Сучасні проблеми адміністративного права України і шляхи їх вирішення: проблемна лекція для магістрантів і студентів

Юридичного інституту Тернопільської академії народного господарства. Тернопіль: Вид-во Юрид. ін-т Терн. акад. народ. госп., 2000. 48 с.

89. Годин В.В., Корнеев И.К. Информационное обеспечение управленческой деятельности: учеб. Москва: Высш. шк., 2001. 240 с.

90. Головацька С.І., Хаймьонова Н.С. Організаційно-методична модель внутрішнього контролю витрат підприємства. *Економічні науки. Серія: Облік і фінанси*. 2015. Вип. 12 (45). Ч. 1. С. 74–80.

91. Головистикова А.Н., Дмитриев Ю.А. Теория государства и права. Москва: Эксмо, 2005. 592 с.

92. Голубов А.Є. Питання системи органів кримінальної юстиції. *Актуальні проблеми кримінального права та кримінології у світлі реформування кримінальної юстиції*: зб. тез доп. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 19 травня 2016 р.). Харків: Вид-во ХНУВС, 2016. С. 90–91.

93. Гончаров В.В., Пефтиев И.И. О некоторых вопросах конституционно-правового механизма реализации гражданами Российской Федерации права на альтернативную гражданскую службу. *Юридический мир*. 2010. № 7. С. 45–49.

94. Гречанюк С.К., Мазурик С.В. Реалізація принципу гласності в діяльності органів прокуратури. *Науковий часопис Національної академії прокуратури України*. 2016. № 4 (12). С. 52–59.

95. Гришин В.В. Особливості формування єдиного інформаційного простору України на державному рівні. *Вісник Харківської державної академії культури*. 2011. Вип. 33. С. 62–68.

96. Гуд А.М. Організація митно-правового регулювання зовнішньоекономічної діяльності підприємств: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Харків, 2017. 241 с.

97. Гудима Н.В. Принципи відкритості і прозорості в діяльності органів державного управління України: моногр. Київ: Вид-во Ін-ту законодав. ВРУ, 2011. 284 с.

98. Давидов Р.М. Принципи інформаційно-аналітичного забезпечення ОВС України. *Публічне право*. 2016. № 2 (22). С. 204–210.
99. Даньшин І.М., Голіна В.В., Кальман О.Г., Лисодєд О.В. Кримінологія: Загальна та Особлива частини: навч. посіб. / за ред. проф. І.М. Даньшина. Харків: Право, 2003. 352 с.
100. Дем'янчук В.А. Сучасні методологічні підходи до визначення поняття та юридичного змісту антикорупційної політики. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2016. Вип. 6 (15). С. 88–91.
101. Демкова М.С. Електронне урядування – запорука прозорості та ефективності влади. *Юридичний журнал*. 2007. № 3(57). С. 124–126.
102. Денисенко М.П., Колос І.В. Інформаційне забезпечення ефективного управління підприємством. *Економіка і держава*. 2006. № 7. С. 19–24.
103. Державна антикорупційна політика і запобігання та протидія корупції на публічній службі в органах державної влади та органах місцевого самоврядування: моногр. / авт. кол.: В.В. Василевич, Т.Е. Василевська, В.Ф. Нестерович [та ін.]; за ред. проф. Ю.В. Ковбасюка, В.Л. Федоренка. Київ: Ліра-К, 2016. 524 с.
104. Деякі питання запобігання корупції в міністерствах, інших центральних органах виконавчої влади: Розпорядження КМУ від 05.10.2016 № 803-р. *Урядовий кур'єр*. 2016. № 213. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/KR160803.html (дата звернення: 12.02.2018).
105. Деякі питання оприлюднення публічної інформації у формі відкритих даних: Постанова КМУ від 30.11.2016 № 867. *Офіційний вісник України*. 2016. № 97. Ст. 3146.
106. Деякі питання реформування державного управління України: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 24.06.2016 № 474-р. *Офіційний вісник України*. 2016. № 55. Ст. 1919.
107. Дегтяр А.О. Методологічні підходи до побудови системи інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності організації

соціокультурної сфери. *Вісник Харківської державної академії культури*. Серія: Соціальні комунікації. 2015. Вип. 46. С. 62–71.

108. Демідова А.А., Ярова А.Б. Засоби масової інформації як «четверта неформальна гілка публічної влади». *Управління ресурсним забезпеченням господарської діяльності підприємств реального сектору економіки*: мат. II Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. (м. Полтава, 30 жовтня 2017 р.). Полтава: Вид-во РВВ ПДАА, 2017. С. 33–34.

109. Демідова А.А., Ярова А.Б. Засоби масової інформації як «четверта неформальна гілка публічної влади»: способи медіа-маніпуляції. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2018. № 4. URL: http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/4_2018/102.pdf (дата звернення: 01.05.2018).

110. Діденко І.В. Непотизм, фаворитизм та кронізм як причини виникнення конфлікту інтересів. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 8. С. 103–106

111. Доровський В.О. Правові та організаційні заходи протидії корупції. *Проблеми економіки*. 2010. № 2. С. 33–38.

112. Дубковецька Х.І., Висоцький В.М. Корупція в системі Національної поліції України. *Проблеми вдосконалення діяльності правоохоронних органів щодо виявлення, попередження та припинення корупційних проявів*: матеріали постійно діючого науково-практичного семінару (Львів, 7 квіт. 2017 р). Львів: Вид-во ЛьвДУВС, 2017. С. 65–68.

113. Дубров А.П. Теория информационного общества и информационного обеспечения. *Вестник Саратовского государственного технического университета*. 2013. № 1 (72). С. 201–208.

114. Дудніков А.Л. Особливості криміналістичного поняття злочину у сфері економічної діяльності. *Теорія та практика судової експертизи і криміналістики*: зб. наук. пр. Харків: Право, 2008. Вип. 8. С. 121–127.

115. Дудукалов Ю.В., Полянський О.С. Принципи формування систем інформаційного забезпечення виробничих процесів ремонтних підприємств.

Збірник наукових праць Національної академії Національної гвардії України. 2014. № 2. С. 44–49.

116. Дьомін І.А. Адміністративно-правові засади запобігання та протидії корупції міліцією України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Київ, 2010. 16 с.

117. Дяченко Н.П. Методологічне забезпечення інформаційно-аналітичної діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування. *Теорія та практика державного управління*: зб. наук. пр. Харків: Вид-во ХарPI НАДУ «Магістр», 2013. Вип. 4(43). С. 194–198.

118. Дяченко О.М. Деякі аспекти інформаційного забезпечення протидії корупції. URL: <http://bogodukhiv-rada.gov.ua/deyaki-aspekti-informacijnogo-zabezpechennya-protidi%D1%97-korupci%D1%97/> (дата звернення: 12.02.2018).

119. Економічна енциклопедія / за ред. Б.Д. Гаврилишина. Київ: Академія, 2000. Т. 2. 863 с.

120. Євтушок В.П., Регульський В.Л. Інформаційне забезпечення оперативно-розшукової діяльності органів внутрішніх справ. *Науковий вісник Львівського інституту внутрішніх справ*. 1997. № 6. С. 13–16.

121. Єлець О.П., Беленцова В.В. Методи економічного аналізу. *Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії* / ред. А.М. Ткаченко. Запоріжжя. 2012. С. 53–60.

122. Журавель В.А. Інформаційне забезпечення процесу розслідування: шляхи та засоби. *Вісник Академії правових наук України*. 2004. Вип. 2(37). С. 175–180.

123. Журавель О.Є. Адміністративно-правовий механізм протидії безпритульності та бездоглядності дітей в Україні. *Право і безпека*. 2009. № 4. С. 107–111.

124. Заброда Д.Г. Державна антикорупційна політика в Україні: теорія, правова основа, інституалізація: моногр. Сімферополь: КРП «Вид-во «Кримнавчпеддержвидав», 2013. 368 с.

125. Заброда Д.Г. Проблеми ефективності реалізації державної антикорупційної політики. *Форум права*. 2014. № 1. С. 181–186.
126. Завізена Н.С. Методологічні основи інформаційного забезпечення регіональної інвестиційної політики. *Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету*. Серія: Економічні науки. 2009. Вип. 16. Ч. 2. С. 118–122.
127. Загинець З.А. Викривачі корупції: quid prodest?. *Науковий часопис Національної академії прокуратури України*. 2016. № 2. Ч. 1. С. 125–136
128. Задувайло О.К. Розкриття інформації з обмеженим доступом як загроза внутрішньополітичній безпеці держави: дис. ... канд. політ. наук: 21.01.01. Київ, 2017. 247 с.
129. Заросило В.О., Гладкий В.В. Дезінформація про стан корупції в державних органах України. *Порівняльно-аналітичне право*. 2018. № 3. С. 89–93. DOI: 10.5281/zenodo.1211539.
130. Зелена книга державної політики / С.В. Дрьомов, Ю.Г. Кальниш, Д.Б. Клименко [та ін.]; за ред. Ю.Г. Кальниша. Київ: ДП НВЦ «Пріоритети», 2015. 88 с.
131. Зінченко Л. Щоби боротися з корупцією, ЗМІ мають перестати бути корумпованими. *Детектор media*. 13.07.2017. URL: <http://detector.media/production/article/127907/2017-07-13> (дата звернення: 25.11.2017).
132. Ильиных А.В. Административно-правовой механизм информационного обеспечения деятельности политических партий: сущность принципы. *Ученые заметки ТОГУ*. 2013. Т. 4. № 4. С. 1197–1203.
133. Информационные технологии управления в органах внутренних дел: учеб. / под ред. В.А. Минаева. Москва: Акад. управл. МВД России. 1999. 246 с.
134. Іванова В.В. Щодо формування системи інформаційного забезпечення розвитку економіки України. *Економіст*. 2008. № 4 С. 61–63.

135. Іванова В.В. Модель організації інформаційного забезпечення економіки, заснованої на знаннях. *Економіка і прогнозування*. 2011. № 3. С. 25–41.
136. Івасенко С.М. Запобігання та протидія корупції в правоохоронних органах: організаційно-управлінський аспект: автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр.: 25.00.01. Київ, 2016. 20 с.
137. Івасенко С.М. Запобігання та протидія корупції в правоохоронних органах: організаційно-управлінський аспект: дис.. канд. наук з держ. упр.: 25.00.01. Київ, 2015. 199 с.
138. Івасенко С.М. Організаційно-управлінські засади протидії корупції в правоохоронних органах. *Аспекти публічного управління*. 2014. № 11-12. С. 48–55.
139. Кабанов П.А. Антикоррупционный мониторинг в муниципальном образовании: правовое регулирование, организация и проведение. *ВВ: Административное право и практика администрирования*. 2013. № 6. С. 44–53. DOI: 10.7256/2306-9945.2013.6.9016.
140. Кабанов П.А. Антикоррупционный мониторинг в субъектах Российской Федерации: понятие, содержание, классификация и специфика правового регулирования. *Следователь*. 2011. № 8. С. 7–19.
141. Кабанов П.А. Виктимологический мониторинг статистических показателей коррупционной преступности в Республике Беларусь. *Мониторинг правоприменения*. 2014. № 1(10). С. 19–24.
142. Кадомцев Б.Б. Динамика и информация. *Успехи физических наук*. 1994. Т. 164. № 5. С. 449–530. DOI: 10.3367/UFNr.0164.199405a.0449.
143. Кальман О.Г. Проблеми вдосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення протидії злочинності. *Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика)*. 2007. № 16. С. 193–202.
144. Карнаух Т.П. Корупційні злочини в органах прокуратури України. *Злочинність у глобалізованому світі: матеріали XVI Всеукр.*

кримінол. конф. для студентів, аспірантів та молодих вчених (м. Харків, 12 груд. 2017 р.). Харків: Право, 2017. С. 145–147.

145. Катеринчук І.В. Правові засади інформаційного забезпечення діяльності правоохоронних органів України: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.07. Київ, 2015. 41 с.

146. Катеринчук І.П. Актуальні проблеми інформаційного забезпечення правоохоронних органів України. *Форум права*. 2011. № 2. С. 376–380.

147. Катеринчук І.П. Інформаційне забезпечення діяльності правоохоронних органів України: проблеми теорії та практики: моногр. Одеса: ОДУВС, 2015. 392 с.

148. Керимов Д.А. Признаки закона. *Право и образование*. 2003. № 3. С. 4–14.

149. Ківалов С.В. Українська юстиція на шляху до Європейських стандартів. *Голос України*. 2006. № 86(3836). С. 7.

150. Кісіль З.Р. Протидія корупційним деліктам в органах внутрішніх справ України як субструктурний елемент системи державної безпеки. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. Серія: Психологічна. 2012. Вип. 2 (1). С. 69–78.

151. Кобак М.В. Відновлення довіри суспільства до суду як необхідна умова реформування судоустрою. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Серія: Юридичні науки. 2016. Т. 3. Вип. 2. С. 76–78.

152. Кобец М.П. Адміністративно-правовий механізм забезпечення прав внутрішньо перемещених осіб в Україні. *Jurnalul juridic national: Teorie i practică*. 2016. № 2-2 (18). С. 49–53.

153. Ковалева Н.Н. Сущность механизма информационного обеспечения. *Вопросы правоведения*. 2012. № 1. С. 41–50.

154. Коваленко Л.П. Принципи інформаційного права. *Державне будівництво та місцеве самоврядування*. 2012. Вип. 23. С. 185–195.

155. Ковалів М.В. Інформаційно-аналітична робота в ОВС. *Проблеми інформаційного забезпечення діяльності практичних підрозділів ОВС та впровадження інформаційних технологій в навчальний процес*: зб. наук. праць. Львів: [б.в.], 2004. С. 126–134.

156. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 № 8073-Х. *Відомості Верховної Ради Української РСР*. 1984. Додаток до № 51. Ст. 1122 (у ред. від 29.04.2018). URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/80731-10> (дата звернення: 30.04.2018).

157. Колеснікова М.В. Поняття, сутність та значення інформаційного забезпечення правоохоронних органів України. *Право і безпека*. 2011. № 5 (42). С. 116–119.

158. Колеснікова М.В., Турук Н.В. Інформація як спосіб боротьби з корупцією. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2016. № 2. С. 100–103.

159. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.

160. Корнієнко М.В. Сучасний стан виконання антикорупційних вимог Європейського Союзу в Україні. *Реалізація державної антикорупційної політики в міжнародному вимірі*: матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 8 грудня 2017 р.). Київ: Вид-во Нац. акад. внутр. справ, 2017. С. 118–121.

161. Корольчук О.Л. Механізм інформаційного забезпечення державного регулювання охорони репродуктивного здоров'я: дис. ... канд. наук з держ. упр.: 25.00.02. Київ, 2013. 261 с.

162. Кострубіцька А.В. Особливості державного регулювання діяльності засобів масової комунікації у Європейському Союзі: дис. ... канд. наук з держ. упр.: 25.00.02. Київ, 2017. 203 с.

163. Котова Л.В., Мешков К.С. Етапи розвитку українського антикорупційного законодавства. *Правові засоби забезпечення та захисту*

прав людини: вітчизняний та зарубіжний досвід: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. науковців, юристів-практиків, молодих вчених, аспірантів, студентів (м. Сєвєродонецьк, 13–14 квіт. 2017 р.) / за ред. проф. Б.Г. Розовського. Сєвєродонецьк: Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2017. С. 105–111.

164. Кохан Г.В. Явище політичної корупції: теоретико-методологічний аналіз: моногр. Київ: Вид-во НІСД, 2013. 232 с.

165. Кравцов А.С. Пріоритет прав і свобод людини та громадянина як принцип адміністративного права України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Київ, 2011. 19 с.

166. Кравчук В.М., Кравчук В.М. Громадський контроль судової влади як спосіб відновлення довіри суспільства до судів та суддів. *Актуальні проблеми правознавства*. 2016. Вип. 3. С. 11–16.

167. Краєвська О.Д. Методика формування комунікативної компетентності майбутніх менеджерів-аграріїв: особливості експериментальної перевірки. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка*. Серія: Педагогіка. 2014. № 3. С. 13–18.

168. Криворученко З.Р. Механізм державного регулювання водокористуванням в Україні. *Молодий вчений*. 2015. № 4 (19). С. 128–130.

169. Крикушенко О.Г. Науково-методологічні основи пенітенціарної інформації щодо вивчення пенітенціарної субкультури в місцях позбавлення волі. *Митна справа*. 2014. № 1. С. 175–180.

170. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 № 2341-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 25-26. Ст. 131.

171. Кубаєнко А.В. Формування суспільної довіри та підтримки громадян в умовах становлення Національної поліції України. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2017. Vol. 2-2. P. 110–114.

172. Кубанцев Д.В. Информационное обеспечение предприятия малого бизнеса. *Инновационные процессы в научной среде: сб. ст. Междунар.*

науч.-практич. конф. (г. Пермь, 25 апреля 2017 г.), в 3-х ч. Уфа: АЭТЕРНА, 2017. Ч. 3. С. 122–124.

173. Кудрявцева С.П. Міжнародна інформація: навч. посіб. для студ. виш. Київ: Вид. Дім «Слово», 2005. 400 с.

174. Кужель Р. (Rasto Kuzhel) Методологія проведення моніторингу ЗМІ / Спільна програма Європейського Союзу та Ради Європи «Зміцнення інформаційного суспільства в Україні». URL: <https://rm.coe.int/168047688d> (дата звернення: 27.11.2017).

175. Кузьмин К.И. Принцип гласности в системе государственного управления: сущность и понятие. *Leges et vita*. 2014. № 1-3 (265). С. 50–52.

176. Купряшин Г.Л. Институциональные ловушки и кризисы государственного управления. *Государственное управление: электронный вестник*. 2017. Вып. 60. С. 94–121. URL: http://e-journal.spa.msu.ru/uploads/vestnik/2017/vipusk_60_fevral_2017_g./problemi_upravlenija_teorija_i_praktika/kupryashin.pdf (дата звернення: 01.09.2017).

177. Ларіна Р.Р., Владзимирський А.В., Балусьва О.В. Державний механізм забезпечення інформатизації системи охорони здоров'я: моногр. Донецьк: ТОВ «Цифр. тип.», 2008. 252 с.

178. Левицька І.О. Інформаційне забезпечення формування витрат енергопостачальної компанії: обліково-аналітичний підхід. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. 2014. № 797. С. 85–92.

179. Лесько Н.В., Шабелько Н. Проблеми реформування органів внутрішніх справ України. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: Юридичні науки. 2015. № 813. С. 268–272.

180. Линник А.В. Роль прокуратури у забезпеченні державної антикорупційної політики в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.10. Харків, 2014. 20 с.

181. Литвин Н.А. Інформаційне забезпечення протидії корупції в діяльності органів Державної фіскальної служби України. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2017. № 1. С. 93–95. URL: http://lsei.org.ua/1_2017/25.pdf (дата звернення: 25.02.2018).

182. Литвиненко В. І. "Мета та принципи діяльності суб'єктів протидії корупції." *Форум права* 4 (2015): 162-168.

183. Литвиненко В. І. "Функції правоохоронних органів як суб'єктів протидії корупції в Україні." *Часопис Київського університету права* 2 (2015): 105-109.

184. Лізунова О.Д. Порівняльно-правові аспекти інформаційного забезпечення виборів від найдавніших часів до сучасності. *Часопис Київського університету права*. 2015. № 3. С. 103–106.

185. Лізунова О.Д. Роль та значення принципів інформаційного забезпечення виборів у механізмі реалізації виборчих прав. *Підприємництво, господарство і право*. 2016. № 11. С. 167–170.

186. Лісковацька Х.М. Зміст та структура порівняльної педагогіки як науки на сучасному етапі розвитку суспільства. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова*. Серія 5: Педагогічні науки: реалії та перспективи: зб. наук. праць. Київ: Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2012. Вип. 35. С. 103–109.

187. Ломоносов Д.А. Організаційно-правові аспекти інформаційного забезпечення управління розвитком міста. *Економічні інновації*. 2010. Вип. 41. С. 152–161.

188. Лопатин В.В., Лопатина Л.Е. Малый толковый словарь русского языка. Москва: Слово, 1990. 900 с.

189. Лукіна Т.О. Моніторинг як механізм інформаційного забезпечення управління якості освіти. *Тестування і моніторинг*. 2007. № 12. С. 16–20.

190. Лысенко Ю.Г., Захарченко В.Ю. Синтез структуры информационно-аналитического комплекса налогового администрирования. *Праці Одеського політехнічного університету*. 2011. № 3 (37). С. 184–187.
191. Люблін В.Д. Специфіка та умови адміністративно-правового закріплення безпеки інформаційних відносин у галузі реклами. *Науковий вісник Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій ім. С.З. Гжицького*. 2014. Т. 16. № 1 (58). Ч. 2. С. 67–72.
192. Любчик О.С. Розвиток метрологічного забезпечення якості харчової продукції тваринного походження: дис. ... канд. техн. наук: 05.01.02. Львів, 2018. 171 с.
193. Магомедов М.С. Система адаптивного управління та її елементи. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету*. 2015. № 11. С. 121–129.
194. Мальсагов А.М.А. К вопросу об информационном обеспечении противодействия коррупции в деятельности органов внутренних дел. *Вестник Московского университета МВД России*. 2017. № 1. С. 97–99.
195. Мандибура В.О. Корупція: інституційна сутність та механізми подолання: моногр. Київ: Парлам. вид-во, 2017. 488 с.
196. Мартиненко Л.М. Стратегічні орієнтири розвитку страхового ринку України: дис. ... канд. екон. наук: 08.00.08. Донецьк, 2014. 216 с.
197. Марченко М.Н. Проблемы теории государства и права: учеб. Москва: ТК Велби, 2006. 768 с.
198. Матвеева Е.В. Правовой механизм реализации экологических прав граждан в России и Германии: вопросы терминологии. *Экологическое право*. 2010. № 2. С. 22–27.
199. Матюхіна Н.П. До проблеми поліцейської корупції. *Право і безпека*. 2002. № 1. С. 70–72.
200. Машлякевич Д.С. Сучасні правові засади механізму запобігання і протидії корупції. *Проблеми правознавства та правоохоронної діяльності*. 2015. № 1. С. 93–100.

201. Мельник М.І. Корупція – корозія влади (соціальна сутність, тенденції та наслідки, заходи протидії корупції): моногр. Київ: Юрид. думка, 2004. 400 с.

202. Мельник М.І., Хавронюк М.І. Правові та організаційні заходи протидії корупції: зарубіжний досвід. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ України*. 1998. № 4. С. 119–134.

203. Методичні рекомендації щодо підготовки антикорупційних програм органів влади, затверджені Рішенням НАЗК від 19.01.2017 № 31. URL: https://nazk.gov.ua/sites/default/files/rishennya_vid_19.01.2017_no_31.pdf (дата звернення: 04.03.2018).

204. Минбалеєв А.В. Принципы информационного права. *Вестник Южно-Уральского государственного университета*. Серия: Право. 2015. Т. 15. № 1. С. 79–84.

205. Мирошніченко М.А., Зотова Т.С. Обеспечение информацией, знаниями и компетентным персоналом – главные факторы успеха современной организации. *Политематический сетевой электронный научный журнал Кубанского государственного аграрного университета*. 2017. № 130. С. 982–992. DOI: 10.21515/1990-4665-130-072.

206. Михайлова О.П. Соціальна проблематика в телевізійних новинах: огляд теоретичних набутків. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2016. Вип. 15. С. 189–195.

207. Михайлова О.П. Стандарти відображення проблем людей з інвалідністю в теленовинах. *Наукові записки Інституту журналістики*. 2014. Т. 57. С. 46–51.

208. Мірошніченко С.С. Корупція в правоохоронних органах і судах: форми вияву і заходи протидії. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2012. № 3. С. 78–85.

209. Міщенко Т.М. Теоретичний підхід до сучасного визначення корупційних відносин, як елементу організованої злочинності. *The Genesis of Genius: Collection of scientific articles and theses According to the results of*

International Scientific and Practical Congress of Economists and Lawyers (Geneva, January 31, 2014). Geneva: Consilium, 2014. Vol. 3. P. 99–103.

210. Мозоль С.А., Мозоль І.А. Корупція в правоохоронних органах: стан, тенденції та основні напрямки запобігання. *Право і суспільство*. 2011. № 1. С. 19–23.

211. Молдован Е.С. Напрями запобігання та протидії корупції на державній службі: морально-ідеологічний аспект. *Державне управління: теорія та практика*. 2010. № 2. С. 1–7.

212. Мороз Н.С. Сутність інформації в контексті загальних принципів інформаційної безпеки. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: Юридичні науки. 2016. № 845 (10). С. 137–142

213. Морщенок Т.С. Огляд підходів до визначення економічної сутності поняття ефективність. *Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2016. № 1(1). С. 7–13.

214. Мосякіна О.А. Удосконалення механізмів державного управління для подолання корупційних проявів в органах внутрішніх справ України. *Вісник Академії митної служби України*. Серія: Державне управління. 2014. № 2. С. 155–159.

215. Мочерний С.В. Основи економічних знань. Київ: Академія. 2000. 303 с.

216. Мулявка Д.Г. Государственная антикоррупционная политика в Украине. *Право.ua*. 2014. № 1. С. 134–136.

217. Мусієнко О.П. Адміністративно-правові заходи запобігання та протидії корупції в органах виконавчої влади і місцевого самоврядування в Україні: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Київ, 2017. 238 с.

218. Наливайко Л.Р. Принцип відкритості та прозорості у діяльності національної поліції України. *Соціологія права*. 2015. № 3–4(14–15) С. 73–78.

219. Настільна книга детектива, прокурора, судді: коментар антикорупційного законодавства / за ред. М.І. Хавронюка; 2-ге вид., переробл. і допов. Київ: Вид. дім «Дакор», 2017. 522 с.

220. Наумкіна С.М., Білоусов О.С. Посилення глобальних ризиків у світовому політичному просторі. *Прикарпатський вісник НТШ*. Серія: Думка. 2016. № 3(35). С. 143–151.
221. Нестеренко О.В. Правовий захист викривальників (whistleblowers): теоретичні аспекти та конституційна необхідність. *Право України*. 2014. № 12. С. 104–111.
222. Нефедова Н.А. Інформаційне забезпечення спеціальної поліцейської діяльності. *Адміністративне право і процес*. 2014. № 2 (8). С. 167–173.
223. Ніколенко О.В. Функціональні елементи механізму протидії корупційній злочинності в правоохоронних органах. *Наше право*. 2013. № 12. С. 105–112.
224. Новикова О.Ф., Покотоленько Р.В. Економічна безпека: концептуальне визначення та механізм забезпечення. Донецьк: Изд-во «Прима», 2006. 407 с.
225. Ноздрачев А.Ф. Гражданин и государство: взаимоотношения в XXI веке. *Журнал российского права*. 2005. № 9(105). С. 14–26.
226. Овсяннікова О.О., Овсянникова О.А. Належна (справедлива) судова процедура як гарантія довіри громадськості до судової влади. *Право України*. 2015. № 7. С. 128–135.
227. Овчаренко О.М., Овчаренко Е.Н. До питання відновлення довіри до судової влади в Україні. *Актуальні проблеми юридичної науки: зб. Міжнар. наук. конф. «Тринадцяті осінні юридичні читання»* (м. Хмельницький, 14–15 листопада 2014 року): у 3-х ч. Хмельницький: Вид-во Хмельн. ун-ту управл. та права, 2014. С. 44–46.
228. Овчинникова-Мирошніченко В.О. Стан, проблеми і перспективи електронного урядування в системі вищої освіти України на рівні ВНЗ. *The Summer Science Symposium «Humanitarian and Social Sciences in Eastern Europe: Achievements and Prospects»*: Proceedings of the Symposium. Minsk: ІІЕ, 2017. С. 44–46.

229. Онопрієнко І.М. Правова статистика та значення її показників в забезпеченні правопорядку. URL: <http://repo.sau.sumy.ua/handle/123456789/4207> (дата звернення: 04.01.2018).

230. Осмонбаева К.М. Структура правового механізму управління кадровими ресурсами в сфері вищого образования (на примере вузов гуманитарной направленности). *Вестник Кыргызского государственного университета строительства, транспорта и архитектуры им. Н. Исанова*. 2016. № 2. С. 237–241.

231. Основні заходи, направленні на запобігання та протидію корупції. URL: <http://obljustif.gov.ua/rogatun/26632-2/> (дата звернення: 12.02.2018).

232. Партико З.В. Властивості інформації. *Інформація, комунікація, суспільство 2017*: мат 6 Міжн. наук. конф. ІКС-2017 (м. Славське, 18–20 травня 2017 р.). Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2017. С. 136–137.

233. Парубин К.О. Использование информационно-коммуникационных технологий – главное условие модернизации информационной системы учета дорожно-транспортных аварий в Украине. *Legea și viața*. 2013. № 11-4 (263). С. 137–141.

234. Парубчак І.О. Державне управління діяльністю органів внутрішніх справ: зарубіжний досвід для України. *Вісник Академії митної служби України*. Серія: Державне управління. 2015. № 1 (12)– 2016.

235. Пасмор Ю.В. Напрями консолідації в інформаційному забезпеченні правової науки України: соціально-комунікаційний аспект: монографія / Нац. акад. прав. наук України, НДІ прав. забезпеч. інновац. розвитку. Харків: Юрайт, 2013. 271 с.

236. Пастухов П.С., Лосавіо М. Использование информационных технологий для обеспечения безопасности личности, общества и государства. *Вестник Пермского университета*. Серия: Юридические науки. 2017. Вып. 36. С. 231–236. DOI: 10.17072/1995-4190-2017-36-231-236.

237. Перспективные достижения современных ученых: образование и воспитание, физическое воспитание и спорт, философия, литература и лингвистика, культура и искусство, юриспруденция: моногр. / авт. кол.: Ю.П. Олексин, А.М. Кух, А.В. Макаренко [и др.]. Одесса: Куприенко С.В., 2017. 150 с.

238. Петренко С.М. Інформаційне забезпечення внутрішнього контролю господарських систем: моногр. Донецьк: ДонНУЕТ, 2007. 290 с.

239. Петров Є.В. Інформація як об'єкт цивільно-правових відносин: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03. Харків, 2003. 24 с.

240. Петрянина О.А. Коррупция в системе национальной безопасности Российской Федерации. *Юридическая наука и практика: Вестник Нижегородской академии МВД России*. 2017. № 4(40). С. 35–38.

241. Писенко К.А. Методологические проблемы исследования принципов административного права. *Административное право и процесс*. 2011. № 3. С. 12–15.

242. Питання забезпечення органами виконавчої влади доступу до публічної інформації: Указ Президента України від 05.05.2011 № 547/2011. *Офіційний вісник Президента України*. 2011. № 15. Ст. 708.

243. Плішкін В.М. Теорія управління органами внутрішніх справ: підруч. / за ред. Ю.Ф. Кравченка. Київ: Вид-во Нац. акад внутр. справ України, 1999. 702 с. URL: <http://lawdiss.org.ua/books/146.doc.html> (дата звернення: 04.04.2018).

244. Погрібна В.Л. Соціальне хабарництво – злочин чи об'єктивна реальність буття?. *Вісник Національного університету «Юридична академія України ім. Ярослава Мудрого»*. 2015. Вип. 3 (26). С. 148–155.

245. Полежаев А.П., Савелий М.Ф., Швеиц Н.Я. Технические средства и системы управления в ОВД: учеб. пособ. Москва: Акад. МВД СССР, 1986. Ч. 2. 124 с.

246. Пономарев М.В. Правовой механизм экологического аудита. *Журнал российского права*. 2010. № 8. С. 106–110.

247. Пономаренко К.І. Інформаційна приватність як об'єкт правового регулювання. *Право і суспільство*. 2011. № 3. С. 80–84.

248. Попович М.І. Організація інформаційного забезпечення оперативно-розшукової діяльності підрозділів МВС України у протидії незаконному обігу наркотичних засобів. *Європейські перспективи*. 2014. № 7. С. 145–151.

249. Потенціал засобів масової інформації у протидії корупції. URL: https://nazk.gov.ua/sites/default/files/docs/nazk_files/doslidzhennya/6.pdf (дата звернення: 18.10.2017).

250. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про національну безпеку України»: Пояснювальна записка від 27.02.2018. URL: <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=63531&pf35401=447881> (дата звернення: 19.03.2018).

251. Прийма С.М. Синергійно-інформаційний підхід як методологічний інструментарій: дослідження відкритої освіти дорослих. *Освіта та педагогічна наука*. 2014. № 2 (163). С. 56–63. DOI: 10.12958/EPS.2(163).Pryima_S_M.

252. Про Антикорупційну стратегію на 2018–2020 роки: Проект Закону України від 26.04.2018 № 8324. URL: <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=63942&pf35401=453839> (дата звернення: 01.05.2018).

253. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Закону України «Про Національну поліцію»: Закон України від 23.12.2015 № 901-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 4. Ст. 44.

254. Про внесення змін до Положення про Адміністрацію Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України: Постанова Кабінету Міністрів України від 04.04.2018 № 243. *Офіційний вісник України*. 2018. № 31. Ст. 280.

255. Про демократичний цивільний контроль над Воєнною організацією і правоохоронними органами держави: Закон України від 19.06.2003 № 975-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 46. Ст. 366 [Втрат. чин. від 08.07.2018].

256. Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів: Закон України від 23.12.1993 № 3781-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 11. Ст. 50.

257. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011 № 2939-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 32. Ст. 314.

258. Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні: Закон України від 16.11.1992 № 2782-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 1. Ст. 1.

259. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 9. Ст. 2056.

260. Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014–2017 роки: Закон України від 14.10.2014 № 1699-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 46. Ст. 2047.

261. Про затвердження граничних норм витрат на копіювання або друк документів, що надаються за запитом на інформацію: Постанова КМУ від 13.07.2011 № 740. *Офіційний вісник України*. 2011. № 54. Ст. 2150.

262. Про затвердження Державної програми щодо реалізації засад державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційної стратегії) на 2015–2017 роки: Постанова КМУ від 29.04.2015 № 265. *Офіційний вісник України*. 2015. № 38. Ст. 1146.

263. Про затвердження Інструкції про порядок забезпечення доступу до публічної інформації у Генеральній прокуратурі України: Наказ Генеральної прокуратури України від 10.05.2011 № 53. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/rada/show/v0053900-11/> (дата звернення: 25.02.2018).

264. Про затвердження Інструкції про порядок розгляду звернень і запитів та особистого прийому громадян в органах прокуратури України: Наказ Генеральної прокуратури України від 20.12.2017 № 357. URL: https://www.gp.gov.ua/ua/file_downloader.html?_m=fslib&_t=fsfile&_c=download&file_id=204276 (дата звернення: 18.02.2018).

265. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо організації роботи із повідомленнями про корупцію, внесеними викривачами: Рішення НАЗК від 06.07.2017 № 286. URL: [https://nazk.gov.ua/sites/default/files/docs/2017/%D0%B7%D0%B0%D1%81%D1%96%D0%B4%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F/6.07/%D0%A0%D1%96%D1%88%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F/06.07%20\(286\).tif](https://nazk.gov.ua/sites/default/files/docs/2017/%D0%B7%D0%B0%D1%81%D1%96%D0%B4%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F/6.07/%D0%A0%D1%96%D1%88%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F/06.07%20(286).tif) (дата звернення: 18.01.2018).

266. Про затвердження Переліку інформації, що підлягає оприлюдненню у формі відкритих даних, розпорядником якої є Міністерство юстиції України: Наказ Міністерства юстиції України від 28.03.2016 № 897/5. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v897_323-16/print1509858943545612 (дата звернення: 03.01.2018).

267. Про затвердження плану заходів з реалізації Стратегії комунікацій у сфері запобігання та протидії корупції на 2018 рік: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 31.01.2018 № 86-р. *Урядовий кур'єр*. 2018. № 36. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/86-2018-p> (дата звернення: 03.04.2018).

268. Про затвердження плану заходів щодо реалізації Концепції державної політики у сфері боротьби з організованою злочинністю: Розпорядження КМУ від 25.01.2012 № 53-р. *Урядовий кур'єр*. 2012. № 27.

269. Про затвердження Положення про Адміністрацію Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України: Постанова Кабінету Міністрів України від 03.09.2014 № 411. *Офіційний вісник України*. 2014. № 73. Ст. 2066.

270. Про затвердження Положення про відділ зв'язків із громадськістю та засобами масової інформації Генеральної прокуратури

України: Наказ Генеральної прокуратури України від 19.02.2018 № 32. URL: https://www.gp.gov.ua/ua/file_downloader.html?_m=fslib&_t=fsfile&_c=download&file_id=204183 (дата звернення: 08.04.2018).

271. Про затвердження Положення про Департамент інформаційних технологій, документального та матеріально-технічного забезпечення Генеральної прокуратури України: Наказ Генеральної прокуратури України від 20.03.2017 № 88. URL: http://www.gp.gov.ua/ua/file_downloader.html?_m=fslib&_t=fsfile&_c=download&file_id=201753 (дата звернення: 27.03.2018).

272. Про затвердження Положення про Державне агентство з питань електронного урядування України: Постанова Кабінету Міністрів України від 01.10.2014 № 492. *Офіційний вісник України*. 2014. № 80. Ст. 2269.

273. Про затвердження Положення про Єдиний державний реєстр осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення: Рішення Національного агентства з питань запобігання корупції від 09.02.2018 № 166. *Офіційний вісник України*. 2018. № 28. Ст. 1010.

274. Про затвердження Положення про інформаційно-пошукову систему «Скорпіон» Головного управління по боротьбі з організованою злочинністю МВС України: Наказ МВС України від 24.09.2012 № 825. *Офіційний вісник України*. 2012. № 82. Ст. 3309.

275. Про затвердження Положення про інформаційно-телекомунікаційну систему «Інформаційний портал Національної поліції України»: Наказ МВС України від 03.08.2017 № 676. *Офіційний вісник України*. 2017. № 75. Ст. 2306.

276. Про затвердження Положення про набори даних, які підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних: Постанова КМУ від 21.10.2015 № 835. *Офіційний вісник України*. 2015. № 85. Ст. 2850.

277. Про затвердження Положення про Спеціалізовану антикорупційну прокуратуру Генеральної прокуратури України: Наказ Генеральної прокуратури України від 12.04.2016 № 149. URL: http://www.gp.gov.ua/ua/file_

[downloader.html? m=fslib& t=fsfile& c=download&file_id=198845](#) (дата звернення: 07.02.2018).

278. Про затвердження Порядку інформаційного наповнення та технічного забезпечення Єдиного веб-порталу органів виконавчої влади та Порядку функціонування веб-сайтів органів виконавчої влади: Наказ Державного комітету інформаційної політики, телебачення і радіомовлення України, Державного комітету зв'язку та інформатизації України від 25.11.2002 № 327/225. *Офіційний вісник України*. 2003. № 2. Ст. 49.

279. Про затвердження Порядку організації роботи з питань внутрішньої безпеки в органах прокуратури України»: Наказ Генеральної прокуратури України від 13.04.17 № 111. URL: http://www.gp.gov.ua/ua/file_downloader.html? m=fslib& t=fsfile& c=download&file_id=202545 (дата звернення: 07.04.2018).

280. Про затвердження Порядку проведення контролю та повної перевірки декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування: Рішення НАЗК від 10.02.2017 № 56. *Офіційний вісник України*. 2017. № 14. Ст. 422.

281. Про затвердження Правил забезпечення захисту інформації в інформаційних, телекомунікаційних та інформаційно-телекомунікаційних системах: Постанова КМУ від 29.03.2006 № 373. *Офіційний вісник України*. 2006. № 13. Ст. 878.

282. Про затвердження Річної національної програми під егідою Комісії Україна-НАТО на 2017 рік: Указ Президента України від 08.04.2017 № 103/2017. *Офіційний вісник Президента України*. 2017. № 9. Ст. 178.

283. Про захист викривачів і розкриття інформації про шкоду або загрозу суспільним інтересам: Проект Закону України від 20.07.2016 № 4038а.

URL: <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=59836&pf35401=396637> (дата звернення: 18.12.2017).

284. Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах: Закон України від 05.07.1994 № 80/94-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 31. Ст. 286.

285. Про заходи щодо подальшого забезпечення відкритості у діяльності органів виконавчої влади: Постанова КМУ від 29.08.2002 № 1302. *Офіційний вісник України*. 2002. № 36. Ст. 1700.

286. Про заходи щодо розвитку національної складової глобальної інформаційної мережі Інтернет та забезпечення широкого доступу до цієї мережі в Україні: Указ Президента України від 31.07.2000 № 928/2000. *Офіційний вісник України*. 2000. № 31. Ст. 1300.

287. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 № 2657-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 48. Ст. 650.

288. Про Кабінет Міністрів України: Закон України від 27.02.2014 № 794-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 13. Ст. 222.

289. Про кіберзлочинність: Конвенція Ради Європи від 23.11.2001. *Офіційний вісник України*. 2007. № 65. Ст. 2535.

290. Про Концепцію державної політики у сфері боротьби з організованою злочинністю: Указ Президента України від 21.10.2011 № 1000/2011. *Офіційний вісник Президента України*. 2011. № 29. Ст. 1138.

291. Про Концепцію Національної програми інформатизації: Закон України від 04.02.1998 № 75/98-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1998. № 27-28. Ст. 182.

292. Про Національне антикорупційне бюро України: Закон України від 14.10.2014 № 1698-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 47. Ст. 2051.

293. Про національну безпеку України: Закон України від 21.06.2018 № 2469-VIII. *Офіційний вісник України*. 2018. № 55. Ст. 1903.

294. Про національну безпеку України: Проект Закону України від 14.03.2018 № 8068-1. URL: <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=63618&pf35401=449542> (дата звернення: 28.03.2018).

295. Про національну безпеку України: Проект Закону України від 28.02.2018 № 8068. URL: <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=63531&pf35401=447876> (дата звернення: 20.03.2018).

296. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 40-41. Ст. 379.

297. Про Національну програму інформатизації: Закон України від 04.02.1998 № 74/98-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1998. № 27-28. Ст. 181.

298. Про Національну раду з питань антикорупційної політики: Указ Президента України від 14.10.2014 № 808/2014. *Офіційний вісник Президента України*. 2014. № 41. Ст. 1736.

299. Про організацію діяльності органів прокуратури України з особистого прийому, розгляду звернень та забезпечення доступу до публічної інформації: Наказ Генеральної прокуратури України від 30.12.2015 № 430.

URL: http://www.gp.gov.ua/ua/file_downloader.html?_m=fslib&_t=fsfile&_c=download&file_id=194701 (дата звернення: 07.04.2018).

300. Про організацію інформування суспільства щодо діяльності органів прокуратури України: Наказ Генеральної прокуратури України від 18.09.15 № 218. URL: http://www.gp.gov.ua/ua/file_downloader.html?_m=fslib&_t=fsfile&_c=download&file_id=151880 (дата звернення: 18.02.2018).

301. Про основи національної безпеки України: Закон України від 19.06.2003 № 964-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 39. Ст. 351 [Втрат. чин. від 08.07.2018].

302. Про очищення влади: Закон України від 16.09.2014 № 1682-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 44. Ст. 2041.

303. Про підготовку пропозицій щодо забезпечення гласності та відкритості діяльності органів державної влади: Указ Президента України від 17.05.2001 № 325/2001. Урядовий кур'єр. 2001. № 88.

URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/325/2001/print1509601586103343>

(дата звернення: 25.02.2018).

304. Про Порядок оприлюднення у мережі Інтернет інформації про діяльність органів виконавчої влади: Постанова КМУ від 04.01.2002 № 3. *Офіційний вісник України*. 2002. № 2. Ст. 57.

305. Про прокуратуру: Закон України від 14.10.2014 № 1697-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 2-3. Ст. 12.

306. Про ратифікацію Конвенції про кіберзлочинність: Закон України від 07.09.2005 № 2824-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2006. № 5-6. Ст. 71.

307. Про Рекомендації парламентських слухань з питань розвитку інформаційного суспільства в Україні: Постанова Верховної Ради України від 01.12.2005 № 3175-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2006. № 15. Ст. 131.

308. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 29 грудня 2016 року «Про загрози кібербезпеці держави та невідкладні заходи з їх нейтралізації»: Указ Президента України від 13.02.2017 № №32/2017. *Офіційний вісник Президента України*. 2017. № 4. Ст. 65.

309. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 31 жовтня 2001 року «Про заходи щодо вдосконалення державної інформаційної політики та забезпечення інформаційної безпеки України»: Указ Президента України від 06.12.2001 № 1193/2001. *Офіційний вісник України*. 2001. № 50. Ст. 2228.

310. Про Службу безпеки України: Закон України від 25.03.1992 № 2229-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 27. Ст. 382.

311. Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 13.12.2010 № 2250-р. *Офіційний вісник України*. 2010. № 97. Ст. 3443. [Втрат. чин. від 20.09.2017].

312. Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 20.09.2017 № 649-р// *Офіційний вісник України*. 2017. № 78. Ст. 2402.

313. Про схвалення Концепції розвитку електронної демократії в Україні та плану заходів щодо її реалізації: Розпорядження КМУ від 08.11.2017 № 797-р. *Офіційний вісник України*. 2017. № 92. Ст. 2803.

314. Про схвалення Стратегії комунікацій у сфері запобігання та протидії корупції: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 23.08.2017 № 576-р. *Офіційний вісник України*. 2017. № 71. Ст. 2170.

315. Про утворення міжвідомчої робочої групи з питань координації антикорупційної реформи: Постанова Кабінету Міністрів України від 21.06.2017 № 448. *Офіційний вісник України*. 2017. № 55. Ст. 1638.

316. Про утворення Національного агентства з питань запобігання корупції: Постанова Кабінету Міністрів України від 18.03.2015 № 118. *Офіційний вісник України*. 2015. № 24. Ст. 664.

317. Про утворення Національного антикорупційного бюро України: Указ Президента України від 16.04.2015 № 217/2015. *Офіційний вісник Президента України*. 2015. № 11. Ст. 746.

318. Про функціонування Єдиного державного реєстру декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування: Рішення Національного агентства з питань запобігання корупції від 10.06.2016 № 3. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0959-16> (дата звернення: 03.01.2018).

319. Проскура В.Ф., Білак Р.Г. Методологічні підходи до управління ризиками. *Економіка і суспільство*. 2017р. Вип. 9. С. 599–607.

320. Пузирний В.Ф., Зливко С.В. Принципи контролю в адміністративній діяльності органів та установ державної кримінально-виконавчої служби України. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 8. С. 117–120.

321. Пухтецька А.А. Європейські принципи адміністративного права: моногр., 2-ге вид., доопрац. і доповн. Київ: Логос, 2014. 237 с.
322. Пухтецька А.А. Принципи адміністративного права у країнах Європейського Союзу та в Україні. *Право України*. 2017. № 7. С. 76–82.
323. Пылаева В.Н. Система принципов деятельности органов исполнительной власти в Украине: проблемы правового закрепления. *Leges et vita*. 2016. № 1-2 (289). С. 87–91.
324. Пядишев В.Г. Організаційні та міжнародно-правові чинники підвищення ефективності боротьби цивільної поліції з торгівлею людьми на теренах міжнародних операцій з підтримання миру. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2013. № 3. С. 45–49.
325. Рашевська Н.В. Мобільні інформаційно-комунікаційні технології навчання вищої математики студентів вищих технічних навчальних закладів: дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.10. Київ, 2011. 305 с.
326. Різун В.В., Скотникова Т.В. Методи наукових досліджень у журналістикознавстві: навч. посіб. Київ: ВПЦ «Київ. ун-т», 2005. 104 с.
327. Рогульський С.С. Адміністративно-правові заходи боротьби з корупцією в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Київ, 2005. 18 с.
328. Рошук М.В. Державне агентство з питань електронного урядування України в системі публічної влади. *Наукові праці Національного авіаційного університету*. Серія: Юридичний вісник «Повітряне і космічне право». 2017. № 1(42). С. 80–85.
329. Румянцев Ю.В. Методологічні засади дослідження проблем корупції (адміністративний вимір). *Наукові праці Національного авіаційного університету*. Серія: Юридичний вісник «Повітряне і космічне право». 2017. № 2(43). С. 86–91.
330. Русіна Ю.О., Уланова К.О. Механізм управління фінансово-економічною безпекою підприємства. *Глобальні проблеми економіки та*

фінансів: зб. тез наук. робіт VIII Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ–Прага–Відень, 28 лютого 2017 р.). Київ: Вид-во ФЕНР, 2017. С. 128–130.

331. Садчикова І.В., Садчиков В.С. Концептуальні засади інформаційно-аналітичного забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства. *Фінансові дослідження*. 2016. № 1(1). С. 87–95.

332. Сахань О.М. Корупція в сучасній Україні як джерело деструктивності влади. *Вісник Національного університету Юридична академія України імені Ярослава Мудрого*. Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія. 2015. № 4. С. 112–129.

333. Сашук Т.І. Методологія дослідження актуальної соціальної проблематики: принципи фіксації та каталогізації. *Актуальні питання масової комунікації*. 2013. Вип. 14. С. 33–36. URL: <http://er.nau.edu.ua:8080/handle/NAU/17243> (дата звернення: 28.03.2018).

334. Селюков А.Д. Финансово-правовые механизмы государственного управления. *Финансовое право*. 2010. № 7. С. 2–5.

335. Семир'янов Д.Я. Інформаційно-аналітичне забезпечення управління підрозділами податкової міліції України: дис. ... канд. юрид. наук; 12.00.07. Ірпінь, 2004. 197 с.

336. Семухин О.А. Межотраслевые принципы информационного права и особенной части уголовного права. *Концепт*. 2017. Т. 21. С. 62–67.

337. Сердюк А.А. Моніторинг правоохоронної діяльності – перспективи відомчої соціології. *Український соціум*. 2010. № 2(33). С. 61–68.

338. Серебряник О.О. Інформація про особу як об'єкт цивільних прав: дис. ... канд. юрид. наук; 12.00.03. Київ, 2016. 209 с.

339. Середа Х.В. Вимоги до інформаційного забезпечення інформаційної системи планування наукових досліджень в АПН України. Концептуальна модель даних. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2010. Т. 2. № 16. С. 1–15. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/50/1/10shvmc.pdf> (дата звернення: 10.03.2018).

340. Сілюков В.О., Шилан Ю.М. Питання удосконалення інформаційного забезпечення оперативно-розшукової діяльності на основі сучасних технологій. *Вісник Луганської академії внутрішніх справ МВС ім. 10-річчя незалежності України*. 2005. Спец. вип. № 2. Ч. 2. С. 3–8.
341. Скакун О.Ф. Теория государства и права: учеб. Харьков: Консум, 2000. 704 с.
342. Слабунова Ю.В. Структура адміністративно-правового механізму забезпечення прав громадян органами прокуратури. *Форум права*. 2013. № 2. С. 508–512.
343. Словарь русского языка: в 4 т. / Ин-т русс. яз.; АН СССР; 3-е изд. стереотип. Москва: Русс. яз., 1986. Т. 2. 1986. 700 с.
344. Сметаніна Н.В. Небезпечні наслідки корупції для особи, держави та суспільства. *Право і суспільство*. 2017. № 4, Ч. 2. С. 162–165.
345. Сніцаренко П.М., Саричев Ю.О. Роль та місце інформаційного забезпечення в системі державного управління. *Державне управління: теорія та практика*. 2016. № 1. С. 46–56.
346. Совгиря О.В. Принципи відкритості, прозорості та гласності діяльності Уряду: визначення змісту і співвідношення понять. *Публічне право*. 2011. № 2. С. 19–25.
347. Соколенко О.Л. Система та види правоохоронних органів України. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2013. № 3. С. 143–149.
348. Соловйов А.І. Розробка і впровадження інформаційно-аналітичної системи підтримки прийняття управлінських рішень в аграрних підприємствах. *Вісник Житомирського національного агроекологічного університету*. 2013. Т. 2, № 1-2 (37). С. 148–154.
349. Соловйов В.М., Береза О.Д. Сучасний стан та особливості корупційних проявів у правоохоронних органах України. *Вісник Національної академії державного управління при Президентові України*. 2012. № 3. С. 90–97.

350. Соціально-психологічні аспекти виявлення і попередження корупції та інших правопорушень серед працівників міліції: моногр. / за заг. ред. В.О. Криволапчука. Вінниця: ВНТУ, 2009. 134 с.

351. Співпраця з громадськістю (Всеукраїнський рух проти політичної корупції «Під контролем»). URL: https://www.gp.gov.ua/ua/adminkor.html?_m=publications&_t=cat&id=117104 (дата звернення: 03.03.2018).

352. Співпраця прокурорів і активістів Руху «Під контролем» мовою цифр. URL: https://www.gp.gov.ua/ua/adminkor.html?_m=publications&_t=rec&id=217732 (дата звернення: 03.03.2018).

353. Степанов В.Ю. Теоретико-методологічні засади формування та реалізації державної інформаційної політики: автореф. дис. ... д-ра наук з держ. упр.: 25.00.02. Харків, 2012. 40 с.

354. Степанов В.Ю. Інформаційно-аналітичне забезпечення інформаційної політики й управлінських рішень. *Вісник Харківської державної академії культури*. 2012. № 36. С. 174–181.

355. Стеценко С.Г. Адміністративне право України: навч. посіб. Київ: Аттика, 2007. 624 с.

356. Субота С.І. Національна поліція України та її взаємодія з громадянським суспільством: теоретико-правове дослідження. автореф. дис. ... канд. юрид. наук.: 12.00.01. Харків, 2017. 23 с.

357. Тарахонич Т.І. Механізм дії права, механізм правового регулювання, механізм реалізації права: особливості взаємодії. *Держава і право*. 2010. Вип. 50. С. 12–18.

358. Тацій В.Я. Доповідь Комісії з питань правоохоронної діяльності щодо визначення поняття та системи правоохоронних органів. URL: http://constituanta.blogspot.com/2013/02/blog-post_2280.html (дата звернення: 04.04.2018).

359. Тацій В.Я. Поняття та система правоохоронних органів: у контексті системних змін до Конституції України. *Вісник Академії правових наук України*. 2012. № 4(71). С. 3–17.

360. Теоретико-методологічні засади державного управління: формування понятійного апарату: метод. рек. / В.В. Корженко, В.В. Говоруха, О.Ю. Амосов [та ін.]; за заг. ред. В.В. Корженка. Київ: Вид-во НАДУ, 2009. 56 с.

361. Теория государства и права: курс лекц. / под ред. Н.И. Матузова, А.В. Малько; 2-е изд., перераб. и дополн. Москва: Юристъ, 2007. 541 с.

362. Тертишник В.М. Верховенство права та забезпечення встановлення істини в кримінальному процесі України: моногр. Дніпропетровськ: Вид-во Дніпроп. держ. ун-ту внутр. справ, 2009. 404 с.

363. Тихомиров О.О. Інформаційні права людини як цивільно-правова категорія. *Юридичний вісник*. 2015. № 1 (34). С. 104–109.

364. Тіньков А.Л. Правові засади запобігання політичній корупції в органах державної влади України. *Актуальні проблеми державного управління*. 2012. № 1. С. 341–348.

365. Ткач І.В. Принципи прозорості та відкритості як невід’ємна складова публічного управління: теоретичний аспект. *Международный научный журнал «Интернаука»*. 2016. Т. 1, № 12(22). С. 25–32.

366. Ткаченко О.В. Адміністративно-правові засади протидії корупції в органах внутрішніх справ: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Київ, 2008. 208 с.

367. Ткаченко Ю.В. Методичні підходи до оцінки інвестиційної привабливості національної економіки. *Ефективна економіка*. 2013. № 9. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2343> (дата звернення: 18.09.2017).

368. Ткаченко Ю.О. Характеристика методів експертних оцінок при прогнозуванні розвитку ринку послуг. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2010. № 1. С. 192–195.

369. Трегуб О.А. Адміністративно-господарські санкції за правопорушення у сфері поведінки з відходами: передумови і перспективи застосування. *Економіка та право*. 2017. Вип. 46. № 1. С. 61–68.

370. Трепак В.М. Статистичний метод у кримінологічних дослідженнях корупції: проблеми застосування. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: Право. 2016. Т. 2. Вип. 41. С. 133–139.

371. Тугарова О.К. Проблемні питання юридичної відповідальності викривачів інформації. *Порівняльно-аналітичне право*. 2017. № 3. С. 159–162.

372. Федоренко Р.М. Контент-моніторинг інформаційного простору як чинник забезпечення інформаційної безпеки держави у воєнній сфері. *Сучасний захист інформації*. 2015. № 2. С. 21–25.

373. Федорович В.І. Концептуальні підходи до визначення доброчесності в діяльності суду. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2015. № 3. С. 184–187. URL: http://lsej.org.ua/3_2015/53.pdf (дата звернення: 21.01.2018).

374. Финько В.Н. Информационное обеспечение органов внутренних дел: системный анализ базовых понятий и определений. *Вестник Воронежского института МВД России*. 2007. № 3. С. 144–151

375. Фільштейн І.В. Шляхи подолання корупції в органах внутрішніх справ Національної поліції України (на досвіді Грузії). *Право і суспільство*. 2015. № 2(2). С. 145–148.

376. Фодчук А.Б. Аспекти підвищення рівня поінформованості суспільства про антикорупційні заходи. *Реалізація державної антикорупційної політики в міжнародному вимірі: матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 8 грудня 2017 р.)*. Київ: Вид-во Нац. акад. внутр. справ, 2017. С. 46–49.

377. Фоміна О.В. Інноваційні системи управлінського обліку. *Вісник Київського національного торговельно-економічного університету*. 2014. № 1. С. 73–82.

378. Фролова О.Г. Про сучасне інформаційно-методичне забезпечення управління в ОВС. *Держава і право*. 2001. Вип. 13. С. 171–176.

379. Фролова О.Г. Проблеми правового регулювання інформаційно-методичного управління в органах внутрішніх справ. *Проблеми правознавства та правоохоронної діяльності*. 2002. № 1. С. 53–62.

380. Хабарова Т.В. Адміністративно-правові заходи протидії корупції в органах державної влади. *Верховенство права – основоположний принцип правової держави*: матеріали VI наук. кругл. столу молодих вчених, аспірантів та магістрів (м. Харків, 07 листопада 2014 р.). Харків: Вид-во ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2014. С. 254–257.

381. Хабарова Т.В. Адміністративно-процесуальні засади запобігання корупції в Україні: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Харків, 2017. 216 с.

382. Халимон С.І. Проблеми впровадження інституту викривачів. *Реалізація державної антикорупційної політики в міжнародному вимірі*: матеріали Міжнарод. наук.-практ. конф. (Київ, 9 грудня 2016 р.) / ред. кол.: В.В. Черней, С.Д. Гусарєв, С.С. Чернявський та ін. Київ: Вид-во Нац. акад. внутр. справ, 2016. С. 402–405.

383. Харенко О.В. Поняття інформація в юридичній науці та законодавстві України. *Часопис Київського університету права*. 2014. № 3. С. 119–124.

384. Хахонова Н.Н. Теоретико-методологическое исследование категории «учетно-аналитическая система» управления коммерческой организации. *Фундаментальные исследования*. 2012. № 9-1. С. 231–234.

385. Хитра О.Л., Донченко М.І. Передумови виникнення та поширення корупції в Україні. *Проблеми вдосконалення діяльності правоохоронних органів щодо виявлення, попередження та припинення корупційних проявів*: матеріали постійно діючого науково-практичного семінару (м. Львів, 7 квітня 2017 р). Львів: Вид-во ЛьвДУВС, 2017. С. 205–207.

386. Холево А.С. Квантовые системы, каналы, информация: моногр. Москва: МЦНМО, 2010. 327 с.

387. Хорт І.В. Особливості інформаційного забезпечення органів внутрішніх справ у сфері охоронної діяльності. *Наукові праці МАУП*, 2015. Вип. 44 (1). С. 100–107.

388. Христинченко Н.П. Принципи відкритості у діяльності органів виконавчої влади: проблеми реалізації. *Наше право*. 2013. № 7. С. 47–52.

389. Цимбалюк, В. С. "Телекомунікаційне право як підгалузь інформаційного права України." *Збірник матеріалів всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю «Актуальні проблеми національного законодавства* 18 (2016): 93-95.

390. Цимбалюк, В. С. "Науково-доктринальні положення щодо методологічних установок систематизації законодавства про інформацію." *Інформація і право* 2 (2015): 76-83.

391. Чекалин А.А., Карпычев В.Ю., Скрыль С.В. Деятельностный подход как методологическая основа для системного исследования информационных процессов в органах внутренних дел. *Наука – производству*. 2006. Вып. 3 (89). С. 9–10.

392. Червонюк В.И. Теория государства и права: учеб. Москва: ИНФРА-М, 2006. 704 с.

393. Червякова Е.Б. Влияние коррупционных рисков на обеспечение доступа к информационным ресурсам: постановка вопроса. *Проблемы законности*: сб. науч. тр. Харьков, 2015. Вып. 128. С. 227–234.

394. Червякова О.В. Аналіз законодавчого регулювання українського інформаційного суспільства. *Науковий вісник Академії муніципального управління*. Серія: Управління. 2012. № 2. С. 152–160.

395. Черепанов Е.А. Русская версия опросника Освестри: культурная адаптация и валидность. *Хирургия позвоночника*. 2009. № 3. С. 93–98.

396. Чумак В.В. Досвід країн Балтії та Грузії щодо протидії корупції в органах внутрішніх справ та можливість його використання в Україні. *Право і безпека*. 2014. № 4. С. 149–154.

397. Чухлебов І.О. Правове регулювання забезпечення кадрової політики органу публічної адміністрації в Україні: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Запоріжжя, 2017. 284 с.
398. Шапка А.В. Адміністративно-правові засади забезпечення інформаційної безпеки в діяльності органів Державної фіскальної служби України: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Ірпінь, 2016. 205 с.
399. Шараєвський Д.В. Ефективність діяльності банківської системи як запорука сталого економічного розвитку. *Економіка та держава*. 2011. № 7. С. 83–85.
400. Шатрава С.О. Адміністративно-правові засади запобігання корупції в органах Національної поліції України: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.07. Харків, 2017. 40 с.
401. Шевченко О.В. Проблемні аспекти боротьби з корупцією в правоохоронних органах України. *Вісник Вищої ради юстиції*. 2011. № 2 (6). С. 15–19.
402. Шинкаренко Н.В. Адміністративно-правовий механізм запобігання корупції в органах поліції. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2016. № 4 (75). С. 209–215.
403. Ши́ра Т.Б. Функціональний аспект управління асортиментом у комерційній діяльності. *Наукові записки Української академії друкарства*. Серія: Економічні науки. 2015. № 1. С. 63–73.
404. Шмелев И.В. Европейские принципы административного права: сравнительно-правовой аспект. *Молодой ученый*. 2015. № 1. С. 337–339.
405. Шорохова Г.М. Визначення суб'єктів інформаційного забезпечення діяльності органів і підрозділів Національної поліції України. *Сучасні проблеми адміністративного права та процесу: тези доп. учасн. Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Харків, 30 червня 2017 р.)*. Харків: Вид-во Харків. нац. ун-ту внутр. справ, 2017. С. 265–268.

406. Шорохова Г.М. Організаційно-правові аспекти використання сучасних інформаційних технологій у службовій діяльності територіальних органів поліції. *Порівняльно-аналітичне право*. 2017. № 3. С. 169–172.

407. Шостко О.Ю. Правовий захист викривачів корупційних правопорушень. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2017. № 3. С. 146–150. URL: http://lsej.org.ua/3_2017/44.pdf (дата звернення: 09.02.2018).

408. Шумілов А.В. Маніпуляції підсумками виборів у країнах молодій демократії. *Вісник Одеського національного університету*. Серія: Соціологія і політичні науки. 2013. № 18, Вип. 2(3). С. 34–40.

409. Шундигов К.В. Правовые механизмы: основы теории. *Государство и право*. 2006. № 12. С. 12–21.

410. Щеглова О.Ю., Судакова О.І., Лаже М.В. Ефективність управління підприємством та підходи до її визначення. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2017. № 12(2). С. 186–190.

411. Щинова Р.А. Методология формирования маркетингового информационного обеспечения промышленного предприятия. *Известия Санкт-Петербургского государственного экономического университета*. 2010. № 3. С. 35–41.

412. Юрченко О.М. Засоби інформаційного забезпечення протидії організованим злочинності. *Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика)*. 2013. № 2. С. 84–92.

413. Яковенко С.Б. Теоретико-методологічні основи дослідження корупції в секторі безпеки і оборони України. *Wschodnioeuropejskie Czasopismo Naukowe*. 2017. № 2 (18). S. 119–124.

414. Яременко С.П. Інститут викривачів в Україні: реалії переходу від теорії до практики. *Реалізація державної антикорупційної політики в міжнародному вимірі: матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 8 груд. 2017 р.)*. Київ: Вид. Нац. акад. внутр. справ, 2017. С. 191–195.

415. Ярмиш Н.М. Перевищення влади або службових повноважень працівником правоохоронного органу: складнощі кримінально-правової кваліфікації. *Право України*. 2017. № 2. С. 139–146.

416. Amacher G.S., Ollikainen M., Koskela E. Corruption and forest concessions. *Journal of Environmental Economics and Management*. 2012. Vol. 63(1). P. 92–104. DOI: 10.1016/j.jeem.2011.05.007.

417. Argandoña A. Corruption and companies: The use of facilitating payments. *Journal of Business Ethics*. 2005. Vol. 60(3). P. 251–264. DOI: 10.1007/s10551-005-0133-4.

418. Busuncian T. Corruption – a major threat to national and international security. *Eastern Europe Regional Studies*. 2018. Vol. 3(3). URL: <http://psage.tsu.ge/index.php/Easternstudies/article/view/62/pdf> (дата звернення: 18.04.2018).

419. Cuervo-Cazurra A. Corruption in international business. *Journal of World Business*. 2016. Vol. 51(1). P. 35–49. DOI: 10.1016/j.jwb.2015.08.015.

420. Hess D., Dunfee T. W. Fighting corruption: A principled approach: The C2 principles (combating corruption). *Cornell International Law Journal*. 2000. Vol. 33. P. 595–628.

421. Hladky V. The Manifestation of Corruption in Eastern Europe. *Path of Science*. 2018. No. 1(30), Iss. 4. P. 4001–4012. DOI: 10.22178/pos.30-5.

422. Johnston M. Syndromes of Corruption. Cambridge: Cambridge University Press., 2005. 268 p. DOI:10.1017/cbo9780511490965.

423. Laurance W.F. The perils of payoff: corruption as a threat to global biodiversity. *Trends in Ecology & Evolution*. 2004. Vol. 19(8). P. 399–401. DOI: 10.1016/j.tree.2004.06.001.

424. Lysenko S.O. Regulation of main law areas by models of information security of enterprises in Ukraine. *Публічне урядування*. 2017. № 2 (7). С. 42–146.

425. Matheson V.A., Schwab D., Koval P. Corruption in the Bidding, Construction and Organisation of Mega-Events: An Analysis of the Olympics and

World Cup. *The Palgrave Handbook on the Economics of Manipulation in Sport* / Breuer M., Forrest D. (eds). Cham: Palgrave Macmillan, 2018. DOI:10.1007/978-3-319-77389-6_14.

426. Nte N.D. Police corruption and the national security challenge in Nigeria: a study of Rivers State Police Command. *Journal of Human Sciences*. 2011. Vol. 8(1). P. 545–575.

427. Onuoha F.C. Corruption and national security: the three-gap theory and the Nigerian experience. *Nigerian Journal of Economic and Financial Crimes*. 2011. Vol. 1(2). P. 1–13.

428. Rose-Ackerman S., Palifka B.J. Corruption, Organized Crime, and Money Laundering. *Institutions, Governance and the Control of Corruption* / Basu K., Cordella T. (eds). Cham: Palgrave Macmillan, 2018. P. 75–111. DOI:10.1007/978-3-319-65684-7_4.

429. Sartor M.A., Beamish P.W. Host market government corruption and the equity-based foreign entry strategies of multinational enterprises. *Journal of International Business Studies*. 2018. Vol. 49(3). P. 346–370. DOI:10.1057/s41267-017-0115-7.

430. Savchenko A.V. Corruption crimes in Ukraine: problems of criminal legal understanding. *Scientific Journal of National Academy of Internal Affairs*. 2015. № 3. P. 278–288.

431. Sharples M. The design of personal mobile technologies for lifelong learning. *Computers and Education*. 2000. Vol. 34. P. 177–193. DOI: 10.1016/s0360-1315(99)00044-5.

432. Xie X., Qi G., Zhu K.X. Corruption and New Product Innovation: Examining Firms' Ethical Dilemmas in Transition Economies. *Journal of Business Ethics*. 2018. Vol. 1. P. 1–19. DOI:10.1007/s10551-018-3804-7.

433. 1076 повідомлень про порушення закону Всеукраїнський рух проти політичної корупції подав до ГПУ. URL: <http://control.net.ua/novini/>

1076-povidomlen-pro-porushennya-zakonu-vseukrayinskiy-ruh-proti-politichnoyi-koruptsiyi-podav-do-gpu/ (дата звернення: 03.03.2018).